

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ธีรวัฒน์ กุลตะ

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย)

A Model for Enhancing Teachers' Instructional Competencies in Promoting Disaster Education through a Context-Based Approach.

Teerawat Kulta

Educational Administration

Faculty of Education

Chiang Rai Rajabhat University

(This research received research funding from Chiang Rai Rajabhat University)

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุวดี อุปปินใจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูนชัย ยาวิราช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรภ รัตนชูวงค์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ในการทำวิจัยเล่มนี้จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ รองศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิ์จรูญ ดร.ทองพรรณ ปัญญาอุดมกุล และนางกานดา ช่วงชัย ที่ให้ความเมตตาในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอบคุณ ดร.ขวัญจิรา จำปา ผู้อำนวยการโรงเรียนวันพระเกิดคงคาราม และคณะครูโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม ที่อนุเคราะห์ให้นำรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 และประเมินความเหมาะสมความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

กราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้คำแนะนำ และนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ปีการศึกษา 2567 ทุกคนที่ให้กำลังใจผู้วิจัย ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำวิจัย

ขอกราบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา ที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยให้แก่ข้าพเจ้า

ธีรวัฒน์ กุลต๊ะ

พฤษภาคม 2569

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน
ชื่อผู้วิจัย : นายธีรวัฒน์ กุลต๊ะ
สาขาวิชา : การบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ : 2568
ระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย : เมษายน 2568 – พฤษภาคม 2569

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน วัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้ 1) ศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยใช้แบบสังเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา 2) สร้างและตรวจสอบรูปแบบโดยใช้แบบบันทึกร่างรูปแบบ แบบประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา 3) ทดลองใช้รูปแบบ ประกอบด้วยการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็น การศึกษาผลการใช้รูปแบบ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ครูโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม จำนวน 17 คน โดยใช้ แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น แบบประเมินสภาพการดำเนินการตามรูปแบบ แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู แบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา 4) ประเมินรูปแบบ ใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม จำนวน 21 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มี 7 สมรรถนะ ดังนี้ 1. การรู้จักผู้เรียนรายบุคคล 2. การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3. การออกแบบการเรียนรู้ 4. กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5. การสร้างบรรยากาศด้านจิตวิทยา 6. การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา 7. การวัดและประเมินผล และการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนา

สมรรถนะ ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา 2) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน มีองค์ประกอบของรูปแบบ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีมาตรฐานความถูกต้องและด้านมาตรฐานความเป็นไปได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์สภาพที่ควรจะเป็น ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น พบว่า ประเด็นที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู และองค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ผลการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินการ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูตามรูปแบบ พบว่า หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4) การประเมินรูปแบบ ด้านความเหมาะสม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความเป็นประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้, ภัยพิบัติ, บริบทเป็นฐาน

Abstract

Research Title : A Model for Enhancing Teachers' Instructional Competencies in Promoting Disaster Education through a Context-Based Approach.

Author : Mr.Teerawat Kulta

Major Field : Educational Administration Faculty of Education

Year of Research : April 2025 – May 2026

This study aimed to develop a model for enhancing teachers' learning management competencies in promoting disaster education using a context-based approach. The specific objectives were as follows. 1)To examine the components and approaches for developing teachers' learning management competencies through document synthesis. Data were analyzed using content analysis. 2) To construct and validate the model using a model draft recording form and an evaluation form for assessing accuracy and feasibility. The model was evaluated by nine experts. Data were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis. 3) To implement the model through an investigation of the current conditions, desirable conditions, and priority needs, as well as an evaluation of the model implementation outcomes. The informants consisted of 17 teachers from Watphrakerdkongkaram School. The research instruments included questionnaires on current conditions and desirable conditions, an assessment form for the implementation process, a teachers' learning management competency assessment form, and a satisfaction assessment form. Data were analyzed using mean, standard deviation, the Priority Needs Index (PNI), and content analysis. 4) To evaluate the model using an appropriateness and usefulness assessment form. The evaluation was conducted by 21 stakeholders of Watphrakerdkongkaram School. Data were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings were as follows. 1) Teachers' learning management competencies comprised seven competencies: 1. understanding individual learners, 2. school curriculum construction and development, 3. learning design, 4. learning management processes, 5. creation of a psychological learning atmosphere, 6. utilization of instructional media, learning resources,

and educational innovations, and 7. measurement and evaluation. The development process for teachers' learning management competencies consisted of six stages. Stage 1 building awareness of competency development; Stage 2 exploring and analyzing needs for competency development; Stage 3 planning competency development; Stage 4 implementing competency development; Stage 5 monitoring and supervising competency development; and Stage 6 evaluating and reflecting on development outcomes. 2) The model for developing teachers' learning management competencies based on the Professional Learning Community network approach in promoting disaster education through a context-based approach consisted of six components 1. principles of teachers' learning management competency development, 2. objectives of teachers' learning management competency development, 3 teachers' learning management competencies, 4. the process of teachers' learning management competency development, 5. evaluation of teachers' learning management competency development, and 6. success factors in teachers' learning management competency development. The model demonstrated the highest levels of accuracy and feasibility standards overall. 3) The results of the current condition analysis revealed that the overall mean score was at a high level, while the desirable condition analysis indicated that the overall mean score was at the highest level. The needs assessment analysis showed that the components with the highest Priority Needs Index (PNI) were Component 3: teachers' learning management competencies and Component 6: success factors in teachers' learning management competency development. The evaluation of implementation efficiency revealed that the overall performance was at the highest level. The evaluation of teachers' learning management competencies according to the model showed that the post-development scores were higher than the pre-development scores. In addition, satisfaction with the implementation of the model was found to be at the highest level overall. 4) The model evaluation revealed that the overall appropriateness of the model was at a high level, while its overall usefulness was at the highest level.

Keywords: Teachers' Instructional Competencies, Disaster Education, Context-Based Learning

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ..... ก

บทคัดย่อ..... ข

Abstract..... ง

สารบัญ..... ฉ

สารบัญตาราง..... ฌ

สารบัญภาพ..... ฎ

บทที่

1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 5

ประโยชน์ของการวิจัย..... 6

ขอบเขตของการวิจัย..... 6

นิยามศัพท์เฉพาะ..... 9

2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ..... 16

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้..... 31

แนวคิดเกี่ยวกับเรื่อง ภัยพิบัติ..... 68

การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน..... 85

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 89

กรอบแนวคิดของการวิจัย..... 94

3 วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐานน..... 107

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย (ต่อ)	
	ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน…..	113
	ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน…..…….....	117
	ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน.....	127
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
	ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน.....	131
	ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน…….	151
	ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน.....	173
	ตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน.....	219
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
	สรุปผลการวิจัย.....	229
	อภิปรายผล.....	243
	ข้อเสนอแนะ.....	246
รายการอ้างอิง.....		248

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก หน้า

ภาคผนวก ก หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์..... 261

ภาคผนวก ข รายชื่อและหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย……... 262

ภาคผนวก ค เครื่องมือการวิจัย……. 266

ภาคผนวก ง ผลการตรวจคุณภาพเครื่องมือ…….. 305

ภาคผนวก จ ผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม……... 321

ภาคผนวก ฉ คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน……...…….. 323

ภาคผนวก ช ภาพการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย..... 379

ประวัติผู้วิจัย..... 392

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบ…..……	22
2	การสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ……	34
3	การสังเคราะห์หลักการของรูปแบบ……..…….	42
4	การสังเคราะห์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู…….……	53
5	การสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาสมรรถนะ……...…….	59
6	การสังเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จ…….....	65
7	การสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน…….....	89
8	ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการวิเคราะห์เอกสาร……	130
9	ผลการสังเคราะห์ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ด้านสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ……..	132
10	ผลการสังเคราะห์ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ด้านกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ……..	140
11	สรุปการสังเคราะห์การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน……...	148
12	ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน……...	150
13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบ….	160
14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบ.	161
15	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง…….	172
16	ภาพรวมค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็นและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน……..	173

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
17	ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู……	176
18	ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู……..	177
19	ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน องค์ประกอบที่ **3** สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู……..	179
20	ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู……...	181
21	ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู……	184
22	ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู……..	185
23	แสดงกระบวนการดำเนินงานขั้นตอนที่ ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness : A)……..	195
24	แสดงกระบวนการดำเนินงานขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis : A)……..	197

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
25	แสดงกระบวนการดำเนินงานขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development : P)……	199
26	แสดงกระบวนการดำเนินงานขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Do : D)……...	201
27	แสดงกระบวนการดำเนินงานขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ (Check : C)……..	203
28	แสดงกระบวนการดำเนินงานขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection : E)……..	205
29	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของคณะครูต่อสภาพการดำเนินการของรูปแบบ……	207
30	คะแนนแบบทดสอบความรู้ด้านสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูก่อนและหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน……..	212
31	การเปรียบเทียบสมรรถนะก่อนและหลังการทดลองพัฒนา……	213
32	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน……..	214
33	ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ……..	217
34	ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ……..	218

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	วัฏจักรการบริหารจัดการภัยพิบัติ	73
2	กรอบแนวคิดการวิจัย	102
3	ผังไหลแสดงขั้นตอนการวิจัยการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน	103
4	ร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน	171
5	การชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะนำเสนอองค์ความรู้ในลักษณะของสาระสำคัญ ประกอบกับการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้	198
6	ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์นำผลมาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเรียงลำดับความต้องการที่เร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนาก่อนหลังตามความจำเป็น	200
7	การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน จัดทำตารางการดำเนินงานตามแผนสร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา และจัดหาทรัพยากร	202
8	จัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา	205
9	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติในโรงเรียน	207
10	ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนา ทำให้ครูมีแนวทางในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปแล้วนั้นไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่องและประเมินผล	209
11	รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน	220

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่ **หน้า**

12 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน 231

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปี พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมาศูนย์วิจัยระบาดวิทยาด้านภัยพิบัติ (Centre for Research on the Epidemiology of Disaster : CRED) ได้แสดงข้อมูลการเกิดภัยพิบัติทั่วโลก โดยไม่นับรวมภัยจากการแพร่ระบาดของโรคจากโควิด-19 พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2563 มีการรายงานภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นถึง 389 ครั้ง ซึ่งสูงกว่าโดยเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยในรอบสองทศวรรษถึง 21 ครั้ง คร่าชีวิตของผู้คนไปกว่า 15,080 ราย และส่งผลกระทบต่อประชาชนอีกกว่า 98.4 ล้านคนและก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจเป็นมูลค่ากว่า 171.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ จากข้อมูลทางสถิติแสดงให้เห็นถึงภูมิทัศน์ความเสี่ยงภัยพิบัติที่เกิดขึ้นทั่วโลก มีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง อีกทั้งผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติในช่วงที่ผ่านมามีความซับซ้อนของภัยมากยิ่งขึ้น และก่อให้เกิดภาวการณ์หยุดชะงักงันของกิจกรรมในชีวิตประจำวันของผู้คน บริการสาธารณะ และส่งผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเชื่อมโยงกับมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และยังมีส่วนสำคัญที่ทำให้สภาพสังคมและเศรษฐกิจมีความเปราะบางมากยิ่งขึ้น โดยจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2563 ชี้ว่าโลกเผชิญกับภัยจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (climatological hazards) ซึ่งเป็นผลจากภาวะโลกรวน (Climate Change) มากกว่าภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเภท ภัยอื่น ๆ นอกจากนี้ AHA Center (2020) ชี้ว่า ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีแนวโน้มเผชิญผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติในลักษณะของภัยซ้อนภัย (Compound hazards) มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะภัยจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เมื่อเทียบเคียงกับภูมิภาคอื่น ๆ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ UNESCAP (2021) ที่ระบุว่าความเสียหายทางเศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับช่องโหว่ของการบริหารจัดการและกลไกการจัดการความเสี่ยง และจากรายงานความเสี่ยงด้านภูมิอากาศโลกปี 2020 ระบุว่าประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีความสี่ยงสูงต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นอันดับที่ 8 และรายงานความเสี่ยงโลกปี 2563 จัดอันดับให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงในลำดับที่ 90 จาก 181 ประเทศ

ในปัจจุบันสภาพภูมิอากาศของโลกมีการเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากภาวะโลกร้อนซึ่งเกิดจากการที่ก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละภูมิภาคของโลก เป็นที่คาดกันว่าการเปลี่ยนแปลงในอนาคตจะสูงและรวดเร็วกว่าอดีต

มาก (ศูนย์เครือข่ายงานวิเคราะห์วิจัย และฝึกอบรมการเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ , 2553) ส่งผลต่อแนวโน้มการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบต่างๆ ทั้งความถี่ ลักษณะ ขนาด และความรุนแรงที่เพิ่มขึ้น ตัวอย่างของภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา เช่น แผ่นดินไหวที่ฮันชิน (โกเบ) พ.ศ. 2538 การเกิดคลื่นยักษ์สึนามิในประเทศชายฝั่งมหาสมุทรอินเดียเมื่อ พ.ศ.2547 พายุเฮอร์ริเคนแคทรินา ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ.2548 พายุไซโคลนนาร์กิสประเทศพม่า เมื่อ พ.ศ.2551 และเหตุการแผ่นดินไหวและคลื่นยักษ์สึนามิในเขตโทโฮกุของเกาะฮอนชู ประเทศญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2554 ตลอดจนกรณีแผ่นดินไหวที่จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เวลา 18.08 น. พบจุดศูนย์กลางแผ่นดินไหวอยู่ที่บริเวณ ต.ทรายขาว อ.พาน จ.เชียงราย (19.685N, 99.687E) มีระดับความลึก 7 กิโลเมตร ขนาดแรงสั่นสะเทือนอยู่ที่ 6.3 ริกเตอร์ หลังจากนั้นศูนย์กลางแผ่นดินไหวได้กระจายไปยังบริเวณเขตอำแม่สรวย อำแม่ลาว อำเภอพาน และอำเภอเมืองเชียงราย ส่งผลให้พื้นที่รัศมี 25-112 กิโลเมตร ได้รับผลกระทบตามไปด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

จากแนวโน้มความรุนแรง ความสูญเสีย และความเสียหายอันเกิดจากภัยพิบัติที่เพิ่มขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2548 องค์การสหประชาชาติจึงได้จัดให้มีการประชุมด้วยว่า “การลดภัยพิบัติ” ที่เมืองโกเบ จังหวัดเฮียวโงะ ประเทศญี่ปุ่น โดยมีผู้แทนรัฐบาลจาก 168 ประเทศทั่วโลกเข้าร่วม สาระสำคัญที่ได้จากการประชุมในครั้งนี้ ได้แก่ การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเป็นอันดับแรก รู้ถึงความเสี่ยงและวิธีการจัดการกับความเสี่ยง สร้างความเข้าใจและการตระหนักถึงภัยแก่สาธารณชน มีการดำเนินการเพื่อลดความเสี่ยง และเตรียมความพร้อมซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที สาระการประชุมในครั้งนี้ส่งผลให้ทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยปรับแนวคิดในการจัดการภัยพิบัติจากรูปแบบและวิธีการเดิม คือ รอให้เกิดภัยพิบัติเสียก่อนแล้วจึงค่อยหาทางจัดการ มาเป็น การจัดการภัยพิบัติโดยเน้นการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากแนวคิดในการจัดการภัยพิบัติในอดีตนั้นยังไม่มีการกำหนดมาตรการ และวิธีป้องกันหรือลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากภัยพิบัติ แต่ใช้การตั้งรับซึ่งเน้นการรับมือต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน การบรรเทาทุกข์ และการฟื้นฟู หลังการเกิดภัยพิบัติเป็นหลัก (นิลุบล สู่พาณิช, แนวทางการปฏิบัติงานสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาคสนามในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานในประเทศไทย, 2549)

ยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วอันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่ส่งผลต่อการดำรงชีพของคนในสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้องมีความตื่นตัวในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21

(อมรรัตน์ เตชะนอก, 2563) คือ แต่ครูเองนั้นต้องมีทักษะการสอน (Teaching Skills) จากบทความ Teaching Skills Inspiring teaching excellence ของ British Council ได้กล่าวถึง ทักษะการสอนของครูว่า ควรประกอบด้วยทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะการจัดการชั้นเรียน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการสิ่งแวดล้อมล้อมในชั้นเรียนสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและครู กิจกรรมและบทเรียนของชั้นต้องมีความชัดเจน 2) ทักษะการวางแผนการจัดการศึกษา โดยสามารถรู้ว่านักเรียนต้องการอะไร เข้าใจนักเรียนเมื่อนักเรียนนั้นเกิดปัญหา เตรียมพร้อมทั้งสื่อและอุปกรณ์ให้พร้อม 3) เรียนรู้ในเทคโนโลยี โดยนำเทคโนโลยีมามีส่วนร่วมในการเรียน ไม่ว่าจะเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ สามารถนำเทคโนโลยีเหล่านั้นมาสร้างบทเรียน หรือเป็นการแก้ปัญหาความเข้าใจของนักเรียนให้กระจ่าง 4) ความรู้ในเนื้อหาวิชา โดยครูต้องมีการเลือกใช้คำพูดหรือวิธีการสื่อสารให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาที่จะสอน ดังนั้นครูจึงต้องมีความเข้าใจในเนื้อหา 5) มีความเข้าใจต่อนักเรียน ว่านักเรียนนั้นต้องการสิ่งใดหรือมีปัญหาในความเข้าใจการเรียนอย่างไร (British Council, 2011)

ครูมีบทบาทสำคัญต่อสังคม ทั้งการสั่งสอนอบรมวิชาความรู้ต่าง ๆ และการดูแลเอาใจใส่นักเรียน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีความเจริญก้าวหน้าซึ่งเป็นการวางรากฐานความรู้ ความดีและความสามารถทุก ๆ ด้านแก่นักเรียนเพื่อช่วยให้สามารถดำรงตนเป็นคนดีและเป็นประโยชน์แก่สังคม ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติเพราะครูเป็นทั้งผู้สร้างและผู้กำหนดอนาคตของเยาวชน บทบาทหน้าที่ของครูมีตั้งแต่การเก็บข้อมูลให้ละเอียดว่าปัญหาในปัจจุบันมีอะไรที่ครูจะต้องร่วมมือแก้ไข การวิเคราะห์ปัญหาและต้นตอของปัญหาให้ละเอียดเพื่อทำความเข้าใจปัญหาและพร้อมที่จะแก้ปัญหา สามารถนำคุณค่าของบทเรียนมาเป็นตัวเชื่อมโยงผสมผสานให้เกิดการแก้ไขปัญหาในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ (พระมหาตุ๋ย ขนฺติธมฺโม, 2564) สิ่งหนึ่งที่ครูต้องมีบทบาทเข้าให้ถึง คือ ต้องคำนึงถึงการใช้เทคโนโลยีและการสร้างให้ผู้เรียนเป็นนักคิดและนักพัฒนา ถือเป็นหัวใจหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งเป็นไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ครูจะเป็นผู้สอนอย่างเดียวเหมือนเมื่อก่อนไม่ได้จะต้องให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองด้วย โดยที่ครูออกแบบการเรียนรู้ เป็นผู้แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กสามารถสร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง ซึ่งการสร้างสรรค์ด้วยตัวเองนี้คือแนวทางสำคัญ (อนันต์ เถื่อนเนาว์, 2561)

สมรรถนะ เป็นคุณลักษณะความสามารถของบุคคลที่แสดงออกมาซึ่งสามารถวัดและสังเกตเห็นได้ว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและลักษณะอื่น ๆ ที่โดดเด่นกว่าบุคคลอื่น ๆ ในองค์กร ส่งผลให้มีการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ได้แก่ ความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ แรงจูงใจทางสังคมลักษณะนิสัยส่วนบุคคล

ตลอดจนรูปแบบความคิดและวิธีการคิด ความรู้สึกและการกระทำ (อนงค์นาถ เคนโพธิ์, 2562) สมรรถนะของครูนั้นสามารถส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา ดังนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาครูให้มีการสมรรถนะ 4 ประการ คือ การสอนในชั้นเรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวัดผลระหว่างเรียนและสมรรถนะด้านทักษะชีวิตส่วนตน เพราะสมรรถนะเหล่านี้ของครูส่งผลต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด ส่วนแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูนั้นเป็นสิ่งที่ต้องศึกษา ได้แก่ ด้านความรู้เนื้อหาวิชา การวางแผนการจัดการเรียนการสอน การสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน ทักษะการนำเสนอ การมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน การประเมินผลและการบริหารจัดการห้องเรียน และใช้สมรรถนะเหล่านี้แบบมาบูรณาการ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งรวม ๆ เรียกว่า คือ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู (พวงเพ็ญ อินทรประวัติ, 2564)

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ถือเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญยิ่งในการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เป็นพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความสามารถในการใช้ความรู้ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลาย มีความสามารถในการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้รวมทั้งการมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นสมรรถนะการจัดการเรียนรู้จึงเป็นความสามารถในเชิงพฤติกรรมของครูที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุผลสำเร็จตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ (ประยูร บุญใช้, 2563)

จากผลการวิจัยหลายเรื่องพบตรงกันว่าสภาพปัจจุบันครูมีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาอยู่ในระดับมาก (นันทกา วารินิน, 2557) นอกจากนี้ผลการศึกษาเรื่อง ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ (ยศ สามเมือง, 2561, หน้า 137) และครูมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมระดับมาก เห็นได้ว่าสมรรถด้านการจัดการเรียนรู้ของครูมีความสำคัญและตัวครูเองก็ต้องการพัฒนาสมรรถนะดังกล่าว เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการท างานที่ดีขึ้นและเพิ่มพูนประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้

การเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำเอาสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆที่อยู่รอบตัวนักเรียน ครูผู้สอน และโรงเรียน หรือประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน หรือการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาเป็นจุดเริ่มต้นหรือผลักดันให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในคำศัพท์ แนวคิด หลักการ กฎ เหตุการณ์ และสิ่งต่างๆได้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถถ่ายโอนความรู้ความเข้าใจเหล่านั้นไปสู่สถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่นๆได้ (จินดา

พราหมณ์ชู, 2553) โดยมี 4 ขั้นตอน (Gillbert, 2006) ได้แก่ 1) กำหนดสถานการณ์ (Setting local event) 2) ลงมือปฏิบัติงาน (Learning task) 3) เรียนรู้แนวคิดสำคัญ (Learning key concepts) 4) นำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Recontextualize) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะจัดให้กับนักเรียนจึงเน้นที่การให้ผู้เรียนได้คิดด้วยตนเอง ผ่านข้อมูลหรือเนื้อหาที่กระตุ้นให้คิด เร้าความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้จำแนก แยกแยะ เปรียบเทียบ และตีความสิ่งที่ได้เรียนรู้ สามารถส่งเสริมการคิดวิเคราะห์จากการสังเกตสิ่งต่างๆ หรือเหตุการณ์รอบตัว จากสิ่งรอบตัวผู้เรียนซึ่งมีมากมายที่นำมาฝึกการคิดวิเคราะห์ การวิเคราะห์จากชีวิตประจำวัน โดยใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวันของผู้เรียนมาคิดวิเคราะห์ การวิเคราะห์จากเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนเป็นการใช้ปัญหาหรือสิ่งที่น่าสนใจศึกษาจากสภาพการณ์จริงในชุมชนของนักเรียนมากำหนดและนำไปคิดวิเคราะห์ (ไพรฑูรย์ สินลารัตน์, 2557) ดังนั้นบริบทที่จะนำมาใช้จึงควรเป็นบริบทที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียน เป็นบริบทที่ผู้เรียนให้ความสนใจและเห็นคุณค่าในบริบทนั้นๆ เช่น บริบทด้านชุนชม สังคม เป็นต้น

จากเหตุผลและความเป็นมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู และการกำหนดนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐานโดยมีวัตถุประสงค์ย่อยดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

4. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ประโยชน์ของการวิจัย

ประโยชน์ต่อหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

หน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดสามารถใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐานเป็นแบบในการส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้นำไปใช้ในการบริหารงานได้

ประโยชน์ต่อโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียน

โรงเรียนมีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูที่เป็นรูปธรรมสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนได้ ใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน สามารถนำไปเผยแพร่ ขยายผล และเป็นโรงเรียนต้นแบบสำหรับสถานศึกษาอื่นที่สนใจได้

ประโยชน์ต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา

ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนได้รับการส่งเสริมให้ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน มีนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่เกิดจากใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ประโยชน์ต่อผู้เรียน

ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตรคือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน สมรรถนะที่สำคัญในระดับที่สูงขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยดำเนินการวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิดและสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ประเด็นที่ 2 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

วัตถุประสงค์ที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1.1 ผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

วัตถุประสงค์ที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1.1 คณะครูโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม จำนวน 17 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

2.2 การใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ 1) สภาพการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน 2) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูก่อนและหลังการใช้รูปแบบการพัฒนา

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน 3) ความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

วัตถุประสงค์ที่ 4 การประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ในโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นแบบจำลองในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 หลักการของรูปแบบ หมายถึง เป็นการศึกษาแนวคิดพื้นฐาน ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ โดยหลักการของรูปแบบจะเป็นตัวกำหนดทิศทางทำการดำเนินการของรูปแบบให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

1.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ หมายถึง เป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการนำรูปแบบไปใช้ โดยจะกำหนดสิ่งที่ต้องการพัฒนา

1.3 สมรรถนะครู หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะและบุคลิกภาพในการจัดการเรียนรู้ 1) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา 5) ด้านวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

1.4 กระบวนการ หมายถึง ขั้นตอนหรือวิธีดำเนินการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ 2) สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ 3) วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ 4) การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ 5) การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ 6) การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา

1.5 การประเมินผลรูปแบบ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบ ตรวจวัด และประเมินผลว่ารูปแบบสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

1.6 ปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบ หมายถึง ปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการนำรูปแบบไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การสนับสนุนจากผู้บริหาร ความพร้อมของบุคลากร ความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทรัพยากรที่เพียงพอ รวมถึงการจัดการกับอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น

2. การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู หมายถึง การใช้แบบจำลองในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน เพื่อให้เกิดความรู้ความสามารถ และประสิทธิภาพของครูที่สามารถใช้เทคนิควิธีการสื่อสารเทคโนโลยีทรัพยากร รวมทั้งเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และอื่น ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลโดยผ่านวิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษา 2) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา 5) ด้านวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

2.1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการนำข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรหรือมวลประสบการณ์ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้อย่างมีระบบขั้นตอน มีการประเมิน ปรับปรุง และนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิผลสูงสุดตามความมุ่งหมาย

2.2 การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการกำหนดรูปแบบ วิธีการจัดการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างเป็นรายบุคคลของผู้เรียน มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้

2.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครู ในการออกแบบจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยง่ายโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจากกำหนดเนื้อหา เป้าหมาย ใช้เทคนิค และกิจกรรมที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้บรรลุเนื้อหาและเป้าหมาย และมีการประเมินผล เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์

2.4 การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูในการเลือกสร้างและใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างหลากหลายที่เหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อทำให้การจัดการเรียนรู้น่าสนใจ และประเมินผล พัฒนา ปรับปรุง สื่อนวัตกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 การวัดและประเมินผล หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน นับตั้งแต่การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล การใช้วิธีวัดผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและนำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

3. กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู หมายถึง ขั้นตอนหรือวิธีดำเนินการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ 2) สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ 3) วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ 4) การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ 5) การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ 6) การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา

3.1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ หมายถึง การชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะนำเสนอองค์ความรู้ในลักษณะของสาระสำคัญ ประกอบกับการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้

3.2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ หมายถึง การสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์นำผลมาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเรียงลำดับความต้องการที่เร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนาก่อนหลังตามความจำเป็น

3.3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน จัดทำตารางการดำเนินงานตามแผนสร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา และจัดหาทรัพยากร

3.4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ หมายถึง การจัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา

3.5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ หมายถึง การตรวจสอบว่าการพัฒนาสมรรถนะเป็นไปตามแผนไหม การติดตามควรมีทั้งระยะเริ่มต้น ระยะกลาง และระยะหลังเสร็จการพัฒนา

3.6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา หมายถึง การรายงานและสะท้อนผลการพัฒนา กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเพื่อนครู ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนา ทำให้ครูมีแนวทางในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปแล้วนั้นไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่องและประเมินผล การพัฒนาสมรรถนะ เปรียบเทียบกับเป้าหมายของกิจกรรมโครงการตามแผน ปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงาน

4. ภัยพิบัติ หมายถึง ภัยที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบต่อบุคคลเดียวหรือบุคคลในวงกว้าง กระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัย อันเกินขีดความสามารถของชุมชนที่จะใช้ทรัพยากรของตนในการรับมือและจัดการกับภัยพิบัติและผลกระทบของภัยพิบัติได้ ทั้งนี้อาจเป็นภัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เช่น อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช หรือจากการกระทำของมนุษย์ เช่น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด และมายความรวมถึงภัยทางอากาศ การก่อวินาศกรรมด้วย

5. บริบทเป็นฐาน หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาสาระเข้ากับสถานการณ์จริงที่อยู่รอบตัวผู้เรียน เพื่อนำมาเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะ

กระบวนการในการสื่อสารและสื่อความหมายทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง และนำไปใช้กับบริบทหรือสถานการณ์อื่นๆ ได้

6. การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การดำเนินการตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างและตรวจสอบรูปแบบ 3) การทดลองใช้รูปแบบ และ 4) การประเมินรูปแบบ

6.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการสังเคราะห์เอกสาร และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วสรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

6.2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบ หมายถึง การนำผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและนำมายกร่างรูปแบบและสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยผู้วิจัย และนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) และด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) รูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ ก่อนนำรูปแบบไปทดลองใช้

6.2.1 ความถูกต้องของรูปแบบ หมายถึง การประเมินความน่าเชื่อถือ ความถูกต้องตามหลักวิชาการ ด้านการใช้ภาษา มีความชัดเจน สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย และได้สาระครอบคลุม ครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง และความครอบคลุมตามข้อมูลหลักฐานที่มี รวมถึงสามารถประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพได้อย่างน่าเชื่อถือ

6.2.2 ความเป็นไปได้ของรูปแบบ หมายถึง การประเมินความสามารถในการนำรูปแบบไปปฏิบัติได้จริง เป็นการวัดว่ารูปแบบที่พัฒนามีความเป็นไปได้ในการดำเนินการหรือการใช้ในสถานการณ์จริง ไม่ว่าจะเป็นด้านทรัพยากร บุคลากร หรือเวลาที่ใช้ในการนำรูปแบบไปใช้ในการปฏิบัติจริงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

6.3 การทดลองใช้รูปแบบ หมายถึง การนำรูปแบบไปทดลองใช้ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดสมรรถนะสำคัญ 5 สมรรถนะ ดังนี้ 1) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา 5) ด้านวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และสภาพการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ประกอบด้วย 1) สภาพการดำเนินการตามรูปแบบ 2)สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูก่อนและหลังการใช้รูปแบบ 3) ความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบ

6.4 การประเมินรูปแบบ หมายถึง การประเมินความเหมาะสม (Property Standards) และความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) ของรูปแบบโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลังการนำรูปแบบไปใช้

6.4.1 ความเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง การประเมินด้านความเหมาะสมเป็นการตรวจสอบความถูกต้องตามกฎหมาย ศีลธรรม และจรรยาบรรณของรูปแบบที่พัฒนา ว่ามีความหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา

6.4.2 ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ หมายถึง การประเมินการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ว่ามีประโยชน์และมีคุณค่าที่ชัดเจนให้กับผู้ที่นำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐานไปใช้ บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบการ
    1.1 ความหมายของรูปแบบ
    1.2 ประเภทของรูปแบบ
    1.3 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ
2. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
    2.1 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
    2.2 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
    2.3 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
    2.4 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
    2.5 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
    2.6 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
    2.7 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
3. แนวคิดเกี่ยวกับ เรื่อง ภัยพิบัติ
    3.1 ความหมายของภัยพิบัติ
    3.2 ประเภทของภัยพิบัติ
    3.2 ระบบการจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย
    3.3 ปัญหาการจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย
    3.4 หลักสูตรภัยพิบัติ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน
    4.1 ความหมายของบริบท
    4.2 ความหมายการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน
    4.3 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน
    4.4 การเลือกบริบทการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

รายละเอียดของแต่ละหัวข้อจะกล่าวต่อเป็นลำดับต่อไป

1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

1.1 ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของรูปแบบไว้ ดังนี้

คำว่า รูปแบบ แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า “Model” นักวิชาการและองค์กรต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ดังนี้

รัตนะ บัวสนธ์ (2558, น. 124) ได้กล่าวว่า รูปแบบสามารถจำแนกออกเป็น 3 ความหมาย ดังนี้

1. รูปแบบที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนจริง อยากเรียกทับศัพท์ว่า “โมเดล” เช่น โมเดลเสื้อ โมเดลบ้าน โมเดลรถ เป็นต้น มักออกมาในรูปภาพแผนภาพหรือภาพโครงร่าง

2. รูปแบบตัวแปรคล้ายกับแบบแผนความสัมพันธ์สมการคณิตศาสตร์ หรืออาจเรียกว่า “Mathematical Model”

3. รูปแบบที่แสดงองค์ประกอบกระบวนการของสิ่งใดสิ่งหนึ่งถูกปรับปรุงพัฒนามาจากทฤษฎี แนวคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบการประเมิน การบริหาร การสอน เป็นต้น

นันทวัน พนมเขต (2566, น. 26) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า โครงสร้าง แบบจำลอง แบบแผนความสัมพันธ์ คำอธิบายไดอะแกรม หรือ แผนภาพที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่แสดงถึงขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีวิธีการสร้างหรือพัฒนาที่อาศัยการศึกษาแนวคิด ปรัชญา และทฤษฎีต่าง ๆ มีการทดลองใช้หรือพิสูจน์ว่าเหมาะสมแล้วก่อนนำรูปแบบมากำหนดหรือดำเนินการใช้อย่างเป็นระบบ หรือใช้ในสถานการณ์จริง

สมควร ศิลป์ประกอบ (2566, น. 80) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบมีความหมายได้ 2 อย่าง คือ 1) รูปแบบหมายถึงแบบอย่างหรือตัวอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือสำหรับลอกเลียนแบบ และ 2) รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างและพัฒนาขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญของเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เพื่อใช้เป็นแบบหรือแนวทางในการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง

ทิศนา แขมมณี (2567, น. 220) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบ เป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย

สรุปได้ว่า รูปแบบ เป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเกิดขึ้นในรูปแบบของรูป โครงสร้าง แบบจำลอง แบบแผนความสัมพันธ์ คำอธิบายไดอะแกรม แผนภาพหรือภาพร่างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของ

องค์ประกอบของแนวคิด ทฤษฎี สมการทางคณิตศาสตร์ การทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นหลักหรือแนวทางซึ่งเป็นที่ยอมรับ แต่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริง มีวิธีการสร้างหรือพัฒนาที่อาศัยการศึกษาแนวคิด ปรัชญา และทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อทดลองหรือพิสูจน์ก่อนนำรูปแบบมากำหนดหรือดำเนินการอย่างเป็นระบบในสถานการณ์จริง ให้เป็นแนวทางในการสร้างหรือใช้สำหรับลอกเลียนแบบ

1.2 ประเภทของรูปแบบ

จากการศึกษา พบว่า มีผู้กล่าวถึงประเภทของรูปแบบไว้ ดังนี้

Smith and Others (1980, p. 461) ได้จำแนกประเภทของรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) จำแนกออกเป็น

1.1 รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง หุ่นไล่กา และหุ่นตามร้านตัดเสื้อผ้า เป็นต้น

1.2 รูปแบบเสมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนจะทำการทดลอง เครื่องบินจำลองที่บินได้ หรือเครื่องฝึกหัดบิน เป็นต้น รูปแบบชนิดนี้มีความใกล้เคียงความจริงมากกว่าแบบแรก

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) จำแนกออกเป็น

2.1. รูปแบบข้อความ (Verbal Model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) เป็นการใช้ข้อความปกติธรรมในการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น

2.2 รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model) เช่น สมการ และโปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น

Steiner (1988, p. 148) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Ethical Model-of) เป็นการประเมินสภาวะชุมชนแบบมีส่วนร่วม รูปแบบประเภทนี้เป็นแบบจำลองทางกายภาพ

2. รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model or Model-for) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน

Keeves (1988, pp. 561 – 565) ได้แบ่งรูปแบบออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. รูปแบบเชิงอุปมาอุปมัย (Analogue Model) คือ รูปแบบที่มีความสัมพันธ์กับระบบจำลอง เป็นรูปแบบที่นำไปใช้อุปมากับสิ่งอื่นได้

2. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) คือ รูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายลักษณะของรูปแบบ รูปแบบชนิดนี้จะช่วยใช้วิธีการอุปมาในการพิจารณาด้วยภาษา

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Models) คือ รูปแบบที่กำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในรูปสมการหรือฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์

4. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่เริ่มจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ในการศึกษาเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ทำให้สามารถศึกษารูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ แนวคิดสำคัญของรูปแบบนี้คือ ต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรงแต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุเชิงผลระหว่างตัวแปร จากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพการณ์ที่เป็นจริงเพื่อทดสอบรูปแบบ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

4.1 รูปแบบระบบเส้นเดียว (Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเส้นโยงที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียว โดยไม่มีความสัมพันธ์ย้อนกลับ

4.2 รูปแบบระบบเส้นคู่ (Non-Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปร ภายในตัวแปรหนึ่งอาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงสาเหตุและเชิงผลพร้อมกัน จึงมีทิศทางความสัมพันธ์ย้อนกลับได้

สรุปได้ว่า รูปแบบสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ รูปแบบเชิงกายภาพที่มีลักษณะคล้ายกับของจริง กับรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ที่มีลักษณะเป็นข้อความ แนวคิด แผนภูมิ รูปภาพ ภาษา หรือสมการทางคณิตศาสตร์ ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับการอธิบายรูปแบบนั้น ๆ ตามวัตถุประสงค์ โดยการวิจัยนี้เป็นรูปแบบเชิงกายภาพเนื่องจากมีความสอดคล้องกับของจริงมากที่สุด

1.3 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ

นักวิชาการได้นำเสนอขั้นตอนการพัฒนารูปแบบไว้ ดังนี้

Willer (1986) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนารูปแบบที่แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. การสร้าง (Construct) รูปแบบ ขั้นตอนนี้เป็นการพัฒนารูปแบบหรือโมเดลที่ต้องการ โดยอาจเริ่มจากการกำหนดสมมติฐาน การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเคราะห์ เพื่อสร้างรูปแบบที่มีโครงสร้างและองค์ประกอบชัดเจน

2. การหาความเที่ยงตรง (Validity) ของรูปแบบ ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบและยืนยันว่ารูปแบบที่สร้างขึ้นมีความถูกต้องและเชื่อถือได้ ซึ่งอาจใช้วิธีการต่างๆ เช่น การทดสอบเชิงสถิติ การทดลอง การใช้วิจารณญาณของผู้เชี่ยวชาญ หรือการประเมินจากผู้ใช้เพื่อหาความสอดคล้องระหว่างรูปแบบกับข้อมูลจริง

Joyce and Weil (1996) ได้กล่าวถึง การพัฒนารูปแบบ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่ต้องการนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 นำแนวคิดสำคัญของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ มากำหนดหลักการ เป้าหมายและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เห็นว่าสำคัญและจำเป็น อันจะนำให้รูปแบบมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งกำหนดทิศทาง ลำดับความสำคัญ และรายละเอียดขององค์ประกอบเหล่านั้น

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดแนวทางในการนำรูปแบบไปใช้ เป็นการให้รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการเงื่อนไขต่าง ๆ ในการกำหนดวิธีการนำรูปแบบไปใช้

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบ เป็นขั้นทดสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยปฏิบัติ ดังนี้

1. การประเมินในเชิงทฤษฎี เป็นการประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบทั้งในทฤษฎีและการนำไปปฏิบัติ

2. การประเมินในเชิงปฏิบัติการ เป็นการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในสถานการณ์จริง เช่น นำคะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนของการทดลอง โดยใช้รูปแบบมาคำนวณค่าประสิทธิภาพ ของรูปแบบ หรือคำนวณค่า เมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดขึ้น หรือคำนวณความแตกต่างด้านสถิติ

Gilgun, Jane F. (2012) กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนารูปแบบไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นประมวลความคิดพื้นฐาน (Idea Organization) โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ทำความเข้าใจในสภาพปัญหา และความต้องการรูปแบบใหม่ในการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นพัฒนา ปรับแต่ง และวิเคราะห์รูปแบบ (Developing, Adapting, Analyzing a Mode) เป็นขั้นตอนที่จะกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการใช้รูปแบบ การพรรณนารูปแบบและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จะทำให้เกิดความชัดเจนของรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตรวจสอบรูปแบบ (Testing a Model) เป็นขั้นวางแผนและดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยกำหนดกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง วิธีการในการตรวจสอบเครื่องมือในการตรวจสอบ ดำเนินการตรวจสอบ และรายงานผลการตรวจสอบรูปแบบ

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2555, น. 92 – 93) ได้กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบมีขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบจำลองเพื่อสร้างรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนา ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์หาความเหมาะสมของรูปแบบ ขั้นตอนที่ 5 สรุปและนำเสนอรูปแบบ

กรรณิการ์ นารี (2562, น. 27) ได้กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบมีขั้นตอน 2 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ 1) ขั้นตอนการสร้างรูปแบบที่มีหลักการแนวคิด ทฤษฎีมารองรับ มีการกำหนดลักษณะของรูปแบบที่จะสร้าง และ 2) ขั้นตอนการหาคุณภาพของรูปแบบ โดยการทดสอบปรับปรุงรูปแบบก่อนนำรูปไปใช้งานจริง และมีการประเมินผลหลังจากการนำรูปแบบไปใช้งาน

พศวัต สาระอาวาส (2564) ได้กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างและพัฒนารูปแบบ 3) การนำรูปแบบไปใช้

สุรัชดา ภูรับพา (2564, น. 227 – 228) กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูโรงเรียนบ้านพุทธรักษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ว่ามี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา รูปแบบการนิเทศ เทคนิคการนิเทศ องค์ประกอบเกี่ยวกับการนิเทศ แนวคิดการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหนังสือ ตำรา บทความ และงานวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนข้อมูลที่ปรากฏในฐานข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แล้วบันทึกข้อมูลที่ได้ จากนั้นสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แล้ววิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมดจัด เป็นหมวดหมู่ สรุปเป็น สาระสำคัญ เป็นข้อค้นพบจากการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและตรวจสอบคุณภาพ โดยการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การยกร่างรูปแบบ 2) การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ 3) การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ 4) การปรับปรุงรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการ โดยการทดลองกับครูผู้สอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และแบบประเมินเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ ค่าเฉลี่ย สถิติทดสอบที (t - test dependent) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบ โดยการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านพุทธรักษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จักรพงศ์ แถลงกัณฑ์ (2565, น. 30 – 31) กล่าวถึงขั้นตอนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์ว่ามี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R1) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และสภาพความต้องการจำเป็นในเป็นการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D1) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development)

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R2) เป็นการนำไปทดลองใช้ (Implementation)

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D2) เป็นการประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ (Evaluation)

อารี ภูมิพันธุ์ (2565, น. 36 – 37) กล่าวถึงขั้นการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานว่ามี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ
3. การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ
4. ปรับปรุงรูปแบบ

เพื่อให้ได้การพัฒนารูปแบบจากนักวิชาการศึกษาต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลและกำหนดการพัฒนารูปแบบ ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบ

ขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบ	แนวคิดทฤษฎีที่รองรับ/ความสอดคล้อง									สรุป
	Willer, D. (1986)	Joyce and Weil (1996)	Gilgun, Jane F. (2012)	รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2555, น. 92 – 93)	กรรณิการ์ นารี (2562, น. 27)	พศวัต สาระอาวาส (2564)	สุรัชดา ภูรับพา (2564, น. 227 – 228)	จักรพงศ์ แดงกัณฑ์ (2565, น. 30 – 31)	อารี ภูมิพันธุ์ (2565, น. 36 – 37)	
การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน		✓					✓		✓	การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบ
การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน						✓				
การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และสภาพความต้องการจำเป็นในเป็นการพัฒนา								✓		
การประมวลความคิดพื้นฐาน			✓							
การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการ				✓						
การออกแบบและพัฒนา								✓		การสร้างและตรวจสอบรูปแบบ
การสร้างรูปแบบ	✓				✓					

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบ	แนวคิดทฤษฎีที่รองรับ/ความสอดคล้อง									สรุป
	Willer, D. (1986)	Joyce and Weil (1996)	Gilgun, Jane F. (2012)	รังษีชดาพร เวหะชาติ (2555, น. 92 – 93)	กรรณิการ์ นารี (2562, น. 27)	พศวัต สาระอาวาส (2564)	สุรีชดา ภูรับพา (2564, น. 227 – 228)	จักรพงศ์ แดงกัณฑ์ (2565, น. 30 – 31)	อารี ภูมิพันธุ์ (2565, น. 36 – 37)	
การสร้างและพัฒนารูปแบบ						✓				
สร้างและตรวจสอบคุณภาพ							✓		✓	
การสร้างรูปแบบจำลองเพื่อสร้างรูปแบบ				✓						
การพัฒนา				✓						
การวิเคราะห์หาความเหมาะสมของรูปแบบ				✓						
การสรุปและนำเสนอรูปแบบ				✓						
การนำแนวคิดมากำหนดหลักการเป้าหมายและองค์ประกอบต่าง ๆ			✓							

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบ	แนวคิดทฤษฎีที่รองรับ/ความสอดคล้อง									สรุป
	Willer, D. (1986)	Joyce and Weil (1996)	Gilgun, Jane F. (2012)	รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2555, น. 92 – 93)	กรรณิการ์ นารี (2562, น. 27)	พศวัต สาระอาวาส (2564)	สุรัชดา ภูรับพา (2564, น. 227 – 228)	จักรพงศ์ แดงกัณฑ์ (2565, น. 30 – 31)	อารี ภูมิพันธุ์ (2565, น. 36 – 37)	
การนำแนวทางไปใช้โดยกำหนดเงื่อนไขของรูปแบบ		✓								
การหาความเที่ยงตรง	✓									
ขั้นตอนการพัฒนาปรับแต่งและวิเคราะห์รูปแบบ			✓							
ขั้นตอนการตรวจสอบรูปแบบ			✓							
การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ									✓	
การหาคุณภาพของรูปแบบ					✓					
การปรับปรุงรูปแบบ									✓	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบ	แนวคิดทฤษฎีที่รองรับ/ความสอดคล้อง									สรุป
	Willer, D. (1986)	Joyce and Weil (1996)	Gilgun, Jane F. (2012)	รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2555, น. 92 – 93)	กรรณิการ์ นารี (2562, น. 27)	พศวัต สาระอาวาส (2564)	สุรัชดา ภูรับพา (2564, น. 227 – 228)	จักรพงศ์ แถลงกัณฑ์ (2565, น. 30 – 31)	อารี ภูมิพันธุ์ (2565, น. 36 – 37)	
การนำไปทดลองใช้								✓		การศึกษาผล
การนำรูปแบบไปใช้						✓				การใช้รูปแบบ
การศึกษาผลการใช้รูปแบบ							✓			
การประเมินรูปแบบ		✓								การประเมิน
การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ								✓		รูปแบบ
การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบ							✓			

จากตารางที่ 1 จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบ โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิด Willer, D. (1986), Joyce and Weil (1996), Gilgun, Jane F. (2012) รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2555, น. 92 – 93) กรรณิการ์ นารี (2562, น. 27) พศวัต สาระอาวาส (2564) สุรัชดา ภูรับพา (2564, น. 227 – 228) จักรพงศ์ แถลงกัณฑ์ (2565, น. 30 – 31) และอารี ภูมิพันธุ์ (2565, น. 36 – 37) สรุปได้ว่า ขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างและตรวจสอบรูปแบบ 3) การศึกษาผลการใช้รูปแบบ 4) การประเมินรูปแบบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบ โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เพื่อประมวลความคิดพื้นฐาน วิเคราะห์สังเคราะห์ พัฒนาเพื่อกำหนดหลักการ เป้าหมายหรือองค์ประกอบอื่น ๆ นำไปสู่การสร้างรูปแบบที่มีโครงสร้างและองค์ประกอบชัดเจน ในการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบ รัตนะ บัวสนธ์ (2563 อ้างถึงใน สุวดี อุปปินใจ, 2566, น. 164) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบ เพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบ การวิจัยนี้มุ่งเน้นการระบุและทำความเข้าใจถึงส่วนประกอบย่อยหรือองค์ประกอบหลักที่รวมกันเป็นรูปแบบนั้น ๆ ซึ่งอาจรวมถึงหลักการ แนวคิด ทฤษฎี หรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานของรูปแบบ มนสิช สิทธิสมบูรณ์ (2563 อ้างถึงใน สุวดี อุปปินใจ, 2568, น. 14) ได้กล่าวว่า การดำเนินการการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เช่น การสังเคราะห์เอกสาร การสังเคราะห์งานวิจัย การสำรวจ การสอบถาม การสัมภาษณ์ การลงภาคสนาม กรณีศึกษา การถอดบทเรียน การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี การสนทนากลุ่ม การประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ในการสังเคราะห์องค์ความรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเกิดจากการรวบรวมแนวคิดของนักวิชาการและผลงานวิจัยนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลให้เป็นองค์ความรู้ใหม่ (สุวดี อุปปินใจ, 2568, น. 24)

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบ ดำเนินการ 3 ขั้นดังนี้ ขั้นที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาสมรรนะ โดยการวิเคราะห์เอกสาร ขั้นที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และขั้นที่ 3 สรุปผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะ โดยผู้วิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบ เป็นกระบวนการวนซ้ำ (Iterative process) ที่เริ่มต้นจากการ สร้าง (ยกร่าง) รูปแบบขึ้นมาก่อน จากนั้นนำไป ตรวจสอบ เพื่อหาข้อดี ข้อเสีย และข้อเสนอแนะ ก่อนที่จะนำมา ปรับปรุงและจัดทำ รูปแบบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในการศึกษาการสร้างและตรวจสอบรูปแบบ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2555) ได้กล่าวว่าขั้นตอนการพัฒนารูปแบบโดยทั่วไปจะกล่าวถึงขั้นตอนตั้งแต่การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การยกร่างรูปแบบ การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ และการนำรูปแบบไปทดลองใช้และประเมินผล ซึ่งเป็นแนวทางที่ชัดเจนสำหรับการสร้างและตรวจสอบรูปแบบ และเน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบ เพื่อให้รูปแบบนั้นสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้สอดคล้องกับ เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550) ที่ให้ความสำคัญกับการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบที่สร้างขึ้น ทั้งในด้านความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และประโยชน์ที่จะได้รับ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์การตรวจสอบรูปแบบจาก วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2553), Eisner (1976) และ Maduas, Scriven, & Stufflebeam (1983) สรุปได้ว่า การตรวจสอบรูปแบบ หมายถึง

กระบวนการประเมินคุณภาพของรูปแบบก่อนนำไปใช้ตามมาตรฐานความถูกต้องและมาตรฐานความเป็นไปได้ของรูปแบบ ดังนี้

มาตรฐานความถูกต้อง หมายถึง การประเมินความน่าเชื่อถือ ความถูกต้องตามหลักวิชาการ ด้านการใช้ภาษา มีความชัดเจน สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย และได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง และความครอบคลุมตามข้อมูลหลักฐานที่มี รวมถึงสามารถประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพได้อย่างน่าเชื่อถือ

มาตรฐานความเป็นไปได้ หมายถึง การประเมินความสามารถในการนำรูปแบบไปปฏิบัติได้จริง เป็นการวัดว่ารูปแบบที่พัฒนามีความเป็นไปได้ในการดำเนินการหรือการใช้ในสถานการณ์จริง ไม่ว่าจะเป็นด้านทรัพยากร บุคลากร หรือเวลาที่ใช้ในการนำรูปแบบไปใช้ในการปฏิบัติจริง นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

สุวดี อุปปินใจ (2568, น. 56-57) ได้กล่าวว่า ในขั้นตอนของการตรวจสอบจะตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ ทำได้โดยใช้แบบตรวจสอบเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert โดยสร้างข้อคำถามหรือรายการให้ประเมินตามองค์ประกอบแต่ละส่วนของนวัตกรรม ซึ่งมาตราประมาณค่า อาจแบ่งเป็น 3-5 ช่องระดับความคิดเห็นต่อข้อคำถามที่ให้ประเมิน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มาทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีเกณฑ์การแปลผลข้อมูลตามเกณฑ์ของ Best และ Kahn (Best and Kahn, 1989 อ้างถึงใน สิน พันธุ์พินิจ, 2547, น. 155) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายความว่า มีความถูกต้อง/ความเป็นไปได้มากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายความว่า มีความถูกต้อง/ความเป็นไปได้มาก

2.51 – 3.50 หมายความว่า มีความถูกต้อง/ความเป็นไปได้ปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายความว่า มีความถูกต้อง/ความเป็นไปได้น้อย

1.00 – 1.50 หมายความว่า มีความถูกต้อง/ความเป็นไปได้น้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินความถูกต้อง และความเป็นไปได้ พิจารณาจากรายการที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่าผ่านมีความถูกต้องและความเป็นไปได้

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบ ดำเนินการ 2 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 การยกร่างรูปแบบ ขั้นที่ 2 การตรวจสอบรูปแบบตามมาตรฐานความถูกต้องกับความเป็นไปได้

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบ เป็นการประเมินผลลัพธ์และประสิทธิผลของสิ่งที่วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2553) เน้นการประเมินผลการใช้รูปแบบอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เห็นภาพรวม

ของประสิทธิผลที่เกิดขึ้น นอกจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นแล้ว อาจมีการประเมินถึงความคุ้มค่าของการนำรูปแบบไปใช้ และศักยภาพในการคงอยู่ของผลลัพธ์ในระยะยาวด้วย สอดคล้องกับเพชริน สงค์ประเสริฐ (2550) ที่เน้นการนำรูปแบบไปใช้ในบริบทจริงและการประเมินผลลัพธ์ที่จับต้องได้ การศึกษาผลการใช้รูปแบบตามแนวคิดนี้จะเน้นไปที่การประเมินว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้น เมื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริงแล้ว สามารถสร้างผลลัพธ์ตามที่คาดหวังได้หรือไม่

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบดำเนินการการประเมินผลลัพธ์และประสิทธิผลของรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบ เป็นการพิจารณาในภาพรวมว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นมีคุณค่าและเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้หรือขยายผลหรือไม่ โดยจะพิจารณาจาก 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2555) ที่กล่าวว่าการประเมินประสิทธิผล เน้นการประเมินว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งเชื่อมโยงกับ "ความเป็นประโยชน์" ของรูปแบบโดยตรง การประเมินองค์ประกอบของรูปแบบ พิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ในรูปแบบว่ามีความสมบูรณ์ เชื่อมโยงกัน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงมากน้อยเพียงใด สรุปได้ว่า การประเมินรูปแบบ หมายถึง การดำเนินการประเมินความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ ดังนี้

มาตรฐานความเหมาะสม หมายถึง การประเมินด้านความเหมาะสมเป็นการตรวจสอบความถูกต้องตามกฎหมาย ศีลธรรม และจรรยาบรรณของรูปแบบที่พัฒนา ว่ามีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบ

มาตรฐานความเป็นประโยชน์ หมายถึง การประเมินความสามารถในการนำรูปแบบไปปฏิบัติได้จริง เป็นการวัดว่ารูปแบบที่พัฒนามีความเป็นไปได้ในการดำเนินการหรือการใช้ในสถานการณ์จริง ไม่ว่าจะเป็นด้านทรัพยากร บุคลากร หรือเวลาที่ใช้ในการนำรูปแบบไปใช้ในการปฏิบัติจริงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

สุวดี อุปปินใจ (2568, น. 56-57) ได้กล่าวว่า ในขั้นตอนของการประเมินหลังการนำนวัตกรรมไปใช้ อาจทำได้โดยใช้แบบประเมินเป็นมาตราประมาณค่า (rating scale) ตามแบบของ Likert โดยสร้าง ข้อคำถามหรือรายการให้ประเมินตามองค์ประกอบแต่ละส่วนของนวัตกรรม ซึ่งมาตราประมาณค่า อาจแบ่งเป็น 3-5 ช่องระดับความคิดเห็นต่อข้อคำถามที่ให้ประเมินแล้วนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มาทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีเกณฑ์การแปลผลข้อมูลตามเกณฑ์ของ Best และ Kahn (Best and Kahn, 1989 อ้างถึงใน สิน พันธุ์พินิจ, 2547, น. 155) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์มากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์มาก

2.51 – 3.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์ปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์น้อย

1.00 – 1.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์น้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินมีความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์/การยอมรับรูปแบบ พิจารณาจากรายการที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่าผ่านมีความถูกต้องและความเป็นไปได้

ดังนั้น ในการวิจัยการรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน กำหนดขั้นตอนการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการศึกษาเอกสาร

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นที่ 1.3 การสรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นที่ 2.1 การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นที่ 3.1 การศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นที่ 3.2 ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

2.1 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

จากการศึกษา พบว่า มีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบไว้ ดังนี้จากการศึกษาเอกสาร พบว่า มีนักการศึกษาหลายท่านได้อธิบายองค์ประกอบของรูปแบบแตกต่างกันไป ดังนี้

มานิตย์ นาคเมือง (2552) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นำเสนอองค์ประกอบไว้ 3 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอน ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ คือ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการพัฒนาผู้เรียน สมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียน สมรรถนะ การวิเคราะห์สังเคราะห์และวิจัย และสมรรถนะการทำงานร่วมกับชุมชน

องค์ประกอบที่ 2 หลักการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอน ประกอบด้วย 5 หลักการ คือ หลักการมีส่วนร่วมของผู้รับการพัฒนา หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ หลักการสนองความต้องการของผู้รับการพัฒนา หลักการความยืดหยุ่นของกระบวนการและวิธีการพัฒนา หลักการความแตกต่างระหว่างบุคคล

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การสร้างความต้องการในการพัฒนา การวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนา การวางแผน การพัฒนา การดำเนินการพัฒนา และการประเมินผลการพัฒนา

กุลธวัช สมารักษ์ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนแบบผสมผสานผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาด้วยวิดีโอแชร์ริง เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยพบว่ารูปแบบประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งกำหนดหลักการพื้นฐานของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ระบุแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ และเชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน ที่กำหนดจุดมุ่งหมาย ผลลัพธ์การเรียนรู้ และคุณลักษณะของผู้เรียนที่ต้องการพัฒนา 3) กระบวนการเรียนการสอน ที่กำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ และบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน และ 4) การวัดและการ

ประเมินผลซึ่งกำหนดวิธีการวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เครื่องมือประเมิน เกณฑ์การประเมิน และวิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับ

กรรณิการณ์ แก่นท้าว (2559) ได้เสนอองค์ประกอบของรูปแบบไว้ 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล ที่อธิบายความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ และระบุประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 2) วัตถุประสงค์ ที่กำหนดจุดมุ่งหมาย ผลลัพธ์ที่ต้องการ และตัวชี้วัดความสำเร็จ 3) องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งกำหนดโครงสร้างการบริหาร หน้าที่ความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ 4) วิธีดำเนินการของรูปแบบ ที่กำหนดขั้นตอนการบริหารงานวิชาการ กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ และผู้รับผิดชอบ 5) แนวทางการประเมินผลตามรูปแบบ ซึ่งกำหนดวิธีการประเมิน เครื่องมือ และเกณฑ์การประเมิน และ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ ที่ระบุปัจจัยสู่ความสำเร็จ ทรัพยากรที่จำเป็น และแนวทางการจัดการปัญหาอุปสรรค

สุกัญญา งามบรรจง (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 ผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ซึ่งพบว่ารูปแบบมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ ที่กำหนดหลักการพื้นฐานในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ระบุแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 และเชื่อมโยงกับแนวคิด "ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้" 2) วัตถุประสงค์ ที่กำหนดจุดมุ่งหมาย ทักษะเฉพาะที่ต้องการพัฒนา และตัวชี้วัดความสำเร็จ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่กำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรม กิจกรรมการเรียนรู้ และบทบาทของครูและนักเรียน 4) การวัดและประเมินผล ซึ่งกำหนดวิธีการวัดทักษะในศตวรรษที่ 21 เครื่องมือประเมิน และเกณฑ์การประเมิน 5) ปัจจัยสนับสนุน ที่ระบุทรัพยากรที่จำเป็น การสนับสนุนจากผู้บริหาร และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม และ 6) เงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบไปใช้ซึ่งระบุปัจจัยสู่ความสำเร็จ คุณลักษณะของครูที่จำเป็น และการเตรียมความพร้อมของโรงเรียน

อังคนา ราษฎร์เดิม (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 ซึ่งพบว่า รูปแบบ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) กรอบแนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน ที่อธิบายแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน ระบุทฤษฎีการเรียนรู้ที่นำมาใช้ และเชื่อมโยงกับการพัฒนาผู้เรียนระดับประถมศึกษา 2) หลักการที่กำหนดหลักการสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน และหลักการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 3) จุดมุ่งหมาย ที่กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาทักษะการอยู่ร่วมกัน พฤติกรรมที่ต้องการ และตัวชี้วัดความสำเร็จ 4) เนื้อหา ที่กำหนดสาระที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกัน จัดลำดับเนื้อหาให้เหมาะสมกับพัฒนาการ และบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่นๆ 5) การจัดการเรียนรู้ที่

กำหนดวิธีการและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ รูปแบบกิจกรรม และสื่อการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล ซึ่งกำหนดวิธีการประเมินทักษะการอยู่ร่วมกัน เครื่องมือประเมิน และเกณฑ์การประเมิน

กมลรัตน์ แก่นจันทร์, นารีรัตน์ รักวิจิตรกุล และเจริญ ราชโสภา (2560) ได้เสนอองค์ประกอบของรูปแบบจากการทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ ที่ระบุหลักการพื้นฐานของการบริหารงานวิชาการ แนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้ และความสำคัญของงานวิชาการ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ที่กำหนดจุดมุ่งหมาย ผลลัพธ์ที่ต้องการ และตัวชี้วัดความสำเร็จ 3) กลไกของรูปแบบ ซึ่งระบุกลไกการขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการ บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง และการสร้างความร่วมมือ 4) วิธีดำเนินการของรูปแบบ ที่กำหนดขั้นตอนการบริหารงานวิชาการ กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ และผู้รับผิดชอบ 5) แนวการประเมินรูปแบบ ซึ่งกำหนดวิธีการประเมิน เครื่องมือ และเกณฑ์การประเมิน และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ที่ระบุปัจจัยสู่ความสำเร็จ ทรัพยากรที่จำเป็น และแนวทางการจัดการกับปัญหาและอุปสรรค

จำลอง ไชยยา (2564) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบรูปแบบ ประกอบด้วย

1. หลักการ (Principle): ความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือหลักการในการนิเทศตามรูปแบบการนิเทศ ซึ่งเป็นตัวกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรม ขั้นตอนการนิเทศ และการวัดและประเมินผล

2. วัตถุประสงค์ (Objectives): เป้าหมายที่กำหนดไว้ในการพัฒนาครูในการจัดประสบการณ์ด้านภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ

3. เนื้อหา (Content): เป็นสาระความรู้ที่ได้กำหนดไว้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ

4. กระบวนการ (Process): ขั้นตอนหรือลำดับของการจัดกิจกรรมการนิเทศ โดยนำแนวคิดการนิเทศแบบพัฒนาการร่วมกับแนวคิดการชี้แนะทางปัญญามาใช้ให้เหมาะสมกับระดับความสามารถและพัฒนาการของครู โดยกำหนดบทบาทของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศในแต่ละวิธีการนิเทศไว้เพื่อให้การนิเทศบรรลุตามจุดมุ่งหมาย

5. การวัดผลประเมินผล (Evaluation): แนวทางในการวัดและประเมินผลการนิเทศที่จัดขึ้นตามรูปแบบที่จะชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของรูปแบบและบ่งบอกถึงการบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนด

ภควัต โอวาท (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยได้นำเสนอองค์ประกอบของรูปแบบไว้ 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) หลักการ ซึ่งเน้นแนวคิดเกี่ยวกับภาวะ

ผู้นำเชิงนวัตกรรมและการบริหารสถานศึกษาที่มุ่งสู่การสร้างนวัตกรรม โดยผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้และนวัตกรรม และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม 2) วัตถุประสงค์ ที่มุ่งเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาทีมงาน และพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม 3) วิธีดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การเตรียมความพร้อม การดำเนินการพัฒนา การติดตามสนับสนุน และการประเมินผล โดยแต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมและเครื่องมือที่ชัดเจน 4) การประเมิน ที่มุ่งประเมินทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายและมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมการประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม พฤติกรรมการบริหาร และผลลัพธ์ด้านนวัตกรรมในสถานศึกษา และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งระบุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด ความมุ่งมั่นของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร ทรัพยากรที่เพียงพอ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก

ขวัญจิรา จำปา (2566) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 6 องค์ประกอบดังนี้

1. หลักการของรูปแบบ
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
3. ขอบข่ายภารกิจการบริหาร
4. กระบวนการการบริหาร
5. แนวทางการประเมินรูปแบบ
6. เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ

จากการศึกษาเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับรูปแบบการประเมิน ประเด็นสำคัญที่ปรากฏในองค์ความรู้ทางวิชาการคือ ไม่มีหลักเกณฑ์ที่กำหนดตายตัวเกี่ยวกับองค์ประกอบและโครงสร้างของรูปแบบที่เหมาะสม การกำหนดองค์ประกอบและรายละเอียดมีลักษณะยืดหยุ่น โดยขึ้นอยู่กับธรรมชาติและคุณลักษณะเฉพาะของปรากฏการณ์ที่นักวิจัยมุ่งศึกษา อย่างไรก็ตาม รูปแบบที่มีคุณภาพและความน่าเชื่อถือทางวิชาการจำเป็นต้องประกอบด้วยตัวแปรที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ แสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลอย่างเป็นระบบ สามารถอธิบายปรากฏการณ์ได้อย่างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนารูปแบบนั้น ๆ นอกจากนี้ รูปแบบต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีความน่าเชื่อถือ สามารถพิสูจน์ทดสอบได้ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ความสมบูรณ์ของรูปแบบมิได้ขึ้นอยู่กับความซับซ้อนหรือความละเอียดของโครงสร้าง แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการอธิบายปรากฏการณ์

และศักยภาพในการประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในบริบทเฉพาะได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ

องค์ประกอบของรูปแบบ	แนวคิดทฤษฎีที่รองรับ/ความสอดคล้อง								สรุป
	กุลธัช สมารักษ์ (2558)	กรรณิการณ์ แก่นท้าว (2559)	สุกัญญา งามบรรจง (2559)	อังคนา ราษฎร์เดิม (2559)	กมลรัตน์ แก่นจันทร์ และคณะ (2560)	จำลอง ไชยยา (2564)	ภควัต โอวาท (2565)	ขวัญจิรา จำปา (2566)	
หลักการรูปแบบการเรียนการสอน	✓								หลักการของรูปแบบ
หลักการและเหตุผล		✓							
หลักการ			✓			✓	✓		
หลักการที่กำหนด				✓					
หลักการของรูปแบบ					✓			✓	
วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน	✓								วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
วัตถุประสงค์		✓	✓			✓	✓		
จุดมุ่งหมาย				✓					
วัตถุประสงค์ของรูปแบบ					✓			✓	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบของรูปแบบ	แนวคิดทฤษฎีที่รองรับ/ความสอดคล้อง									สรุป
	มานิตย์ นาคเมือง, (2552)	กุลธวัช สมารักษ์ (2558)	กรรณิการณ์ แก่นท้าว (2559)	สุกัญญา งามบรรจง (2559)	อังคนา ราษฎร์เดิม (2559)	คมสรัตน์ แก่นจันทร์ และคณะ (2560)	จำลอง ไชยยา (2564)	ภควัต โอวาท (2565)	ขวัญจิรา จำปา (2566)	
องค์ประกอบสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอน	✓		✓							สมรรถนะครู
สมรรถนะการพัฒนาผู้เรียน	✓									
ขอบข่ายภารกิจการบริหาร	✓								✓	
สมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียน	✓									
สมรรถนะการทำงานร่วมกับชุมชน	✓									
กระบวนการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอน	✓									
สมรรถนะการวิเคราะห์สังเคราะห์และวิจัย	✓									
กลไกของรูปแบบ						✓				
เนื้อหา					✓		✓			

ตารางที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบของรูปแบบ	แนวคิดทฤษฎีที่รองรับ/ความสอดคล้อง									สรุป
	มานิตย์ นาคเมือง, (2552)	กุลธวัช สมารักษ์ (2558)	กรรณิการณ์ แก่นท้าว (2559)	สุกัญญา งามบรรจง (2559)	อังคนา ราษฎร์เดิม (2559)	คมสรัตน์ แก่นจันทร์ และคณะ (2560)	จำลอง ไชยยา (2564)	ภควัต โอวาท (2565)	ขวัญจิรา จำปา (2566)	
กระบวนการเรียนการสอน		✓								กระบวนการ
วิธีดำเนินการของรูปแบบ			✓			✓				
วิธีดำเนินการกระบวนการจัดการเรียนรู้				✓				✓		
การจัดการเรียนรู้					✓					
กระบวนการ							✓			
กระบวนการการบริหาร									✓	
การวัดและการประเมินผล		✓								การประเมินผล
แนวทางการประเมินผลตามรูปแบบ			✓							รูปแบบ
แนวการประเมินรูปแบบ						✓				
การประเมิน								✓		
การวัดและประเมินผล				✓	✓					
แนวทางการประเมินรูปแบบ									✓	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบของรูปแบบ	แนวคิดทฤษฎีที่รองรับ/ความสอดคล้อง								สรุป
	มานิตย์ นาคเมือง, (2552)	กุลธวัช สมารักษ์ (2558)	กรรณิการณ์ แก่นท้าว (2559)	สุกัญญา งามบรรจง (2559)	อังคนา ราษฎร์เดิม (2559)	คมสรัตน์ แก่นจันทร์ และคณะ (2560)	จำลอง ไชยยา (2564)	ภควัต โอวาท (2565)	ขวัญจิรา จำปา (2566)	
เงื่อนไขของรูปแบบ ที่ระบุปัจจัยสู่ความสำเร็จ ทรัพยากรที่จำเป็น และแนวทางการจัดการปัญหาอุปสรรค		✓							✓	ปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบ
ปัจจัยสนับสนุน			✓							
เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ที่ระบุปัจจัยสู่ความสำเร็จ ทรัพยากรที่จำเป็น และแนวทางการจัดการกับปัญหาและอุปสรรค					✓					
เงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งระบุปัจจัยสู่ความสำเร็จ			✓							
เงื่อนไขความสำเร็จ								✓		
เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ									✓	

จากตารางที่ 2 จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการในประเทศเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบ โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดของ มานิตย์ นาคเมือง (2552) กุลธวัช สมารักษ์ (2558) กรรณิการณ์ แก่นท้าว (2559) สุกัญญา งามบรรจง (2559) อังคนา ราษฎร์เดิม (2559) กมลรัตน์ แก่นจันทร์ นารีรัตน์ รักวิจิตรกุล และเจริญ ราชโสภา (2560) จำลอง ไชยยา (2564) ภควัต โอวาท (2565) และขวัญจิรา จำปา (2566) สรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) สมรรถนะครู 4) กระบวนการ 5) การประเมินผลรูปแบบ 6) ปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบ โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักการของรูปแบบ หมายถึง การศึกษาแนวคิดพื้นฐาน ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ โดยหลักการของรูปแบบจะเป็นตัวกำหนดทิศทางทำการดำเนินการของรูปแบบให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ หมายถึง เป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการนำรูปแบบไปใช้ โดยจะกำหนดสิ่งที่ต้องการพัฒนา

3. สมรรถนะครู หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะและบุคลิกภาพในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากความรู้ความเข้าใจของครูต่อเนื้อหาวิชา การสอนและการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่มีในการออกแบบ และบูรณาการการจัดการ ความรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ

4. กระบวนการ หมายถึง ขั้นตอนหรือวิธีดำเนินการตามรูปแบบ ตั้งแต่การวางแผน การจัดกิจกรรม ไปจนถึงบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

5. การประเมินผลรูปแบบ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบ ตรวจวัด และประเมินผลว่ารูปแบบสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

6. ปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบ หมายถึง ปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการนำรูปแบบไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การสนับสนุนจากผู้บริหาร ความพร้อมของบุคลากร ความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทรัพยากรที่เพียงพอ รวมถึงการจัดการกับอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น

2.2 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

จากแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการได้นำเสนอหลักการพัฒนาสมรรถนะ ดังนี้

สมนึก ทองเอี่ยม (2550) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับกลางในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ได้เสนอหลักการของรูปแบบไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. หลักการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ผู้บริหารระดับกลางได้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาอย่างแท้จริง

2. หลักการถ่ายโอนประสบการณ์การเรียนรู้เดิม ผ่านแนวทาง วิธีการและกิจกรรมการพัฒนา ให้ผู้บริหารระดับกลางเกิดแนวคิดที่หลากหลายและประยุกต์แนวคิดสู่การพัฒนาการบริหารงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ

3. หลักการเรียนรู้แบบผสมผสานระหว่างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

4. หลักการจัดกิจกรรมการพัฒนาที่มีความหลากหลาย ที่เน้นความสามารถในการประยุกต์ ความรู้และทักษะใหม่ ๆ ไปปฏิบัติจริง

5. หลักการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาที่สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงานและภาระงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารระดับกลาง

6. หลักการประเมินผลการพัฒนาตามสภาพจริง โดยเน้นการประเมินผลพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาและประเมินผลงานที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการพัฒนา

7. หลักการบูรณาการที่มีความยืดหยุ่น ทั้งเนื้อหาการเรียนรู้ แนวทาง วิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้

มานิตย์ นาคเมือง (2552) ได้นำเสนอหลักการของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบที่ 3 หลักการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอน ประกอบด้วย 5 หลักการ ดังนี้

1. หลักการมีส่วนร่วมของผู้รับการพัฒนา

2. หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

3. หลักการสนองความต้องการของผู้รับการพัฒนา

4. หลักการความยืดหยุ่นของกระบวนการและวิธีการพัฒนา

5. หลักการความแตกต่างระหว่างบุคคล

วีระชัย จิวะชาติ (2567) กล่าวว่า หลักการการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษามีดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ตัวผู้เรียน

2. การพัฒนาต้องเกิดจากความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษา

3. การพัฒนาต้องมุ่งเน้นลักษณะ Site Based Development หรือ School Based Development (SBD)

4. การพัฒนาต้องมีหลากหลายรูปแบบให้เลือกตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล

5. การพัฒนาต้องสอดคล้องกับภารกิจและหน้าที่ที่ปฏิบัติของครูและบุคลากรทางการศึกษา

6. การพัฒนาต้องดำเนินการในรูปของเครือข่ายกระจายทั่วประเทศ

7. การพัฒนาต้องสอดคล้องกับนโยบายและข้อกำหนดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

8. การพัฒนาต้องกระทำอย่างทั่วถึงและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ

สมศักดิ์ บุญขำ (2558) วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา มีองค์ประกอบสำคัญ 3 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ประกอบด้วย 7 สมรรถนะ ได้แก่ สมรรถนะการพัฒนาตนเอง สมรรถนะการทำงางานเป็นทีม สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการพัฒนาผู้เรียน สมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียน สมรรถนะการวิเคราะห์และวิจัย และสมรรถนะการทำงานร่วมกับชุมชน

องค์ประกอบที่ 2 หลักการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ประกอบด้วย 5 หลักการ ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วมของผู้รับการพัฒนา หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ หลักการสนองความต้องการของผู้รับการพัฒนาและสอดคล้องกับนโยนโยบายของสถานศึกษา หลักการความยืดหยุ่นของกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย และหลักการความแตกต่างระหว่างตัวบุคคล

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูผู้สอน แบ่งออกเป็น 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การสร้างความต้องการในการพัฒนา ขั้นที่ 2 การวางแผนการพัฒนาสมรรถนะ ชั้นที่ 3การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ และขั้นที่ 4 การประเมินผลการพัฒนา

มนตรี อินตา (2562 อ้างอิงจาก สรุพงษ์ แสงสีมุข, 2557) ได้กล่าวถึง การพัฒนาบุคลากรต้องทำอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ มีกิจกรรมวิธีการพัฒนาที่หลากหลาย เหมาะสมกับความต้องการและการมีส่วนร่วมของบุคลากร ซึ่งมีหลักการพัฒนา ดังนี้

1. หลักการใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนา

2. หลักการมีส่วนร่วมของครู

3. หลักสนองความต้องการของครู

4. หลักการเปลี่ยนแปลง

5. หลักเป็นบรรยากาศแห่งการเรียนรู้

6. หลักความสอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน

วิทยา จันทร์ศิลา (2561) ได้เสนอหลักการพัฒนาครู ดังนี้

1. การพัฒนาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ตัวครูและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ตัวผู้เรียน

2. การพัฒนาโดยเปิดโอกาสให้ครูได้เลือกเรื่องหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา

3. การพัฒนาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานซึ่งเป็นหน่วยพัฒนาตนเอง

4. การพัฒนาหลายรูปแบบโดยให้ครูได้เรียนรู้ร่วมกันภายในสถานศึกษาหรือในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา

5. การพัฒนาต้องสอดคล้องกับภารกิจและหน้าที่ที่ปฏิบัติของครู

6. การพัฒนาต้องสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

นำเสนอการสังเคราะห์หลักการของรูปแบบพัฒนาสมรรถนะไว้ในตารางที่ 3 ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์หลักการของรูปแบบ

ที่	หลักการของรูปแบบ	สมนึก ทองเอียม (2550)	มานิตย์ นาคเมือง (2552)	วีระชัย จิวะชาติ (2555)	สรุพงษ์ แสงสีมุข (2557)	สมศักดิ์ บุญขำ (2558)	วิทยา จันทร์ศิลา (2561)	สรุป
1	หลักการเปลี่ยนแปลง				✓			
2	การพัฒนาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ตัวครูและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ตัวผู้เรียน						✓	1. หลักการพัฒนาที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
3	การพัฒนาต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ตัวผู้เรียน			✓				
4	หลักการบูรณาการที่มีความยืดหยุ่นทั้งเนื้อหาสาระการเรียนรู้แนวทางวิธีการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้	✓						2. หลักการบูรณาการ
5	หลักเป็นบรรยากาศแห่งการเรียนรู้				✓			
6	หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย	✓						

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	หลักการของรูปแบบ	สมนึก ทองเอียม (2550)	มานิตย์ นาคเมือง (2552)	วีระชัย จิวะชาติ (2555)	สรุพงษ์ แสงสีมุข (2557)	สมศักดิ์ บุญขำ (2558)	วิทยา จันทร์ศิลา (2561)	สรุป
7	การพัฒนาต้องมีหลากหลายรูปแบบให้เลือกตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล			✓				
8	หลักการความยืดหยุ่นของกระบวนการและวิธีการพัฒนา		✓					
9	การพัฒนาต้องเกิดจากความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษา			✓				
10	หลักสนองความต้องการของครู				✓			2. หลักการบูรณาการ
11	หลักการความแตกต่างระหว่างบุคคล		✓			✓		
12	การพัฒนาโดยเปิดโอกาสให้ครูได้เลือกเรื่องหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา						✓	
13	หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่	✓						
14	หลักการสนองความต้องการของผู้รับการพัฒนา	✓	✓			✓		
15	หลักการพัฒนาหลายรูปแบบ		✓				✓	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	หลักการของรูปแบบ	สมนึก ทองเอียม (2550)	มานิตย์ นาคเมือง (2552)	วีระชัย จิวะชาติ (2555)	สรุพงษ์ แสงสีมุข (2557)	สมศักดิ์ บุญขำ (2558)	วิทยา จันทร์ศิลา (2561)	สรุป
16	หลักการถ่ายโอนประสบการณ์	✓						
17	ครูได้เรียนรู้ร่วมกันภายในสถานศึกษาหรือในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา						✓	
18	การพัฒนาต้องดำเนินการในรูปของเครือข่ายกระจายทั่วประเทศ			✓				3. หลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ
19	การพัฒนาต้องกระทำอย่างทั่วถึงและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาธิการภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ			✓				
20	หลักการมีส่วนร่วมของครู	✓			✓			
21	หลักการมีส่วนร่วมของผู้รับการพัฒนา		✓			✓		
22	หลักการของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)							

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	หลักการของรูปแบบ	สมนึก ทองเอียม (2550)	มานิตย์ นาคเมือง (2552)	วีระชัย จิวะชาติ (2555)	สรุพงษ์ แสงสีมุข (2557)	สมศักดิ์ บุญขำ (2558)	วิทยา จันทร์ศิลา (2561)	สรุป
23	หลักการโค้ช (Coaching) โดยการตั้งคำถาม สร้างความเชื่อมั่น การให้ข้อเสนอแนะ การให้คำปรึกษา การส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านวิชาการ							3. หลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ
24	หลักการประเมินผลการพัฒนาตามสภาพจริงโดยเน้นการประเมินผลพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาและประเมินผลงานที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการพัฒนา	✓						4. หลักการประเมินผลการพัฒนาตามสภาพจริง
25	หลักการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาที่สอดคล้องกับภาระงานในหน้าที่	✓			✓			5. หลักการพัฒนาที่สอดคล้องกับภาระงานในหน้าที่
26	การพัฒนาต้องสอดคล้องกับภารกิจและหน้าที่ที่ปฏิบัติของครูและบุคลากรทางการศึกษา			✓		✓		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	หลักการของรูปแบบ	สมนึก ทองเอียม (2550)	มานิตย์ นาคเมือง (2552)	วีระชัย จิวะชาติ (2555)	สรุพงษ์ แสงสีมุข (2557)	สมศักดิ์ บุญขำ (2558)	วิทยา จันทร์ศิลา (2561)	สรุป
27	การพัฒนาต้องสอดคล้องกับภารกิจและหน้าที่ที่ปฏิบัติของครู						✓	
28	หลักความสอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง				✓			
29	หลักการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาที่สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน	✓			✓			
30	การพัฒนาต้องสอดคล้องกับนโยบายและข้อกำหนดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง			✓				
31	การพัฒนาต้องมุ่งเน้นลักษณะ Site Based Development หรือ School Based Development (SBD)			✓				6. หลักการพัฒนาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน
32	การพัฒนาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานซึ่งเป็นหน่วยพัฒนาตนเอง						✓	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	หลักการของรูปแบบ	สมนึก ทองเอี่ยม (2550)	มานิตย์ นาคเมือง (2552)	วีระชัย จิวะชาติ (2555)	สุรพงษ์ แสงสีมุข (2557)	สมศักดิ์ บุญขำ (2558)	วิทยา จันทร์ศิลา (2561)	สรุป
33	เสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – Based Development)							

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่า หลักการพัฒนาสมรรถนะ (สมนึก ทองเอี่ยม, 2550 มานิตย์ นาคเมือง, 2552 วีระชัย จิวะชาติ, 2555 สุรพงษ์ แสงสีมุข, 2557 สมศักดิ์ บุญขำ, 2558 วิทยา จันทร์ศิลา, 2561) ดังนี้

1. หลักการพัฒนาที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดที่ตัวครูและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ตัวผู้เรียน

2. หลักการบูรณาการ โดยการใช้เนื้อหาการเรียนรู้ แนวทาง วิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้ มีหลากหลายรูปแบบให้เลือก มีความยืดหยุ่น ความเหมาะสมของแต่ละบุคคล

3. หลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โดยการให้เรียนรู้ร่วมกันของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ การโค้ช และการส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านวิชาการทั้งในสถานศึกษาและเครือข่ายสถานศึกษา

4. หลักการประเมินผลการพัฒนาตามสภาพจริง โดยการประเมินผลพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาและประเมินผลงานที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการพัฒนา

5. หลักการพัฒนาที่สอดคล้องกับภาระงานในหน้าที่ โดยการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะนั้น ควรมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับภาระงานในหน้าที่ที่ครูปฏิบัติ

6. หลักการพัฒนาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน โดยการพัฒนานั้นควรใช้พื้นที่หรือสถานศึกษาของตนเองเป็นฐานในการพัฒนา สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายและภารกิจของสถานศึกษาและของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

จากแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการได้นำเสนอวัตถุประสงค์การพัฒนาครู วัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะครู ดังนี้

วินัย ดอนโคตรจันทร์ (2548) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์การพัฒนาครูว่า เพื่อให้บุคคลได้มีความสามารถที่เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติและเพื่อให้บุคคลสามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น

ดุสิต มั่นคง (2550) ได้สรุปวัตถุประสงค์การพัฒนาครูไว้ว่า เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานได้มีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้มีความสามารถมีทักษะในการปฏิบัติงานมากขึ้น และเพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานบรรลุเป้าหมาย รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพงานและความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของบุคลากรในองค์การหรือหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2553) นำเสนอวัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ดังนี้ วัตถุประสงค์ของการพัฒนา เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และร่วมมือกับครูให้สามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ และพัฒนาการเรียนการสอน ที่จะนำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน

นารีรัตน์ ยิ่งยวด (2556) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะครูไว้ว่า เพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะของครูในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้ครูมีขวัญและกำลังใจ มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทำให้ครูมีความรับผิดชอบมากขึ้น ช่วยให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ทำให้เกิดการพัฒนางานเดิมที่ปฏิบัติอยู่

วิทยา จันทร์ศิลา (2561) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์การพัฒนาครูไว้ว่า การพัฒนาครูเป็นภารกิจ ของผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดต้องดำเนินการ เพื่อให้การปฏิบัติงานของครูเกิดประสิทธิภาพ และสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้และสู่ความเป็นเลิศ

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (วินัย ดอนโคตรจันทร์, 2548 ดุสิต มั่นคง, 2550 สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์, 2553 นารีรัตน์ ยิ่งยวด, 2556 วิทยา จันทร์ศิลา, 2561) สรุปได้ว่า เพื่อให้ครูมีความสามารถที่เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.4 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ความหมายของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู

ปิยะนุช สุวพงษ์ (2559, หน้า 37) ได้ให้ความหมายว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ที่ต้องนำเอาหลักสูตรมาวิเคราะห์ จัดทำแผนการเรียนรู้ ออกแบบการจัดการเรียนการสอนและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

มณฑลธน ไชยเสน (2562, หน้า 33) ได้ให้ความหมายว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ คือ สมรรถนะที่ครูควรได้รับการพัฒนาคือสมรรถนะในลักษณะของสมรรถนะการจัดการเรียนการสอน (instructional capacity) ซึ่งเป็นสมรรถนะที่ครูเรียนรู้จากการปฏิบัติ มีลักษณะเป็นความรู้ความสามารถหรือทักษะกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการคิดของครูเพื่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพซึ่งครูจะแสดงออกทางพฤติกรรมในทางปฏิบัติงาน ความสามารถนี้เป็นผลมาจากความรู้ความเข้าใจของครูต่อเนื้อหาวิชา การสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ครู ได้มีประสบการณ์ปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน

อนงค์นาถ เคนโพธิ์ (2562, หน้า 136) ได้ให้ความหมายว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ออกแบบการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ตามความสามารถโดยผู้เรียนปฏิบัติงานเป็นกลุ่มและรายบุคคล

Suleyman Sadi SEFEROGLU (2011, หน้า 18) ได้ให้ความหมายสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ว่าเป็นความสามารถทางความรู้วิชาการ ทักษะการสอน และการจัดการและประเมินห้องเรียน

Kenji Hasegawa (2012, หน้า 12) ได้ให้ความหมายสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ว่าเป็นความสามารถทางความรู้วิชาการ ทักษะการสอน การประเมินและจัดการชั้นเรียนอย่างมีทักษะ

จากความหมายของการจัดการเรียนรู้ของนักวิชาการข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะและบุคลิกภาพในการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นผลมาจากความรู้ความเข้าใจของครูต่อเนื้อหาวิชา การสอนและการเรียนรู้ประสบการณ์ที่มีในการออกแบบ และบูรณาการการจัดการ ความรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ

องค์ประกอบของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู

นันทกา วารินิน (2557, หน้า 25) ในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ได้กล่าวว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูประกอบด้วย

1) ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร

2) ความสามารถในเนื้อหาสาระที่สอน

3) ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) ความสามารถในการใช้และพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้

5) ความสามารถในการวัดและประเมินผลในการเรียน

ชรอยวรรณ ประเสริฐผล (2558, หน้า 48) ในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ได้กล่าวว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1) ความรู้และทักษะในการใช้หลักสูตรเพื่อการจัดการเรียนรู้

2) ความรู้และทักษะในการออกแบบการเรียนรู้

3) ความรู้และทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้

4) ความรู้และทักษะในการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้

5) ความรู้และทักษะในการวัดและประเมินผล

6) ความรู้และทักษะในการวิจัยทางการศึกษา

7) คุณลักษณะของครู

ปิยะนุช สุวพงษ์ (2559, หน้า 37) ในการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรูของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด ได้กล่าวว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1) การพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตร

2) การจัดทำแผนการเรียนรู้

3) การออกแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้

4) การเลือกใช้และพัฒนาสื่อ

5) การพัฒนาผู้เรียน

6) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

7) การประเมินผลการเรียนรู้

ฐิติมา ภมรคล (2560, หน้า 25) ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มบ่อทอง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 2 ได้กล่าวว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ประกอบด้วย

1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร

2) ความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้

3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้

5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560, หน้า 37) ในการวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ได้กล่าวว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1) บูรณาการสาระการเรียนรู้ทั้งภายในและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับชีวิตจริง

2) ออกแบบการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียน

3) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

4) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง

5) จัดกิจกรรม หรือสนับสนุนให้ผู้เรียน

6) เลือกใช้อุปกรณ์ สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

7) ประเมินและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

พฤหัส คงเทศ (2560, หน้า 106) ในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในส านักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ได้กล่าวว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ประกอบด้วย

1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร

2) ความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้

3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้

5) การวัดและประเมินผลการเรียน

6) ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน

ทักษิณ เกษต้น (2561, หน้า 21) ในวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ได้กล่าวว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู มี 5 องค์ประกอบ คือ

1) การสร้างหลักสูตร

2) ความสามารถออกแบบในการจัดการเรียนรู้

3) การจัดการเรียนรู้

4) การใช้สื่อและนวัตกรรม

5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

อนงค์นาถ เคนโพธิ์ (2562, หน้า 135) ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา ได้กล่าวว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ประกอบด้วย

1) ความรู้และทักษะ

2) การพัฒนาหลักสูตร

3) การจัดการเรียนรู้

4) การทำงานเป็นทีม

5) การวางแผน และการมุ่งผลสัมฤทธิ์

6) การใช้สื่อ เทคโนโลยี

นำเสนอการสังเคราะห์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูไว้ในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 การสังเคราะห์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

สมรรถนะ	น้นทกา วารินน (2557)	ชรอยวรรณ ประเสริฐผล (2558)	ปิยะนุช สุวพงษ (2559)	ฐิติมา กมรคล (2560)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560)	พฤหัส คงเทศ (2560)	ทักษิณ เกษต้น (2561)	อนงค์นาถ เคนโพธิ์ (2562)	สรุป
การพัฒนาหลักสูตร								✓	
ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร	✓								
ความรู้และทักษะในการใช้หลักสูตรเพื่อการจัดการเรียนรู้		✓							1. ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
การพัฒนาและการใช้หลักสูตร			✓						
การสร้างและพัฒนาหลักสูตร				✓		✓			
การสร้างหลักสูตร							✓		
บูรณาการสาระเรียนรู้ทั้งภายในและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับชีวิตจริง					✓				
การจัดการเรียนรู้							✓	✓	
ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	✓								
ความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้		✓							2. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้
การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				✓		✓			
จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง					✓				

ตารางที่ 4 (ต่อ)

สมรรถนะ	นันทกา วารินิน (2557)	ชรอยวรรณ ประเสริฐผล (2558)	ปิยะนุช สุวพงษ (2559)	ฐิติมา ภมรคล (2560)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560)	พฤทัส คงเทศ (2560)	ทักษิณ เกษตริน (2561)	อนงค์นาถ เคนโพธิ์ (2562)	สรุป
ความสามารถในการใช้และพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้	✓								3. ด้านการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา
ความรู้และทักษะในการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้		✓							
เลือกใช้อุปกรณ์ สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้					✓				
การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้				✓			✓		
การเลือกใช้และพัฒนาสื่อ			✓						
การใช้สื่อและนวัตกรรม							✓		
การใช้สื่อ เทคโนโลยี								✓	
ความรู้และทักษะในการออกแบบการเรียนรู้		✓							4. ด้านการออกแบบการเรียนรู้
การออกแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้			✓						
ความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้				✓		✓			
ออกแบบการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียน					✓				
ความสามารถออกแบบในการจัดการเรียนรู้							✓		
ทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ					✓				

ตารางที่ 4 (ต่อ)

สมรรถนะ	นันทกา วารินิน (2557)	ชรอยวรรณ ประเสริฐผล (2558)	ปิยะนุช สุวพงษ (2559)	ฐิติมา ภมรคล (2560)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560)	พฤหัส คงเทศ (2560)	ทักษิณ เกษต้น (2561)	อนงค์นาถ เคนโพธิ์ (2562)	สรุป
ความสามารถในการวัดและประเมินผลในการเรียน	✓								5. ด้านการวัดและประเมินผล
ความรู้และทักษะในการวัดและประเมินผล		✓							
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้					✓		✓		
การวัดและประเมินผลการเรียน						✓			

จากตารางที่ 4 สรุปสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การออกแบบการเรียนรู้ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา 5) ด้านการวัดและประเมินผล (นันทกา วารินิน 2557 , ชรอยวรรณ ประเสริฐผล 2558 , ปิยะนุช สุวพงษ 2559 , ฐิติมา ภมรคล 2560 , สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2560 , พฤหัส คงเทศ 2560 , ทักษิณ เกษต้น 2561 , อนงค์นาถ เคนโพธิ์ 2562) ดังนี้

1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการนำข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรหรือมวลประสบการณ์ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้อย่างมีระบบขั้นตอน มีการประเมิน ปรับปรุง และนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิผลสูงสุดตามความมุ่งหมาย

2. การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการกำหนดรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างเป็นรายบุคคลของผู้เรียน มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสม

สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้

3. กระบวนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครู ในการออกแบบจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยง่ายโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจากกำหนดเนื้อหา เป้าหมาย ใช้เทคนิค และกิจกรรมที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้บรรลุเนื้อหาและเป้าหมาย และมีการประเมินผล เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์

4. การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการเลือกสร้างและใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างหลากหลายที่เหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อทำให้การจัดการเรียนรู้น่าสนใจ และประเมินผล พัฒนาปรับปรุง สื่อนวัตกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การวัดและประเมินผล หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน นับตั้งแต่การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล การใช้วิธีวัดผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและนำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

2.5 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

จากแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการได้นำเสนอกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ ดังนี้

มานิตย์ นาคเมือง (2552) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำเสนอกระบวนการพัฒนาสมรรถนะไว้ในองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness) กิจกรรมการให้ความรู้ การสร้าง ความตระหนัก และให้เห็นประโยชน์ของการพัฒนา โดยการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากเอกสาร อินเทอร์เน็ต ซีดีรอม และการจัดสัมมนา โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถมาให้ความรู้และกระตุ้นให้ครูเกิดความต้องการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis) กิจกรรมการประเมินสมรรถนะประจำสายงาน การจัดทำข้อมูลสมรรถนะ

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนพัฒนาสมรรถนะ (Plan development) กิจกรรมการจัดทำรายละเอียดการพัฒนาการจัดทำ แผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคล การจัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะครูเป็นกลุ่ม การทำคำรับรองและการพัฒนาสมรรถนะแก่โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Implementation of competency development) กิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะตามแผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคลและกลุ่ม ส่วนโรงเรียนดำเนินการนิเทศ ส่งเสริม สนับสนุนในการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะ (Evaluate competency) กิจกรรมการประเมินสมรรถนะประจำสายงาน การรายงานการพัฒนา การจัดทำข้อมูลสมรรถนะครูผู้สอน

สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2553) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ได้นำเสนอกระบวนการพัฒนาสมรรถนะไว้ในองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการพัฒนามี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความตระหนักการวางแผนการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาสมรรถนะครูมืออาชีพ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินติดตามผล

ขั้นตอนที่ 5 การขยายผลสร้างวัฒนธรรมคุณภาพโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้

ธนกฤต อั้งน้อย (2563) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูใหม่ในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ได้นำเสนอกระบวนการพัฒนาสมรรถนะไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประเมินความต้องการจำเป็น

ขั้นตอนที่ 2 วัตถุประสงค์การพัฒนา

ขั้นตอนที่ 3 วิธีการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 4 แนวทางการดำเนินการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผลการพัฒนา

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาสมรรถนะของนักการศึกษาไว้ในตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 การสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาสมรรถนะ

กระบวนการพัฒนาสมรรถนะ	มานิตย์ นาคเมือง (2552)	สุภากรณ์ กิตติรัชตานนท์ (2553)	ธนกฤต อิ่งน้อย (2563)	สรุป
1. การสร้างความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะ	✓			1. สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ
2. การสร้างความตระหนัก		✓		
3. การประเมินความต้องการจำเป็น			✓	
4. การวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะ	✓	✓		
5. วัตถุประสงค์ในการพัฒนา			✓	
6. การวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะ	✓	✓		2. สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ
7. วิธีการพัฒนา			✓	3. วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ
8. การวางแผนพัฒนาสมรรถนะ	✓	✓		
9. การสร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา		✓		
10. แนวทางการดำเนินการพัฒนา			✓	
11. การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ	✓			4. ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ
12. การพัฒนาสมรรถนะครูมืออาชีพ		✓		
13. การประเมินติดตามผล		✓	✓	5. การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา
14. การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะ	✓			

ตารางที่ 5 (ต่อ)

กระบวนการพัฒนาสมรรถนะ	มานิตย์ นาคเมือง (2552)	สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2553)	ธนกฤต อั้งน้อย (2563)	สรุป
15. การขยายผลสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้		✓		

จากตารางที่ 5 สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาสมรรถนะ(มานิตย์ นาคเมือง, 2552 สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์, 2553 ธนกฤต อั้งน้อย, 2563) มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness) เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะนำเสนอองค์ความรู้ในลักษณะของสาระสำคัญ ประกอบกับการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้

ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis) เป็นการสำรวจ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์นำผลมาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเรียงลำดับความต้องการที่เร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนาก่อนหลังตามความจำเป็น

ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน จัดทำปฏิทินการดำเนินการ ตามแผน สร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา และจัดหาทรัพยากร

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Operation) เป็นการจัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection) เป็นการรายงานและสะท้อนผลการพัฒนา กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเพื่อนครู ครูใหญ่และผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนา ทำให้ครูมีแนวทางในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ

ไปแล้วนั้นไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่องและประเมินผล การพัฒนาสมรรถนะ เปรียบเทียบกับเป้าหมายของกิจกรรมโครงการตามแผน ปัญหาเกิดขึ้นในระหว่าง การปฏิบัติงาน

2.6 แนวทางการประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

จากแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการได้นำเสนอแนวทางการประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะ ดังนี้

มานิตย์ นาคเมือง (2552) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะจากแนวคิดของนักวิชาการ ไว้ว่า การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะต้องใช้วิธีการที่ตั้งอยู่บนรากฐานของการวัดที่ดีที่เชื่อถือได้ หรือสามารถวัดได้ ทั้งในด้านเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การวัดเป็นการติดตามผลหลังจากการพัฒนาเสร็จสิ้นลง วิธีการประเมินผลสรุปได้ ดังนี้

1. ประเมินการเรียนรู้ เพื่อวัดการเรียนรู้และมีความเข้าใจ รวมทั้งลักษณะในการรับการพัฒนา ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมากเพียงไรโดยการทดสอบข้อเขียน การสัมภาษณ์ หรือทดสอบโดยให้ทดลองปฏิบัติงาน แล้วเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อน (Pre-test) และหลังการพัฒนา (Post-test) แล้วนำมาเปรียบเทียบกันก็จะทราบความแตกต่างของผู้เข้ารับการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างใด เพียงใด หรือไม่

2. การประเมินการปฏิบัติงานก่อนและหลังการฝึกพัฒนาจากกลุ่มคนงาน 2 กลุ่ม เปรียบเทียบกลุ่มแรก คือ กลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรม เรียกว่า กลุ่มทดลอง (Experimental Group) และกลุ่มหลังคือกลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมใดๆ เลย เรียกว่า กลุ่มควบคุม (Control Group) โดยบุคคลทั้งสองกลุ่มนี้มีคุณสมบัติอย่างเดียวกันทั้งในด้านการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

3. ประเมินพฤติกรรมในการเปลี่ยนแปลงหลังฝึกอบรม การประเมินผลเพื่อให้ใช้เป็นตัวจัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทัศนคติ ซึ่งการประเมินโดยมีระบบก่อนเข้ารับการพัฒนาและหลังการพัฒนา โดยดูพฤติกรรมการทำงาน การเรียนรู้ระบบงาน ความเข้าใจในการทำงานทั้งก่อนและหลังเพื่อมุ่งความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ให้บุคคลหลายฝ่ายประเมิน ความสามารถในการปฏิบัติงาน เช่น หัวหน้างาน เพื่อนร่วมงานและการประเมินกันเองหรือผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ดูการเปลี่ยนแปลงจากการได้รับการอบรมพัฒนา

มารุต พัฒผล (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้สำหรับครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เฉพาะกรณีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานภายใต้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ เชิงวิชาชีพ นำเสนอการประเมินผล ไว้ดังนี้

1. การทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การโค้ชเพื่อการรู้คิด การประเมินผลการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการรู้คิดและความสุขในการเรียนรู้และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบชนิดเติมคำตอบสั้น

2. การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบสังเกตชนิดไม่มีโครงสร้าง มุ่งเน้นการสังเกตจากสภาพจริงและเป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยมีการให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมในระหว่างการสังเกต

3. การสัมภาษณ์ครูใหญ่และครูเกี่ยวกับประสิทธิภาพของกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การโค้ชเพื่อการรู้คิด การประเมินผลการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการรู้คิดและความสุขในการเรียนรู้และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบชนิดเติมคำตอบสั้น

สรุปการประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะ (มานิตย์ นาคเมือง, 2552 มารุต พัฒผล, 2558) ที่นำไปสู่การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ดังนี้

1. ประเมินการเรียนรู้เพื่อวัดการเรียนรู้และมีความเข้าใจ โดยการทดสอบ การสัมภาษณ์หรือให้ทดลองปฏิบัติงาน แล้วเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังการพัฒนา

2. ประเมินพฤติกรรมในการเปลี่ยนแปลงหลังฝึกอบรม การประเมินผลเพื่อให้ใช้เป็นตัวจัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติ

2.7 ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

จากแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการ ได้นำเสนอปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะและเงื่อนไขความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะ ดังนี้

สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2553) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 นำเสนอปัจจัยเอื้อในการพัฒนา มี 3 ประเด็น ดังนี้

1. การสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา

2. สถานศึกษามีงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาสมรรถนะ

3. การกำหนดบทบาทส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนของผู้บริหารสถานศึกษาให้ชัดเจนมากขึ้น

ชรอยวรรณ ประเสริฐผล (2555) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา นำเสนอเงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูไว้ในองค์ประกอบที่ 5 อยู่ 6 ประการ ดังนี้

1. การสนับสนุนจากนโยบาย และวิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูง

2. การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกคนในสถานศึกษา

3. การสนับสนุนปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุกด้าน

4. การกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของครู ผู้เรียนและสถานศึกษา

5. การส่งเสริมข้อมูลข่าวสารและจูงใจให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6. การมุ่งให้ความสำคัญต่อการพัฒนาครูอย่างเป็นขั้นตอนทั้งระบบ

มารุต พัฒผล (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้สำหรับครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เฉพาะกรณีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานภายใต้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ เชิงวิชาชีพ นำเสนอปัจจัยสนับสนุน ไว้ดังนี้

1. ปัจจัยสนับสนุนด้านคุณลักษณะของครูใหญ่

1.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Academic Leadership) โดยมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการ การโค้ชเพื่อการรู้คิด การประเมินผลการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการรู้คิดและความสุขในการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีความสามารถในการสื่อสาร และมีมนุษยสัมพันธ์ดี

1.2 ความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียนโดยมีความต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถโดยเฉพาะด้านการอ่าน การเขียน และการคิดเลข ตลอดจนมีทักษะการคิด ทักษะการใช้ชีวิต และมีคุณธรรมจริยธรรม

1.3 ความรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยตระหนักในพระมหากรุณาธิคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงดูแลประชาชนโดยเฉพาะเด็กด้อยโอกาสในท้องถิ่นทุรกันดาร โดยไม่จำกัด เชื้อชาติ ศาสนา ให้ได้รับโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิต อย่างยั่งยืน

1.4 ความคิดสร้างสรรค์ โดยมีความสามารถในการคิดปรับประยุกต์องค์ความรู้เชิงวิชาการ ไปสู่การปฏิบัติ สามารถให้ข้อเสนอแนะหรือข้อแนะนำต่อครูในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับระดับความสามารถและธรรมชาติของผู้เรียน

2. ปัจจัยสนับสนุนด้านคุณลักษณะของครู

2.1 ความสนใจในงานวิชาการ โดยมีความต้องการได้รับความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ ต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มีนิสัยรักการพัฒนาตนเองทางด้านวิชาการ สืบเสาะแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ชอบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่น

2.2 ความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน โดยมีความต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ โดยเฉพาะด้านการอ่าน การเขียน และการคิดเลข ตลอดจนมีทักษะการใช้ชีวิต และมีคุณธรรมจริยธรรม

2.3 ความรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยตระหนักในพระมหากรุณาธิคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์ ในฐานะที่ทรงดูแลประชาชนโดยเฉพาะเด็กด้อยโอกาสในท้องถิ่นทุรกันดาร โดยไม่จำกัด เชื้อชาติ ศาสนา ให้ได้รับการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

2.4 ความคิดสร้างสรรค์ โดยมีความสามารถในการคิดปรับประยุกต์องค์ความรู้เชิงวิชาการ ไปสู่การปฏิบัติ สามารถให้ข้อเสนอแนะหรือข้อแนะนำต่อครูในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับระดับความสามารถและธรรมชาติของผู้เรียน

3. ปัจจัยสนับสนุนด้านสื่อและทรัพยากร

3.1 การใช้สื่อประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการที่เป็นสิ่งที่อยู่ในโรงเรียนมาใช้ประกอบการอธิบาย การยกตัวอย่าง ทำให้ครูมีความเข้าใจเนื้อหาสาระของการสัมมนาได้ง่ายและชัดเจนมากขึ้น

3.2 การจัดทำหนังสือคู่มือในลักษณะที่นำไปปฏิบัติได้จริง (How to) ที่จัดให้ครูได้ศึกษาด้วย ตนเองเพิ่มเติมและนำไปใช้ในชั้นเรียนได้โดยตรง

3.3 การใช้ทุนทางสังคมมาช่วยการดำเนินการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครู เช่น แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และงบประมาณ เป็นต้น

4. ปัจจัยสนับสนุนด้านการจัดการชั้นเรียนของครู

ครูจัดการชั้นเรียนของตนเองโดยให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยตนเองในระหว่างที่มีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เช่น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนปฏิบัติการสืบค้น การฝึกทักษะด้วยตนเอง เป็นต้น

สรุปปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จ นำเสนอในตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 การสังเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จ

ปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จ	สุภาภรณ์ กิตติรัชตานนท์ (2553)	ชะรอยวรรณ ประเสริฐผล (2555)	มารุต พัฒผล (2558)	สรุป
1. การสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา	✓	✓	✓	ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา
2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร มีความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน ความรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความคิดสร้างสรรค์		✓		
3. ความคิดสร้างสรรค์ โดยมีความสามารถในการคิดปรับประยุกต์องค์ความรู้เชิงวิชาการ ไปสู่การปฏิบัติ สามารถให้ข้อเสนอแนะหรือข้อแนะนำต่อครูในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ			✓	
4. การกำหนดบทบาทส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนของผู้บริหารสถานศึกษาให้ชัดเจนมากขึ้น	✓			
5. ปัจจัยสนับสนุนด้านคุณลักษณะของครู และการจัดการชั้นเรียนของครู ความสนใจในงานวิชาการ มีความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน ความรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถจัดการชั้นเรียนของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง			✓	ปัจจัยด้านครู
6. สถานศึกษามีงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาสมรรถนะ	✓			ปัจจัยด้านทรัพยากร
7. การสนับสนุนปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุกด้าน		✓		
8. ปัจจัยสนับสนุนด้านสื่อและทรัพยากร			✓	

ปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จ	สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2553)	ชะรอยวรรณ ประเสริฐผล (2555)	มารุต พัฒผล (2558)	สรุป
9. นโยบายจากต้นสังกัด		✓		ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

จากตารางที่ 6 สรุปปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์, 2553 ชะรอยวรรณ ประเสริฐผล, 2555 มารุต พัฒผล, 2558) มีดังนี้

1. ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทส่งเสริม สนับสนุนเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูที่ชัดเจน มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน ความรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความคิดสร้างสรรค์ ประยุกต์องค์ความรู้เชิงวิชาการไปสู่การปฏิบัติ ให้ข้อเสนอแนะต่อครูอย่างที่มีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยด้านครู ครูควรมีความสนใจในงานวิชาการ มีความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน ความรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความคิดสร้างสรรค์

3. ปัจจัยด้านทรัพยากร ควรได้รับด้านสื่อ ทรัพยากร และการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุกด้าน

4. ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานต้นสังกัด ควรมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

3. แนวคิดเกี่ยวกับ เรื่อง ภัยพิบัติ

3.1 ความหมายของภัยพิบัติ

มีผู้ให้ความหมายในทิศทางเดียวกัน แต่มีรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

นิลุบล สู่พานิช (2549) ให้ความหมายว่า ภัยพิบัติ หมายถึง ภัยอันเกิดแก่สาธารณชน ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ หรือจากการกระทำของมนุษย์ โดยก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตของประชาชน เกิดความสูญเสียหรือความเสียหายและผลกระทบในทางลบต่อทรัพย์สิน สังคมเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม จนเกินขีดความสามารถของชุมชนที่จะใช้ทรัพยากรของตนในการรับมือและจัดการกับภัยพิบัติและผลกระทบของภัยพิบัติได้

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 (2550) ได้ให้ความหมายของสาธารณภัย หรือ ภัยพิบัติ ว่า อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารนะชน ไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2553) อธิบายว่า ภัยพิบัติหมายถึง สภาวะการกระทบกระเทือนที่ผู้คนและชุมชนได้รับอย่างรุนแรงเป็นสาเหตุให้เกิดการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ที่เกินกำลังความสามารถของชุมชนและสังคมที่ได้รับผลกระทบจะจัดการได้โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ของตนเอง

กรมโรงงานอุตสารทกรรม (2553) ให้คำจำกัดความว่า "ภัยพิบัติ" หมายถึง ภัยที่รุนแรง ส่งผลกระทบต่อบุคคลเดียวหรือบุคคลในวงกว้าง กระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยซึ่งอาจเกิดจากภัยธรรมชาติ หรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์

ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย (2553) ได้ให้ความหมายของ ภัยพิบัติ หมายถึง ภัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือจากการกระทำของมนุษย์ และส่งผลกระทบหรือสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของคนในสังคมหรือชุมชน โดยชุมชนที่ประสบภัยพิบัติไม่สามารถจัดการกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง การที่ภัยจะพัฒนาไปเป็นภัยพิบัติได้นั้น ต้องมีอสำคัญอยู่ 3 ประการ ได้แก่ 1) อันตรายที่เกิดจากธรรมชาติหรือจากการกระทำของมนุษย์ อันนำมาซึ่งความสูญเสียหรือ ความเสียหาย โดยปัจจัยทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมต่างๆ เอื้อให้เกิดผลกระทบจากภัยนั้นๆ มากยิ่งขึ้น 2) ต้องอาศัยความสามารถในการจัดการหรือรับมือกับภัยที่เกิดขึ้น โดยการใช้ทักษะ องค์ความรู้ และทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในการตอบสนองและเตรียมการรับมือกับภัย 3) หากชุมชนใดที่ประสบภัยและมีศักยภาพในการจัดการกับภัยได้ด้วยตนเอง ความเสียหายที่มีต่อชีวิตและทรัพย์สินก็จะน้อยลง แต่ถ้าหากชุมชนใดไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะจัดการกับภัยที่เกิดขึ้น จะส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก

โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ (2554) สรุปลักษณะเฉพาะของภัยพิบัติภัยพิบัติเป็นเหตุที่ทำให้มีการสูญเสียชีวิตและการบาดเจ็บ ทรัพย์สิน โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ถูกทำลาย ทั้งยังสร้างความยุ่งยากในด้านการจัดหาอาหาร สาธารณูปโภค การจัดการของเสีย การคมนาคม การให้บริการทางสังคมและการศึกษา เป็นเหตุให้มีความต้องการบริการทางการแพทย์เป็นอย่างมาก เกิดปัญหาทางด้านสาธารณสุข มีการเคลื่อนย้ายผู้รอดชีวิตและการให้ความสนับสนุนด้านต่างๆ

ทวิดา กมลเวชช (2554) ได้อธิบายลักษณะของภัยพิบัติไว้ ดังนี้

1. ภัยหลักก่อให้เกิดภัยอื่นที่ตามมา นั่นคือเวลาที่ภัยเกิดขึ้นนั้น สามารถที่จะก่อให้เกิดภัยประเภทอื่นตามมาซึ่งในบางครั้งภัยที่เกิดตามมานั้นรุนแรงยิ่งกว่า หรือในบางครั้งภัยที่ตามมานั้นจะต้องใช้วิธีการในการจัดการที่ตรงข้ามกับภัยแรก เช่น การเกิดแผ่นดินไหวและเกิดสึนามิตามมา

2. ภัยพิบัติสามารถเพิ่มความรุนแรงได้ หากระดับของความอ่อนโหวของชุมชนมีสูง

3. ภัยพิบัติสามารถขยายผลสู่พื้นที่ต่างๆ ในวงกว้าง และเป็นพื้นที่ที่ข้ามเขตการปกครองของหน่วยงาน

4. ภัยพิบัติไม่มีความแน่นอน กล่าวคือ ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากภัยต่างๆ นั้น อาจมีรูปแบบที่ไม่ซ้ำเดิม อาจมีความรุนแรงที่มากขึ้นและมีความถี่สูงขึ้น และอาจเกิดขึ้นในเงื่อนไขเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น พายุนอกฤดู หรือการเกิดแผ่นดินไหวกลางดึก หรือการเกิดแผ่นดินไหวและสึนามิในระดับที่รุนแรงแบบที่ไม่เคยมีมาก่อน

5. ภัยพิบัติจะก่อให้เกิดความโกลาหล เพราะในสถานการณ์ที่ไม่ปกติอย่างเช่นในภัยพิบัตินั้น จะมีผู้ได้รับบาดเจ็บ ได้รับความเสียหายมากมายหลายกลุ่ม ประกอบกับผู้ที่เข้าจัดการให้ความช่วยเหลือก็จะมากหน้าหลายตาเช่นเดียวกัน ดังนั้นความซับซ้อนและสับสนในการปฏิบัติการจะสูงทั้งในด้านกายภาพที่ผิดปกติจนอาจไม่สามารถระบุตำแหน่งที่ได้มีอุปสรรคทางด้านพื้นที่ เช่น สะพานขาด ดินถล่ม น้ำท่วมทางสัญจร และยังมีจำนวนหน่วยงาน ทรัพยากร ของบริจาค และเจ้าหน้าที่จำนวนมาก อันสามารถก่อให้เกิดความวุ่นวายได้ในที่สุด

จากที่ได้ทบทวนมาข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของภัยพิบัติ ไว้ดังนี้ ภัยพิบัติหมายถึง ภัยที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบต่อบุคคลเดียวหรือบุคคลในวงกว้าง กระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัย อันเกินขีดความสามารถของชุมชนที่จะใช้ทรัพยากรของตนในการรับมือและจัดการกับภัยพิบัติและผลกระทบของภัยพิบัติได้ ทั้งนี้อาจเป็นภัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เช่น อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช หรือจากการกระทำของมนุษย์ เช่น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด และมายความรวมถึงภัยทางอากาศ การก่อวินาศกรรมด้วย โดยที่ลักษณะเฉพาะสามารถแยกแยะได้ 4 องค์ประกอบ คือ

1) ภัยพิบัติสามารถเกิดได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา สามารถขยายผลได้เป็นหวีคูณ ภัยอย่างหนึ่งสามารถก่อให้เกิดภัยอีกอย่างหนึ่งได้ โดยอาจจะค่อยๆ เกิดหรือเกิดอย่างฉับพลัน ไม่สามารถคาดการณ์หรือเตือนล่วงหน้าได้อย่างสมบูรณ์

2) ส่งผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมแก่กลุ่มคนหลายกลุ่ม ประชาชนไม่สามารถรับมือกับภัยได้ด้วยกำลังความสามารถและทรัพยากรของตนเอง

3) มีระดับความเสียหายและความสูญเสียอยู่ในชั้นรุนแรง มีผลทำให้เกิดความโกลาหล ทรัพย์สิน โครงสร้างพื้นฐานถูกทำลาย ทำความเสียหายแก่เศรษฐกิจของประเทศ

4) ต้องอาศัยทักษะ ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญการเฉพาะด้านหลายๆ ด้าน รวมไปถึงทรัพยากรต่างๆ ในการจัดการกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้น

3.2 ระบบการจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย

ระบบการจัดการภัยพิบัติของประเทศไทยมีพัฒนาการมายาวนาน ต่อเนื่องมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เห็นพื้นฐาน บริบทของการบริหารจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

ปัญญาศักดิ์ โสภณวสุ และศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี (2554) กล่าวถึงความเป็นมาของการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศไทย ดังนี้

ระบบการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของไทย มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นรับผิดชอบมาตั้งแต่ในปี พ.ศ.2477 โดยมีการจัดตั้ง "กรมป้องกันต่อสู้อากาศยาน" ขึ้นเพื่อให้มีหน้าที่จัดการป้องกันทางอากาศ ปี พ.ศ.2480 ได้มีการปรับอัตรากำลังของกรมฯ นี้ใหม่ด้วยการจัดตั้งอากาศ" โดยมีหน้าที่ส่วนหนึ่งในการฝึกหารกองหมุนให้ออกปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการสับการสับการสัมกเครื่องบินและส่งข่าวไปยังศูนย์รวมข่าวเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการให้สัญญาณและประกาศแจ้งเตือนภัยทางอากาศ

ในปี พ.ศ.2487 ได้โอนกิจการป้องกันภัยทางอากาศจากกระทรวงกลาโหมมาสังกัดกระทรวงมหาดไทย และตั้งชื่อใหม่ว่า "กรมป้องกันภัยทางอากาศ" ต่อมามีการออกพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง "กองป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย" ขึ้นในปี พ.ศ.2494

ในปี พ.ศ.2495 ได้ยกฐานะกองป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้นเป็นกรมเรียกว่า "กรมป้องกันสาธารณภัย" โดยมีการกิจเกี่ยวกับการป้องกันภัยทางอากาศ ภัยจากการก่อวินาศกรรมภัยจากการจารกรรม ภัยอันเกิดจากแผ่นดินไหว ภัยจากหุ่นระเบิดทั้งบนบกและในน้ำ ตลอดจนอัคคีภัย วาตภัย และอุทกภัย

ในปี พ.ศ.2501 ได้มีการยุบกรมป้องกันสาธารณภัยและจัดตั้งเป็น กองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ในปี พ.ศ. 2505 โอนไปสังกัดกรมการปกครองใน

ห้วงเวลานับจากนั้นกล่าวได้ว่าระบบงานป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนได้มีการก่อรูปที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นกว่าห้วงเวลาที่ผ่านมา โดยเฉพาะเมื่อได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ.2522 กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ผู้แทนจากกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เพื่อให้เกิดการประสานงาน ร่วมมือกันโดยใกล้ชิดและเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังได้กำหนดผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนระดับต่างๆ ทั้งระดับชาติ จังหวัด อำเภอ เทศบาล เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร และกำหนดให้กรมการปกครองทำหน้าที่สำนักเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน โดยมีอธิบดีกรมการปกครองเป็นเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนโดยตำแหน่ง

ภายโต้กฎหมายฉบับนี้ การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของไทยได้พัฒนาก้าวหน้าไปดับหนึ่ง ประการแรก คือ การจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในมิติของการเตรียมความพิบัติ มีการบูรณาการหน่วยงานที่มีการที่จเกี่ยวข้องโดยตรง อาทิ กรมอุตุนิยมวิทยาและกรมประชาสัมพันธ์ให้เข้ามามีบทบาทในการคาดหมาย ประเมินสถานการณ์ และแจ้งเตือนประชาชน ประการที่สอง คือ การสงเคราะห์และให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยภายหลังจากภัยพิบัติทางธรรมชาติยุติลง

ปี พ.ศ. 2545 นับเป็นปีแห่งการเริ่มการปฏิรูประบบงานกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศครั้งใหม่ ได้มีการจัดตั้งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้น เพื่อชอบในภารกิจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยตรง มีการประกาศใช้พระป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 เป็นผลให้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ.2522

ในพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการบริหารจัดการ ได้มีการกำหนดกรอบการบริหารจัดการสาธารณภัยไว้อย่างชัดเจน ที่แนวนโยบายการปฏิบัติการ และกรอบการประสานการปฏิบัติ โดยมีคณะกรรมการระดับชาติทำหน้าที่กำหนดนโยบายการบริหารจัดการสาธารณภัยของประเทศ และมีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานกลางของรัฐในการจัดการภัยพิบัติของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) สาระสำคัญของพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 ดังนี้

1) ขอบเขตการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ครอบคลุมสาธารณภัยทุกประเภท โดยได้มีการกำหนดคำนิยามของสาธารณภัย ภัยด้านความมั่นคง ไว้อย่างชัดเจน

2) การกำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ดำเนินการโดยคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.) ซึ่งมีกรรมการ

ทั้งหมด 23 คนโดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ

3) กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางของรัฐ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ

4) แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กำหนดให้มีการจัดทำแผน 3 ระดับคือ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร

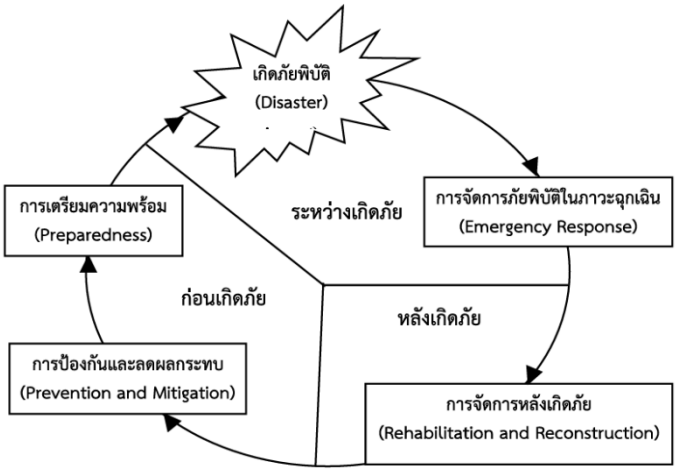
5) กำหนดบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาสาธารณภัยและผู้เกี่ยวข้องไว้อย่างเป็นเอกภาพ ชัดเจนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น

นอกจากมิติทางกฎหมายที่เป็นกลไกในการบริหารจัดการสาธารณภัยแล้ว ยังมีการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557 แผนหลักการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557 รวมถึงแผนแม่บทภัยต่างๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการสาธารณภัย คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2552 โดยกำหนดขอบเขตสาธารณภัยเป็น 2 ด้าน คือ

1) ด้านสาธารณภัยประกอบด้วย 14 ประเภทภัย คือ อุทกภัยและดินโคลนถล่ม ภัยจากพายุหมุนเขตร้อน ภัยจากอัคคีภัย ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย ภัยจากการคมนาคมและขนส่ง ภัยแล้ง ภัยจากอากาศหนาว ภัยจากไฟป่าและหมอกควัน ภัยจากแผ่นดินไหวและอาคารถล่ม ภัยจากคลื่นสึนามิ ภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ ภัยจากโรคแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด ภัยจากโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ ภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศ

2) ด้านความมั่นคง ประกอบด้วย 4 ประเภทภัย คือ ภัยจากการก่อวินาศกรรม ภัยจากทุ่นระเบิดกับระเบิด ภัยทางอากาศ ภัยจากการชุมนุมประท้วงและก่อการจลาจล

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในฐานะเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ ได้พัฒนาแนวทางการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และขับเคลื่อนภารกิจภายใต้แผนงาน/โครงการต่างๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการสาธารณภัยให้คลอบคลุม ทั้งก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย ตามวัฏจักรของการบริหารจัดการภัยพิบัติ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 วัฏจักรการบริหารจัดการภัยพิบัติ

ด้านการป้องกันและลดผลกระทบ ได้แก่ การกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ การจัดทำแผนแม่บทตามประเภทภัยพิบัติ รวมถึงแผนปฏิบัติการภายใต้แผนแม่บทต่างๆ การวางมาตรการป้องกันและลดความเสียงและการสร้างระบบป้องกันเตือนภัย การจัดทำคู่มือ การศึกษาวิจัยเพื่อหามาตรการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพ ฯลฯ โดยได้ดำเนินการดังนี้

1) มีวิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักในการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ ทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การช่วยเหลือผู้ประสบภัยและการฟื้นฟู ตลอดจนการประยุกต์ใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้แก่บุคลากรในองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน อาสาสมัครและประชาชน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมในการจัดการสาธารณภัย

2) ให้ความสำคัญในการฝึกข้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประจำปีในรูปแบบต่างๆ ทั้งในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับกลุ่มจังหวัด การบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติด้านสาธารณภัย

3) เสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ความรู้แก่ผู้นำชุมชนภายใต้โครงการเสริมสร้างศักยภาพด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยนำหลักการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยชุมชนเป็นฐานมาเป็นแนวทางการดำเนินงาน เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับชุมชน ให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถจัดการภัยพิบัติหรือสาธารณภัยในเบื้องต้น

พัฒนาระบบการกู้ชีพกู้ภัย เตรียมความพร้อมในการเผชิญเหตุและช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งทีมกู้ชีพก้ภัย เสริมสร้างชุดเผชิญสถานการณ์วิกฤตพัฒนาศักยภาพเครือข่ายอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เป็นต้น

4) จัดหาและสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องจักรกล ยานพาหนะ และจัดทำระบบฐานข้อมูลเครื่องจักรกล ยานพาหนะและเครื่องมืออุปกรณ์ของหน่วยงาน เครือข่ายด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ด้านการจัดการในภาวะฉุกเฉิน มีการบริหารจัดการเพื่อคลี่คลายสถานการณ์วิกฤตให้เข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุด ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ และการประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติ ใช้ระบบการสั่งการในภาวะวิกฤติ (Incident Command System: ICS) ที่สอดคล้องกับระบบการจัดการตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ในการบริหารจัดการสาธารณภัยเพื่อการประสานงานและความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชนและภาคประชาชน เพื่อการเตรียมความพร้อมในทุกๆ ด้าน รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อรับมือต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการร่วมระดับจังหวัดและจุดตรวจร่วมทั่วประเทศ เพื่อป้องกันและลดอุบัติเหตุทางในในช่วงเทศกก เป็นต้น

การฟื้นฟูบูรณะ คำเนินการฟื้นฟูหลังเกิดสาธารถเภัยในเบื้องต้น ได้แก่ การฟื้นฟูที่ได้รับความเสียหายให้กลับสู่ปกติโดยเร็ว และให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยเฉพาะตามกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินฯ การสนับสนุนเครื่องอุปโภคบริโภค การจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ด้านสาธารณภัย เช่น เต็นท์บ้านน็อคดาว เรือท้องแบน เป็นต้น

การดำเนินการด้านอื่นๆ เช่น การประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ การติดตามประเมินผลการดำเนินงานภายใต้แผนงาน/โครงการต่างๆ ตลอดจนการจัดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อหามาตรการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประสิทธิภาพระบบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้ประชาชนได้รับการดูแลเอาใจใส่และมีหลักประกันในด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณะภัย, 2554)

นอกจาก กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการภัยพิบัติในประเทศแล้ว ยังมีหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง, 2554) ดังต่อไปนี้

ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ เป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จัดตั้งขึ้นหลังจากที่ประเทศไทยประสบเหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ โดยมีเป้าหมาย

เพื่อให้เป็นศูนย์ข้อมูลกลางด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีขีดความสามารถในการควบคุมละสั่งการในภาวะวิกฤต และแจ้งเตือนภัยในระดับมาตรฐานสากล ที่มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาระสื่อสารที่มีความมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ เสถียรภาพ เชื่อถือได้ ทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤตเพื่อลดความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ นอกจากบทบาทหลักในการเป็นศูนย์ข้อมูลกลางด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ และการแจ้งเตือนภัยพิบัติทางธรรมชาติแล้ว ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติได้มีการจัดทำโครงการจัดอบรมสัมมนาสร้างองค์ความรู้ด้านระบบการแจ้งเตือนภัย ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับการสื่อสาร และการสร้างเครือข่ายการเตือนภัยให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งจากผลของโครงการอบรมดังกล่าวได้นำมาสู่การจัดตั้งเครือข่าย "เพื่อนเตือนภัย" ที่เปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้าร่วมเป็นอาสาสมัคร "เพื่อนเตือนภัย"

ศูนย์บริหารจัดการวิกฤตการณ์ด้านการสื่อสาร กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้จัดตั้งศูนย์บริหารจัดการวิกฤตการณ์ด้านการสื่อสาร (ศบส.) เพื่อดำเนินการตามนโยบายการเตรียมพร้อมแห่งชาติ ในการดำเนินการให้มีข่ายการสื่อสารหลักในภาวะฉุกเฉิน โดยหน้าที่ของศูนย์ประกอบด้วย

1) การประสานให้มีการกำหนดระเบียบ และจัดทำคู่มือการใช้ความถี่วิทยุกลางให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นข่ายสื่อสารหลักในกรณีเกิดภัยพิบัติ ในการประสานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) การจัดทำระบบสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลด้านข่ายสื่อสาร ระบบการสื่อสารและเครื่องมือสื่อสารของหน่วยงานต่างๆ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางด้านการสื่อสารผ่าน Website : www.ccc.go.th

3) การจัดให้มีหมายเลขโทรศัพท์เพื่อการประสานงานเหตุฉุกเฉิน (Emergency Call Center) เพื่ออำนวยความสะดวกกับประชาชนที่มีเหตุฉุกเฉินในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับข่ายสื่อสารสำรองหรือข่ายสื่อสารคู่ขนาน

กรมโยธาธิการและผังเมือง ถึงแม้ว่ากรมโยธาธิการฯ จะไม่ได้ถูกจัดตั้งขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการภัยพิบัติธรรมชาติ เช่นเดียวกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ และศูนย์บริหารจัดการวิกฤตการณ์ด้านการสื่อสาร ดังกล่าวข้างต้น แต่โดยภารกิจด้านผังเมืองและการโยธาแล้ว ทำให้กรมโยธาธิการฯ มีบทบาทในการป้องกันความเสียหายจากภัยพิบัติธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว ผ่านการออกกฎระเบียบด้านผังเมืองและการโยธาในพื้นที่ต่างๆ ในส่วนของการช่วยเหลือผู้ประสบภัย กรมโยธาธิการฯ ได้มีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากเหตุการณ์สึนามิ ในปี 2548 โดยมีการจัดตั้งศูนย์ให้ความช่วยเหลือด้านการก่อสร้างอาคารแก่ผู้ประสบภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิ ซึ่งทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ เช่น การให้คำปรึกษาด้าน

การออกแบบอาคาร การยื่นคำขออนุญาตการก่อสร้างอาคาร และการให้คำปรึกษาทางวิชาการวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม เป็นต้น ตลอดจนมีการจัดตั้งคณะทำงานตามภารกิจต่างๆ เพื่อฟื้นฟูพื้นที่ประสบธรณีพิบัติภัย และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ในช่วงเวลาดังกล่าว

กรมอุตุนิยมวิทยา มีพันธกิจหลักในการพยากรณ์อากาศครอบคลุมทั้งประเทศ และออกคำเตือนอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง แม่นยำ ทันเหตุการณ์ เพื่อตอบสนองต่อการบริหารจัดการในการลดการสูญเสียจากภัยธรรมชาติ รวมถึงสร้างความตระหนักของประชาชนถึงภัยธรรรมชาติ และสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องในการรักษาชีวิต และลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติ โดยใช้เทคโนโลยีและวิธีการบริการสารสนเทศที่ทันสมัย

สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ (สพฉ.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการแพทย์ฉุกเฉิน ปี พ.ศ. 2551 เพื่อเป็นองค์กรรับผิดชอบการบริหารจัดการ การประสานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมถึงการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการการจัดบริการการแพทย์ฉุกเฉิน โดยมีพันธกิจหลักในการพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉินให้ได้มาตรฐานพัฒนาระบบการบริหารจัดการการแพทย์ฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาเครือข่ายและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วน ตลอดจนเป็นศูนย์ประสานงานการแพท์ย์ฉุกเฉินกรณีเกิดภัยพิบัติ

กรมทรัพยากรรณี มีภารกิจเกี่ยวกับการสงวน อนุรักษ์ พื้นฟู และบริหารจัดการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี โดยการสำรสำรวจ ตรวจสอบสภาพธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี การประเมินศักยภาพแหล่งทรัพยากรธรณี การกำหนด และกำกับดูแลเขตฟื้นที่สงวนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรณี เพื่อการพัฒนาทรัพยากรธรณี คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมอย่างยั่งยืน โดยมีสำนักธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อมและธรณีพิบัติภัย ทำหน้าที่รับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องด้านธรณีพิบัติภัยเช่น การติดตั้งเครื่องมือตรวจการสั่นไหวในเขตพื้นที่เสี่ยงภัย และการศึกษาถึงรอยเลื่อนต่างๆ เป็นต้น

สำนักงบประมาณ มีภารกิจหลักในการจัดทำงบประมาณให้เป็นเครื่องมือในการบริหารตามแนวนโยบายรัฐบาล โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้ทรัพยากร และวินัยทางการคลังรวมทั้งการบริหารงบประมาณ โดยการมอบอำนาจและกระจายอำนาจการบริหารงบประมาณให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น ตลอดจนการติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและคุ้มค่า จากภารกิจของสำนักงบประมาณดังกล่าว จะเห็นได้ว่า สำนักงบประมาณมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดการบริหารจัดการภัยพิบัติธรรมชาติ ทั้งในส่วนของการป้องกันก่อนเกิดเหตุภัยพิบัติและการบรรเทาและฟื้นฟูหลังเกิดเหตุภัยพิบัติ ผ่านการจัดสรรงบประมาณให้หน่วยงานต่างๆ อย่างเหมาะสม

รวมถึงการตั้งบกลางรายการรายจ่ายฉุกเฉินและจำเป็น ซึ่งสามารถนำไปใช้จ่ายเพื่อบรรเทาความเสียหายของประชาชนได้อย่างทันห่วงที่ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติติทางธรรมชาติ

กระทรวงการคลัง มีภารกิจหลักในการเสนอแนะ กำหนดนโยบายการคลังและระบบการเงิน นโยบายภาษี และบริหารการจัดเก็บภาษี นโยบายรายจ่ายและหนี้สาธารณะ การบริหารรายรับรายจ่ายและหนี้สาธารณะ และการบริหารพัสดุภาครัฐ ที่ราชพัสดุ เหรียญกษาปณ์ รัฐวิสาหกิจ และหลักทรัพย์และทรัพย์สินอื่นๆ ของรัฐ ภัยพิบัติธรรรมชาติเมื่อเกิดขึ้นย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่ของรัฐและของประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องเข้ารับภารภาระจากความเสียหายดังกล่าวทั้งทางตรงและ/หรือทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น กระทรวงการคลังจึงมีหน้าที่และบทบาทในการกำหนดนโยบายทางการคลัง เพื่อบริหารจัดการภาระทางการคลังที่เกิดขึ้นและที่อาจจะเกิดขึ้นให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อรักษาความมั่นคงและความยั่งยืนทางการคลังของประเทศ

จากการทบทวนเอกสาร จะเห็นได้ว่า พัฒนาการที่สำคัญที่ทำให้ประเทศไทยมีความชัดเจนในการจัดระบบการบริหารจัดการภัยพิบัติ มี 2 ช่วงใหญ่ๆ คือ

ช่วงแรก การประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ.2522 เพื่อให้เกิดการประสานงาน ร่วมมือกันโดยใกล้ชิดและเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังได้กำหนดผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนระดับต่างๆ ทั้งระดับชาติ จังหวัด อำเภอ เทศบาล เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร พัฒนาการที่สำคัญในช่วงนี้ คือ การจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในมิติของการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติ มีการบูรณาการหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องโดยตรง การสงเคราะห์และให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยภายหลังจากภัยพิบัติทางธรรมชาติยุติลง

ช่วงที่สอง การประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 เป็นกฎหมายหลัก ได้มีการกำหนดกรอบการบริหารจัดการสาธารณภัยไว้อย่างชัดเจน ทั้งที่เป็นแนวนโยบาย การปฏิบัติการ และกรอบการประสานการปฏิบัติ โดยมีการจัดตั้งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน่วยงานกลางในการจัดการภัยพิบัติของประเทศ

ทั้งนี้ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้พัฒนาแนวทางการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และขับเคลื่อนภารกิจภายใต้แผนงาน/โครงการต่างๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการสาธารณภัยให้ครอบคลุม ทั้งก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย ตามวัฏจักรของการบริหารจัดการภัยพิบัติ ได้แก่

ด้านการป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อม ได้แก่ การกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัย การจัดทำแผน การวางมาตรการป้องกันและลดความเสี่ยง และการสร้างระบบ

ป้องกันเตือนภัย การจัดทำคู่มือ การศึกษาวิจัยเพื่อหามาตรการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพ

ด้านการจัดการในภาวะฉุกเฉิน มีการบริหารจัดการเพื่อคลี่คลายสถานการณ์ให้เข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุด การประสานงานและความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานภาครัฐองค์กรเอกชนและภาคประชาชน เพื่อการเตรียมความพร้อมในทุกๆ ด้าน รวมถึงบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อรับมือต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการร่วมระดับจังหวัดและจุดตรวจร่วมทั่วประเทศ

การฟื้นฟูบูรณะ ดำเนินการฟื้นฟูหลังเกิดสาธารณภัยในเบื้องต้น ได้แก่ การฟื้นฟูพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายให้กลับสู่ปกติโดยเร็ว และให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย

3.3 ปัญหาการจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องเผชิญภัยพิบัติขนาดใหญ่หลายครั้ง แม้จะมีการกำหนดผู้รับผิดชอบในภารกิจระดับต่างๆ ไว้ชัดเจนแล้ว หากแต่การจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่ผ่านมาทุกครั้งยังคงประสบปัญหา ดังต่อไปนี้

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) ได้สรุปปัญหาในการบริหารจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย ดังนี้

1) กลไกการบริหารจัดการ แม้ว่าประเทศไทยจะมีกลไกและองค์กรรับผิดชอบกรณีการเกิดสาธารณภัยในหลายระดับ ตั้งแต่การติดตามประเมินโอกาสการเกิดภัย การแจ้งเตือน การเข้าให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์และฟื้นฟูเมื่อเกิดเหตุการณ์ จนถึงการฟื้นฟูผู้ประสบภัยและพื้นที่ภายหลังการเกิดภัย โดยมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมอตนิยมวิทยา กรมทรัพยากรธรณี กรมชลประทาน ซึ่งแต่ละหน่วยงานได้ร่วมดำเนินการเพื่อรับมือภัยพิบัติแต่ละประเภทที่ต้องมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในการกำหนดแนวทางจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์รองรับสถานการณ์ แต่ปัญหาพื้นฐาน คือการขาดเอกภาพในการปฏิบัติและการบริหารจัดการ ทั้งในระดับประเทศ ระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น ผู้รับผิดชอบหลักไม่มีอำนาจสั่งการได้ครอบคลุมทุกหน่วยงาน เป็นผลให้การประสานงานและการผนึกกำลังจากหน่วยงานอื่นๆ ในภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน กองทัพ และอื่นๆ ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การจัดทำโครงการด้านสาธารณภัยที่ต่างฝ่ายต่างดำเนินการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและไม่มีการทำงานในลักษณะองค์รวม เพื่อประสานการทำงานในทิศทางเดียวกันและแก้ไขปัญหาระยะยาว

2) ขีดความสามารถของหน่วยงานปฏิบัติยังไม่สามารถรับมือภัยพิบัติขนาดใหญ่ได้อันเนื่องมาจากการขาดแคลนงบประมาณ บุคลากร เครื่องจักร เครื่องมืออุปกรณ์ที่เหมาะสมและจำเป็น

ในเบื้องต้น รวมทั้งเครื่องมือพิเศษที่จำเป็นต้องใช้ในกรณีต่างๆ บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ส่วนกำลังคนที่มีอยู่ก็ยังขาดความรู้และความชำนาญในเชิงเทคนิค ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานรับผิดชอบในการติดตามความเปลี่ยนแปลงของภัยธรรมชาติ ยังไม่สามารถติดตามและพยากรณ์ได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ เนื่องจากการไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอ ประกอบกับบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสาธารณภัยยังมีจำนวนน้อย ขาดการฝึกฝนและอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเกิดความสับสนและล่าช้าในการปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

3) ปัญหาด้านองค์ความรู้ และอำนาจการตัดสินใจในขั้นตอนการปฏิบัติ ประเทศไทยยังขาดการวิจัยและพัฒนาด้านสาธารณภัยอย่างต่อเนื่อง ยังไม่มีความชัดเจนในการกำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยและการเผชิญปัญหา ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันสาธารณภัยและผังเมืองยังไม่สามารถบังคับใช้อย่างได้ผล ขณะที่กฎหมายอื่นๆ เป็นอุปสรรคต่อการจัดการสาธารณภัย รวมทั้งขาดการให้ความสำคัญในระดับนโยบายด้วย

4) ปัญหาตัวนการฟื้นฟู การช่วยเหลือฟื้นฟูที่ผ่านมาพบว่า มีระบบ ระเบียบการใช้เงินงบประมาณที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินการ ทำให้การฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยเป็นไปอย่างล่าช้าส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพของประชาชน

นิลุบล สู่พาณิช (2549) จำแนกข้อจำกัดในการจัดการภัยพิบัติที่ผ่านมาของประเทศไทยไว้เป็นด้านๆ ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ

1) การมุ่งเข็มเพื่อพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรม โดยกำหนดเป้าหมายการส่งออกสินค้าให้สูงขึ้น ทำให้เกิดการเร่งการเพิ่มผลผลิตเพื่อการส่งออกทั้งในภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม ทำให้อัตราการใช้สารเคมีและวัตถุอันตรายมีปริมาณสูงขึ้น ขณะที่ระบบการควบคุมการใช้การขนส่งและการกำจัดสารพิษยังขาดประสิทธิภาพ จึงก่อให้เกิดปัญหาสารเคมีและสารพิษตกค้าง รวมทั้งการเกิดอุบัติเหตุจากการขนส่ง

ด้านสังคมและการพัฒนาบุคลากร

1) การพัฒนาทางสังคมไม่สอดรับกับการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม และการขยายความเจริญจากเมืองสู่ชนบทที่รวดเร็วเกินไปก่อให้เกิดปัญหารอบครัว ปัญหาสังคมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้เป็นอุปสรรคในการเตรียมความประชาชนให้สามารถรับมือกับภัยที่รุนแรงขึ้นและบ่อยครั้งขึ้น

2) ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการทั้งในระดับนโยบาย ระดับวางแผน และระดับปฏิบัติ

3) บุคลากรที่มีความรู้และมีความเชี่ยวชาญที่มีอยู่ในด้านการจัดการภัยพิบัติมีไม่เพียงพอ ทำให้มีผลต่อการป้องกันและการเตรียมความพร้อมให้ประชาชน

4) ขาดการสร้างความเข้าใจให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา และกระทบที่ตามมาจากการเกิดภัยพิบัติ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการร่วมคิดและวางแผนเพื่อลดความเสี่ยงโดยชุมชนเอง

ด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา

1) ขาดการคำนึงถึงความเชื่อมโยงระหว่าง "การจัดการลดความเสี่ยงจากและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม" การตัดไม้ทำลายป้าและการทำลายระบบนิเวศน์ กอปรกับประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายยังไม่เด็ดขาดพอ มีผลทำให้ธรรมชาติขาดสมดุลและเกิดภัยพิบัติตามมาซึ่งนับวันจะถี่และรุนแรงขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบมาจากการเกิดภัยพิบัติ

ด้านการบริหารจัดการ

1) ขาดความชัดเจนในองค์การและองค์กรหลักที่จะต้องรับผิดชอบ และขาดเอกภาพในการบริหารจัดการและสั่งการ ในอดีตที่ผ่านมามีหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องจริง แต่ไม่จ้าภาพที่แท้จริงทำให้เกิดความสับสนและมีผลต่อประสิทธิภาพในการกำหนดนโยบาย กงบประมาณรูปแบบที่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน การจัดเก็บข้อมูลและสถิติเพื่อนำมาศึกษา วิเคราะห์เพื่อหาทางป้องกันและลดปัญหา

2) รัฐไม่ลงทุนในด้านการบริหารจัดการในเชิงป้องกันเพื่อลดผลกระทบของความเสี่ยงจากภัยพิบัติ งบประมาณที่จัดสรรจะเน้นการตั้งรับ คือ งบประมาณเพื่อการช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ

3) ขาดการส่งเสริม สนับสนุนการลงทุนในการศึกษาในด้านการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติอย่างจริงจัง

4) กลยุทธ์การดำเนินงานเป็นแบบ "ตั้งรับ" เป็นการเตรียมให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดภัย ไม่มีขั้นตอน มาตรการการป้องกันหรือลดความเสี่ยง และการลดผลกระทบทางลบ

5) ประชาชนและชุมชนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและดำเนินการ รัฐเป็นผู้รับผิดชอบและสั่งการ บุคลากรที่ร่วมวางแผนและปฏิบัติงานมักไม่ใช่คนในพื้นที่ ขาดความรู้และเข้าใจในสภาพพื้นที่ ทำให้เกิดความคาดเคลื่อนในการคาดการณ์และการเตรียมความพร้อม

6) ไม่มีการศึกษา วิเคราะห์ เพื่อประเมินความเสี่ยงและความล่อแหลม

7) มีความยุ่งยากซับซ้อนในการแปลงนโยบายและแผนสู่การปฏิบัติในระดับชุมชนและท้องถิ่น

8) ไม่มีการสร้างระบบการเฝ้าระวังภัยและการแจ้งเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพที่คำนึงถึงการผสมผสานและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่น

9) ขาดอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องจักรที่จำเป็นสำหรับใช้ในการจัดการภัยพิบัติโดยตรง

10) ขาดการประสานข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในการจัดทำระบบแผนที่เสี่ยงภัยในทุกระดับ คือ ระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ

ด้านกฎหมาย กฎ และระเบียบ

1) กฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อปฏิบัติต่างๆ โดยเฉพาะบทลงโทษชัดเจนและล้าหลังไม่สามารถสนองตอบต่อสถานการณ์ในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

2) การบังคับใช้กฎหมาย และมาตรการในการปลูกสร้างยาคาร โรงงานที่รุกล้ำที่สาธารณะ แม่น้ำ ลำคลอง ตลอดจนการทำให้สภาพแวดล้อมเสียหาย ขาดความสมดุล ขาดความเด็ดขาดในการลงโทษผู้ทำผิด

3.4 หลักสูตรภัยพิบัติ

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันภัยพิบัติธรรมชาติได้กลายเป็นมหันตภัยของมวลมนุษยชาติ หลายประเทศในโลกรวมถึงประเทศไทยมีแนวโน้มการเกิด และผลกระทบต่างๆ ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งจากเหตุการณ์แผ่นดินไหว อุทกภัย วาตภัย และสึนามิ ฯลฯ ซึ่งภัยพิบัติธรรมชาติก่อให้เกิดการเสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมากรวมทั้งได้สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อมและการดำเนินชีวิตอย่างมหาศาล แม้กระทั่งการเกิดภัยพิบัติที่ใกล้ตัว เช่น กรณีแผ่นดินไหวที่จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เวลา 18.08 น. พบจุดศูนย์กลางแผ่นดินไหวอยู่ที่บริเวณ ต.ทรายขาว อ.พาน จ.เชียงราย (19.685N, 99.687E) มีระดับความลึก 7 กิโลเมตร ขนาดแรงสั่นสะเทือนอยู่ที่ 6.3 ริกเตอร์ หลังจากนั้นศูนย์กลางแผ่นดินไหวได้กระจายไปยังบริเวณเขตอำแม่สรวย อำแม่ลาว อำเภอพาน และอำเภอเมืองเชียงราย ส่งผลให้พื้นที่รัศมี 25-112 กิโลเมตร ได้รับผลกระทบตามไปด้วยและยังเกิดแผ่นดินไหวตามมาอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 1,200 ครั้ง ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากแผ่นดินไหวประกอบด้วย การพิบัติของอาคารที่ไม่ได้ออกแบบตามมาตรฐานการออกแบบเพื่อต้านทานแผ่นดินไหว การเกิดทรายเหลว การพิบัติของลาดดิน และถนนเป็นต้น โดยความเสียหายกับอาคารและสิ่งปลูกสร้างจะเกิดขึ้นได้มาก หากพื้นที่นั้นอยู่ในรัศมี 30 กิโลเมตรจากจุดศูนย์กลางแผ่นดินไหว แผ่นดินไหวครั้งนี้เกิดในกลุ่มรอยเลื่อนที่มีพลัง เป็นรอยเลื่อนที่มีจุดกำเนิดแผ่นดินไหวลึก 7 กิโลเมตร จึงทำให้มีความรุนแรงสูง เป็นเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่มีจุดศูนย์กลางแผ่นดินไหวในประเทศไทยที่มีขนาดที่สูงที่สุดเท่าที่เคยวัดได้ในประเทศไทย

การจัดการเรียนรู้ตามแนว STEAM เป็นการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ ศิลปะ และคณิตศาสตร์เข้าด้วยกัน เน้นการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และแสดงให้ผู้เรียนเห็นว่า ในชีวิตจริงเราต้องประยุกต์องค์ความรู้และทักษะมาใช้ในการแก้ปัญหาทั้งในการดำรงชีวิต การสร้างสรรค์นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ตลอดจนในการประกอบอาชีพ การทำงานแต่ละงานไม่ได้ใช้ความรู้และทักษะเพียงทักษะเดียว ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนโดยบูรณาการสาระการเรียนรู้ที่สำคัญเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังสามารถบูรณาการสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้กำหนด ขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ในรูปแบบของสะเต็มศึกษา ดังนี้

ขั้นที่ 1 ระบุปัญหาในชีวิตจริง / นวัตกรรมที่ต้องการพัฒนา

ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 3 ออกแบบวิธีแก้ปัญหา (science, math and technology)

ขั้นที่ 4 วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา (engineering)

ขั้นที่ 5 ทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุง (engineering)

ขั้นที่ 6 นำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา หรือผลการพัฒนานวัตกรรม

ดังนั้นทางโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปาได้จัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมภัยพิบัติบูรณาการสะตีมศึกษาขึ้นเพื่อนำหลักการสะตีมศึกษาไปใช้แก้ปัญหาภัยพิบัติธรรมชาติ ที่ปัจจุบันได้กลายเป็นปัญหาสำคัญ และส่งผลกระทบต่อมวลมนุษย์ทั่วโลก การใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติจะนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบองค์รวมโดยมีการนำกระบวนการแก้ปัญหาในรูปแบบสะตีมเข้ามาช่วยสร้างนวัตกรรมสำหรับบรรเทาปัญหาภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ให้สามารถป้องกันตนเอง ช่วยเหลือครอบครัว และชุมชนจากภัยพิบัติ ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภัยพิบัติศึกษาจะเป็นลักษณะการบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Integration) หรือข้ามวิชา ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เชื่อมโยงศาสตร์หรือองค์ความรู้สาขาต่างๆเข้าสู่ภัยพิบัติ เช่น ภูมิศาสตร์กับภัยพิบัติ วิทยาศาสตร์กับภัยพิบัติ สุขภาวะกับภัยพิบัติ การสื่อสารกับภัยพิบัติ และเทคโนโลยีกับภัยพิบัติ เป็นต้น โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องใช้การมีส่วนร่วมของโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบองค์รวมทั้ง ความรู้ ทักษะและจิตสำนึกต่อส่วนรวม จนเกิดวัฒนธรรมความปลอดภัย (โรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา, 2566)

วิสัยทัศน์

ผู้เรียนที่ผ่านเรื่อง ภัยพิบัติบูรณาการสะตีมศึกษาต้องสามารถสร้างนวัตกรรม มีความรู้ ทักษะและจิตสำนึกในการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ มีจิตอาสา มีสติและสามารถป้องกันตนเองได้เมื่อเผชิญสถานการณ์ฉุกเฉิน

พันธกิจ

1. จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนตระหนัก เห็นความเชื่อมโยงของสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาภัยพิบัติที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมด้วย

2. จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพบริบทของตนเอง ตระหนักและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ในการดำรงชีวิต

3. จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตที่จำเป็นในการดำรงชีวิตขณะประสบภัยพิบัติ

4. จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ในการเตรียมความพร้อม รับมือภัยพิบัติธรรมชาติที่เกิดขึ้นในชุมชนและประเทศ

5. ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการเตรียมความพร้อมในการรับมือจากภัยพิบัติ มีจิตอาสาให้ความรัก ความเมตตาต่อผู้อื่น

6. ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชนและภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1. ผู้เรียนมีความรู้ในการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ

2. ผู้เรียนมีทักษะและสร้างนวัตกรรมเพื่อความปลอดภัยให้แก่นักเรียนในการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ

3. ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ

สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร

สาระการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้พื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับ ความหมายจุดมุ่งหมายภัยพิบัติ สาเหตุการเกิดแผ่นดินไหว ขนาดความรุนแรงและความเสียหายจากแผ่นดินไหว ลักษณะพื้นที่เสี่ยงเกิดแผ่นดินไหว ส่วนประกอบการเกิดแผ่นดินไหว ภัยพิบัติในท้องถิ่น ฯลฯ

สาระการเรียนรู้ที่ 2 วงจรการจัดการภัยพิบัติ ก่อนเกิดภัยพิบัติ ระหว่างเกิดภัยพิบัติและหลังการเกิดภัย รวมถึงวงจรภัยพิบัติในท้องถิ่น

สาระการเรียนรู้ที่ 3 ระบบความปลอดภัยในสถานศึกษาและชุมชนรอบสถานศึกษา

สาระการเรียนรู้ที่ 4 การเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติแผ่นดินไหวและภัยพิบัติในท้องถิ่น

สาระการเรียนรู้ที่ 5 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสะตีมศึกษา

4. การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน

4.1 ความหมายของบริบท

คำว่า "บริบท (Context)" มีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินซึ่งเป็นคำกริยาว่า Contexere แปลว่าประกอบเข้าด้วยกัน (Gilbert, 2006, p. 960; Schwartz, 2006, p.980) ซึ่งสัมพันธ์กับคำนามว่า Contextus ที่แปลว่า ความสัมพันธ์ หรือความเชื่อมโยงหรือความเกี่ยวข้อง (Gilbert, 2006 , p. 96) โดยมีผู้ให้ความหมายของคำว่าบริบทไว้อย่างหลากหลายดังต่อไปนี้

Bennett (2006, P. 999-1015) ได้ให้ความหมายของบริบทว่า หมายถึงสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และอุตสาหกรรม

De Jong (2008, p. 1) กล่าวว่า บริบท หมายถึง สถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่ช่วยทำให้เข้าใจแนวคิด หลักการ กฎ และสิ่งต่างๆ

Gilbert (2006, P. 960) กล่าวว่า บริบท หมายถึง สถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อช่วยให้เข้าใจเหตุการณ์ แนวคิด คำศัพท์ต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น

จินดา พราหมณ์ชู (2553) ได้สรุป บริบท หมายถึง สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและอุตสาหกรรม ที่สร้างขึ้นเพื่อให้เข้าใจ กฎ แนวคิดหลักการ เหตุการณ์ต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้นและสามารถถ่ายโอนความเข้าใจเหล่านั้นไปสู่สถานการณ์อื่นๆได้

เอกรัตน์ ศรีตัญญู (2555) กล่าวว่า บริบท หมายถึง สถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อช่วยให้เข้าใจแนวคิด หลักการ กฎ คำศัพท์และสิ่งต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น

ยุพาวรรณ คำทา (2557, หน้า 24) กล่าวว่า บริบท หมายถึง สถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อช่วยให้เข้าใจคำศัพท์ แนวคิด หลักการ กฎ เหตุการณ์และสิ่งต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถถ่ายโอนความเข้าใจเหล่านั้นไปสู่สถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่นๆ ได้

พิมพลอย ตามตระกูล (2564) กล่าวว่า บริบท หมายถึง สถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเองหรือสร้างขึ้นและมีความเกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเพื่อให้เข้าใจแนวคิด หลักการ กฎ คำศัพท์ เหตุการณ์และสิ่งต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น และสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่ได้รับกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่นๆ ได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า บริบท หมายถึง สถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเองหรือสร้างขึ้นรวมถึงประสบการณ์ต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม

เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเพื่อให้เข้าใจแนวคิด หลักการ กฎ คำศัพท์ เหตุการณ์และสิ่งต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น และสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่ได้รับกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่นๆ ได้

4.2 ความหมายการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่ามีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทท้องถิ่นเป็นฐานดังต่อไปนี้

รุ่งทิวา บุญมาโตน (2559) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่อาศัยความสอดคล้องของเนื้อหาที่จะสอนกับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนพบเจอในชีวิตประจำวัน หรืออาจเจอในอนาคตมาเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้และทักษะในการนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงในเวลาพร้อมๆ กัน ตลอดจนสามารถถ่ายโอนความรู้ความเข้าใจเหล่านั้นไปสู่สถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่นๆ ได้

สกล ตั้งเก้าสกุล (2560) ได้ให้ความหมายการใช้บริบทเป็นฐานว่า การนำสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงและประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตรอบตัวนักเรียนมาใช้เป็นสถานการณ์ปัญหาในการออกแบบกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นสถานการณ์ปัญหาที่ไม่สามารถแก้ปัญหาหรือหาคำตอบของปัญหาได้โดยทันทีและมีเนื้อหามโนทัศน์การดำเนินการรวมถึงกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สอดแทรกอยู่

รหัส ติ๊บแปง (2562) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานว่า หมายถึง การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยเชื่อมโยงทุกขั้นตอนให้เข้ากับบริบทชีวิตประจำวันนักเรียน

ประภัทร์ กุดหอมและคณะ (2562) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน หมายถึงการเรียนรู้เป็นกลุ่มผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพียงแต่ในเนื้อหาจะต้องหยิบยกสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่เป็นบริบทใกล้ตัวมาอภิปรายเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาร่วมกันของผู้เรียน

Crawford (2001) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นวิธีการในการจัดการเรียนรู้ผ่านบริบทหรือสถานการณ์โดยที่มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เป็นความรู้ที่สร้างขึ้นใหม่ด้วยตนเองแล้วสามารถนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปใช้กับบริบทหรือสถานการณ์อื่นๆ ได้

Bennett (2005) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ใช้บริบทหรือประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนหรือการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาเป็นจุดเริ่มต้นหรือผลักดันในการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ

จากการศึกษาและวิเคราะห์ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน ดังกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ในงานวิจัยนี้การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาสาระเข้ากับสถานการณ์จริงที่อยู่รอบตัวผู้เรียน เพื่อนำมาเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะกระบวนการในการสื่อสารและสื่อความหมายทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง และนำไปใช้กับบริบทหรือสถานการณ์อื่นๆ ได้

4.3 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน

Crawford (2001) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ (Relating) เป็นขั้นที่มีความสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นการเรียนในบริบทของประสบการณ์ในชีวิตประจำวันหรือมาจากความรู้เดิม โดยครูจะเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับแนวคิดใหม่ๆ ที่นักเรียนคุ้นเคยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นซึ่งการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทำให้ได้รู้ข้อมูลใหม่และมีความเข้าใจเนื้อหาอย่างถ่องแท้ครูจะต้องทำหน้าที่กระตุ้นความรู้เดิมและเชื่อมโยงความสัมพันธ์สถานการณ์รอบ ๆ ตัวได้การเชื่อมโยงความรู้เดิมของนักเรียนจะเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการสร้างความรู้ใหม่โดยครูสามารถทำได้โดยการถามคำถามที่นักเรียนสามารถตอบได้จากประสบการณ์ที่มาจากชีวิตจริงนอกชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiencing) เป็นขั้นที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ข้อมูลใหม่ๆ จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ครูสามารถช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ใหม่ ๆ โดยจัดสถานการณ์ให้เหมาะสมโดยเป็นการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ลงมือปฏิบัติของนักเรียนในชั้นเรียน เช่น การสำรวจการค้นหาและการประดิษฐ์ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีเปลี่ยนสิ่งที่เป็นนามธรรมให้กลายเป็นรูปธรรม

ขั้นตอนที่ 3 การนำความรู้ไปใช้ (Applying) ครูสามารถสร้างแรงจูงใจเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องโดยให้แบบฝึกหัดที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตแบบฝึกหัดเหล่านี้รวมไปถึงแบบฝึกหัดแก้โจทย์ปัญหาในหนังสือเรียน โดยการกำหนดสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันทำให้เกิดแรงจูงใจมีการเรียนรู้และมโนมิติที่ถูกต้องในการเรียนได้ ซึ่งพบว่าแบบฝึกหัดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันหรือสภาพจริงจะสามารถสร้างแรงจูงใจของนักเรียนในการเรียนรู้และให้นักเรียนมีมโนมิติที่ถูกต้องและคงทนได้

ขั้นตอนที่ 4 การร่วมมือ (Cooperating) เป็นการเรียนในบริบทของการแลกเปลี่ยนและสื่อสารกับผู้อื่นภายในกลุ่มการทำงานกลุ่มจะทำให้นักเรียนนั้นสามารถอธิบายวิธีการแนวคิดที่จะสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนะวิธีแก้ปัญหาในกลุ่มได้เพื่อเป็นแนวทางที่ดีในการแก้ปัญหา ซึ่งจะทำให้สมาชิกของกลุ่มมีความมั่นใจในการลงมือปฏิบัติและมีแรงจูงใจในการทำงานที่สูงมากกว่าทำด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 5 การถ่ายโอนความรู้ไปยังบริบทอื่น (Transferring) เป็นการใช้ความรู้ในบริบทใหม่ๆ หรือสถานการณ์ที่ไม่ได้ครอบคลุมในชั้นเรียนภายหลังการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง บทบาทของครูคือการขยายหรือสร้างสรรค์ประสบการณ์การเรียนรู้อย่างหลากหลายไปในบริบทอื่นๆ โดยมุ่งสอนความเข้าใจมากกว่าบริบทที่ได้เรียน

Gilbert (2006) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานมี 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดสถานการณ์ (Setting local event) ผู้สอนนำเสนอบริบทที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโรงเรียนหรือชุมชนโดยรอบที่ผู้เรียนสนใจเพื่อนำไปสู่การอภิปรายร่วมกันถึงสถานการณ์ดังกล่าวว่าเกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร และผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร รวมถึงให้ผู้เรียนได้กำหนดปัญหาและคิดหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาค้นคว้าหรือลงมือปฏิบัติงาน (Learning task) ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อศึกษาและค้นคว้าหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 การเรียนรู้แนวคิดสำคัญ (Learning key concept) ผู้เรียนจะได้เรียนรู้แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่ได้จากการทำกิจกรรมโดยการอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อค้นพบต่างๆ เพื่อร่วมสรุปแนวคิดที่ได้จากการเรียนรู้ซึ่งผู้สอนต้องคำนึงถึงความรู้เดิมของผู้เรียนด้วย

ขั้นตอนที่ 4 นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Recontextualize) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเชื่อมโยงเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ความรู้หรือแนวคิดที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์อื่นๆ หรือการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนขั้นตอนนี้บริบทจะทำหน้าที่เป็นตัวอย่างประกอบและขยายความรู้หลังจากเรียนรู้แนวคิดแล้ว

Warren (2006) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานมี 6 ขั้นตอนหลักดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บริบท เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนนำบริบทมาให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ

2. ขั้นขยายบริบท เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะได้ช่วยกันเขียนแผนผังแนวคิดของบริบท

3. ขั้นระบุและตั้งสมมุติฐาน เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะระบุปัญหาและตั้งสมมุติฐานจากบริบทนั้นที่ตนเองสงสัยเพื่อทำการหาคำตอบในขั้นต่อไป

4. ขั้นค้นหาความรู้ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนทำการค้นหาความรู้เพื่อตอบปัญหาและพิสูจน์สมมติฐานที่ตั้งไว้

5. ขั้นสรุปผลการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะได้นำเสนอสิ่งที่ตัวเองค้นพบรายงานผลการค้นหาความรู้และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้

6. ขั้นออกจากบริบท เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ทั้งหมด

William and Day (2016) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานมี 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้สอนให้ผู้เรียนอภิปรายสถานการณ์ซึ่งเป็นบริบทที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนที่ผู้สอนกำหนดให้ โดยอภิปรายร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งสมาชิกภายในกลุ่มควรมีความหลากหลาย ผู้เรียนจะเป็นผู้กำหนดในสิ่งที่ผู้เรียนอยากเรียนรู้ที่มีอยู่ในบริบทจากการวิเคราะห์ร่วมกัน จากนั้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น (Think aloud) แลกเปลี่ยนอภิปรายร่วมกันเพื่อแสดงถึงความรู้เดิมของตนและช่วงว่างของความรู้ที่มีอยู่เดิมของสมาชิกในกลุ่ม (Knowledge gaps) ซึ่งผู้เรียนจะได้ถกเถียงและแลกเปลี่ยนความรู้กันภายในกลุ่มและร่วมมือกันตั้งเป้าหมายพัฒนากลยุทธ์ในการเข้าถึงเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 2 ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 ซึ่งรวมถึงการค้นหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียนเช่นใบความรู้หนังสือเรียนเอกสารตำราวรรณกรรมและการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งขั้นตอนที่ 2 นี้ผู้เรียนจะระบุถึงความแตกต่างในความเชื่อและสมมุติฐานของตนเองและการให้คำถาม ทำไม อะไร อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาคำตอบในกับตน

ขั้นตอนที่ 3 ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายในกลุ่มอีกครั้งเพื่อแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้และความคิดเห็นตลอดจนนำข้อมูลที่ได้มาแก้ไขสถานการณ์โดยผู้สอนจะคอยชี้แนะซึ่งผู้เรียนยังคงใช้คำถาม ทำไม อะไร อย่างไร อย่างต่อเนื่องในการวิพากษ์ความคิดเห็นของกันและกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะพัฒนาทักษะการสะท้อนคิดวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียนอีกด้วยในตอนจบของขั้นตอนที่ 3 ผู้เรียนจะสรุปเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้และอภิปรายข้อมูลร่วมกันว่าสิ่งที่ได้จากการเรียนสามารถนำไปใช้ในอนาคตได้อย่างไร โดยผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรจากการแก้ไขสถานการณ์

ขั้นตอนที่ 4 ผู้สอนให้ผู้เรียนสะท้อนคิดเกี่ยวกับในบทบาทของผู้เรียนในการเรียนรู้และวิพากษ์วิจารณ์กระบวนการทำงานกลุ่ม ผู้เรียนจะต้องสะท้อนคิดในสิ่งที่ตนได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่

ใช้บริบทเป็นฐานว่าได้ความรู้ประสบการณ์อย่างไรและสามารถนำความรู้ไปใช้ในอนาคตได้อย่างไร

Puplampu and Ross (2017) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานมี 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ครูนำเสนอสถานการณ์ให้กับนักเรียน จากนั้นให้นักเรียนระดมความคิดเพื่อระบุปัญหาการเรียนรู้ และครูอธิบายผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเกี่ยวกับกระบวนการ จัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานให้นักเรียนฟัง

ขั้นตอนที่ 2 นักเรียนแต่ละคนค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ โดยดำเนินการค้นหาในลักษณะรายบุคคล

ขั้นตอนที่ 3 นักเรียนแบ่งปันสิ่งที่ค้นพบจากการศึกษาค้นคว้ารายบุคคล โดยร่วมกันอภิปรายในกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จากนั้นดำเนินการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่กำหนดให้

ขั้นตอนที่ 4 นักเรียนร่วมกันสะท้อนคิดเกี่ยวกับเนื้อหาและกระบวนการการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดบริบทเป็นฐาน โดยนักเรียนมีบทบาทเป็นผู้นำในการสะท้อนคิดและผลัดกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียน

จากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานข้างต้น พบว่า มีการนำเสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานไว้อย่างหลากหลาย โดยการกำหนดสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์และกระบวนการกลุ่ม โดยมีการสื่อสารกันในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ สามารถนำความรู้นั้นไปใช้กับบริบทอื่นๆ ที่ต่างออกไป ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสอนของแต่ละท่านมาวิเคราะห์เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานของผู้วิจัย ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	Crawford (2001)	Gilbert (2006)	Warren (2006)	William and Day (2006)	Puplampu and Ross (2017)	สรุป
การเชื่อมโยงความสันพันธ์	✓			✓		1. การเชื่อมโยง
การเรียนรู้จากประสบการณ์	✓	✓				ความสัมพันธ์
การนำความรู้ไปใช้	✓					2. การกำหนด
การร่วมมือ	✓			✓	✓	สถานการณ์
การถ่ายโอนความรู้ไปยังบริบทอื่น	✓					3. การเรียนรู้จาก
กำหนดสถานการณ์		✓	✓		✓	ประสบการณ์
การเรียนรู้แนวคิดสำคัญ		✓	✓		✓	4. การเรียนรู้
การนำเข้าสู่บริบท			✓			แนวคิดสำคัญ
การขยายบริบท			✓			5. การร่วมมือ
การสรุปผลการเรียนรู้			✓	✓	✓	6. การสรุปผล
การออกจากบริบท			✓			การเรียนรู้

จากตารางที่ 7 สรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทท้องถิ่นเป็นฐาน (Crawford 2001 , Gilbert 2006 , Warren 2006 , William and Day 2006 , Puplampu and Ross 2017) มีดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดสถานการณ์ ขั้นตอนที่ 3 การเรียนรู้จากประสบการณ์ ขั้นตอนที่ 4 การเรียนรู้แนวคิดสำคัญ ขั้นตอนที่ 5 การร่วมมือ ขั้นตอนที่ 6 การสรุปผลการเรียนรู้

4.4 การเลือกบริบทการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะและการเลือกบริบทในการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน เป็นดังต่อไปนี้

De Jong (2006) ได้เสนอแนะการคัดเลือกบริบทมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ว่าควรคัดเลือกบริบทให้เหมาะสมกับนักเรียนและเนื้อหาที่ต้องการสอนโดยมีหลักในการเลือกบริบทคือ

1) เป็นบริบทที่มีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับนักเรียนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้เนื้อหาที่ต้องการต่อไปเช่นบริบทด้านเทคโนโลยีเกี่ยวกับการสร้างอาวุธเคมีจะมีความเหมาะสมกับชั้นเรียนที่มีนักเรียนชายเป็นส่วนใหญ่ในขณะที่บริบทเกี่ยวกับคุณสมบัติและองค์ประกอบในเครื่องสำอางชนิดต่างๆเช่นลิปสติกเป็นต้นจะมีความเหมาะสมกับชั้นเรียนที่มีนักเรียนหญิงเป็นส่วนใหญ่

2) เป็นบริบทที่เหมาะสมกับเนื้อหาที่ต้องสอนกล่าวคือบริบทที่ใช้ต้องเป็นตัวแทนที่ดีของเนื้อหาหรือมโนทัศน์โดยทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาหรือมโนทัศน์นั้นได้อย่างชัดเจนไม่เกิดความสับสน

3) เป็นบริบทที่เข้าใจง่ายไม่มีความซับซ้อนเกินไป

ซึ่งบริบทที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มีได้หลากหลายและสามารถแบ่งบริบทออกเป็น 4 ลักษณะดังนี้

1. ขอบเขตด้านบุคคล (Personal Domain) เป็นบริบทที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือประเด็นต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียนโดยตรง

2. ขอบเขตด้านชุมชนและสังคม (Society and Society domain) เป็นบริบทที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือประเด็นต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคม

3. ขอบเขตด้านการประกอบอาชีพ (Professional practice domain) เป็นบริบทที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือประเด็นต่างๆในการประกอบอาชีพส่วนตัวและส่วนรวม

4. ขอบเขตด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Scientific and Technological domain) เป็นบริบทที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือประเด็นต่างๆ ที่ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (การลงมือปฏิบัติและการให้เหตุผล)

Tural (2013) ได้อธิบายถึงลักษณะของการใช้บริบทเป็นฐานในการออกแบบปัญหาว่าจำเป็นต้องมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

1. ความเหมาะสมของบริบทสำหรับนักเรียนที่จะได้รับการพิจารณาเช่นเหตุการณ์ที่นักเรียนสามารถพบในชีวิตประจำวันสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมรวมถึงประเด็นทางสิ่งแวดล้อมที่น่าสนใจ

2. บริบทควรมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริงที่จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับนักเรียน

3. บริบทควรเป็นสถานการณ์เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่มีนักเรียนเป็นตัวละครหลัก

4. บริบทของปัญหาควรจะให้นักเรียนที่กำลังเผชิญอยู่นั้นสามารถแก้ปัญหาได้โดยใช้ทักษะภายในของตนเองโดยปัญหาดังกล่าวจะต้องใช้ทักษะที่มากกว่าระดับความเข้าใจ

5. บริบทของปัญหาควรจะพบได้ในชีวิตจริงของนักเรียน

6. บริบทของปัญหาควรจบลงด้วยประโยคคำถามเชิงคุณภาพ แต่ควรจะทำให้รู้สึกว่าปัญหาเชิงคุณภาพนั้นต้องได้รับการพิสูจน์ในเชิงปริมาณ

OECD (2018) ได้จำแนกบริบทออกเป็น 4 ประเภทคือบริบทส่วนตัวของนักเรียนบริบทเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและการศึกษาบริบทเกี่ยวกับสังคมและบริบทเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ซึ่งรายละเอียดสามารถสรุปได้ดังนี้

1. บริบทส่วนตัวของนักเรียน (personal context) เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันส่วนตัวของนักเรียนครอบครัวและกลุ่มเพื่อนโดยบริบทประเภทนี้จะสนใจกิจกรรมที่นักเรียนต้องปฏิบัติเป็นวิถีในชีวิตประจำวันเช่นการเตรียมทำอาหารในครัวการใช้จ่ายซื้อของการเล่นเกมการรักษาสุขภาพของตนเองการเดินทางการท่องเที่ยวกีฬาการวางแผนในการทำงานต่าง ๆ ของตนเองและการจัดการด้านการเงิน

2. บริบทเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (Occupational context) เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโลกของการทำงานโดยบริบทประเภทนี้จะสนใจกิจกรรมที่นักเรียนต้องปฏิบัติในชีวิตของการทำงานเช่นการวัดการประมาณค่าการคำนวณต่าง ๆ การลงทุนซื้อขายการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการทำงานการจัดการบัญชีการควบคุมคุณภาพสินค้าการกำหนดระยะเวลาในการจัดเก็บสินค้าในคลังการออกแบบหรืองานทางสถาปัตยกรรมต่าง ๆ และการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับอาชีพซึ่งบริบทนี้จะมีความเกี่ยวข้องกับบริบทส่วนตัวของนักเรียน แต่มีจุดเน้นที่ต่างออกไปคือการประกอบอาชีพในอนาคตตั้งแต่อาชีพที่ต้องอาศัยทักษะของการทำงานน้อยที่สุดไปสู่อาชีพที่ต้องอาศัยทักษะการทำงานมากที่สุด

3. บริบทเกี่ยวกับสังคมและชุมชน (social and local community context) เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ไม่ว่าจะเป็นชุมชนในระดับท้องถิ่นระดับชาติหรือระดับโลกโดยบริบทประเภทนี้จะสนใจกิจกรรมที่นักเรียนต้องปฏิบัติในชุมชนต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่นเช่นระบบการออกเสียงลงคะแนนในการเลือกตั้งระบบขนส่งสาธารณะการเมืองการปกครองนโยบายสาธารณะการโฆษณาสถิติแห่งชาติและเศรษฐศาสตร์ซึ่งบริบทนี้จะมีความเกี่ยวข้องกับบริบทส่วนตัวของนักเรียนเช่นกัน แต่มีจุดเน้นที่ต่างออกไปคือบริบทของปัญหาจะเกิดขึ้นในแง่ของสังคมหรือชุมชนส่วนรวม

4. บริบทเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ (Scientific context) เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้คณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีโดยบริบทประเภทนี้จะสนใจกิจกรรมที่นักเรียนต้องประสบพบเจอตามปรากฏการณ์ธรรมชาติเช่นสภาพอากาศหรือภูมิอากาศในแต่ละวันแต่ละพื้นที่สภาพแวดล้อมทางนิเวศวิทยาเรื่องของยารักษาโรคเรื่องอวกาศ

พันธุศาสตร์และการวัดในเชิงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งบริบทนี้จะมีจุดเน้นที่ต่างออกไปคือบริบทของปัญหาจะมีความเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยเฉพาะ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยภายในประเทศ

คณะกรรมการบริหารงานวิจัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 (2564) ได้วิจัยเรื่อง องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า 1. โรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ านครศรีธรรมราช เขต 3 มีสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ด้านองค์การ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.24 รองลงมาด้านผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ย 4.01 ด้านการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 3.97 ด้านเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ย 3.93 และด้านการจัดการความรู้ มีค่าเฉลี่ย 3.88 2. องค์การประกอบหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ โลกทัศน์การร่วมเสริมสร้างพลังบวก การทำงานเป็นทีม การมีวิสัยทัศน์ร่วม การบรรลุผลสำเร็จ 3 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนคุณภาพของชุมชนประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 7 ส่วน คือ ชื่อรูปแบบ ความเป็นมาของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ หลักการของรูปแบบ องค์ประกอบหลักของรูปแบบ แนวทางการประเมินรูปแบบ และเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนคุณภาพของ ชุมชน โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

ธัญญาภรณ์ นาจำปา (2564) ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา โดยการวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 2) ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 381 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง .60 -1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.99 ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา 2) ด้านครูผู้สอน 3) ด้านผู้เรียน 4) ด้านการเรียนรู้ 5) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม และ 6) ด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษา 2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้อง กลมกลืน กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก และ 29 องค์ประกอบย่อย (Chi-square=278.26, df = 269,GFI =0.95, AGFI = 0.92, RMSEA = 0.010, RMR=0.032) 3. รูปแบบสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีประโยชน์และมีความเป็นไปได้

ภควัต โอวาท (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยได้นำเสนอองค์ประกอบของรูปแบบไว้ 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) หลักการ ซึ่งเน้นแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและการบริหารสถานศึกษาที่มุ่งสู่การสร้างนวัตกรรม โดยผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้และนวัตกรรม และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม 2) วัตถุประสงค์ ที่มุ่งเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาทีมงาน และพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม 3) วิธีดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การเตรียมความพร้อม การดำเนินการพัฒนา การติดตามสนับสนุน และการประเมินผล โดยแต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมและเครื่องมือที่ชัดเจน 4) การประเมิน ที่มุ่งประเมินทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายและมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมการประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม พฤติกรรมการบริหาร และผลลัพธ์ด้านนวัตกรรมในสถานศึกษา และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งระบุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด ความมุ่งมั่นของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร ทรัพยากรที่เพียงพอ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก

ชรอยวรรณ ประเสริฐผล (2556, หน้า 48) ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา พบว่า ผลการศึกษาสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 วัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา มีดังนี้ 1) เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในการเตรียมความพร้อมและเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติบุคลิกในตนเอง 2) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติตนปฏิบัติงานและการเป็นครูที่ดีได้ 3) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ 4) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารงานให้แก่

สถานศึกษาได้ 5) เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 6) เพื่อถ่ายทอดระบบวัฒนธรรมองค์กร ให้เกิดความคุ้นเคย ความมั่นคง และแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน 7) เพื่อส่งเสริมการเป็นอยู่ที่ดีส่งผลต่อการเพิ่มอัตราการคงอยู่ และลดอัตราการลาออก 8)เพื่อกระตุ้นให้ครูสามารถถ่ายทอด สื่อสาร ความรู้สู่ผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย องค์ประกอบที่ 2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา มี 9 วิธี คือ 1) ให้ครูได้เรียนรู้ตามคู่มือปฏิบัติงาน 2) จัดให้มีระบบพี่เลี้ยง 3) จัดให้มีการฝึกอบรมเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง 4) ให้ครูร่วมศึกษาดูงานกับหน่วยงานที่ปฏิบัติดี 5) จัดเวทีเสวนาให้ครู สร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6)ส่งเสริมให้ครูได้รับการศึกษาต่อ 7) ฝึกให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อใช้พัฒนาการเรียนการสอน 8) จัดให้มีการสุนทรียสนทนาเพื่อเป็นการพัฒนาการสอนของครู 9) นิเทศครูด้านการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา มี 7สมรรถนะ ดังนี้ 1) ความรู้และทักษะในการใช้หลักสูตรเพื่อการจัดการเรียนรู้ 2) ความรู้และทักษะในการออกแบบการเรียนรู้ 3) ความรู้และทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) ความรู้และทักษะในการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ 5) ความรู้และทักษะในการวัดและประเมินผล 6) ความรู้และทักษะในการวิจัยทางการศึกษา 7) คุณลักษณะของครูใหม่ องค์ประกอบที่ 4 หลักการในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา มี 6 หลักการ ประกอบด้วย 1) หลักการพัฒนาความรู้ของครูใหม่ให้เป็นผู้มีความรอบรู้รอบด้าน 2) หลักการพัฒนาทักษะและความชำนาญในการสอนของครูใหม่ให้เกิดทักษะให้เกิดความชำนาญไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม 3)หลักการพัฒนาคุณลักษณะส่วนบุคคลให้เหมาะสมของครูใหม่ให้เป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับการเป็นผู้สอนและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน 4) หลักการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูใหม่ให้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน 5) หลักการพัฒนาระบบการสรรหาบุคลากรอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษา 6) หลักการพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพของครูใหม่เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดความตระหนักและมีความต้องการในการพัฒนาตนเองสู่เป้าหมายของชีวิต องค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา มี 6 ประการ 1) การสนับสนุนจากนโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูง 2) สร้างการมีส่วนร่วมของทุกคนในสถานศึกษา 3) การสนับสนุนปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุกด้าน 4) การกระตุ้นให้เห็นความสำเร็จของครู ผู้เรียนและสถานศึกษา 5) การส่งเสริมข้อมูลข่าวสารและจูงใจให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 6) การมุ่งให้ความสำคัญต่อการพัฒนาครูอย่างเป็นขั้นตอนทั้งระบบ

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน

ประเภทสามัญศึกษา พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ประกอบด้วย 3องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา มี 7สมรรถนะ องค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษามี 9 วิธี องค์ประกอบที่ 3 เงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา มี 4 ประการ และในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา โดยภาพรวม พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

บุญหนุน ซาเสน (2558)ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะหลักครูของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาสมรรถนะหลักครูของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการพัฒนาสมรรถนะหลักครูของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

นิทัศน์ หามนตรี (2558) ได้วิจัยเรื่อง การนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทางที่สร้างมามี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาตนเอง เช่น กำหนดวัตถุประสงค์สอดคล้องตอบสนองความต้องการพัฒนาตนเอง และจัดศึกษาดูงานตามหน่วยงานต่าง ๆ 2) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เช่น วางแผนส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนตามเป้าหมายการจัดการศึกษา 3) ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน เช่น กำหนดนโยบายและแผนงานเกี่ยวกับการวิจัย จัดกิจกรรมส่งเสริมเกี่ยวกับงานวิจัย และ 4) ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู เช่น กำหนดนโยบายแผนงาน โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของครู จัดกิจกรรมกระตุ้นให้ครูรักและศรัทธาในวิชาชีพครู ซึ่งแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และมีความเป็นไปได้ภายใต้ศักยภาพความพร้อมของสถานศึกษา

ดวงรำไพ งามศัพท์ (2559) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) สมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการใช้สื่อ แหล่งเรือนรู้ และนวัดกรรมทางการศึกษา ด้านวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และ 3) สมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารกับครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ค้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัดกรรมทางการศึกษา และด้านวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

กันตวรรณ มีสมสาร (2560, หน้า 45) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีแนวทางการพัฒนาสมรรถนะฯ 3 ระดับ คือ 1) หน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมการให้โอกาสอย่างเสมอภาคในการพัฒนาครู จัดอบรมสนับสนุน การพัฒนาระบบสารสนเทศและสร้างคลังข้อมูล ส่งเสริมให้มีการถอดบทเรียนครูที่ประสบความสำเร็จ และประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จัดระบบครูพี่เลี้ยง จัดระบบการฝึกอบรมพัฒนาในงาน จัดระบบนิเทศในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งจัดคลีนิคครูและจัดระบบเพื่อนช่วยเพื่อน จัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ จัดระบบการก ากับติดตาม และประสานความร่วมมือ 3) ครูผู้สอน ควรพัฒนาตนเองโดยศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เข้ารับการอบรมหรือศึกษาต่อ เปลี่ยนบทบาทตนเองจากผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวก และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยนำวิธีการที่ได้ผลดีมาแบ่งปันกับเพื่อนครู

สายฝน แสนใจพรม (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ ด้านสุขอนามัยของโรงเรียนบนพื้นที่สูง ผลการวิจัยสรุปได้ คือ 1) ครูโรงเรียนบนพื้นที่สูงมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สุขอนามัย ด้านเจตคติมากที่สุด รองลงมาคือสมรรถนะด้านทักษะ และสมรรถนะด้านความรู้ ตามลำดับ 2) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนบนพื้นที่สูงในการจัดการเรียนรู้ด้านสุขอนามัย มี 3 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาครู องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการพัฒนาครู มี 4 ขั้นตอน คือ ปรับกระบวนทัศน์ พัฒนาทบทวนความรู้ ลงมือปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม เสริมสร้างกำลังใจ องค์ประกอบที่ 3 การติดตามผล ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการพัฒนา พบว่า มีคุณภาพด้านความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความครอบคลุม และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด 3) สมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ด้านสุขอนามัยของครูโรงเรียนบนพื้นที่สูงหลังการเข้าร่วมการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา 4) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้มีพฤติกรรมด้านสุขอนามัยผ่านเกณฑ์การประเมินผล และ 5) ผู้ปกครองและชุมชนให้ความร่วมมือและมีทัศคติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ด้านสุขอนามัยของครู

ยุภาลัย มะลิซ้อน (2563, หน้า 242) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่าการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา 3 กลยุทธ์ ประกอบด้วย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศภายในและการนิเทศแบบพี่เลี้ยง ข้อเสนอแนะทั่วไป 1) สถานศึกษา ควรจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นระยะและต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนได้เกิดความตระหนักในด้านมาตรฐานวิชาชีพและพร้อมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบ เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยการจัดประชุมปฏิบัติการ การศึกษาด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์ และใช้กระบวนการ PLC นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้ครูสามารถเลือกกลยุทธ์การพัฒนาตามความสนใจและความถนัด 2) จากการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก จุดด้อยที่ควรพัฒนา คือ การให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง คิดแก้ปัญหา และได้ลงมือปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ วิจารณ์และอภิปรายอย่างกว้างขวาง 3) การพัฒนาสมรรถนะครูในการประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศ ควรระวังจำนวนครั้งและเวลา ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ในเวลาเรียนปกติ

สุวดี อุปปินใจ และคณะ (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัย พบว่า มีกลไกการพัฒนาที่เป็นกลไกหน่วยงาน ได้แก่ กลไกหน่วยงานต้นสังกัด และกลไกเครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายภาคี 6 เครือข่าย ดังนี้ 1) สถานศึกษา 2) หน่วยงานต้นสังกัด 3) สถาบันผลิตครู 4) หน่วยงานของรัฐ 5) ภาคเอกชน และ 6) มูลนิธิ สมาคม สถาบันและองค์กรในพระราชูปถัมภ์ มีองค์ประกอบของรูปแบบ 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน 2) วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน 3) สมรรถนะครูตำรวจตระเวน

ชายแดน 4) กระบวนการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน 5) กลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน 6) แนวทางการประเมินผล การพัฒนาสมรรถนะ และ 7) ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะ ผลการทดลองใช้รูปแบบ มีดังนี้ 1) ผลการประเมินการปฏิบัติตามรูปแบบภาพรวมอยู่ระดับมาก 2) ผลการประเมินสมรรรถนะ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า คะแนนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 3) ผลการประเมินความพึงพอใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Schank (1985, p. 1473) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่าง ๆ ในการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ได้เน้นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผนการศึกษา โดยพิจารณาองค์ประกอบทางด้านบุคคลซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคสำคัญของการเปลี่ยนแปลงเป็นตัวแปรอิสระ และการวางแผนกลยุทธ์พร้อมกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นตัวแปรตาม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายในระบบโรงเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนกลยุทธ์สามารถช่วยเร่งการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

Komur (2010) ศึกษาเรื่อง สมรรถนะด้านความรู้และการจัดการเรียนการสอนของครู: กรณีศึกษานักศึกษาวิชาชีพครูวิชาเอกภาษาอังกฤษในประเทศตุรกี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินครูฝึกสอนภาษาอังกฤษในประเทศตุรกีในเรื่องการจัดการเรียนการสอน สมรรถนะของครู โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ข้อคือ 1)ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทางด้านการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาครู และ 2)สมรรถนะส่วนบุคคลและประสบการณ์ในการฝึกสอนมีวิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสม เป็นการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่สี่ภาควิชาภาษาอังกฤษคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย Mugia ในประเทศตุรกี 39 คนอายุระหว่าง 21-23 ปีเป็นเพศชายจำนวน 11 คนและเพศหญิงจำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีจำนวน 3 ฉบับได้แก่ แบบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบวัดสมรรถนะครูและแบบสอบถามชนิดคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความรู้ในการจัดการเรียนการสอนหน่วยแจกแบบสอบถามให้กับนักศึกษาครูหวังการฝึกสอนและการวิเคราะห์ ข้อมูลประกอบด้วยแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนใช้ค่าเฉลี่ย แบบวัดสมรรถนะครูคำนวณโดยแบ่งเป็น 3 ส่วนโดยใช้คะแนนสูงสุดที่วัดได้คือ 114 และต่ำสุดคือ 38 แบบสอบถามชนิดคำถามปลายเปิดใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยบุคคลสามกลุ่มคือผู้ประเมินอิสระผู้วิจัย

และคณะทำงานโดยมีความเชื่อมั่นในระดับ 0.90 ผลการศึกษาพบว่าความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและสมรรถนะของครูมีความสามารถมีความสัมพันธ์กันอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตามข้อมูลเชิงคุณภาพแสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ทางด้านการฝึกสอนทำให้นักศึกษาได้แนวทางในการที่จะเรียนรู้วิธีการสอนและการควบคุมฉันเรียนได้ และมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการกระตุ้นและแนะนำให้นักศึกษาฝึกสอนใช้ทฤษฎีความรู้ ทักษะการสอนทั้งหมดในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนจริงอย่างเต็มที่ โดยมีครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศเป็นผู้กำกับดูแล

Shahosseini (2011) ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะที่เลือกใช้และการกำหนดทรัพยากรมนุษย์ให้กับโรงงานก่อสร้าง พบว่า การกำหนดสมรรถนะเป็นทางเลือกที่สะดวกในการเลือกบุคคลที่แตกต่างกัน เช่น ผู้จัดการโครงการ วิศวกร ช่างเทคนิค หรือพนักงาน โดยการวิเคราะห์จากข้อมูลที่มีอยู่ เป็นที่น่าพอใจเนื่องจากวิธีการที่ก าหนดมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถคัดเลือกพนักงานโดยอยู่บนพื้นฐานของสมรรถนะ

sikki และคณะ (2013) ศึกษาเรื่อง สมรรถนะของครูผู้สอนภาษาอังกฤษระถมศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะประจำสายงานและสมรรถนะการสอน โดยมีคำถามการวิจัยคือระดับของสมรรถนะทางการสอนและความเป็นมืออาชีพของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในประถมศึกษา โดยศึกษาเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศอินโดนีเซียเท่านั้น เครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบและแบบสอบถามแบบปลายเปิด ใช้การสุ่มตัวอย่างจากครูผู้สอนภาษาอังกฤษประถมศึกษาทั้งหมด 1,415 คน ได้ตัวอย่างจำนวน 200 คน ผลการศึกษาพบว่าสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาจะต้องได้รับการปรับปรุงโดยเฉพาะครูที่มีอายุราชการน้อยกว่า 5 ปี ต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงาน สมรรถนะการสอน สมรรถนะทางสังคม และเกี่ยวกับบุคลิกภาพ และมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพครูควรพัฒนาอุปกรณ์การเรียนการสอน ห้องเรียนทางภาษา เทคโนโลยีการสื่อสาร รูปแบบวิธีการเรียนรู้การประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียน การเตรียมหลักสูตร ประมวลการสอนและแผนการสอน การจูงใจผู้เรียน จิตวิทยาเด็กสื่อนันทนาการและสื่อการสอน

๖. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

1. องค์ประกอบของรูปแบบ โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดของ มานิตย์ นาคเมือง (2552), กุลธวัช สมารักษ์ (2558), กรรณิการณ์ แก่นท้าว (2559), สุกัญญา งามบรรจง (2559), อังคนา ราษฎร์เดิม (2559), กมลรัตน์ แก่นจันทร์ นารีรัตน์ รักวิจิตรกุล และเจริญ ราชโสภา (2560), จำลอง ไชยยา (2564), ภควัต โอวาท (2565) และขวัญจิรา จำปา (2566) สรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) สมรรถนะครู 4) กระบวนการ 5) การประเมินผลรูปแบบ 6) ปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบ

2. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดของ นันทกา วารินิน (2557), ชรอยวรรณ ประเสริฐผล (2558), ปิยะนุช สุวพงษ (2559), ฐิติมา ภมรคล (2560), สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560), พฤหัส คงเทศ (2560), ทักษิณ เกษต้น (2561) และอนงค์นาถ เคนโพธิ์ (2562) สรุปสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การออกแบบการเรียนรู้ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา 5) ด้านการวัดและประเมินผล

3. กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดของ มานิตย์ นาคเมือง (2552), สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2553) และ ธนกฤต อั้งน้อย (2563) มีขั้นตอนในการพัฒนาสมรรถนะ ดังนี้ 1) สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ 2) สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ 3) วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ 4) การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ และ 5) การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา

4. แนวคิดเกี่ยวกับภัยพิบัติ โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดของ นิลุบล สู่พานิช (2549), พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 (2550), กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2553), กรมโรงงานอุตสาหกรรม (2553), ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย (2553), โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ (2554), ทวิดา กมลเวชช (2554), ปัญญาศักดิ์ โสภณวสุ และศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี (2554), และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554)

5. การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทท้องถิ่นเป็นฐาน โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดของ Crawford (2001), Gilbert (2006), Warren (2006), William and Day (2006) และ Puplampu and

Ross (2017) มีดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดสถานการณ์ ขั้นตอนที่ 3 การเรียนรู้จากประสบการณ์ ขั้นตอนที่ 4 การเรียนรู้แนวคิดสำคัญ ขั้นตอนที่ 5 การร่วมมือ ขั้นตอนที่ 6 การสรุปผลการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอในภาพที่ 2 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3
วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการศึกษาเอกสาร

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นที่ 1.3 การสรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นที่ 2.1 การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

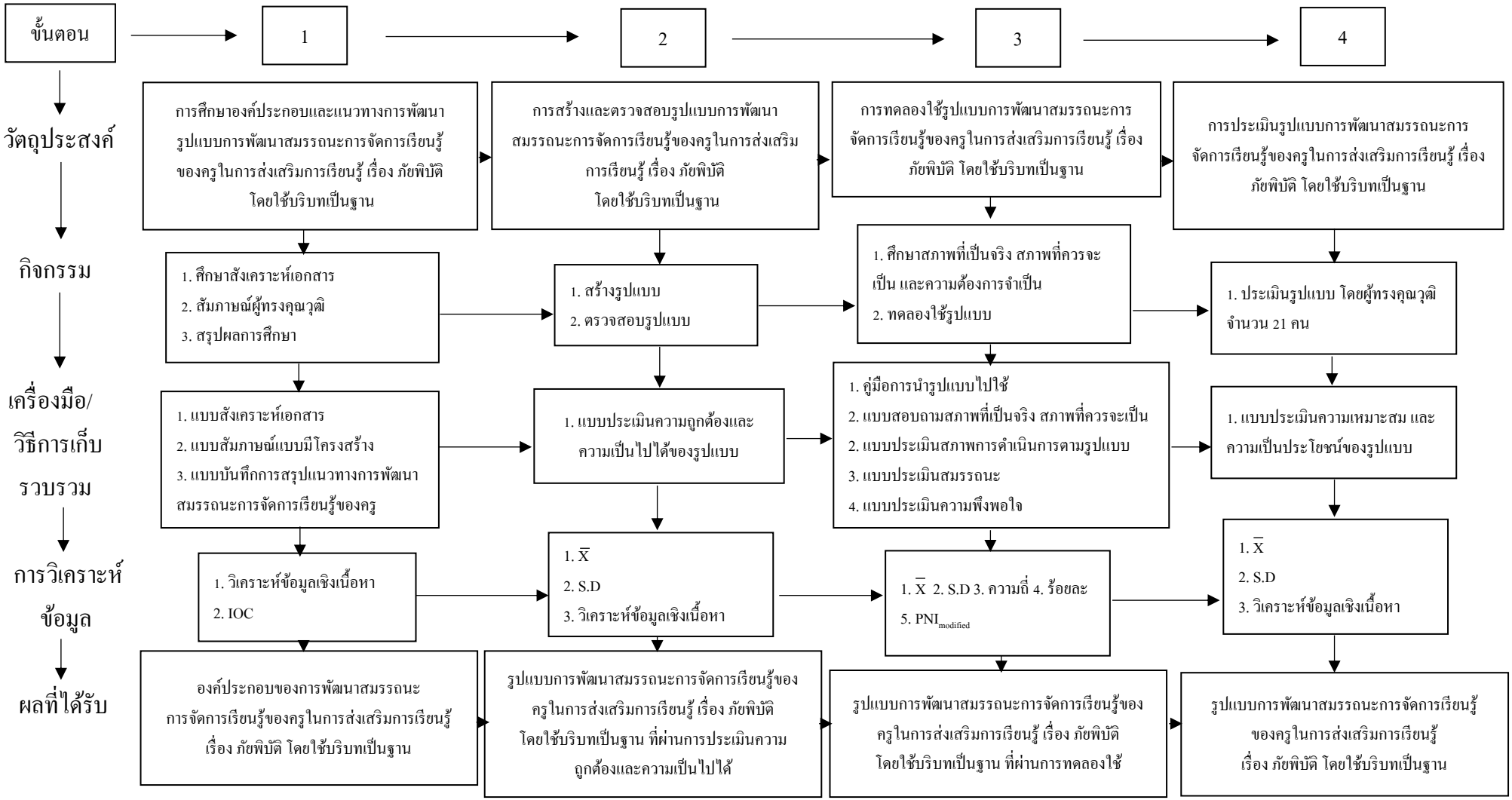
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นที่ 3.1 การศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นที่ 3.2 การใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

รายละเอียดในการดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตอนการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลที่ได้รับสรุปไว้ในภาพที่ 3 ดังนี้

ภาพที่ 3 ผังไหลแสดงขั้นตอนการวิจัยการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ประกอบด้วย 3 ขั้นย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการวิเคราะห์เอกสาร

1. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการศึกษาหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร (ฉบับที่ 1) ประกอบด้วยรายการต่างๆ ดังนี้ ประเด็นที่ 1 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ประเด็นที่ 2 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

รายละเอียดการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย มีดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเอกสาร

3.2 สร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร (ฉบับที่ 1) ประกอบด้วยประเด็นที่ 1 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ประเด็นที่ 2 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

3.3 นำแบบสอบถาม ไปตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อพิจารณาความตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม จำนวน 5 ท่าน

โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้อง และความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence : IOC) ว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม รวมทั้งขอข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ข้อคำถาม มีเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องหรือไม่ ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้องให้คะแนน	+1
ไม่แน่ใจให้คะแนน	0

เห็นว่าไม่สอดคล้องให้คะแนน -1

สูตรการหาค่า IOC = $\frac{\sum R}{N}$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบสอบกับจุดประสงค์

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.4 นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาพิจารณาและปรับปรุงแบบสังเคราะห์เอกสารในด้านความชัดเจนของถ้อยคำ ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และความเหมาะสมของเนื้อหา เพื่อให้แบบสังเคราะห์เอกสารมีความครอบคลุมประเด็นเนื้อหาก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นหนังสือ ตำรา รายงานวิจัยและบทความ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งข้อมูลในการศึกษา จากฐานข้อมูลทั้งในประเทศและต่างประเทศ

4.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4.3 ดำเนินการคัดเลือกและจำแนกประเภทของเอกสาร สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

4.4 ดำเนินการวิเคราะห์เอกสารตามแบบวิเคราะห์เอกสารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ในขั้นนี้ได้ดำเนินการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยดำเนินการ ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้ที่ความรู้และประสบการณ์

ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยกำหนดคุณสมบัติอย่างน้อย 2 ใน 3 ข้อ ได้แก่

1) มีประสบการณ์ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างน้อย 5 ปี

2) มีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา หรือการบริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 3 ปี

3) มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไปหรือเทียบเท่า

แบ่งได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิในระดับนโยบาย ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีรายชื่อ ดังนี้

1. ดร.ภูธร จันทะหงษ์ ปุณยจรัสธำรง ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมลวรรณ วีระธรรมโม เลขาธิการคุรุสภา

3. ดร.โยธิน สิทธิประเสริฐ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีรายนามดังนี้

4. รองศาสตราจารย์ ดร.พัศรเบศวณ์ เวชวิริยะสกุล อาจารย์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

5. รองศาสตราจารย์ ดร.มีชัย เทพนุรักษ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาฟิสิกส์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาพร ปัญญาพฤกษ์ อาจารย์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศน์ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูหรือครูในโรงเรียนที่มีลักษณะพิเศษอื่น มีรายนาม ดังนี้

7. ดร.วรรณรักษ์ หงส์ทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกุลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

8. ดร.พัชรินทร์ จันทาพูน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าเหมือด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

9. นายโย ใจวงค์ ศึกษานิเทศชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสัมภาษณ์ (ฉบับที่ 2) ที่มีประเด็นคำถาม ที่กำหนดประเด็นคำถามตามผลการศึกษาจากการสังเคราะห์เอกสารในขั้นตอนที่ 1.1 ในประเด็นต่อไปนี้

2.1 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีดังนี้ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การออกแบบการเรียนรู้ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้และนวัตกรรมทางการศึกษา 5) การวัดและประเมินผล

2.2 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะมี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ 2) สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ 3) วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ 4) การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ 5) การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ 6) การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา

3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ (ฉบับที่ 2) มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ที่มีความเหมาะสม แล้วจัดทำข้อสรุป

3.2 นำข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาแนวทางการการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มากำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์

3.3 นำแบบสอบถาม ไปตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อพิจารณาความตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม จำนวน 5 ท่าน

โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้อง และความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence : IOC) ว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม รวมทั้งขอข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ข้อคำถาม มีเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องหรือไม่ ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้องให้คะแนน	+1
ไม่แน่ใจให้คะแนน	0
เห็นว่าไม่สอดคล้องให้คะแนน	-1

$$\text{สูตรการหาค่า IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบสอบกับจุดประสงค์

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.4 นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาพิจารณาและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ในด้านความชัดเจนของถ้อยคำ ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และความเหมาะสมของเนื้อหา เพื่อให้แบบสังเคราะห์เอกสารมีความคลอบคลุมประเด็นเนื้อหา ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ในการทำหนังสือเพื่อขอความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

3.2 ผู้วิจัยประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนัดหมาย วัน และ เวลาในการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการจัดกระทำกับข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์ ปรับปรุงแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเสนอเป็นความเรียง

5.2 นำกลับไปให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์

ขั้นที่ 1.3 การสรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

การสรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ดำเนินการดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ขั้นที่ 1.1 การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการวิเคราะห์เอกสาร

และ ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสรุปแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (ฉบับที่ 3)

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแบบสรุปแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

3.2 ออกแบบสรุปแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

3.3 นำแบบสอบถาม ไปตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อพิจารณาความตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม จำนวน 5 ท่าน

โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้อง และความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence : IOC) ว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม รวมทั้งขอข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ข้อคำถาม มีเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องหรือไม่ ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้องให้คะแนน	+1
ไม่แน่ใจให้คะแนน	0
เห็นว่าไม่สอดคล้องให้คะแนน	-1

สูตรการหาค่า IOC = $\frac{\sum R}{N}$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบสอบกับจุดประสงค์

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.4 นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาพิจารณาและปรับปรุงแบบสรุปแนวทางในด้านความชัดเจนของถ้อยคำ ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และความ

เหมาะสมของเนื้อหา เพื่อให้แบบสังเคราะห์เอกสารมีความคลอบคลุมประเด็นเนื้อหาก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ขั้นที่ 1.1 ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการวิเคราะห์เอกสาร และ ขั้นที่ 1.2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลการศึกษาจากขั้นที่ 1.1 ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการวิเคราะห์เอกสาร และ ขั้นที่ 1.2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาสรุปแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ประกอบด้วย 2 ขั้นย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ทั้งการศึกษาจากเอกสารด้วยตนเอง และการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาใช้ในการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน (ร่าง 1)

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

การตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

1. แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้ที่ความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยกำหนดคุณสมบัติอย่างน้อย 2 ใน 3 ข้อ ได้แก่

1) มีประสบการณ์ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู อย่างน้อย 5 ปี

2) มีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา หรือการบริหารสถานศึกษา อย่างน้อย 3 ปี

3) มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไปหรือเทียบเท่า

กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีรายนาม ดังนี้

1. ดร.โชติมา หนูพริก

2. ดร.อภิวัฒน์ กันศรีเวียง ศึกษาธิการจังหวัดพะเยา

3. ดร.สุธีรัตน์ อริเดช ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีรายนามดังนี้

4. ศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา นิยมาภา อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

5. รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

6. รองศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ตองอ่อน คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูหรือครูในโรงเรียนที่มีลักษณะพิเศษอื่น มีรายนาม ดังนี้

7. ดร.ขวัญจิรา จำปา ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม

8. นางนงคราญ ชัยพงษ์ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

9. นางกาญจนา ยะใจมั่น ครูเชี่ยวชาญ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ (ฉบับที่ 4) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 รายการประเมินคุณภาพด้านความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert Scale) มีความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น.99 – 100)

5 หมายถึง รูปแบบ ฯ มีความถูกต้อง/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง รูปแบบ ฯ มีความถูกต้อง/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง รูปแบบ ฯ มีความถูกต้อง/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง รูปแบบ ฯ มีความถูกต้อง/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง รูปแบบ ฯ มีความถูกต้อง/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสร้างแบบประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้

3.2 สร้างแบบประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

3.3 นำแบบประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ไปตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม โดยอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.4 นำแบบประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ไปตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อพิจารณาความตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม จำนวน 5 ท่าน

โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้อง และความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence : IOC) ว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม รวมทั้งขอข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ข้อคำถาม มีเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องหรือไม่ ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้องให้คะแนน	+1
ไม่แน่ใจให้คะแนน	0
เห็นว่าไม่สอดคล้องให้คะแนน	-1

$$\text{สูตรการหาค่า IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบสอบกับจุดประสงค์

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งในด้านถ้อยคำ ความชัดเจน ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของแต่ละข้อคำถาม เพื่อให้เครื่องมือมีความถูกต้อง ครอบคลุม และสามารถสะท้อนคุณภาพของรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริง

3.6 จัดทำแบบประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ฉบับสมบูรณ์ ในรูปแบบโปรแกรม Google Forms เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามโดยได้ส่งเอกสารไปพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ ประกอบด้วย 1) โครงร่างวิจัย 2) สรุปผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 3) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน (ร่าง 1) 4) แบบสอบถามระดับความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

4.2 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบ รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

4.3 ตรวจสอบความถูกต้องของจำนวนผู้ประเมินและความครบถ้วนของแบบประเมิน

4.4 สรุปผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการจัดกระทำกับข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 แบบประเมิน ตอนที่ 1 ความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป แสดงผลในรูปแบบตาราง

5.2 แปลความหมายของความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย กำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 121)

4.51-5.00 หมายถึง มีความถูกต้อง/ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีความถูกต้อง/ความเป็นไปได้ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีความถูกต้อง/ความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีความถูกต้อง/ความเป็นไปได้ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีความถูกต้อง/ความเป็นไปได้ในระดับน้อยที่สุด

5.3 แบบประเมินตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

5.4 ทั้งนี้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย มีดังนี้ (สิน พันธุ์พินิจ, 2547 ; อ้างอิงจาก Best and Kahn, 1989) หากค่าเฉลี่ยมีตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ก็คือ ถือว่ารูปแบบ มีความถูกต้องและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติมีประโยชน์ที่อยู่ในวิสัยยอมรับได้

5.5 ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน และข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติในท้องถิ่น โดยใช้บริบทเป็นฐานให้สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ประกอบด้วย 3 ขั้นย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 3.1 การศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

1. แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ครูโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม จำนวน 17 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน (ฉบับที่ 5) เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐานมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert Scale) มีความหมายดังนี้ (นพพร ธนะชัยขันธ์, 2557, น. 49) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ทั้ง 6 องค์ประกอบ 1) หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ข้อคำถามที่ 1 – 4 2) วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ข้อคำถามที่ 5 – 6 3) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ข้อคำถามที่ 7 - 13 4) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ข้อคำถามที่ 14 – 19 5) การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ข้อคำถามที่ 20 – 21 6) ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ข้อคำถามที่ 22 – 26 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นในระดับมาก

3 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นในระดับน้อย

1 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด ที่มีประเด็นคำถามแล้วเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นและใช้คำพูดของตัวเองได้อย่างอิสระ

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

รายละเอียดการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย มีดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นการศึกษาข้อมูลสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

3.2 สร้างแบบสอบถามข้อมูลสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

3.3 นำแบบสอบถาม ไปตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม โดยอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.4 ผู้วิจัยขอหนังสือจากหนังสือรับรองจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายเพื่อส่งจดหมายอย่างเป็นทางการในการขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

3.5 นำแบบสอบถาม ไปตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อพิจารณาความตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม จำนวน 5 ท่าน

โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้อง และความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence : IOC) ว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม รวมทั้งขอข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ข้อคำถาม มีเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องหรือไม่ ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้องให้คะแนน	+1
ไม่แน่ใจให้คะแนน	0
เห็นว่าไม่สอดคล้องให้คะแนน	-1

$$\text{สูตรการหาค่า IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบสอบกับจุดประสงค์

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.6 นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาพิจารณาและปรับปรุงแบบสอบถามในด้านความชัดเจนของถ้อยคำ ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และความเหมาะสมของเนื้อหาของแต่ละข้อคำถาม เพื่อให้แบบสอบถามสามารถสะท้อนสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูได้อย่างครบถ้วนและชัดเจนก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

3.7 ผู้วิจัยขอหนังสือจากหนังสือรับรองจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายเพื่อส่งจดหมายอย่างเป็นทางการในการขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือการวิจัยไปยังโรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

3.8 ทดลองใช้เครื่องมือ ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อดูความเหมาะสมของภาษา และความเที่ยงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

3.9 การหาความความเที่ยง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient)

$$\alpha = \frac{n}{n-1}\left[1 - \frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2}\right]$$

α คือ ค่าความสอดคล้องภายใน

n คือ จำนวนข้อคำถามในแบบสอบถาม

ΣS_i^2 คือ ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ

S_t^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

โดย α ต้องมีค่า 0.7 ขึ้นไป

3.10 ผลการตรวจสอบค่าความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย พบว่า สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) α (ค่าความสอดคล้องภายใน) มีค่าเท่ากับ 0.978

3.11 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ในรูปแบบโปรแกรม Google Forms เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวมรวมข้อมูล

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลพร้อมกับแบบสอบถามโดยใช้ Google Form โดยผู้วิจัยให้เวลาในการตอบแบบสอบถามเป็นเวลา 2 สัปดาห์ โดยใช้เวลาในการติดตาม 1 เดือน ได้ข้อมูลการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง (ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้) ระหว่างวันที่ 1 - 30 กันยายน พ.ศ. 2568

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการจัดกระทำกับข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐานวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยกำหนดการแปลผลตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2560, น. 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตาราง วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคหรือการคำนวณหาค่าดัชนี Modified Priority Need Index (PNI modified) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยใช้สูตรในการคำนวณดังนี้ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558)

$$PNI\ modified = (I-D)/D$$

เมื่อ I (Importance) หมายถึง สภาพที่ควรจะเป็น (What should be) ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

D (Degree of Success) หมายถึง สภาพที่เป็นจริง (What is) ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

2. ความต้องการจำเป็น คำนวณด้วยเทคนิค Modified Priority Need Index (PNI modified) ที่จำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐานโดยใช้สูตร PNI modified ของนงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช (2550, น. 279)

3. ผู้วิจัยได้นำค่าดัชนี PNI ที่เรียงลำดับจากสูงสุดไปต่ำสุด ตามระดับความจำเป็นเร่งด่วน มาใช้เป็นหัวข้อหลักในการร่าง แล้วจึงเรียงลำดับจากที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามในลักษณะปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 3.2 การใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

การศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 (พฤศจิกายน 2568 - มีนาคม 2569) โดยผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือการใช้การใช้รูปแบบ ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้ที่นำไปใช้ ซึ่งในการศึกษาผลการใช้รูปแบบ ดำเนินการดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม จำนวน 17 คน รวมจำนวน 18 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือและลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบประเมินสภาพการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน (ฉบับที่ 6) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.2 แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน (ฉบับที่ 7) มีลักษณะเป็นแบบทดสอบจำนวน 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ รายละเอียด ดังนี้ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร และออกแบบการเรียนรู้ ข้อคำถามที่ 1 – 4 , ความสามารถในการวิเคราะห์บริบทของผู้เรียน ข้อคำถามที่ 5 – 8 , ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ข้อคำถามที่ 9 – 12 , ความสามารถในการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา ข้อคำถามที่ 13 – 16 , ความสามารถในการวัดและประเมินผล ข้อคำถามที่ 17 - 20

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน (ฉบับที่ 8) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามในลักษณะปลายเปิด

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

รายละเอียดการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย มีดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการศึกษาผลการใช้รูปแบบโดยการประเมินสภาพการดำเนินการใช้รูปแบบ การประเมินสมรรถนะก่อนและหลังการใช้รูปแบบ และการประเมินความพึง

พอใจต่อการใช้รูปแบบที่เกิดขึ้นหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

3.2 สร้างแบบประเมินในการศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

3.3 นำแบบประเมินในการศึกษาผลการใช้รูปแบบ ไปตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม โดยอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.4 นำแบบประเมินในการศึกษาผลการใช้รูปแบบ ไปตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อพิจารณาความตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม จำนวน 5 ท่าน

โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้อง และความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence : IOC) ว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม รวมทั้งขอข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ข้อคำถาม มีเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องหรือไม่ ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้องให้คะแนน	+1
ไม่แน่ใจให้คะแนน	0
เห็นว่าไม่สอดคล้องให้คะแนน	-1

$$\text{สูตรการหาค่า IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบสอบกับจุดประสงค์

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.5 ปรับปรุงแก้ไขแแบบประเมินในการศึกษาผลการใช้รูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งในด้านถ้อยคำ ความชัดเจน ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และความเหมาะสมของแต่ละข้อคำถาม เพื่อให้เครื่องมือมีความถูกต้อง ครอบคลุม และสามารถสะท้อนคุณภาพของรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริง

3.6 จัดทำแบบประเมินในการศึกษาผลการใช้รูปแบบฉบับสมบูรณ์ ในรูปแบบโปรแกรม Google Forms เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวมรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

4.1 ก่อนการศึกษาผลการใช้รูปแบบผู้วิจัยได้ชี้แจงและอธิบายรายละเอียดของคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ให้กลุ่มประชากรเป้าหมาย ให้เข้าใจในการดำเนินการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

4.2 ดำเนินการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน กับกลุ่มประชากรเป้าหมาย

4.3 หลังเสร็จสิ้นการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการจัดกระทำกับข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลของแบบประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยใช้ค่าร้อยละ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มประชากรเป้าหมายที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ดังนี้

5.1 แบบประเมินสภาพการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน (ฉบับที่ 6) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ คำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51-5.00 หมายถึง สภาพการดำเนินการตามรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง สภาพการดำเนินการตามรูปแบบมีความเหมาะสม

อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง สภาพการดำเนินการตามรูปแบบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง สภาพการดำเนินการตามรูปแบบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง สภาพการดำเนินการตามรูปแบบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินมาตรฐานสภาพการดำเนินการตามรูปแบบมีความเหมาะสม โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามในลักษณะปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

5.2 แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน (ฉบับที่ 7) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 รายการประเมินเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ คำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย กำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51-5.00 หมายถึง สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูตามรูปแบบ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามในลักษณะปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

5.2 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน (ฉบับที่ 8) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ คำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51-5.00 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินความพึงพอใจ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามในลักษณะปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ในการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

1. แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ในโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จำนวน 21 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ (ฉบับที่ 9) แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 รายการประเมินคุณภาพด้านความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert Scale) มีความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น.99 – 100)

5 หมายถึง รูปแบบ ฯ มีความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง รูปแบบ ฯ มีความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง รูปแบบ ฯ มีความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง รูปแบบ ฯ มีความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง รูปแบบ ฯ มีความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสร้างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์

3.2 สร้างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์

3.3 นำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบไปตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม โดยอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.4 นำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบไปตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อพิจารณาความตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม จำนวน 5 ท่าน

โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้อง และความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence : IOC) ว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม รวมทั้งขอข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ข้อคำถาม มีเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องหรือไม่ ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้องให้คะแนน	+1
ไม่แน่ใจให้คะแนน	0
เห็นว่าไม่สอดคล้องให้คะแนน	-1

$$\text{สูตรการหาค่า IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบสอบกับจุดประสงค์

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.5 ปรับปรุงแก้ไขความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งในด้านถ้อยคำ ความชัดเจน ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และความเหมาะสมของแต่ละข้อคำถาม เพื่อให้เครื่องมือมีความถูกต้อง ครอบคลุม และสามารถสะท้อนคุณภาพของรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริง

3.6 จัดทำความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ฉบับสมบูรณ์ ในรูปแบบโปรแกรม Google Forms เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

4.2 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

4.3 ตรวจสอบความถูกต้องของจำนวนผู้ประเมินและความครบถ้วนของแบบประเมิน

4.4 สรุปผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการจัดกระทำกับข้อมูล

5.1 แบบประเมิน ตอนที่ 1 ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป แสดงผลในรูปแบบตาราง

5.2 แปลความหมายของความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบท

เป็นฐาน โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย กำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 121)

4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นประโยชน์ในระดับน้อยที่สุด

5.3 แบบประเมินตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ส่วนที่ 1.1 ผลการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ส่วนที่ 1.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ส่วนที่ 1.3 ผลการสรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ส่วนที่ 2.1 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ส่วนที่ 2.2 ผลการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ส่วนที่ 3.1 ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ส่วนที่ 3.2 ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการวิเคราะห์เอกสาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการวิเคราะห์เอกสาร สรุปผลนำเสนอในตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการวิเคราะห์เอกสาร

ประเด็นศึกษา	แหล่งข้อมูล	ผลการสังเคราะห์
สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	นันทกา วารินิน , 2557 ชรอยวรรณ ประเสริฐผล , 2558 ปิยะนุช สุวพงษ , 2559 ฐิติมา ภมรคล , 2560 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา , 2560 พฤหัส คงเทศ , 2560 ทักษิณ เกษต้น , 2561 อนงค์นาถ เคนโพธิ์ , 2562	สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีดังนี้ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การออกแบบการเรียนรู้ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้และนวัตกรรมทางการศึกษา 5) การวัดและประเมินผล
การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	มานิตย์ นาคเมือง , 2552 สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ , 2553 ธนกฤต อั้งน้อย , 2563	กระบวนการพัฒนาสมรรถนะมี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ

ประเด็นศึกษา	แหล่งข้อมูล	ผลการสังเคราะห์
		2) สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ 3) วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ 4) การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ 5) การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ 6) การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา

1.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปผลนำเสนอในตารางที่ 9 - 10 ดังนี้

ตารางที่ 9 ผลการสังเคราะห์ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ด้านสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการนำข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรหรือมวลประสบการณ์ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้อย่างมีระบบขั้นตอน มีการประเมิน ปรับปรุง และนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิผลสูงสุดตามความมุ่งหมาย									
	คนที่ 1	**คนที่ 2**	**คนที่ 3**	**คนที่ 4**	**คนที่ 5**	**คนที่ 6**	**คนที่ 7**	**คนที่ 8**	**คนที่ 9**
ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	เขียนในลักษณะการกระทำที่แสดงถึงความรู้ความสามารถ และ เพิ่มเรื่องบริบทเป็นฐาน	บอกรายละเอียดประเด็นที่ควรรู้หรือความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร	เพิ่มเรื่องบริบทเป็นฐานใช้คำว่าความสามารถ	เน้นการมีส่วนร่วมเชิงพื้นที่ในบริบทที่ผู้เรียนอยู่	บอกหลักสูตรที่ใช้อยู่เป็นหลักสูตรแกนกลางฉบับใด	ระบุให้ชัดว่าข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องใดลักษณะของภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในบริบท	ตัดคำที่ซ้ำซ้อนออกให้กระชับ เช่น มวลประสบการณ์เหลือคำว่าหลักสูตร	เพิ่มเรื่องบริบทเป็นฐานที่ผู้เรียนอาศัยอยู่	ระบุผู้มีมีส่วนร่วมเชิงพื้นที่จัดทำเป็นตัวชี้วัดที่เป็นข้อให้เห็นชัดเจน
สรุปแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ 1.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการบริบทในท้องถิ่น 1.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมบริบทในท้องถิ่น และประเมินสถานภาพของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจเป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย 1.3 จัดโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม 1.4 นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม 1.5 นิเทศการใช้หลักสูตร 1.6 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร									

1.7 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม									
2) การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการกำหนดรูปแบบ วิธีการจัดการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างเป็นรายบุคคลของผู้เรียน มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้									
	คนที่ 1	**คนที่ 2**	**คนที่ 3**	**คนที่ 4**	**คนที่ 5**	**คนที่ 6**	**คนที่ 7**	**คนที่ 8**	**คนที่ 9**
ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	ให้ครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้กับบริบทของท้องถิ่น	กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย และสอดคล้องกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชา	วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างบุคคลก่อนออกแบบแผนเพื่อให้กิจกรรมเหมาะสมกับวัยและศักยภาพผู้เรียน	เน้นการออกแบบการเรียนรู้ที่บูรณาการสาระสำคัญของหน่วยการเรียนรู้กับสถานการณ์จริงในชุมชน	เลือกใช้สื่อและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน	การจัดทำแผนการเรียนรู้ควรมีโครงสร้างชัดเจน เป็นระบบ และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง	กำหนดวิธีการประเมินผลควบคู่กับการออกแบบกิจกรรม เพื่อสะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ที่แท้จริง	เน้นการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้หลังการนำไปใช้ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาแผนอย่างต่อเนื่อง	สถานศึกษาส่งเสริมและกำกับติดตามการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้
สรุปแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ 2.1 ส่งเสริมครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับบริบทในท้องถิ่น 2.2 ส่งเสริมครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา 2.3 มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้									
3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครู ในการออกแบบจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยง่ายโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจากกำหนดเนื้อหา เป้าหมาย ใช้เทคนิค และกิจกรรมที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้บรรลุเนื้อหาและเป้าหมาย และมีการประเมินผล เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์									
	คนที่ 1	**คนที่ 2**	**คนที่ 3**	**คนที่ 4**	**คนที่ 5**	**คนที่ 6**	**คนที่ 7**	**คนที่ 8**	**คนที่ 9**

ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	ครูควรจัดกระบวนการเรียนรู้โดยกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ฝึกทักษะกระบวนการคิด การแก้ปัญหา และการเผชิญสถานการณ์จริง	ให้ครูออกแบบกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริงและการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้	เน้นการบูรณาการองค์ความรู้หลากหลายด้านอย่างสมดุล พร้อมปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ควบคู่กับเนื้อหา	จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้อย่างมีความหมาย	ควรนำบริบทท้องถิ่นและเครือข่ายผู้ปกครองหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม	ควรประเมินผลควบคู่กับการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลไปพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	ควรจัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนในลักษณะร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้	ส่งเสริมรูปแบบนิเทศที่หลากหลาย เช่น การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการสอนร่วมกัน

สรุปแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ

3.1 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการปฏิบัติจริง ผสมสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาสาระกิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและสิ่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการนำบริบทท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

3.2 จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครู โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

4) การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการเลือกสร้างและใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างหลากหลายที่เหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อทำให้การจัดการเรียนรู้น่าสนใจ และประเมินผล พัฒนา ปรับปรุง สื่อนวัตกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

	คนที่ 1	**คนที่ 2**	**คนที่ 3**	**คนที่ 4**	**คนที่ 5**	**คนที่ 6**	**คนที่ 7**	**คนที่ 8**	**คนที่ 9**
ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	ให้สถานศึกษาศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อ	ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้และทักษะในการเลือกใช้สื่อและ	ควรสนับสนุนครูในการผลิตและพัฒนาสื่อนวัตกรรมทาง	ควรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรเพื่อจัดหาสื่อและ	เสนอให้มีระบบสนับสนุนและกำกับติดตามการใช้สื่อและ	เน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานศึกษา	เสนอให้มีการประเมินผลการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมและ	เห็นควรสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ	ให้บูรณาการการใช้สื่อเทคโนโลยี และนวัตกรรมเข้ากับ

	เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการเรียนการสอน	เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเนื้อหาและลักษณะผู้เรียน	การศึกษา เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและประสิทธิภาพของการเรียนรู้	เทคโนโลยีที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน	นวัตกรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน	หน่วยงาน และองค์กรภายนอก เพื่อร่วมผลิตและพัฒนาสื่อทางการศึกษา	เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลไปปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	เผยแพร่ผลงานสื่อนวัตกรรมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา	การบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยรวม
สรุปแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ 4.1 ศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียน การสอน และการบริหารงานวิชาการ 4.2 ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน 4.3 จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานด้านวิชาการ 4.4 ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวและองค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น 4.5 การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 4.6 การเผยแพร่สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาภายในและภายนอกสถานศึกษา									
5) การวัดและประเมินผล หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน นับตั้งแต่การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล การใช้วิธีวัดผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและนำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป									
ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	**คนที่ 1**	**คนที่ 2**	**คนที่ 3**	**คนที่ 4**	**คนที่ 5**	**คนที่ 6**	**คนที่ 7**	**คนที่ 8**	**คนที่ 9**
	สถานศึกษาควรกำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล	ควรจัดทำคู่มือหรือแนวทางการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและ	เสนอให้ครูวางแผนการวัดและประเมินผลรายวิชาอย่างเป็นระบบ และเชื่อมโยงกับ	ควรส่งเสริมให้การประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้และเป้าหมายผลลัพธ์	ควรใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของ	เน้นการประเมินตามสภาพจริง โดยพิจารณาจากกระบวนการเรียนรู้ การปฏิบัติ และ	เสนอให้ครูนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการ	เห็นควรพัฒนาศักยภาพครูด้านการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มี	เสนอให้มีการกำกับติดตามและนิเทศด้านการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อ

	เพื่อให้เกิดมาตรฐาน	หลักสูตรสถานศึกษา	สาระ หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้	การเรียนรู้ที่กำหนดไว้	เนื้อหาและศักยภาพผู้เรียน	ผลงานของผู้เรียน	สอนในครั้งต่อไป	คุณภาพและเที่ยงตรง	ยกระดับคุณภาพการตัดสินผลการเรียน
สรุปแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5.1 กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา 5.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละรายวิชา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5.3 ส่งเสริมให้ครูวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน									

จากตารางที่ 9 จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิสรุปสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ได้จำนวน 5 สมรรถนะ ดังนี้

1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการนำข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรหรือมวลประสบการณ์ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้อย่างมีระบบขั้นตอน มีการประเมิน ปรับปรุง และนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิผลสูงสุดตามความมุ่งหมาย โดยดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการบริบทในท้องถิ่น

1.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมบริบทในท้องถิ่น และประเมินสถานภาพของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจเป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

1.3 จัดโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

1.4 นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม

1.5 นิเทศการใช้หลักสูตร

1.6 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.7 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

2) การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการกำหนดรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างเป็นรายบุคคลของผู้เรียน มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้ โดยดำเนินการดังนี้

2.1 ส่งเสริมครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับบริบทในท้องถิ่น

2.2 ส่งเสริมครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา

2.3 มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้

3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครู ในการออกแบบจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยง่ายโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจากกำหนดเนื้อหา เป้าหมาย ใช้เทคนิค และกิจกรรมที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้บรรลุเนื้อหาและเป้าหมาย และมีการประเมินผล เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ โดยดำเนินการดังนี้

3.1 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง ผสมสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาสาระกิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและสิ่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการนำบริบทท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

3.2 จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครู โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

4) การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการเลือกสร้างและใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างหลากหลายที่เหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อทำให้การจัดการเรียนรู้น่าสนใจ และประเมินผล พัฒนาปรับปรุง สื่อนวัตกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยดำเนินการดังนี้

4.1 ศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียน การสอน และการบริหารงานวิชาการ

4.2 ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน

4.3 จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานด้านวิชาการ

4.4 ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวและองค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

4.5 การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.6 การเผยแพร่สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาภายในและภายนอกสถานศึกษา

5) การวัดและประเมินผล หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน นับตั้งแต่การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล การใช้วิธีวัดผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและนำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป โดยดำเนินการดังนี้

5.1 กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

5.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละรายวิชา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

5.3 ส่งเสริมให้ครูวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน

ตารางที่ 10 ผลการสังเคราะห์ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ด้านกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

<table>
<tr><td colspan="10">ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness) เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะนำเสนอองค์ความรู้ในลักษณะของสาระสำคัญ ประกอบกับการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้</td></tr>
<tr><td rowspan="2">ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ</td><td>คนที่ 1</td><td>คนที่ 2</td><td>คนที่ 3</td><td>คนที่ 4</td><td>คนที่ 5</td><td>คนที่ 6</td><td>คนที่ 7</td><td>คนที่ 8</td><td>คนที่ 9</td></tr>
<tr><td>ควรเริ่มต้นด้วยการนำเสนอข้อมูลสภาพบริบทของโรงเรียนและชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมเกี่ยวกับความจำเป็นในการพัฒนา</td><td>เห็นควรวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่ยังไม่เชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่น เพื่อกระตุ้นให้ครูตระหนักถึงช่องว่างที่ต้องพัฒนา</td><td>ใช้เวทีระดมความคิดเห็น เพื่อเปิดโอกาสให้ครูสะท้อนปัญหาและแลกเปลี่ยนมุมมองร่วมกัน</td><td>ควรจัดกิจกรรมละลายพฤติกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการยอมรับการเปลี่ยนแปลง</td><td>เสนอให้ใช้เรื่องเล่าเร้าพลังหรือกรณีตัวอย่างที่สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนา</td><td>ใช้กิจกรรมเกม เพลง หรือกิจกรรมนันทนาการเพื่อเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการพัฒนาตนเอง</td><td>ให้ปรับแนวคิดของครูสู่กรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) เพื่อเปิดรับการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง</td><td>จัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างแรงปรารถนาและความมุ่งมั่นในการพัฒนาสมรรถนะ</td><td>กำหนดเป้าหมายร่วมกันของสถานศึกษาในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อสร้างความตระหนักและความเป็นเจ้าของกระบวนการพัฒนา</td></tr>
<tr><td colspan="10">สรุปแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ
1.1 นำเสนอข้อมูลเพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับสภาพบริบทในท้องถิ่น ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ได้บูรณาการกับบริบทในท้องถิ่น
1.2 ละลายพฤติกรรรมให้ยอมรับที่จะเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรม เรื่องเล่าเร้าพลัง เกม เพลง และนันทนาการอื่นๆ
1.3 ปรับแนวความคิด (Growth Mind Set) ของครูผู้สอนในสถานศึกษาให้มีแรงปรารถนาที่ทรงพลังในการพัฒนาสมรรถนะ ผ่านกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ</td></tr>
<tr><td colspan="10">ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis) เป็นการสำรวจ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์นำผลมาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเรียงลำดับความต้องการที่เร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนาก่อนหลังตามความจำเป็น</td></tr>
</table>

	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	คนที่ 8	คนที่ 9
ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	ศึกษาสภาพที่เป็นจริงของสมรรถนะครูในปัจจุบันอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา	ควรวิเคราะห์สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาอย่างชัดเจน	ให้เปรียบเทียบช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ควรจะเป็น เพื่อจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน	ควรใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูอย่างลึกซึ้ง	เสนอให้เปิดโอกาสให้ครูสะท้อนปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดในการพัฒนาสมรรถนะของตนเอง	ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะของครู	ให้จัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะทั้งในระดับรายบุคคลและระดับกลุ่ม เพื่อให้การพัฒนามีทิศทางชัดเจน	ควรกำหนดแนวทางติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาตามแผนที่จัดทำไว้	ทำข้อตกลงหรือคำมั่นสัญญาในการพัฒนาสมรรถนะร่วมกับผู้บังคับบัญชา เพื่อสร้างความรับผิดชอบและความต่อเนื่องในการพัฒนา

สรุปแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1 ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

2.2 วิเคราะห์สภาพปัญหาการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการสนทนากลุ่ม (Fogus Group Discussion)

2.3 สร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.4 จัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.5 ทำข้อตกลงในการพัฒนาต่อผู้บังคับบัญชา

ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน จัดทำปฏิทินการดำเนินการ ตามแผน สร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา และจัดหาทรัพยากร

	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	คนที่ 8	คนที่ 9
ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	ให้แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงาน	ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของ	จัดประชุมวางแผนร่วมกันเพื่อกำหนด	ควรจัดทำแผนปฏิบัติการที่ระบุโครงการ	ให้วิเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนการ	ควรเปิดโอกาสให้ครูร่วมอภิปราย เสนอ	เสนอให้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของ	เห็นควรจัดเตรียมเครื่องมือ สื่อ	เสนอให้กำหนดปฏิทินการดำเนินงานที่

	รับผิดชอบการวางแผนพัฒนาสมรรถนะอย่างชัดเจน	คณะกรรมการให้ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นระบบ	วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาให้ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็น	กิจกรรม วิธีดำเนินงาน และระยะเวลาดำเนินการอย่างชัดเจน	ประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อนำมาใช้กำหนดกลยุทธ์การพัฒนา	ความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกกิจกรรมพัฒนา	แผนพัฒนาอย่างชัดเจน เพื่อใช้กำกับติดตามผล	และทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามแผนอย่างเพียงพอ	ชัดเจน เพื่อให้การพัฒนาดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม
สรุปแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3.1 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน 3.2 ประชุมวางแผนร่วมกัน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนปฏิบัติงาน 3.3 วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน โดยร่วมกันอภิปราย เสนอแนะ แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้									
ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Operation) เป็นการจัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา									
	คนที่ 1	**คนที่ 2**	**คนที่ 3**	**คนที่ 4**	**คนที่ 5**	**คนที่ 6**	**คนที่ 7**	**คนที่ 8**	**คนที่ 9**
ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	ประเมินความรู้พื้นฐานของครูก่อนเข้ารับการพัฒนา เพื่อใช้เป็นข้อมูลตั้งต้นในการออกแบบกิจกรรมพัฒนา	ใช้แบบทดสอบก่อนการพัฒนาเพื่อวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะพัฒนา	เสนอให้ดำเนินการพัฒนาในลักษณะเชิงปฏิบัติการมากกว่าการบรรยาย เพื่อให้ครูเกิดการเรียนรู้จากการลงมือทำ	เห็นควรจัดให้มีระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) หรือการโค้ชโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้คำปรึกษาและติดตามการพัฒนาอย่างใกล้ชิด	เสนอให้ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสนับสนุนและกำกับทิศทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	ควรใช้กระบวนการศึกษาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) เพื่อให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการสอนร่วมกัน	เสนอให้สร้างบรรยากาศการพัฒนาที่ให้เกียรติและเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพครู	ควรติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาระหว่างดำเนินกิจกรรม เพื่อปรับกระบวนการให้เหมาะสม	เสนอให้มีการประเมินผลหลังการพัฒนา เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์กับข้อมูลก่อนการพัฒนาและสะท้อนประสิทธิผลของกระบวนการ

สรุปแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ

4.1 ทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ภัยพิบัติ ก่อนเข้ารับการพัฒนาสมรรถนะ

4.2 ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะโดยผู้นำมุ่งให้ครูได้รับการพัฒนาเชิงปฏิบัติการ ผ่านการให้คำปรึกษา (Mentoring) โดยผู้เชี่ยวชาญที่คอยทำหน้าที่เป็นโค้ชเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาสมรรถนะได้

4.3 การศึกษาบทเรียนด้วยกัน (Lesson Study) เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน โดยผู้บริหารเป็นผู้นำการเรียนรู้และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน บรรยากาศเช่นนี้จะช่วยให้ครูรู้สึกว่าได้รับเกียรติมีความภาคภูมิใจและสามารถพัฒนาสมรรถนะของตนเองได้อย่างเต็มที่

4.4 ทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ภัยพิบัติ หลังจากได้รับการพัฒนาสมรรถนะ

ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ (Check : C) เป็นการตรวจสอบว่าการพัฒนาสมรรถนะเป็นไปตามแผนไหม การติดตามควรมีทั้งระยะเริ่มต้น ระยะกลาง และระยะหลังเสร็จการพัฒนา

	คนที่ 1	**คนที่ 2**	**คนที่ 3**	**คนที่ 4**	**คนที่ 5**	**คนที่ 6**	**คนที่ 7**	**คนที่ 8**	**คนที่ 9**
ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	ให้กำหนดแนวทางและปฏิทินการติดตามตรวจสอบอย่างชัดเจนก่อนเริ่มดำเนินการพัฒนา	ควรจัดประชุมชี้แจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศและการติดตาม	เสนอให้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบในการกำกับติดตามอย่างชัดเจน	ดำเนินการติดตามเป็นระยะทั้งช่วงเริ่มต้นระหว่างดำเนินการ และหลังเสร็จสิ้นการพัฒนา	ให้การนิเทศมุ่งให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการมากกว่าการตรวจสอบเชิงควบคุม	ใช้ข้อมูลจากการติดตามเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด	เปิดโอกาสให้ครูสะท้อนผลการพัฒนาของตนเอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	ควรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและยกระดับสมรรถนะ	จัดตั้งหรือพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อสร้างระบบสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สรุปแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ

5.1 ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ ปฏิทินการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจตรงกันในการนิเทศ กำกับติดตามงาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด

5.2 กำกับติดตามงาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด

5.3 สร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection) เป็นการรายงานและสะท้อนผลการพัฒนา กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเพื่อนครู ครูใหญ่และผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนา ทำให้ครูมีแนวทางในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปแล้วนั้นไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่องและประเมินผล การพัฒนาสมรรถนะ เปรียบเทียบกับเป้าหมายของกิจกรรมโครงการตามแผน ปัญหาเกิดขึ้นในระหว่าง การปฏิบัติงาน

	คนที่ 1	**คนที่ 2**	**คนที่ 3**	**คนที่ 4**	**คนที่ 5**	**คนที่ 6**	**คนที่ 7**	**คนที่ 8**	**คนที่ 9**
ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	ให้นำผลการดำเนินงานมารายงานต่อผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ เพื่อสะท้อนความก้าวหน้าของการพัฒนา	ควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เมื่อดำเนินการไประยะหนึ่ง เพื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติกับเป้าหมายที่กำหนดไว้	สังเกตและวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงาน โดยใช้ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา	เห็นควรระบุปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานอย่างชัดเจน	ทบทวนผลการปฏิบัติงานด้วยกระบวนการสะท้อนคิด เช่น After Action Review (AAR)	เปิดโอกาสให้ครูสะท้อนประสบการณ์ ความรู้สึก และบทเรียนที่ได้รับจากการพัฒนา	รวบรวมแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาต่อไป	วิเคราะห์แนวปฏิบัติที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ เพื่อปรับปรุงแก้ไขอย่างสร้างสรรค์	ใช้ผลการประเมินและการสะท้อนผลเป็นฐานข้อมูลสำหรับวางแผนพัฒนารอบต่อไปอย่างต่อเนื่อง

สรุปแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ

6.1 นำผลการปฏิบัติมาเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้เมื่อดำเนินการไประยะหนึ่งแล้ว สังเกตผลการปฏิบัติงานโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้

6.2 ระบุปัญหาและแนวทางแก้ไข และทบทวนผลการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR)

6.3 แบ่งปันความประทับใจ ปัญหา ความภาคภูมิใจ แนวปฏิบัติที่ดี แนวปฏิบัติที่ไม่ประสบความสำเร็จ

จากตารางที่ 10 จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิสรุปกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness : A) หมายถึง การชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะนำเสนอองค์ความรู้ในลักษณะของสาระสำคัญ ประกอบกับการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ โดยดำเนินการดังนี้

1.1 นำเสนอข้อมูลเพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับสภาพบริบทในท้องถิ่น ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ได้บูรณาการกับบริบทในท้องถิ่น

1.2 ละลายพฤติกรรรมให้ยอมรับที่จะเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมเรื่องเล่าเร้าพลัง เกม เพลง และนันทนาการอื่นๆ

1.3 ปรับแนวความคิด (Growth Mind Set) ของครูผู้สอนในสถานศึกษาให้มีแรงปรารถนาที่ทรงพลังในการพัฒนาสมรรถนะ ผ่านกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis : A) หมายถึง การสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์นำผลมาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเรียงลำดับความต้องการที่เร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนาก่อนหลังตามความจำเป็น โดยดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

2.2 วิเคราะห์สภาพปัญหาการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการสนทนากลุ่ม (Fogus Group Discussion)

2.3 สร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.4 จัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.5 ทำข้อตกลงในการพัฒนาต่อผู้บังคับบัญชา

ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development : P) หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน จัดทำตารางการดำเนินงานตามแผนสร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา และจัดหาทรัพยากร โดยดำเนินการดังนี้

3.1 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

3.2 ประชุมวางแผนร่วมกัน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนปฏิบัติงาน

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน โดยร่วมกันอภิปราย เสนอแนะ แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Do : D) หมายถึง การจัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา โดยดำเนินการดังนี้

4.1 ทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ภัยพิบัติ ก่อนเข้ารับการพัฒนาสมรรถนะ

4.2 ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะโดยผู้นำมุ่งให้ครูได้รับการพัฒนาเชิงปฏิบัติการ ผ่านการให้คำปรึกษา (Mentoring) โดยผู้เชี่ยวชาญที่คอยทำหน้าที่เป็นโค้ชเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาสมรรถนะได้

4.3 การศึกษาบทเรียนด้วยกัน (Lesson Study) เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน โดยผู้บริหารเป็นผู้นำการเรียนรู้และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน บรรยากาศเช่นนี้จะช่วยให้ครูรู้สึกว่าได้รับเกียรติมีความภาคภูมิใจและสามารถพัฒนาสมรรถนะของตนเองได้อย่างเต็มที่

4.4 ทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ภัยพิบัติ หลังจากได้รับการพัฒนาสมรรถนะ

ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ (Check : C) หมายถึง การตรวจสอบว่าการพัฒนาสมรรถนะเป็นไปตามแผนไหม การติดตามควรมีทั้งระยะเริ่มต้น ระยะกลาง และระยะหลังเสร็จการพัฒนา โดยดำเนินการดังนี้

5.1 ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ ปฏิทินการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจตรงกันในการนิเทศ กำกับติดตามงาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด

5.2 กำกับติดตามงาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด

5.3 สร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection : E) หมายถึง การรายงานและสะท้อนผลการพัฒนา กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเพื่อนครู ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนา ทำให้ครูมีแนวทางในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปแล้วนั้นไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่องและประเมินผล การพัฒนาสมรรถนะ

เปรียบเทียบกับเป้าหมายของกิจกรรมโครงการตามแผน ปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงาน โดยดำเนินการดังนี้

6.1 นำผลการปฏิบัติมาเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้เมื่อดำเนินการไประยะหนึ่งแล้ว สังเกตผลการปฏิบัติงานโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้

6.2 ระบุปัญหาและแนวทางแก้ไข และทบทวนผลการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR)

6.3 แบ่งปันความประทับใจ ปัญหา ความภาคภูมิใจ แนวปฏิบัติที่ดี แนวปฏิบัติที่ไม่ประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน มีดังนี้

1. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ควรเพิ่มเติมสมรรถนะการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลเข้าไปด้วย เนื่องจากมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งก่อนที่ครูจะออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม และสมรรถนะการสร้างบรรยากาศด้านจิตวิทยา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกอบอุ่นใจ ผ่อนคลาย ปลอดภัย มีความสุข และอยากเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ และความสำเร็จในการเรียน

2. ขอให้ผู้วิจัยได้พิจารณาองค์ประกอบของรูปแบบที่จะพัฒนาขึ้น และให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งไปที่ชั้นเรียนซึ่งเป็นชั้นเรียนที่บูรณาการการเรียนการสอนที่ใช้สถานการณ์เป็นฐานการพัฒนาการเรียนรู้มิติต่าง ๆ ในเรื่องภัยพิบัติเป็นสำคัญ

3. การเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับบทบาท รูปแบบความร่วมมือ และการเน้นกลไกในระดับปฏิบัติการ (สถานศึกษาและครูแต่ละคน) จะทำให้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาสมรรถนะของคุณมีความสมบูรณ์ ชัดเจน และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวิจัยและพัฒนารูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 ผลการสรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน จากการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นำเสนอในตารางที่ 11 ดังนี้

ตารางที่ 11 สรุปการสังเคราะห์การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ประเด็นที่ศึกษา	ผลการวิเคราะห์เอกสาร	ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุปผลการศึกษาแนวทาง
สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การออกแบบการเรียนรู้ 3) กระบวณการจัดการเรียนรู้ 4) การใช้สื่อแหล่งเรียนรู้และนวัตกรรมทางการศึกษา 5) การวัดและประเมินผล	1) การรู้จักผู้เรียนรายบุคคล 2) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การออกแบบการเรียนรู้ 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5) การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา 6) การวัดและประเมินผล	1) การรู้จักผู้เรียนรายบุคคล 2) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การออกแบบการเรียนรู้ 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5) การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา 6) การวัดและประเมินผล
กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	1) สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ 2) สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ 3) วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ	ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 4	**ขั้นตอนที่ 1** สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ **ขั้นตอนที่ 2** สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ **ขั้นตอนที่ 3**

ประเด็นที่ศึกษา	ผลการวิเคราะห์เอกสาร	ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุปผลการศึกษาแนวทาง
	4) การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ 5) การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา	การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 5 การติดตามตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา	วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ **ขั้นตอนที่ 4** การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ **ขั้นตอนที่ 5** การติดตามตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ **ขั้นตอนที่ 6** การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา

จากตารางที่ 11 สรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน พบว่า มีดังนี้

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มี 7 สมรรถนะ ดังนี้ 1) การรู้จักผู้เรียนรายบุคคล 2) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การออกแบบการเรียนรู้ 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5) การสร้างบรรยากาศด้านจิตวิทยา 6) การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา 7) การวัดและประเมินผล

การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

2.1 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

2.1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการในประเทศเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบ โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดของ สรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะครู องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการ องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลรูปแบบ องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบ โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

ตารางที่ 12 ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ประเด็นศึกษา	แหล่งข้อมูล	ผลการสังเคราะห์
องค์ประกอบของรูปแบบ	มานิตย์ นาคเมือง , 2552 กุลธวัช สมารักษ์ , 2558 กรรณิการณ์ แก่นท้าว , 2559 สุกัญญา งามบรรจง , 2559 อังคนา ราษฎร์เดิม , 2559 กมลรัตน์ แก่นจันทร์ นารีรัตน์ รักวิจิตรกุล และเจริญ ราชโสภา , 2560 จำลอง ไชยยา , 2564 ภควัต โอวาท , 2565 ขวัญจิรา จำปา , 2566	องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผล องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จ

ประเด็นศึกษา	แหล่งข้อมูล	ผลการสังเคราะห์
องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ	สมนึก ทองเอี่ยม , 2550 มานิตย์ นาคเมือง , 2552 วีระชัย จิวะชาติ , 2555 สุรพงษ์ แสงสีมุข , 2557 สมศักดิ์ บุญขำ , 2558 วิทยา จันทร์ศิลา , 2561	หลักการของรูปแบบ หมายถึง การศึกษาแนวคิดพื้นฐาน ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนา รูปแบบ โดยหลักการของรูปแบบจะเป็นตัวกำหนดทิศทางทำการดำเนินการของรูปแบบให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	วินัย ดอนโคตรจันทร์ , 2548 ดุสิต มั่นคง , 2550 สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์, 2553 นารีรัตน์ ยิ่งยวด , 2556 วิทยา จันทร์ศิลา, 2561	วัตถุประสงค์ของรูปแบบ หมายถึง เป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการนำรูปแบบไปใช้ โดยจะกำหนดสิ่งที่ต้องการพัฒนา
องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะครู	นันทกา วารินิน , 2557 ชรอยวรรณ ประเสริฐผล , 2558 ปิยะนุช สุวพงษ , 2559 ฐิติมา ภมรคล , 2560 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา , 2560 พฤหัส คงเทศ , 2560 ทักษิณ เกษต้น , 2561 อนงค์นาถ เคนโพธิ์ , 2562	องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะครู หมายถึง ความรู้ความสามารถ ทักษะและบุคลิกภาพในการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นผลมาจากความรู้ความเข้าใจของครูต่อเนื้อหาวิชา การสอนและการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่มีในการออกแบบ และบูรณาการการจัดการ ความรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ
องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการ	มานิตย์ นาคเมือง , 2552 สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ , 2553	องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการ หมายถึง ขั้นตอนหรือวิธีดำเนินการตาม

ประเด็นศึกษา	แหล่งข้อมูล	ผลการสังเคราะห์
	ธนกฤต อั้งน้อย , 2563	รูปแบบ ตั้งแต่การวางแผน การจัดกิจกรรม ไปจนถึง บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลรูปแบบ	มานิตย์ นาคเมือง , 2552 มารุต พัฒผล , 2558	องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลรูปแบบ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบ ตรวจวัด และประเมินผลว่า รูปแบบสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่
องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบ	สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ , 2553 ชรอยวรรณ ประเสริฐผล , 2555 มารุต พัฒผล , 2558	องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบ หมายถึง ปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการนำรูปแบบไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การสนับสนุนจากผู้บริหาร ความพร้อมของบุคลากร ความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทรัพยากรที่เพียงพอ รวมถึงการจัดการกับอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น

2.1.2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการสร้างรูปแบบโดยปรับให้เหมาะสมกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ มี 6 องค์ประกอบ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

1. หลักการพัฒนาที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดที่ตัวครูและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ตัวผู้เรียน

2. หลักการบูรณาการ โดยการใช้เนื้อหาการเรียนรู้ แนวทาง วิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้ มีหลากหลายรูปแบบให้เลือก มีความยืดหยุ่น ความเหมาะสมของแต่ละบุคคล

3. หลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โดยการให้เรียนรู้ร่วมกันของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ การโค้ช และการส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านวิชาการทั้งในสถานศึกษาและเครือข่ายสถานศึกษา

4. หลักการประเมินผลการพัฒนาตามสภาพจริง โดยการประเมินผลพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาและประเมินผลงานที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการพัฒนา

5. หลักการพัฒนาที่สอดคล้องกับภาระงานในหน้าที่ โดยการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะนั้น ควรมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับภาระงานในหน้าที่ที่ครูปฏิบัติ

6. หลักการพัฒนาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน โดยการพัฒนานั้นควรใช้พื้นที่หรือสถานศึกษาของตนเองเป็นฐานในการพัฒนา สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายและภารกิจของสถานศึกษาและของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

เพื่อให้ครูมีความสามารถที่เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู จำนวน 7 สมรรถนะ ดังนี้

1. การรู้จักผู้เรียนรายบุคคล หมายถึง สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้ถึงจุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียนของตนเอง เพื่อสามารถส่งเสริมหรือปรับพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น

แนวทางปฏิบัติ

1.1 ดำเนินการเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน โดยการสำรวจข้อมูลจากแฟ้มประวัตินักเรียน เช่น ด้านสุขภาพ ครอบครัว ความสามารถพิเศษ

1.2 ดำเนินการเก็บข้อมูลบริบทในท้องถิ่น โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการเยี่ยมบ้านนักเรียน และรวบรวมจากกิจกรรมต่างๆ

1.3 วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียน โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต พูดคุย และกิจกรรมต่าง ๆ มาวิเคราะห์

1.4 ออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ปรับวิธีสอนให้หลากหลาย เช่น ใช้ภาพ เสียง การลงมือทำ เพื่อรองรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการนำข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรหรือมวลประสบการณ์ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการประเมิน ปรับปรุง และนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิผลสูงสุดตามความมุ่งหมาย

แนวทางปฏิบัติ

2.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการบริบทในท้องถิ่น

2.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมบริบทในท้องถิ่น และประเมินสถานภาพของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจเป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

2.3 จัดโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

2.4 นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม

2.5 นิเทศการใช้หลักสูตร

2.6 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

2.7 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

3. การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการกำหนดรูปแบบ วิธีการจัดการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างเป็นรายบุคคลของผู้เรียน มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้

แนวทางปฏิบัติ

3.1 ส่งเสริมครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับบริบทในท้องถิ่น

3.2 ส่งเสริมครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา

3.3 มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้

4. การสร้างบรรยากาศด้านจิตวิทยา หมายถึง การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความรู้สึกที่ดีของนักเรียนต่อการเรียนรู้ เช่น ความรู้สึกอบอุ่นใจ ผ่อนคลาย ปลอดภัย มีความสุข และอยากเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ และความสำเร็จในการเรียน

แนวทางปฏิบัติ

4.1 ส่งเสริมครูให้มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์

4.2 ออกแบบห้องเรียนให้รู้สึกเป็นมิตร โดยห้องเรียนให้มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเท และตกแต่งด้วยสีที่อ่อนโยน

4.3 ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

4.4 สร้างความปลอดภัยทางจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่น และมีความเคารพซึ่งกันและกัน

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยง่ายโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจากกำหนดเนื้อหา เป้าหมาย ใช้เทคนิค และกิจกรรมที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้บรรลุเนื้อหาและเป้าหมาย และมีการประเมินผล เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์

แนวทางปฏิบัติ

5.1 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง ผสมสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาสาระกิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและสิ่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการนำบริบทท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

5.2 จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครู โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

6. การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูในการเลือกสร้างและใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างหลากหลายที่

เหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อทำให้การจัดการเรียนรู้น่าสนใจ และประเมินผลพัฒนา ปรับปรุง สื่อนวัตกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางปฏิบัติ

6.1 ศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ

6.2 ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน

6.3 จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานด้านวิชาการ

6.4 ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวและองค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

6.5 การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

6.6 การเผยแพร่สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาภายในและภายนอกสถานศึกษา

7. การวัดและประเมินผล หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน นับตั้งแต่การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล การใช้วิธีวัดผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและนำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

แนวทางปฏิบัติ

7.1 กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

7.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละรายวิชา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

7.3 ส่งเสริมให้ครูวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness : A) หมายถึง การชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะนำเสนอองค์

ความรู้ในลักษณะของสาระสำคัญ ประกอบกับการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ โดยดำเนินการดังนี้

1.1 นำเสนอข้อมูลเพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับสภาพบริบทในท้องถิ่น ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ได้บูรณาการกับบริบทในท้องถิ่น

1.2 ละลายพฤติกรรรมให้ยอมรับที่จะเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรม เรื่องเล่าเร้าพลัง เกม เพลง และนันทนาการอื่นๆ

1.3 ปรับแนวความคิด (Growth Mind Set) ของครูผู้สอนในสถานศึกษาให้มีแรงปรารถนาที่ทรงพลังในการพัฒนาสมรรถนะ ผ่านกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis : A) หมายถึง การสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ นำผลมาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเรียงลำดับความต้องการที่เร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนาก่อนหลังตามความจำเป็น โดยดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

2.2 วิเคราะห์สภาพปัญหาการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการสนทนากลุ่ม (Fogus Group Discussion)

2.3 สร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.4 จัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.5 ทำข้อตกลงในการพัฒนาต่อผู้บังคับบัญชา

ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development : P) หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน จัดทำตารางการดำเนินงานตามแผนสร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา และจัดหาทรัพยากร โดยดำเนินการดังนี้

3.1 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

3.2 ประชุมวางแผนร่วมกัน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนปฏิบัติงาน

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน โดยร่วมกันอภิปราย เสนอแนะ แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Do : D) หมายถึง การจัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา โดยดำเนินการดังนี้

4.1 ทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ภัยพิบัติก่อนเข้ารับการพัฒนาสมรรถนะ

4.2 ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะโดยผู้นำมุ่งให้ครูได้รับการพัฒนาเชิงปฏิบัติการผ่านการให้คำปรึกษา (Mentoring) โดยผู้เชี่ยวชาญที่คอยทำหน้าที่เป็นโค้ชเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาสมรรถนะได้

4.3 การศึกษาบทเรียนด้วยกัน (Lesson Study) เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน โดยผู้บริหารเป็นผู้นำการเรียนรู้และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน บรรยากาศเช่นนี้จะช่วยให้ครูรู้สึกว่าได้รับเกียรติมีความภาคภูมิใจและสามารถพัฒนาสมรรถนะของตนเองได้อย่างเต็มที่

4.4 ทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ภัยพิบัติหลังจากได้รับการพัฒนาสมรรถนะ

ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ (Check : C) หมายถึง การตรวจสอบว่าการพัฒนาสมรรถนะเป็นไปตามแผนไหม การติดตามควรมีทั้งระยะเริ่มต้น ระยะกลาง และระยะหลังเสร็จการพัฒนา โดยดำเนินการดังนี้

5.1 ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ ปฏิทินการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจตรงกันในการนิเทศ กำกับติดตามงาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด

5.2 กำกับติดตามงาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด

5.3 สร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection : E) หมายถึง การรายงานและสะท้อนผลการพัฒนา กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเพื่อนครู ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนา ทำให้ครูมีแนวทางในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปแล้วนั้นไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่องและประเมินผล การพัฒนาสมรรถนะเปรียบเทียบกับเป้าหมายของกิจกรรมโครงการตามแผน ปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงาน โดยดำเนินการดังนี้

6.1 นำผลการปฏิบัติมาเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้เมื่อดำเนินการไประยะหนึ่งแล้ว สังเกตผลการปฏิบัติงานโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้

6.2 ระบุปัญหาและแนวทางแก้ไข และทบทวนผลการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR)

6.3 แบ่งปันความประทับใจ ปัญหา ความภาคภูมิใจ แนวปฏิบัติที่ดี แนวปฏิบัติที่ไม่ประสบความสำเร็จ

องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีดังนี้

5.1 ประเมินการเรียนรู้เพื่อวัดการเรียนรู้และมีความเข้าใจ โดยการทดสอบ การสัมภาษณ์ หรือให้ทดลองปฏิบัติงาน แล้วเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังการพัฒนา

5.2 ประเมินพฤติกรรมในการเปลี่ยนแปลงหลังฝึกอบรม การประเมินผลเพื่อให้ใช้เป็นตัวจัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติ

องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีดังนี้

1. ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูที่ชัดเจน มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน ความรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความคิดสร้างสรรค์ ประยุกต์องค์ความรู้เชิงวิชาการไปสู่การปฏิบัติ ให้ข้อเสนอแนะต่อครูอย่างที่มีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยด้านครู ครูควรมีความสนใจในงานวิชาการ มีความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน ความรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความคิดสร้างสรรค์

3. ปัจจัยด้านทรัพยากร ควรได้รับด้านสื่อ ทรัพยากร และการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุกด้าน

4. ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานต้นสังกัด ควรมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

2.2 ผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

การตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐานโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นการประเมินประสิทธิภาพด้านความถูกต้องและความเป็นไปได้ ก่อนนำไปใช้ ได้ผลดังตารางที่ 13 - 14 ดังนี้

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบ

รายการประเมิน	ความคิดเห็นด้านความถูกต้อง		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความถูกต้อง
1. รูปแบบได้มีการพัฒนามาจากการศึกษาข้อมูลรอบด้าน ทำให้มีความน่าเชื่อถือ	4.33	0.87	มาก
2. รูปแบบมีความถูกต้องตามหลักวิชาการโดยจัดเรียงหัวข้อเนื้อหาเป็นระบบครบถ้วนทันสมัย มีการค้นคว้าอ้างอิงถูกต้องเชื่อถือได้ เรียบเรียงเนื้อหาได้ถูกต้องตามหลักภาษาและจัดเรียงหัวข้อเนื้อหาเป็นระบบ	4.78	0.44	มากที่สุด
3. รูปแบบมีการใช้ภาษา สื่อสารได้ชัดเจนกับกลุ่มเป้าหมายเข้าใจง่าย	4.56	0.53	มากที่สุด
4. รูปแบบมีการเรียบเรียงเนื้อหาได้สาระครอบคลุม และข้อมูลหลักฐานครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง	4.78	0.44	มากที่สุด
5. รูปแบบทำให้เกิดนคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพได้อย่างน่าเชื่อถือ	4.56	0.73	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.60**	**0.60**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 13 ผลการการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน (n = 9) โดยภาพรวมมีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.60, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.60) เมื่อพิจารณารายการ

มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ รูปแบบมีความถูกต้องตามหลักวิชาการโดยจัดเรียงหัวข้อเนื้อหาเป็นระบบครบถ้วน ทันสมัย มีการค้นคว้าอ้างอิงถูกต้องเชื่อถือได้ เรียบเรียงเนื้อหาได้ถูกต้องตามหลักภาษาและจัดเรียงหัวข้อเนื้อหาเป็นระบบ และรูปแบบมีการเรียบเรียงเนื้อหาได้สาระครอบคลุมและข้อมูลหลักฐานครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง (ค่าเฉลี่ย= 4.78, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.44) รูปแบบมีการใช้ภาษา สื่อสารได้ชัดเจนกับกลุ่มเป้าหมายเข้าใจง่าย และรูปแบบทำให้เกิดคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพได้อย่างน่าเชื่อถือ (ค่าเฉลี่ย= 4.56, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.73) ตามลำดับ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ รูปแบบได้มีการพัฒนามาจากการศึกษาข้อมูลรอบด้าน ทำให้มีความน่าเชื่อถือ (ค่าเฉลี่ย= 4.33, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.87)

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบ

รายการประเมิน	ความคิดเห็นด้านความเป็นไปได้		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเป็นไปได้
1. รูปแบบสามารถนำไปใช้ในการดำเนินการในสถานการณ์จริงได้	4.78	0.44	มากที่สุด
2. รูปแบบมีการกำหนดทรัพยากรในการสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรสนับสนุนการดำเนินการในการบริหารให้เกิดความสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้	4.33	0.71	มาก
3. รูปแบบมีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการนำรูปแบบไปใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์	4.44	0.53	มาก
4. รูปแบบสามารถดำเนินการได้ในระเวลาที่กำหนดไว้ได้อย่างเหมาะสม	4.67	0.50	มากที่สุด
5. รูปแบบนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน	4.56	0.73	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.56**	**0.58**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 14 ผลการการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน (n = 9) โดยภาพรวมมีความ

เป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.56, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.58) เมื่อพิจารณารายการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ รูปแบบสามารถนำไปใช้ในการดำเนินการในสถานการณ์จริงได้ (ค่าเฉลี่ย= 4.78, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.44) รูปแบบสามารถดำเนินการได้ในระเวลาที่กำหนดไว้ได้อย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย= 4.67, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.50) รูปแบบนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (ค่าเฉลี่ย= 4.56, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.73) และรูปแบบมีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการนำรูปแบบไปใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ (ค่าเฉลี่ย= 4.44, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.53) ตามลำดับ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ รูปแบบมีการกำหนดทรัพยากรในการสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรสนับสนุนการดำเนินการในการบริหารให้เกิดความสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (ค่าเฉลี่ย= 4.33, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.71

ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน มีดังนี้

1. หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูนี้ไม่ใช่ทั่วไป แต่ควรเน้นการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

2. อาจพิจารณาปัจจัยเพิ่ม 1) ปัจจัยด้านเครือข่ายความร่วมมือ/ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Networking/PLC) 2) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) และ 3) ปัจจัยด้านบริบทเฉพาะของโรงเรียน/ชุมชน

3. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ในส่วนของแนวปฏิบัติ ให้เปลี่ยนใช้คำว่า ตัวชี้วัด และทุกสมรรถนะให้ขึ้นต้นด้วยคำว่า ความสามารถ

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

1. หลักการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้การปฏิบัติงานในหน้าที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ต้องเป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในตัวครูและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูเกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น และส่งผลให้ต่อคุณภาพของผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น

2. หลักการบูรณาการสู่ความเป็นอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูต้องใช้หลักการพัฒนาความรู้เนื้อหาผสานวิธีสอนและเทคโนโลยี (TPACK) ที่เป็นแนวคิดการบูรณาการที่ใช้ในการออกแบบวิธีสอน ทั้งนี้ในการบูรณาการนั้นต้องประสานกลมกลืนกันให้เกิดอัตลักษณ์ของครู และเอกลักษณ์ขององค์กร

3. หลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ต้องเป็นการพัฒนาโดยผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์มีบทบาทในการสนับสนุนและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิด PLC และการโค้ช

4. หลักการพัฒนาโดยใช้บริบทเป็นฐาน การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ต้องเป็นการพัฒนาโดยการพัฒนานั้นควรใช้พื้นที่หรือสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดเป็นฐานในการพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายและภารกิจของสถานศึกษาและของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

1. เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ และมีทักษะที่สอดคล้องกับสมรรถนะแห่งอนาคต

2. เพื่อให้ครูมีสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนร่วมวิชาชีพ หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู จำนวน 7 สมรรถนะ ดังนี้

1. ความสามารถในการรู้จักผู้เรียนรายบุคคล หมายถึง สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้ถึงจุดเด่น จุดด้อย ของผู้เรียนของตนเอง เพื่อสามารถส่งเสริมหรือปรับพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น

ตัวชี้วัด

1.1 ดำเนินการเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน โดยการสำรวจข้อมูลจากแฟ้มประวัตินักเรียน เช่น ด้านสุขภาพ ครอบครัว ความสามารถพิเศษ

1.2 ดำเนินการเก็บข้อมูลบริบทในท้องถิ่น โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการเยี่ยมบ้านนักเรียน และรวบรวมจากกิจกรรมต่างๆ

1.3 วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียน โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต พูดคุย และกิจกรรมต่าง ๆ มาวิเคราะห์

1.4 ออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ปรับวิธีสอนให้หลากหลาย เช่น ใช้ภาพ เสียง การลงมือทำ เพื่อรองรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูในการนำข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรหรือมวลประสบการณ์ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการประเมิน ปรับปรุงและนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิผลสูงสุดตามความมุ่งหมาย

ตัวชี้วัด

2.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการบริบทในท้องถิ่น

2.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมบริบทในท้องถิ่น และประเมินสถานภาพของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจเป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

2.3 จัดโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

2.4 นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม

2.5 นิเทศการใช้หลักสูตร

2.6 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

2.7 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

3. ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการกำหนดรูปแบบ วิธีการจัดการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างเป็นรายบุคคลของผู้เรียน มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้

ตัวชี้วัด

3.1 ส่งเสริมครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับบริบทในท้องถิ่น

3.2 ส่งเสริมครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา

3.3 มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้

4. ความสามารถในการสร้างบรรยากาศด้านจิตวิทยา หมายถึง การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความรู้สึกที่ดีของนักเรียนต่อการเรียนรู้ เช่น ความรู้สึกอบอุ่นใจ ผ่อนคลาย ปลอดภัย มีความสุข และอยากเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ และความสำเร็จในการเรียน

ตัวชี้วัด

4.1 ส่งเสริมครูให้มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์

4.2 ออกแบบห้องเรียนให้รู้สึกเป็นมิตร โดยห้องเรียนให้มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเท และตกแต่งด้วยสีที่อ่อนโยน

4.3 ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

4.4 สร้างความปลอดภัยทางจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่น และมีความเคารพซึ่งกันและกัน

5. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยง่ายโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจากกำหนดเนื้อหา เป้าหมาย ใช้เทคนิค และกิจกรรมที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้บรรลุเนื้อหาและเป้าหมาย และมีการประเมินผล เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์

ตัวชี้วัด

5.1 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง ผสมสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาสาระกิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและสิ่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการนำบริบทท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

5.2 จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครู โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

6. ความสามารถในการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการเลือกสร้างและใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างหลากหลาย

ที่เหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อทำให้การจัดการเรียนรู้น่าสนใจ และประเมินผลพัฒนา ปรับปรุง สื่อนวัตกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

6.1 ศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ

6.2 ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน

6.3 จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานด้านวิชาการ

6.4 ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวและองค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

6.5 การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

6.6 การเผยแพร่สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาภายในและภายนอกสถานศึกษา

7. ความสามารถในการวัดและประเมินผล หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน นับตั้งแต่การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล การใช้วิธีวัดผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและนำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ตัวชี้วัด

7.1 กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

7.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละรายวิชา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

7.3 ส่งเสริมให้ครูวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness : A) หมายถึง การชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะนำเสนอองค์

ความรู้ในลักษณะของสาระสำคัญ ประกอบกับการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ โดยดำเนินการดังนี้

1.1 นำเสนอข้อมูลเพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับสภาพบริบทในท้องถิ่น ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ได้บูรณาการกับบริบทในท้องถิ่น

1.2 ละลายพฤติกรรรมให้ยอมรับที่จะเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรม เรื่องเล่าเร้าพลัง เกม เพลง และนันทนาการอื่นๆ

1.3 ปรับแนวความคิด (Growth Mind Set) ของครูผู้สอนในสถานศึกษาให้มีแรงปรารถนาที่ทรงพลังในการพัฒนาสมรรถนะ ผ่านกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis : A) หมายถึง การสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ นำผลมาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเรียงลำดับความต้องการที่เร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนาก่อนหลังตามความจำเป็น โดยดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

2.2 วิเคราะห์สภาพปัญหาการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการสนทนากลุ่ม (Fogus Group Discussion)

2.3 สร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.4 จัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.5 ทำข้อตกลงในการพัฒนาต่อผู้บังคับบัญชา

ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development : P) หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน จัดทำตารางการดำเนินงานตามแผนสร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา และจัดหาทรัพยากร โดยดำเนินการดังนี้

3.1 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

3.2 ประชุมวางแผนร่วมกัน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนปฏิบัติงาน

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน โดยร่วมกันอภิปราย เสนอแนะ แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Do : D) หมายถึง การจัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา โดยดำเนินการดังนี้

4.1 ทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ภัยพิบัติก่อนเข้ารับการพัฒนาสมรรถนะ

4.2 ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะโดยผู้นำมุ่งให้ครูได้รับการพัฒนาเชิงปฏิบัติการผ่านการให้คำปรึกษา (Mentoring) โดยผู้เชี่ยวชาญที่คอยทำหน้าที่เป็นโค้ชเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาสมรรถนะได้

4.3 การศึกษาบทเรียนด้วยกัน (Lesson Study) เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน โดยผู้บริหารเป็นผู้นำการเรียนรู้และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน บรรยากาศเช่นนี้จะช่วยให้ครูรู้สึกว่าได้รับเกียรติมีความภาคภูมิใจและสามารถพัฒนาสมรรถนะของตนเองได้อย่างเต็มที่

4.4 ทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ภัยพิบัติหลังจากได้รับการพัฒนาสมรรถนะ

ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ (Check : C) หมายถึง การตรวจสอบว่าการพัฒนาสมรรถนะเป็นไปตามแผนไหม การติดตามควรมีทั้งระยะเริ่มต้น ระยะกลาง และระยะหลังเสร็จการพัฒนา โดยดำเนินการดังนี้

5.1 ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ ปฏิทินการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจตรงกันในการนิเทศ กำกับติดตามงาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด

5.2 กำกับติดตามงาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด

5.3 สร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection : E) หมายถึง การรายงานและสะท้อนผลการพัฒนา กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเพื่อนครู ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนา ทำให้ครูมีแนวทางในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปแล้วนั้นไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่องและประเมินผล การพัฒนาสมรรถนะเปรียบเทียบกับเป้าหมายของกิจกรรมโครงการตามแผน ปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงาน โดยดำเนินการดังนี้

6.1 นำผลการปฏิบัติมาเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้เมื่อดำเนินการไประยะหนึ่งแล้ว สังเกตผลการปฏิบัติงานโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้

6.2 ระบุปัญหาและแนวทางแก้ไข และทบทวนผลการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR)

6.3 แบ่งปันความประทับใจ ปัญหา ความภาคภูมิใจ แนวปฏิบัติที่ดี แนวปฏิบัติที่ไม่ประสบความสำเร็จ

องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีดังนี้

5.1 ประเมินผลสมรรถนะก่อนและหลังการพัฒนา แล้วเปรียบเทียบคะแนนที่ได้ก่อนและหลังการพัฒนา

5.2 ประเมินความพึงพอใจหลังจากการพัฒนา

องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีดังนี้

1. ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารควรสร้างวิถีการพัฒนาสมรรถนะครู อย่างชัดเจนและเป็นระบบ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน และมีความคิดสร้างสรรค์ ประยุกต์องค์ความรู้เชิงวิชาการไปสู่การปฏิบัติ

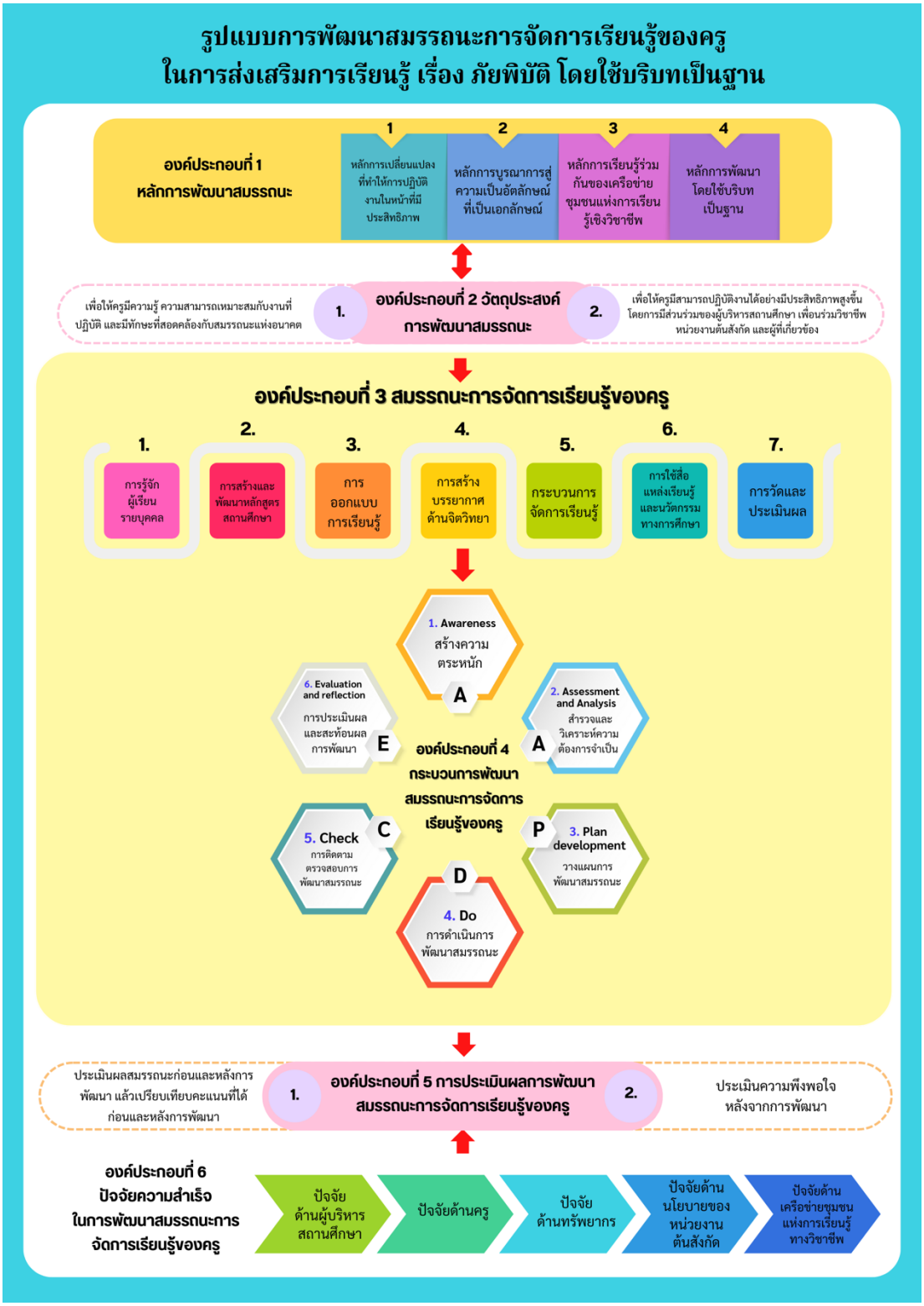
2. ปัจจัยด้านครู หมายถึง ครูควรมีความสนใจในงานวิชาการ มีความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน ความรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความคิดสร้างสรรค์

3. ปัจจัยด้านทรัพยากร หมายถึง ควรได้รับด้านสื่อ ทรัพยากร และการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุกด้านอย่างเหมาะสม

4. ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด หมายถึง หน่วยงานต้นสังกัด ควรมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

5. ปัจจัยด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายร่วมพัฒนาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน นำเสนอเป็นภาพที่ 4 ได้ดังนี้

ภาพที่ 4 ร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1 ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ในการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ศึกษาจากผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม จังหวัดเชียงราย จำนวน 17 คน นำเสนอข้อมูลในตารางที่ 15 ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการศึกษาข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในตารางที่ 15 ดังนี้

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง

ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	
		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	3	17.65
	หญิง	14	82.35
	รวม	**17**	**100.00**
อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	3	17.65
	30 ปี ขึ้นไป-40 ปี	6	35.29
	40 ปี ขึ้นไป-50 ปี	3	17.65
	50 ปี ขึ้นไป-60 ปี	5	29.41
	รวม	**17**	**100.00**
ตำแหน่ง	ครูและบุคลากรทางการศึกษา	17	100.00
	ผู้บริหาร	0	0.00
	รวม	**17**	**100.00**

จากตารางที่ 15 พบว่า จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแบ่ง ตามข้อมูลพื้นฐานผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ เพศ เป็นเพศชาย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 17.65 เพศหญิง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 82.35 อยู่ในช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 17.65 อายุ30 ปี ขึ้นไป-40 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 35.29 อายุ 40 ปีขึ้นไป – 50 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 17.65 อยู่ในช่วงอายุ อายุ 50 ปีขึ้นไป – 60 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 29.41 และเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 100

2. สภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

การศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน นำเสนอผลในตารางที่ 16 - 22 ดังนี้

ตารางที่ 16 ภาพรวมค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น						ความต้องการจำเป็น	
	สภาพที่เป็นจริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)				
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	$PNI_{Modifide}$ (I-D)/D	ลำดับ
องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	4.07	0.70	มาก	4.65	0.56	มากที่สุด	0.14	3
องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	4.12	0.93	มาก	4.74	0.55	มากที่สุด	0.15	2
องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	4.08	0.80	มาก	4.73	0.51	มากที่สุด	0.16	1
องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา	4.02	0.93	มาก	4.56	0.63	มากที่สุด	0.13	4

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น						ความต้องการจำเป็น	
	สภาพที่เป็นจริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)				
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	$PNI_{Modifide}$ (I-D)/D	ลำดับ
สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	4.03	0.57	มาก	4.59	0.59	มากที่สุด	0.14	3
องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	4.01	0.72	มาก	4.64	0.57	มาก	0.16	1
ภาพรวม	**4.06**	**0.78**	**มาก**	**4.65**	**0.57**	**มากที่สุด**	**0.15**	

จากตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์และจัดลำดับสภาพที่เป็นจริง ภาพรวมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.06 , σ = 0.78) เมื่อพิจารณาตามประเด็นพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.12, σ = 0.93) ลำดับถัดมา ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.08, σ = 0.80) ต่อมาเป็น องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.07, σ = 070) ต่อมาเป็น องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.03, σ = 0.57) ลำดับถัดมา ได้แก่ องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.02, σ = 0.93) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.01, σ = 0.72)

ผลการวิเคราะห์สภาพที่ควรจะเป็น ภาพรวมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.65, σ = 0.57) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.74, σ = 0.55) ลำดับถัดมา ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.73, σ = 0.51) ลำดับถัด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.65, σ = 0.56) ต่อมาเป็น องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.64, σ = 0.57) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.59, σ = 0.59)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}$ พบว่า ประเด็นที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู และองค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มี $PNI_{Modified}$ เท่ากัน ($PNI_{Modified}$ = 0.16) ลำดับถัดมา คือ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ($PNI_{Modified}$ = 0.15) ต่อมาเป็น องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู และองค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มี $PNI_{Modified}$ เท่ากัน ($PNI_{Modified}$ = 0.14) ต่อมาเป็น การสร้างบรรยากาศด้านจิตวิทยา ($PNI_{Modified}$ = 0.17) ต่อมาเป็น กระบวนการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{Modified}$ = 0.14) และมีค่าความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ($PNI_{Modified}$ = 0.13)

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น						ความต้องการจำเป็น	
	สภาพที่เป็นจริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)				
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	$PNI_{Modifide}$ (I-D)/D	ลำดับ
1. หลักการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้การปฏิบัติงานในหน้าที่มีประสิทธิภาพ	3.94	0.80	ปานกลาง	4.35	0.84	มาก	0.10	4
2. หลักการบูรณาการสู่ความเป็นอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์	4.12	0.76	มาก	4.65	0.48	มากที่สุด	0.13	3
3. หลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ	4.06	0.54	มาก	4.82	0.51	มากที่สุด	0.19	1
4. หลักการพัฒนาโดยใช้บริบทเป็นฐาน	4.18	0.71	มาก	4.76	0.42	มากที่สุด	0.14	2
ภาพรวม	**4.07**	**0.70**	**มาก**	**4.65**	**0.56**	**มากที่สุด**	**0.14**	

จากตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์และจัดลำดับสภาพที่เป็นจริง องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.07 , σ = 0.70) เมื่อพิจารณาตามประเด็นพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ หลักการพัฒนาโดยใช้บริบทเป็นฐาน (μ = 4.18, σ = 0.71) ลำดับถัดมา คือ หลักการบูรณาการสู่ความเป็นอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ (μ = 4.12, σ = 0.76) ต่อมาเป็น หลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (μ = 4.06, σ = 0.54) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ หลักการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ (μ = 3.94, σ = 0.80)

ผลการวิเคราะห์สภาพที่ควรจะเป็น องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.65, σ = 0.56)

เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ หลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (μ = 4.82, σ = 0.51) ลำดับถัดมาคือ หลักการพัฒนาโดยใช้บริบทเป็นฐาน (μ = 4.76, σ = 0.42) ต่อมาเป็น หลักการบูรณาการสู่ความเป็นอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ (μ = 4.65, σ = 0.48) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ หลักการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้การปฏิบัติงานในหน้าที่มีประสิทธิภาพ (μ = 4.35, σ = 0.84)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ประเด็นที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ หลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ($PNI_{Modified}$ = 0.19) ลำดับถัดมาคือ หลักการพัฒนาโดยใช้บริบทเป็นฐาน ($PNI_{Modified}$ = 0.14) ต่อมาเป็น หลักการบูรณาการสู่ความเป็นอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ ($PNI_{Modified}$ = 0.13) และมีค่าความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ หลักการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้การปฏิบัติงานในหน้าที่มีประสิทธิภาพ ($PNI_{Modified}$ = 0.10)

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น						ความต้องการจำเป็น	
	สภาพที่เป็นจริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)				
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	$PNI_{Modifide}$ (I-D)/D	ลำดับ
1. เพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ และมีทักษะที่สอดคล้องกับสมรรถนะแห่งอนาคต	4.18	0.92	มาก	4.88	0.32	มากที่สุด	0.17	1
2. เพื่อให้ครูมีสามารถปฏิบัติงานได้	4.06	0.94	มาก	4.59	0.77	มากที่สุด	0.13	2

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น						ความต้องการจำเป็น	
	สภาพที่เป็นจริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)				
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	$PNI_{Modifide}$ (I-D)/D	ลำดับ
อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนร่วมวิชาชีพ หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ที่เกี่ยวข้อง								
ภาพรวม	**4.12**	**0.93**	**มาก**	**4.74**	**0.55**	**มากที่สุด**	**0.15**	

จากตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์และจัดลำดับสภาพที่เป็นจริง องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.12 , σ = 0.93) เมื่อพิจารณาตามประเด็นพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ และมีทักษะที่สอดคล้องกับสมรรถนะแห่งอนาคต (μ = 4.18, σ = 0.92) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เพื่อให้ครูมีสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนร่วมวิชาชีพ หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ที่เกี่ยวข้อง (μ = 4.06, σ = 0.94)

ผลการวิเคราะห์สภาพที่ควรจะเป็น องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.74, σ = 0.55) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ และมีทักษะที่สอดคล้องกับสมรรถนะแห่งอนาคต (μ = 4.88, σ = 0.32) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เพื่อให้ครูมีสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนร่วมวิชาชีพ หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ที่เกี่ยวข้อง (μ = 4.59, σ = 0.77)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ประเด็นที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ และมีทักษะที่สอดคล้องกับสมรรถนะแห่งอนาคต ($PNI_{Modified}$ = 0.17) และมีค่าความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ เพื่อให้ครูมีสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนร่วมวิชาชีพ หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ที่เกี่ยวข้อง ($PNI_{Modified}$ = 0.13)

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น						ความต้องการจำเป็น	
	สภาพที่เป็นจริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)				
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	$PNI_{Modifide}$ (I-D)/D	ลำดับ
1. การรู้จักผู้เรียนรายบุคคล	4.12	0.32	มาก	4.88	0.32	มาก	0.19	3
2. การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.06	0.94	มาก	4.94	0.24	มากที่สุด	0.22	1
3. การออกแบบการเรียนรู้	4.06	0.94	มาก	4.88	0.32	มากที่สุด	0.20	2
4. การสร้างบรรยากาศด้านจิตวิทยา	4.06	0.87	มาก	4.76	0.55	มากที่สุด	0.17	4
5. กระบวนการจัดการเรียนรู้	4.18	0.92	มาก	4.76	0.55	มากที่สุด	0.14	5

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น						ความต้องการจำเป็น	
	สภาพที่เป็นจริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)				
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	$PNI_{Modifide}$ (I-D)/D	ลำดับ
6. การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา	3.94	0.73	ปานกลาง	4.35	0.76	มาก	0.10	6
7. การวัดและประเมินผล	4.18	0.86	มาก	4.53	0.85	มากที่สุด	0.08	7
ภาพรวม	**4.08**	**0.80**	**มาก**	**4.73**	**0.51**	**มากที่สุด**	**0.16**	

จากตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์และจัดลำดับสภาพที่เป็นจริง องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.08 , σ = 0.80) เมื่อพิจารณาตามประเด็นพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การวัดและประเมินผล (μ = 4.18, σ = 0.86) ลำดับถัดมามีค่าเฉลี่ยเท่ากันแต่มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่า ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนรู้ (μ = 4.18, σ = 0.92) ต่อมาเป็น การรู้จักผู้เรียนรายบุคคล (μ = 4.12, σ = 0.32) ต่อมาเป็น การสร้างบรรยากาศด้านจิตวิทยา (μ = 4.06, σ = 0.87) ลำดับถัดมามีค่าเฉลี่ยเท่ากันแต่มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่า ได้แก่ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการออกแบบการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากัน (μ = 4.06, σ = 0.94) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา (μ = 3.94, σ = 0.73)

ผลการวิเคราะห์สภาพที่ควรจะเป็น องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.73, σ = 0.51) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (μ = 4.94, σ = 0.24) ลำดับถัดมามีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากัน ได้แก่ การรู้จักผู้เรียนรายบุคคล และการออกแบบการเรียนรู้ มี (μ = 4.88, σ = 0.32) ลำดับถัดมามีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากัน ได้แก่ การสร้างบรรยากาศด้านจิตวิทยา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ (μ = 4.76, σ = 0.55) ต่อมาเป็น การวัดและประเมินผล (μ = 4.53, σ = 0.85) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา (μ = 4.35, σ = 0.86)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ประเด็นที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($PNI_{Modified}$ = 0.22) ลำดับถัดมา คือ การออกแบบการเรียนรู้ ($PNI_{Modified}$ = 0.20) ต่อมาเป็น การรู้จักผู้เรียนรายบุคคล ($PNI_{Modified}$ = 0.19) ต่อมาเป็น การสร้างบรรยากาศด้านจิตวิทยา ($PNI_{Modified}$ = 0.17) ต่อมาเป็น กระบวนการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{Modified}$ = 0.14) ต่อมาเป็น การใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา ($PNI_{Modified}$ = 0.10) และมีค่าความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ การวัดและประเมินผล ($PNI_{Modified}$ = 0.08)

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น						ความต้องการจำเป็น	
	สภาพที่เป็นจริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)				
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	$PNI_{Modifide}$ (I-D)/D	ลำดับ
ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness : A)	4.06	0.77	มาก	4.71	0.67	มากที่สุด	0.16	1
ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis : A)	4.06	0.87	มาก	4.65	0.48	มากที่สุด	0.14	3
ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนา	4.00	0.91	มาก	4.59	0.69	มากที่สุด	0.15	2

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น						ความต้องการจำเป็น	
	สภาพที่เป็นจริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)				
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	$PNI_{Modifide}$ (I-D)/D	ลำดับ
สมรรถนะ (Plan development : P)								
ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Do : D)	4.06	0.73	มาก	4.59	0.60	มากที่สุด	0.13	4
ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ (Check : C)	4.00	0.77	มาก	4.41	0.60	มาก	0.10	6
ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection : E)	3.94	0.67	ปานกลาง	4.41	0.77	มาก	0.12	5
ภาพรวม	**4.02**	**0.93**	**มาก**	**4.56**	**0.63**	**มากที่สุด**	**0.13**	

จากตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์และจัดลำดับสภาพที่เป็นจริง องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.02 , σ = 0.93) เมื่อพิจารณาตามประเด็นพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Do : D) (μ = 4.06, σ = 0.73) ลำดับถัดมามีค่าเฉลี่ยเท่ากันแต่มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่า ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness : A) (μ = 4.06, σ = 0.77) ลำดับถัดมามีค่าเฉลี่ยเท่ากันแต่มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่า ได้แก่ ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and (μ = 4.06, σ = 0.87) ต่อมาเป็น ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนา

สมรรถนะ (Check : C) (μ = 4.00, σ = 0.77) ลำดับถัดมามีค่าเฉลี่ยเท่ากันแต่มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่า ได้แก่ ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development : P) (μ = 4.00, σ = 0.91) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection (μ = 3.94, σ = 0.67)

ผลการวิเคราะห์สภาพที่ควรจะเป็น องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.56, σ = 0.63) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness : A) (μ = 4.71 σ = 0.67) ลำดับถัดมา ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis : A) (μ = 4.65, σ = 0.48) ลำดับถัดมา ได้แก่ ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Do : D) (μ = 4.59, σ = 0.60) ลำดับถัดมามีค่าเฉลี่ยเท่ากันแต่ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่า ได้แก่ ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development : P) (μ = 4.59, σ = 0.69) ต่อมาเป็น ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ (Check : C) (μ = 4.41, σ = 0.60) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection (μ = 4.41, σ = 0.70)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ประเด็นที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness : A) ($PNI_{Modified}$ = 0.16) ลำดับถัดมา คือ ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development : P) ($PNI_{Modified}$ = 0.15) ต่อมาเป็น ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis : A) ($PNI_{Modified}$ = 0.14) ต่อมาเป็น ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Do : D) ($PNI_{Modified}$ = 0.13) ต่อมาเป็น ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection ($PNI_{Modified}$ = 0.12) และมีค่าความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ (Check : C) ($PNI_{Modified}$ = 0.10)

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น						ความต้องการจำเป็น	
	สภาพที่เป็นจริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)				
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	$PNI_{Modifide}$ (I-D)/D	ลำดับ
1. ประเมินผลสมรรถนะก่อนและหลังการพัฒนา แล้วเปรียบเทียบคะแนนที่ได้ก่อนและหลังการพัฒนา	4.00	0.34	มาก	4.65	0.48	มากที่สุด	0.16	1
2. ประเมินความพึงพอใจหลังจากการพัฒนา	4.06	0.80	มาก	4.53	0.70	มากที่สุด	0.12	2
ภาพรวม	**4.03**	**0.57**	**มาก**	**4.59**	**0.59**	**มากที่สุด**	**0.14**	

จากตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์และจัดลำดับสภาพที่เป็นจริง องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.03 , σ = 0.57) เมื่อพิจารณาตามประเด็นพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ประเมินความพึงพอใจหลังจากการพัฒนา (μ = 4.06, σ = 0.80) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ประเมินผลสมรรถนะก่อนและหลังการพัฒนา แล้วเปรียบเทียบคะแนนที่ได้ก่อนและหลังการพัฒนา (μ = 4.00, σ = 0.34)

ผลการวิเคราะห์สภาพที่ควรจะเป็น องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.59, σ = 0.59) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ประเมินผลสมรรถนะก่อนและหลังการพัฒนา แล้วเปรียบเทียบคะแนนที่ได้ก่อนและหลังการพัฒนา (μ = 4.65, σ = 0.48) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ประเมินความพึงพอใจหลังจากการพัฒนา (μ = 4.53, σ = 0.70)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ประเด็นที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด

ได้แก่ ประเมินผลสมรรถนะก่อนและหลังการพัฒนา แล้วเปรียบเทียบคะแนนที่ได้ก่อนและหลังการพัฒนา ($PNI_{Modified}$ = 0.16) และมีค่าความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ประเมินความพึงพอใจหลังจากการพัฒนา ($PNI_{Modified}$ = 0.12)

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น						ความต้องการจำเป็น	
	สภาพที่เป็นจริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)				
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	$PNI_{Modifide}$ (I-D)/D	ลำดับ
1. ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา	4.06	0.64	มาก	4.71	0.46	มากที่สุด	0.16	3
2. ปัจจัยด้านครู	3.94	0.87	ปานกลาง	4.65	0.77	มากที่สุด	0.18	2
3. ปัจจัยด้านทรัพยากร	3.94	0.54	ปานกลาง	4.47	0.70	มาก	0.13	4
4. ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด	4.12	0.76	มาก	4.59	0.49	มากที่สุด	0.11	5
5. ปัจจัยด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	4.00	0.77	มาก	4.76	0.42	มากที่สุด	0.19	1
ภาพรวม	**4.01**	**0.72**	**มาก**	**4.64**	**0.57**	**มากที่สุด**	**0.16**	

จากตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์และจัดลำดับสภาพที่เป็นจริง องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับมาก (μ = 4.01 , σ = 0.72) เมื่อพิจารณาตามประเด็นพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด (μ = 4.12, σ = 0.76) ลำดับถัดมา คือ ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา (μ = 4.06, σ = 0.64) ต่อมาเป็น ปัจจัยด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (μ = 4.00, σ = 0.77) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ปัจจัยด้านทรัพยากร (μ = 3.94, σ = 0.77) ต่อมามีค่าเฉลี่ยเท่ากันแต่ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่า ได้แก่ คือ ปัจจัยด้านครู (μ = 3.94, σ = 0.87)

ผลการวิเคราะห์สภาพที่ควรจะเป็น องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.64, σ = 0.57) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (μ = 4.76, σ = 0.42) ลำดับถัดมาคือ ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา (μ = 4.71, σ = 0.46) ต่อมาเป็น ปัจจัยด้านครู (μ = 4.65, σ = 0.77) ต่อมาเป็น ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด (μ = 4.59, σ = 0.49) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ปัจจัยด้านทรัพยากร (μ = 4.47, σ = 0.70)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ประเด็นที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($PNI_{Modified}$ = 0.19) ลำดับถัดมา คือ ปัจจัยด้านครู ($PNI_{Modified}$ = 0.18) ต่อมาเป็น ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ($PNI_{Modified}$ = 0.16) ต่อมาเป็น ปัจจัยด้านทรัพยากร ($PNI_{Modified}$ = 0.13) และมีค่าความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ($PNI_{Modified}$ = 0.11)

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู เขียนวัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะให้คลอบคลุมมากยิ่งขึ้น และเฉพาะเจาะจงด้านภัยพิบัติ ดังนี้ 1) เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน 2) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ และมีสมรรถนะการจัดการตนเองในภาวะภัยพิบัติ

2. องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ในสมรรถนะที่มีเนื้อหาสอดคล้องกันให้ปรับให้อยู่ในสมรรถนะเดียวกัน โดยให้ปรับองค์ประกอบที่ 3 ดังนี้ 1) การวิเคราะห์บริบทของผู้เรียน 2) การพัฒนาหลักสูตร และออกแบบการเรียนรู้ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา 5) การวัดและประเมินผล

3. องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ให้ประเมินผลการสมรรถนะก่อนและหลังการได้รับการพัฒนา ประเมินความพึงพอใจ และประเมินความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ รวมถึงสมรรถนะในการจัดการตนเองด้านภัยพิบัติของผู้เรียน

จากผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็น รวมถึงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ได้ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงรูปแบบและได้รูปแบบใหม่โดยใช้ประเด็นที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดจากหลักการพัฒนาสมรรถนะ ในประเด็นหลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และปัจจัยความสำเร็จ ในประเด็น ปัจจัยด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้ชื่อว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน มีองค์ประกอบของรูปแบบ 6 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

คำอธิบายรูปแบบมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

1. หลักการพัฒนาโดยใช้บริบทเป็นฐาน การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ต้องเป็นการพัฒนาโดยการพัฒนานั้นควรใช้พื้นที่หรือสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดเป็นฐานในการพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายและภารกิจของสถานศึกษาและของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. หลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ต้องเป็นการพัฒนาโดยผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์มีบทบาทในการสนับสนุนและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิด PLC และการโค้ช

3. หลักการบูรณาการสู่ความเป็นอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูต้องใช้หลักการพัฒนาความรู้เนื้อหาผสานวิธีสอนและเทคโนโลยี (TPACK) ที่เป็นแนวคิดการบูรณาการที่ใช้ในการออกแบบวิธีสอน ทั้งนี้ในการบูรณาการนั้นต้องประสานกลมกลืนกันให้เกิดอัตลักษณ์ของครู และเอกลักษณ์ขององค์กร

4. หลักการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้การปฏิบัติงานในหน้าที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ต้องเป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในตัวครู และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูเกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น และส่งผลให้ต่อคุณภาพของผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

1. เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ และมีสมรรถนะการจัดการตนเองในภาวะภัยพิบัติ

องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู จำนวน 5 สมรรถนะ ดังนี้

1. ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร และออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูในการนำข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรหรือมวลประสบการณ์ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการประเมิน ปรับปรุงและนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิผลสูงสุดตามความมุ่งหมาย และกำหนดรูปแบบ วิธีการจัดการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างเป็นรายบุคคลของผู้เรียน มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้

ตัวชี้วัด

1.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการบริบทในท้องถิ่น

1.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมบริบทในท้องถิ่น และประเมินสถานภาพของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจเป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

1.3 จัดโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

1.4 ส่งเสริมครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับบริบทในท้องถิ่น

1.5 มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้

1.6 นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม

1.7 นิเทศการใช้หลักสูตร

1.8 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.9 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

2. ความสามารถในการวิเคราะห์บริบทของผู้เรียน หมายถึง สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนและสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีในท้องถิ่น เพื่อสามารถส่งเสริมหรือปรับพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น

ตัวชี้วัด

2.1 ดำเนินการเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน โดยการสำรวจข้อมูลจากแฟ้มประวัตินักเรียน เช่น ด้านสุขภาพ ครอบครัว ความสามารถพิเศษ

2.2 ดำเนินการเก็บข้อมูลบริบทในท้องถิ่น โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการเยี่ยมบ้านนักเรียน และรวบรวมจากกิจกรรมต่างๆ

2.3 วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียน โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต พูดคุย และกิจกรรมต่าง ๆ มาวิเคราะห์

2.4 ออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ปรับวิธีสอนให้หลากหลาย เช่น ใช้ภาพ เสียง การลงมือทำ เพื่อรองรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยง่ายโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจากกำหนดเนื้อหา เป้าหมาย ใช้เทคนิค และกิจกรรมที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้บรรลุเนื้อหาและเป้าหมาย และมีการประเมินผล เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความรู้สึกที่ดีของนักเรียนต่อการเรียนรู้ เช่น ความรู้สึกอบอุ่นใจ ผ่อนคลาย ปลอดภัย มีความสุข และอยากเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ และความสำเร็จในการเรียน

ตัวชี้วัด

3.1 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง ผสมสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาสาระกิจกรรม

3.2 จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและสิ่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการนำบริบทท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

3.3 จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครู โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

3.4 ส่งเสริมครูให้มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์

3.5 ออกแบบห้องเรียนให้รู้สึกเป็นมิตรโดยห้องเรียนให้มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเท และตกแต่งด้วยสีที่อ่อนโยน

3.6 สร้างความปลอดภัยทางจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่น และมีความเคารพซึ่งกันและกัน

4. ความสามารถในการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการเลือกสร้างและใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างหลากหลายที่เหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อทำให้การจัดการเรียนรู้น่าสนใจ และประเมินผลพัฒนา ปรับปรุง สื่อนวัตกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

4.1 ศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ

4.2 ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน

4.3 จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานด้านวิชาการ

4.4 ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวและองค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

4.5 การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.6 การเผยแพร่สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาภายในและภายนอกสถานศึกษา

5. ความสามารถในการวัดและประเมินผล หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน นับตั้งแต่การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล การใช้วิธีวัดผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและนำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ตัวชี้วัด

5.1 กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

5.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

5.3 ส่งเสริมให้ครูวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการการปฏิบัติและผลงาน

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness : A) หมายถึง การชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะนำเสนอองค์ความรู้ในลักษณะของสาระสำคัญ ประกอบกับการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ โดยดำเนินการดังนี้

1.1 นำเสนอข้อมูลเพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับสภาพบริบทในท้องถิ่น ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ได้บูรณาการกับบริบทในท้องถิ่น

1.2 ละลายพฤติกรรรมให้ยอมรับที่จะเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรม เรื่องเล่าเร้าพลัง เกม เพลง และนันทนาการอื่นๆ

1.3 ปรับแนวความคิด (Growth Mind Set) ของครูผู้สอนในสถานศึกษาให้มีแรงปรารถนาที่ทรงพลังในการพัฒนาสมรรถนะ ผ่านกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis : A) หมายถึง การสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

นำผลมาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเรียงลำดับความต้องการที่เร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนาก่อนหลังตามความจำเป็น โดยดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

2.2 วิเคราะห์สภาพปัญหาการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการสนทนากลุ่ม (Fogus Group Discussion)

2.3 สร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.4 จัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.5 ทำข้อตกลงในการพัฒนาต่อผู้บังคับบัญชา

ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development : P) หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน จัดทำตารางการดำเนินงานตามแผนสร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา และจัดหาทรัพยากร โดยดำเนินการดังนี้

3.1 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

3.2 ประชุมวางแผนร่วมกัน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนปฏิบัติงาน

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน โดยร่วมกันอภิปราย เสนอแนะ แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Do : D) หมายถึง การจัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา โดยดำเนินการดังนี้

4.1 ทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ภัยพิบัติก่อนเข้ารับการพัฒนาสมรรถนะ

4.2 ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะโดยผู้นำมุ่งให้ครูได้รับการพัฒนาเชิงปฏิบัติการผ่านการให้คำปรึกษา (Mentoring) โดยผู้เชี่ยวชาญที่คอยทำหน้าที่เป็นโค้ชเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาสมรรถนะได้

4.3 การศึกษาบทเรียนด้วยกัน (Lesson Study) เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน โดยผู้บริหารเป็นผู้นำการเรียนรู้และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน บรรยากาศเช่นนี้จะช่วยให้ครูรู้สึกว่าได้รับเกียรติมีความภาคภูมิใจและสามารถพัฒนาสมรรถนะของตนเองได้อย่างเต็มที่

4.4 ทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ภัยพิบัติหลังจากได้รับการพัฒนาสมรรถนะ

ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ (Check : C) หมายถึง การตรวจสอบว่าการพัฒนาสมรรถนะเป็นไปตามแผนไหม การติดตามควรมีทั้งระยะเริ่มต้น ระยะกลาง และระยะหลังเสร็จการพัฒนา โดยดำเนินการดังนี้

5.1 ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ ปฏิทินการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจตรงกันในการนิเทศ กำกับติดตามงาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด

5.2 กำกับติดตามงาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด

5.3 สร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection : E) หมายถึง การรายงานและสะท้อนผลการพัฒนา กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเพื่อนครู ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนา ทำให้ครูมีแนวทางในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปแล้วนั้นไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่องและประเมินผล การพัฒนาสมรรถนะเปรียบเทียบกับเป้าหมายของกิจกรรมโครงการตามแผน ปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงาน โดยดำเนินการดังนี้

6.1 นำผลการปฏิบัติมาเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้เมื่อดำเนินการไประยะหนึ่งแล้วสังเกตผลการปฏิบัติงานโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้

6.2 ระบุปัญหาและแนวทางแก้ไข และทบทวนผลการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR)

6.3 แบ่งปันความประทับใจ ปัญหา ความภาคภูมิใจ แนวปฏิบัติที่ดี แนวปฏิบัติที่ไม่ประสบความสำเร็จ

องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีดังนี้

5.1 ประเมินผลสมรรถนะก่อนและหลังการพัฒนา และประเมินความพึงพอใจหลังจากการพัฒนาของครู

5.2 ประเมินความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ และสมรรถนะการจัดการตนเองในภาวะภัยพิบัติของผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีดังนี้

6.1 ปัจจัยด้านทรัพยากร หมายถึง ควรได้รับด้านสื่อ ทรัพยากร และการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุกด้านอย่างเหมาะสม

6.2 ปัจจัยด้านครู หมายถึง ครูควรมีความสนใจในงานวิชาการ มีความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน ความรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความคิดสร้างสรรค์

6.3 ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารควรสร้างวิถีการพัฒนาสมรรถนะครู อย่างชัดเจนและเป็นระบบ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน และมีความคิดสร้างสรรค์ ประยุกต์องค์ความรู้เชิงวิชาการไปสู่การปฏิบัติ

6.4 ปัจจัยด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายร่วมพัฒนาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

6.5 ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด หมายถึง หน่วยงานต้นสังกัดควรมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

3.2 ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

การดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยดำเนินการตามกระบวนการของรูปแบบ 2APDCE มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness : A) เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะนำเสนอองค์ความรู้ในลักษณะของสาระสำคัญ ประกอบกับการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ โดยดำเนินการดังนี้

ตารางที่ 23 แสดงกระบวนการดำเนินงานขั้นตอนที่ ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness : A)

วิธีดำเนินการ	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
1. ดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาและชุมชน ทั้งในด้านบริบททางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และทรัพยากรการเรียนรู้ในท้องถิ่น โดยใช้การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตสภาพการจัดการเรียนรู้	1. นำเสนอข้อมูลเพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับสภาพบริบทในท้องถิ่น ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ได้บูรณาการกับบริบทในท้องถิ่น 2. ละลายพฤติกรรรมให้ยอมรับที่จะเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมเรื่องเล่าเร้าพลัง เกม เพลง และนันทนาการอื่นๆ 3. ปรับแนวความคิด (Growth Mind Set) ของครูผู้สอนในสถานศึกษาให้มีแรงปรารถนาที่ทรงพลังในการพัฒนาสมรรถนะ ผ่านกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ	1. เอกสารประกอบ 2. สื่อมัลติมีเดีย 3. เกม เพลง	1. สังเกตพฤติกรรม 2. การสนทนาโต้ตอบ 3. ประเมินแนวความคิดตามรูปแบบของ (Growth Mind Set)

วิธีดำเนินการ	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล

ภาพที่ 5 การชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะนำเสนอองค์ความรู้ในลักษณะของสาระสำคัญ ประกอบกับการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้

ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis : A) สำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์นำผลมาใช้

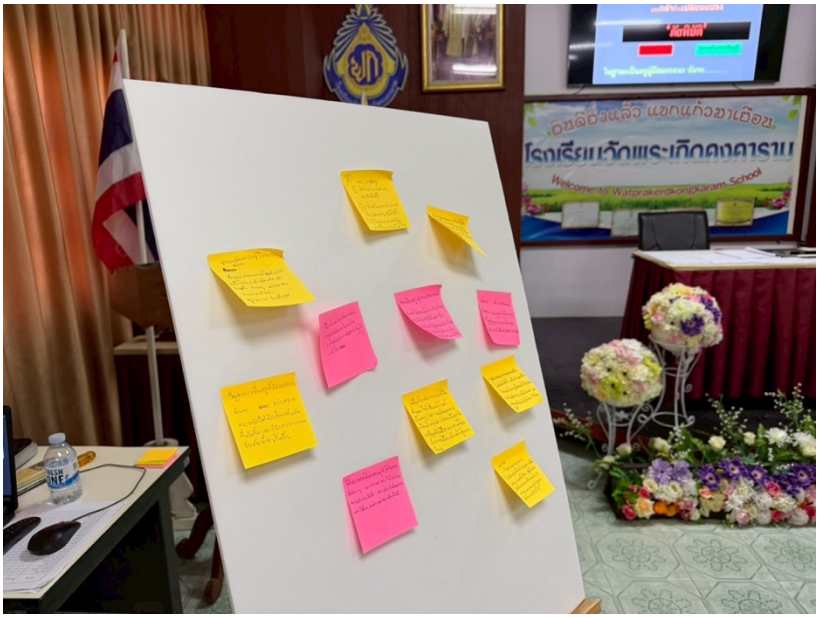
วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเรียงลำดับความต้องการที่เร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนาก่อนหลังตามความจำเป็น โดยดำเนินการดังนี้

ตารางที่ 24 แสดงกระบวนการดำเนินงานขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis : A)

วิธีดำเนินการ	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์นำผลมาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเรียงลำดับความต้องการที่เร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนาก่อนหลังตามความจำเป็น	1. ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน 2. วิเคราะห์สภาพปัญหาการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการสนทนากลุ่ม (Fogus Group Discussion) 3. สร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอนผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ 4. จัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ผ่าน	1. แบบประเมินสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น 2. โปรแกรมประยุกต์ (Application) เช่น Line , answergarden 3. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ 4. แบบฟอร์มข้อตกลง	1. จัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น PNI modified 2. ตรวจสอบรายการวิเคราะห์สภาพปัญหา 3. ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของวิสัยทัศน์ พันธกิจ 4. ตรวจสอบคุณภาพแผนการพัฒนาสมรรถนะ 5. ตรวจสอบเอกสารการทำข้อตกลงในการพัฒนา

วิธีดำเนินการ	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
	การประชุมเชิงปฏิบัติการ 5. ทำข้อตกลงในการพัฒนาต่อผู้บังคับบัญชา		

วิธีดำเนินการ	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
ภาพที่ 6 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์นำผลมาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเรียงลำดับความต้องการที่เร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนาก่อนหลังตามความจำเป็น			

ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development : P) กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน จัดทำตารางการดำเนินงานตามแผนสร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา และจัดหาทรัพยากร โดยดำเนินการดังนี้

ตารางที่ 25 แสดงกระบวนการดำเนินงานขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development : P)

วิธีดำเนินการ	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
1. กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน จัดทำตารางการดำเนินงานตามแผนสร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา และจัดหาทรัพยากร	1. จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน 2. ประชุมวางแผนร่วมกัน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนปฏิบัติงาน 3. วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน โดยร่วมกันอภิปราย เสนอแนะ แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้	1. คำสั่งแต่งตั้ง 2. เอกสารประกอบการประชุม 3. เอกสารประกอบการอภิปราย เสนอแนะ และแสดงความคิดเห็น	1. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของคำสั่ง 2. การสนทนาโต้ตอบ 3. สังเกตพฤติกรรม 4. การสนทนาโต้ตอบ

วิธีดำเนินการ	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล

ภาพที่ 7 การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน จัดทำตารางการดำเนินงานตามแผน สร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา และจัดหาทรัพยากร

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Do : D) จัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา โดยดำเนินการดังนี้

ตารางที่ 26 แสดงกระบวนการดำเนินงานขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Do : D)

วิธีดำเนินการ	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
1. จัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ	1. ทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ภัยพิบัติ ก่อนเข้ารับการพัฒนาสมรรถนะ 2. ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะโดยผู้นำมุ่งให้ครูได้รับการพัฒนาเชิงปฏิบัติการ ผ่านการให้คำปรึกษา (Mentoring) โดยผู้เชี่ยวชาญที่คอยทำหน้าที่เป็นโค้ชเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาสมรรถนะได้ 3. การศึกษาบทเรียนด้วยกัน (Lesson Study) เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน โดยผู้บริหารเป็นผู้นำการเรียนรู้และเป็นผู้	1. แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน 2. เอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ 3. เอกสารรายงานการดำเนินการ 4. กรณีตัวอย่างที่เกิดจากการดำเนินงาน (Case Study)	1. ตรวจแบบทดสอบ 2. สังเกตพฤติกรรม 3. การสนทนาโต้ตอบ 4. สังเกตพฤติกรรม 5. การสอบถามความพึงพอใจ

วิธีดำเนินการ	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
	ส่งเสริมสนับสนุน บรรยากาศเช่นนี้จะ ช่วยให้ครูรู้สึกว่า ได้รับเกียรติมีความ ภาคภูมิใจและ สามารถพัฒนา สมรรถนะของตนเอง ได้อย่างเต็มที่ 4. ทำแบบทดสอบ หลังเรียนเพื่อ ตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ภัย พิบัติ หลังจากได้รับ การพัฒนาสมรรถนะ		
			

วิธีดำเนินการ	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
 ภาพที่ 8 จัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา			

ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ (Check : C) ตรวจสอบว่าการพัฒนาสมรรถนะเป็นไปตามแผนไหม การติดตามควรมีทั้งระยะเริ่มต้น ระยะกลาง และระยะหลังเสร็จการพัฒนา โดยดำเนินการดังนี้

ตารางที่ 27 แสดงกระบวนการดำเนินงานขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ (Check : C)

วิธีดำเนินการ	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
1. ตรวจสอบว่าการพัฒนาสมรรถนะเป็นไปตามแผนไหม การติดตามควรมีทั้งระยะเริ่มต้น ระยะ	1. ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ ปฏิทินการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจตรงกันในการนิเทศ กำกับติดตาม	1. ปฏิทินการดำเนินงาน 2. หนังสือแจ้งกำหนดการ 3. แบบบันทึก PLC	1. การสอบถาม 2. การสนทนาโต้ตอบ

วิธีดำเนินการ	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
กลาง และระยะหลัง เสร็จการพัฒนา	งาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด 2. สร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)		

วิธีดำเนินการ	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล

ภาพที่ 9 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติในโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection : E) การรายงานและสะท้อนผลการพัฒนา กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเพื่อนครู ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนา ทำให้ครูมีแนวทางในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปแล้วนั้นไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่องและประเมินผล การพัฒนาสมรรถนะ เปรียบเทียบกับเป้าหมายของกิจกรรมโครงการตามแผน ปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงาน โดยดำเนินการดังนี้

ตารางที่ 28 แสดงกระบวนการดำเนินงานขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection : E)

วิธีดำเนินการ	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
1. รายงานและสะท้อนผลการพัฒนากับผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	1. ประเมินผลการพัฒนา โดยตรวจสอบผลการพัฒนาด้วยการประเมินสมรรถนะของครูผู้สอน	1. แบบประเมิน	1. ประเมินสมรรถนะครูผู้สอน 2. ประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการ	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
เพื่อการพัฒนา ทำให้ครูมีแนวทางในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่อง	2. รายงานผลการประเมินสมรรถนะหลังการพัฒนาให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบและสะท้อนผลการพัฒนา		

วิธีดำเนินการ	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
ภาพที่ 10 ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนา ทำให้ครูมีแนวทางในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปแล้วนั้น ไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่องและประเมินผล			

1. ผลการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินการ

ในการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินการ โดยการประเมินสภาพการดำเนินการ ประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู และประเมินความพึงพอใจ ดังนี้

1.1 ผลการประเมินสภาพการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

การสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน คณะครู จำนวน 17 คน นำเสนอในตารางที่ 29 ดังนี้

ตารางที่ 29 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของคณะครูต่อสภาพการดำเนินการของรูปแบบ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
ด้านการดำเนินการตามหลักการของรูปแบบ	**4.71**	**0.60**	**มากที่สุด**
1. สถานศึกษาคัดสรรและเลือกใช้จุดเด่นของแนวคิดหลักการบริหาร มาใช้ในการดำเนินงาน	4.64	0.56	มากที่สุด
2. สถานศึกษามีการดำเนินงานโดยใช้หลักการและวิธีการดำเนินงานด้านต่างๆเข้าด้วยกัน	4.52	0.77	มากที่สุด
3. สถานศึกษาใช้หลักการทำงานร่วมกันของบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถานศึกษา	4.97	0.17	มากที่สุด

ตารางที่ 29 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
4. สถานศึกษาใช้หลักการทำงานอย่างสร้างสรรค์ในการดำเนินงานของสถานศึกษา	4.80	0.45	มากที่สุด
5. สถานศึกษาใช้หลักการเสริมแรงในการดำเนินงานของสถานศึกษา	4.57	0.73	มากที่สุด
6. สถานศึกษาใช้หลักการกระจายอำนาจ ในการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้งโดยภาพรวมและงานย่อยแต่ละงาน	4.76	0.63	มากที่สุด
ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ	**4.72**	**0.53**	**มากที่สุด**
7. สถานศึกษาได้แนวทางการพัฒนาบุคลากร เพื่อไปถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้	4.57	0.73	มากที่สุด
8. สถานศึกษาได้แนวทางการพัฒนาทีมทำงานเพื่อประสิทธิภาพการทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกัน	4.95	0.26	มากที่สุด
9. สถานศึกษาได้แนวทางการพัฒนาองค์กรเพื่อการปรับตัวและเติบโตตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.63	0.61	มากที่สุด
ด้านการดำเนินงานตามองค์ประกอบหลักของรูปแบบ	**4.69**	**0.59**	**มากที่สุด**
10. สถานศึกษาดำเนินการให้แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามตัวบ่งชี้วิธีการและผลลัพธ์ของกระบวนการบริหารรวมพลังสู่ความสำเร็จ ทั้งระดับบุคคล ระดับทีมงาน/กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับโรงเรียน	4.55	0.74	มากที่สุด
11. สถานศึกษาดำเนินการส่งเสริมความร่วมมือในองค์การตามตัวบ่งชี้วิธีการและผลลัพธ์ของกระบวนการบริหารรวมพลังสู่ความสำเร็จ ทั้งระดับบุคคล ระดับทีมงาน/กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับโรงเรียน	4.77	0.61	มากที่สุด

ตารางที่ 29 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
12. สถานศึกษาดำเนินการสร้างภาวะผู้นำให้กับผู้ปฏิบัติงานตามตัวบ่งชี้วิธีการและผลลัพธ์ของกระบวนการบริหารรวมพลังสู่ความสำเร็จ ทั้งระดับบุคคล ระดับทีมงาน/กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับโรงเรียน	4.57	0.73	มากที่สุด
13. สถานศึกษาดำเนินการสร้างบรรยากาศในองค์การตามตัวบ่งชี้วิธีการและผลลัพธ์ของกระบวนการบริหารรวมพลังสู่ความสำเร็จ ทั้งระดับบุคคล ระดับทีมงาน/กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับโรงเรียน	4.95	0.26	มากที่สุด
14. สถานศึกษาดำเนินการสร้างทีมงานตามตัวบ่งชี้วิธีการและผลลัพธ์ของกระบวนการบริหารรวมพลังสู่ความสำเร็จ ทั้งระดับบุคคล ระดับทีมงาน/กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับโรงเรียน	4.63	0.61	มากที่สุด
ด้านการดำเนินงานตามกระบวนการของรูปแบบ	**4.73**	**0.52**	**มากที่สุด**
15. สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ โดยคนในองค์กรร่วมกันกำหนดทิศทาง วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ	4.80	0.45	มากที่สุด
16. สถานศึกษาดำเนินการร่วมดำเนินการตามบทบาทที่ได้รับโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม	4.54	0.76	มากที่สุด
17. สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน	4.95	0.26	มากที่สุด
18. สถานศึกษาดำเนินการแบ่งปันผลสำเร็จหรือผลลัพธ์จากการบริหารจัดการร่วมกัน	4.63	0.61	มากที่สุด

ตารางที่ 29 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
ด้านการประเมินผลรูปแบบ	**4.63**	**0.65**	**มากที่สุด**
19. สถานศึกษามีการติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงานตามข้อกำหนดในแนวทางการประเมินรูปแบบ	4.55	0.74	มากที่สุด
20. สถานศึกษามีการประเมินความพึงพอใจของบุคลากรในสถานศึกษาต่อการนำรูปแบบนี้มาใช้ในการงานของสถานศึกษา	4.80	0.45	มากที่สุด
21. สถานศึกษามีการติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงานตามข้อกำหนดในแนวทางการประเมินรูปแบบ	4.54	0.76	มากที่สุด
ด้านปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบ	**4.65**	**0.67**	**มากที่สุด**
22. ครูและผู้เกี่ยวข้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกันตามความมุ่งหวัง ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความเชื่อมั่นในตนเองว่าเป็นผู้มีความสามารถและมีคุณค่า	4.60	0.71	มากที่สุด
23. ผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการ การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน สื่อสาร และการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเพียงพอ มีการปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน	4.64	0.75	มากที่สุด
24. ผู้บริหาร มีการสนับสนุนทรัพยากรที่เอื้อต่อการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย	4.54	0.76	มากที่สุด

ตารางที่ 29 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
25. ครูและผู้เกี่ยวข้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกันตามความมุ่งหวัง ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความเชื่อมั่นในตนเองว่าเป็นผู้มีความสามารถและมีคุณค่า	4.80	0.45	มากที่สุด
รวม	**4.70**	**0.62**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 29 พบว่า ความคิดเห็นของคณะครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.70, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.62) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการดำเนินงานตามกระบวนการของรูปแบบ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย=4.73, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.52) รองลงมาได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.72 , ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.53) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผลรูปแบบ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.63 , ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.65) ตามลำดับ

1.2 ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ ก่อนและหลังการทดลอง ถ้ารูปแบบมีประสิทธิภาพสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ จะมีสมรรถนะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง จากครูโรงเรียนวัดพระเกิดคงคารามที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ จำนวน 17 คน นำเสนอผลในตารางที่ 30 ดังนี้

ตารางที่ 30 คะแนนแบบทดสอบความรู้ด้านสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูก่อนและหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

คนที่	ก่อนพัฒนา						หลังพัฒนา					
	สมรรถนะที่ 1	สมรรถนะที่ 2	สมรรถนะที่ 3	สมรรถนะที่ 4	สมรรถนะที่ 5	รวม	สมรรถนะที่ 1	สมรรถนะที่ 2	สมรรถนะที่ 3	สมรรถนะที่ 4	สมรรถนะที่ 5	รวม
1	2	3	3	1	3	12	3	4	4	4	3	18
2	2	2	2	1	2	9	4	4	3	4	4	19
3	2	3	3	1	3	12	3	4	4	4	3	18
4	3	2	2	1	3	12	3	3	3	4	3	16
5	2	2	2	1	2	9	3	4	3	1	3	14
6	3	4	3	1	3	14	4	4	3	4	3	18
7	3	3	3	1	3	13	3	4	3	3	4	17
8	2	2	1	1	2	8	4	3	3	3	3	16
9	3	4	3	1	3	14	4	4	3	1	3	15
10	3	3	2	1	3	12	3	4	2	3	4	16
11	1	3	2	4	1	11	3	3	3	4	1	14
12	1	3	0	3	1	8	3	3	3	3	4	16
13	2	3	3	3	2	13	4	3	3	3	4	17
14	3	3	1	1	3	11	2	3	3	3	3	14
15	3	1	1	1	3	9	4	3	3	3	3	16
16	4	3	2	3	2	14	3	4	4	3	4	18
17	1	3	1	1	2	8	2	3	4	3	3	15
รวม						**189**						**277**
ค่าเฉลี่ย						**11.12**						**16.29**
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน						**2.20**						**1.57**
ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย						**55.60**						**81.45**

จากตารางที่ 30 พบว่า ผลการทดสอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูก่อนการพัฒนาได้คะแนนเฉลี่ย 11.53 หลังการพัฒนาได้คะแนนเฉลี่ย 16.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนการพัฒนา 2.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังการพัฒนา 1.57 และร้อยละของคะแนนเฉลี่ยก่อนการพัฒนา 57.65 ร้อยละคะแนนเฉลี่ยหลังการพัฒนา 81.45

ตารางที่ 31 การเปรียบเทียบสมรรถนะก่อนและหลังการทดลองพัฒนา

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	การทดสอบ	$\overline{X}$	S.D.	t	df	p-value
การพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้	ก่อนพัฒนา	2.35	0.86	3.665**	16	.002
	หลังพัฒนา	3.24	0.66			
การวิเคราะห์บริบทของผู้เรียน	ก่อนพัฒนา	2.76	0.75	4.190**	16	.001
	หลังพัฒนา	3.53	0.51			
กระบวนการจัดการเรียนรู้	ก่อนพัฒนา	2.00	0.94	4.781**	16	.000
	หลังพัฒนา	3.18	0.53			
การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้และนวัตกรรมทางการศึกษา	ก่อนพัฒนา	1.53	1.01	5.125**	16	.000
	หลังพัฒนา	3.12	0.93			
การวัดและประเมินผล	ก่อนพัฒนา	2.41	0.71	3.570**	16	.003
	หลังพัฒนา	3.24	0.75			
โดยรวม	ก่อนพัฒนา	11.12	2.20	9.401**	16	.000
	หลังพัฒนา	16.29	1.57			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (p-value < .01)

จากตารางที่ 31 พบว่า ในภาพรวมสมรรถนะก่อนการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 11.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.20 และหลังการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 16.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.57 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสมรรถนะก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า สมรรถนะหลังการพัฒนาของครูสูงกว่าก่อนพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายสมรรถนะ พบว่า 1) การพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ ก่อนการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.35 ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน 0.86 หลังการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66 2) การวิเคราะห์บริบทของผู้เรียน ก่อนการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75 หลังการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ก่อนการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.94 หลังการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 4) การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา ก่อนการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.01 หลังการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.93 5) การวัดและประเมินผล ก่อนการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71 หลังการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75 ในแต่ละรายสมรรถนะหลังการพัฒนาของครูสูงกว่าก่อนพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.3 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ในการสอบถามความพึงพอใจหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน จากคณะครู จำนวน 17 คน นำเสนอในตารางที่ 32 ดังนี้

ตารางที่ 32 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. การดำเนินงานตามรูปแบบนี้ทำให้ท่านมีอิสระในการปฏิบัติงาน	4.80	0.45	มากที่สุด
2. การดำเนินงานตามรูปแบบนี้ทำให้ท่านมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีม มีความรักความสามัคคี เสมือนบุคคลในครอบครัวเดียวกัน	4.57	0.73	มากที่สุด

ตารางที่ 32 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
3. การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ท่านเข้าใจเกี่ยวกับกับงานที่รับผิดชอบ	4.76	0.63	มากที่สุด
4. การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ท่านเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองและองค์กรแบบต่อเนื่องให้สอดคล้องทันกับกระแสของการเปลี่ยนแปลง	4.57	0.73	มากที่สุด
5. การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ท่านเข้าใจเกี่ยวกับโอกาสในการพัฒนาการแสวงหาวิธีการทำงานที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด	4.88	0.35	มากที่สุด
6. การดำเนินงานตามรูปแบบช่วยให้ท่านทำงานมีความสุขมากขึ้น	4.52	0.77	มากที่สุด
7. การดำเนินงานตามรูปแบบนี้ทำให้ตระหนักและเห็นคุณค่าของผลงานที่ตนเองปฏิบัติ เพื่อไปถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้	4.77	0.61	มากที่สุด
8. การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ท่านเข้าใจง่าย และสะดวกในการดำเนินงานของท่าน	4.82	0.44	มากที่สุด
9. การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและบริหารงาน	4.54	0.76	มากที่สุด
10. การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ทุกคนร่วมกันกำหนดเป้าหมายองค์กร มีทิศทางที่เป็นระบบ มีการประสานงานตามโครงสร้างที่ชัดเจน และส่งผลให้องค์กรสามารถปรับตัวและเติบโตตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.92	0.34	มากที่สุด
11. ท่านมีความพึงพอใจต่อการให้แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	4.75	0.48	มากที่สุด

ตารางที่ 32 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
12. ท่านมีความพึงพอใจต่อการส่งเสริมความร่วมมือในองค์การ	4.55	0.74	มากที่สุด
13. ท่านมีความพึงพอใจต่อการสร้างภาวะผู้นำให้กับผู้ปฏิบัติงาน	4.57	0.73	มากที่สุด
14. ท่านมีความพึงพอใจต่อการสร้างบรรยากาศในองค์การ	4.68	0.71	มากที่สุด
15. ท่านมีความพึงพอใจต่อการสร้างทีมงาน	4.60	0.71	มากที่สุด
16. โดยสรุปแล้วท่านพึงพอใจในการดำเนินงานตามรูปแบบนี้	4.64	0.75	มากที่สุด
17. โดยภาพรวมแล้วท่านพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการดำเนินงานของสถานศึกษาตามรูปแบบนี้	4.80	0.45	มากที่สุด
รวม	**4.69**	**0.64**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 32 พบว่า ความพึงพอใจของคณะครูต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.69, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.64) โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ทุกคนร่วมกันกำหนดเป้าหมายองค์กร มีทิศทางที่เป็นระบบ มีการประสานงานตามโครงสร้างที่ชัดเจน และส่งผลให้องค์กรสามารถปรับตัวและเติบโตตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย=4.92, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.34) การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ท่านเข้าใจเกี่ยวกับโอกาสในการพัฒนาการแสวงหาวิธีการทำงานที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด (ค่าเฉลี่ย=4.88, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.35) และการดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ท่านเข้าใจง่าย และสะดวกในการดำเนินงานของท่าน (ค่าเฉลี่ย=4.82, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.44) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ตารางที่ 33 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
1. รูปแบบมีวัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ที่ชัดเจน ตรวจสอบความสำเร็จได้	4.25	0.45	มาก
2. รูปแบบมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือสถานศึกษาดำเนินการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติได้	4.33	0.49	มาก
3. รูปแบบดังกล่าวช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาได้ทราบถึงจุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนา	4.42	0.51	มาก
4. รูปแบบมีแนวทางการพัฒนาที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงและทันเวลาโดยมีการระบุระยะเวลา และวิธีการพัฒนา ที่ชัดเจนเหมาะสม มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน	4.17	0.39	มาก
5. รูปแบบดังกล่าวสามารถใช้ในการส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	4.17	0.39	มาก
6. รูปแบบดังกล่าวมีการส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน	4.08	0.29	มาก

ตารางที่ 33 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
7. รูปแบบดังกล่าวมีการสร้างและรักษาระบบที่เหมาะสมและยืนหยัดเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่	4.50	0.52	มาก
ภาพรวม	**4.27**	**0.45**	**มาก**

จากตารางที่ 33 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน (N = 21) โดยภาพรวมพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.27, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.45) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ รูปแบบดังกล่าวมีการสร้างและรักษาระบบที่เหมาะสมและยืนหยัดเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.50, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.52) รองลงมาคือ รูปแบบดังกล่าวช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาได้ทราบถึงจุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนา อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.42, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.51) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ รูปแบบดังกล่าวมีการส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน อยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย = 4.08, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.29) ตามลำดับ

ตารางที่ 34 ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเป็นประโยชน์
1. รูปแบบที่มีความน่าสนใจต่อการนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง	4.89	0.33	มากที่สุด
2. รูปแบบมีความสอดคล้องกับความมุ่งหวังของผู้ใช้หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.56	0.53	มากที่สุด

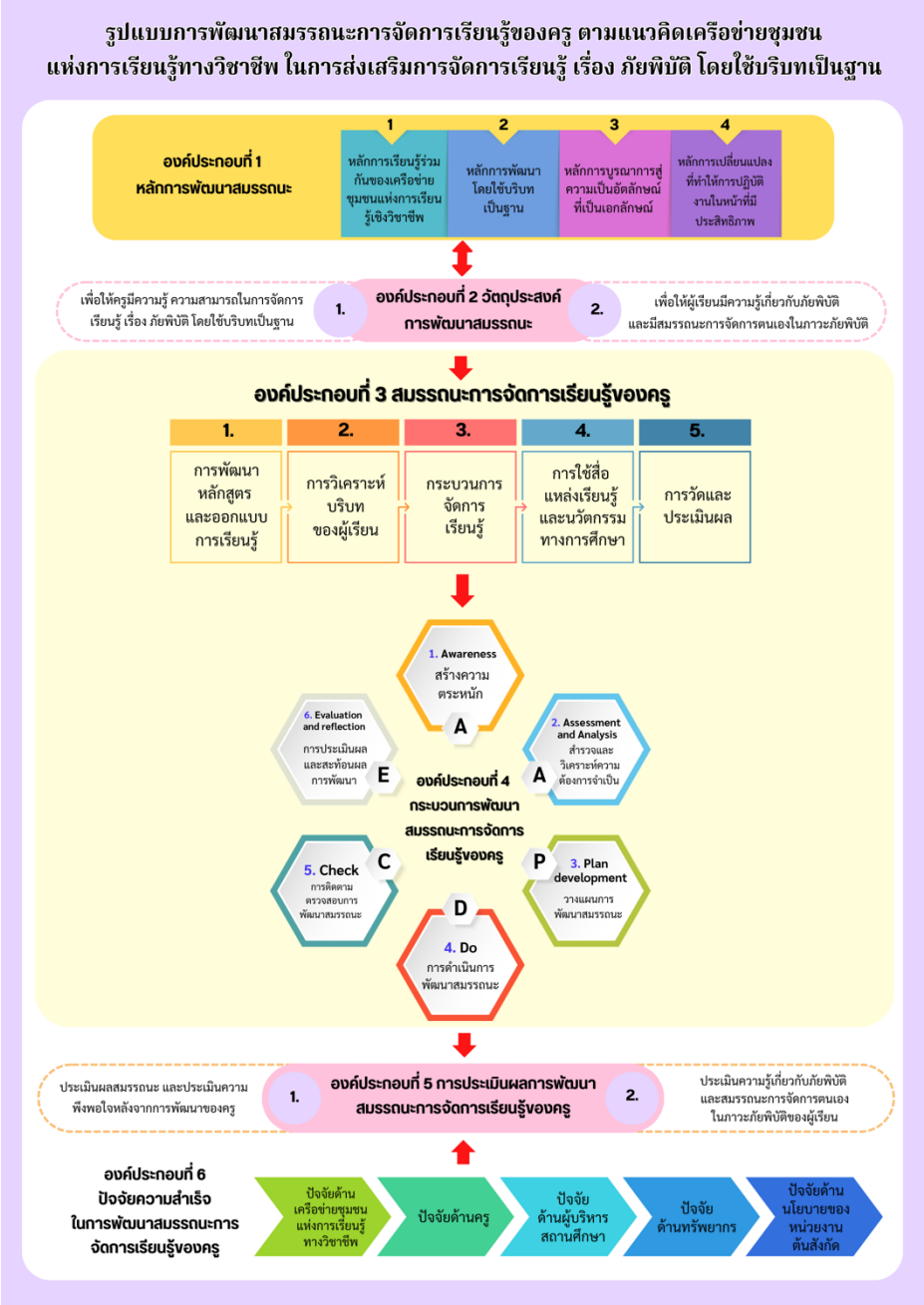
ตารางที่ 34 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเป็นประโยชน์
3. รูปแบบทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อการนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง	4.33	0.50	มาก
4. รูปแบบตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.56	0.53	มากที่สุด
5. รูปแบบมีคุณค่าและเกิดประโยชน์กับผู้ที่นำรูปแบบไปใช้	4.67	0.71	มากที่สุด
6. ผู้เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการ ติดตาม และประเมินผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบได้	4.78	0.44	มากที่สุด
7. ผลที่ได้จากการใช้รูปแบบ มีความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับเวลาและงบประมาณที่ใช้	4.78	0.44	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.65**	**0.50**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 34 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน (N = 21) โดยภาพรวมพบว่ามีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.65, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.50) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ รูปแบบที่มีความน่าสนใจต่อการนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.89, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.33) รองลงมาคือ ผู้เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการ ติดตาม และประเมินผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบได้ และผลที่ได้จากการใช้รูปแบบ มีความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับเวลาและงบประมาณที่ใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.78, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.44) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ รูปแบบทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อการนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.33, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.50) ตามลำดับ

จากการปรับปรุงรูปแบบและได้รูปแบบใหม่โดยใช้ประเด็นที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดจากหลักการพัฒนาสมรรถนะ ในประเด็นหลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และปัจจัยความสำเร็จ ในประเด็น ปัจจัยด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการ

เรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้ชื่อว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน นำเสนอในภาพที่ 11 ดังนี้

ภาพที่ 11 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน มีองค์ประกอบของรูปแบบ 6 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

คำอธิบายรูปแบบมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

1. หลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ต้องเป็นการพัฒนาโดยผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์มีบทบาทในการสนับสนุนและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิด PLC และการโค้ช

2. หลักการพัฒนาโดยใช้บริบทเป็นฐาน การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ต้องเป็นการพัฒนาโดยการพัฒนานั้นควรใช้พื้นที่หรือสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดเป็นฐานในการพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายและภารกิจของสถานศึกษาและของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. หลักการบูรณาการสู่ความเป็นอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูต้องใช้หลักการพัฒนาความรู้เนื้อหาผสานวิธีสอนและเทคโนโลยี (TPACK) ที่เป็นแนวคิดการบูรณาการที่ใช้ในการออกแบบวิธีสอน ทั้งนี้ในการบูรณาการนั้นต้องประสานกลมกลืนกันให้เกิดอัตลักษณ์ของครู และเอกลักษณ์ขององค์กร

4. หลักการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้การปฏิบัติงานในหน้าที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ต้องเป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในตัวครูและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูเกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น และส่งผลให้ต่อคุณภาพของผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

1. เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ และมีสมรรถนะการจัดการตนเองในภาวะภัยพิบัติ

องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู จำนวน 5 สมรรถนะ ดังนี้

1. ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร และออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูในการนำข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรหรือมวลประสบการณ์ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการประเมิน ปรับปรุงและนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิผลสูงสุดตามความมุ่งหมาย และกำหนดรูปแบบ วิธีการจัดการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างเป็นรายบุคคลของผู้เรียน มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้

ตัวชี้วัด

1.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการบริบทในท้องถิ่น

1.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมบริบทในท้องถิ่น และประเมินสถานภาพของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจเป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

1.3 จัดโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

1.4 ส่งเสริมครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับบริบทในท้องถิ่น

1.5 มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้

1.6 นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม

1.7 นิเทศการใช้หลักสูตร

1.8 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.9 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

2. ความสามารถในการวิเคราะห์บริบทของผู้เรียน หมายถึง สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนและสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีในท้องถิ่น เพื่อสามารถส่งเสริมหรือปรับพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น

ตัวชี้วัด

2.1 ดำเนินการเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน โดยการสำรวจข้อมูลจากแฟ้มประวัตินักเรียน เช่น ด้านสุขภาพ ครอบครัว ความสามารถพิเศษ

2.2 ดำเนินการเก็บข้อมูลบริบทในท้องถิ่น โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการเยี่ยมบ้านนักเรียน และรวบรวมจากกิจกรรมต่างๆ

2.3 วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียน โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต พูดคุย และกิจกรรมต่าง ๆ มาวิเคราะห์

2.4 ออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ปรับวิธีสอนให้หลากหลาย เช่น ใช้ภาพ เสียง การลงมือทำ เพื่อรองรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยง่ายโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจากกำหนดเนื้อหา เป้าหมาย ใช้เทคนิค และกิจกรรมที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้บรรลุเนื้อหาและเป้าหมาย และมีการประเมินผล เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความรู้สึกที่ดีของนักเรียนต่อการเรียนรู้ เช่น ความรู้สึกอบอุ่นใจ ผ่อนคลาย ปลอดภัย มีความสุข และอยากเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ และความสำเร็จในการเรียน

ตัวชี้วัด

3.1 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง ผสมสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาสาระกิจกรรม

3.2 จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและสิ่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการนำบริบทท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

3.3 จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครู โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกัน หรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

3.4 ส่งเสริมครูให้มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์

3.5 ออกแบบห้องเรียนให้รู้สึกเป็นมิตรโดยห้องเรียนให้มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเท และตกแต่งด้วยสีที่อ่อนโยน

3.6 สร้างความปลอดภัยทางจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่น และมีความเคารพซึ่งกันและกัน

4. ความสามารถในการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการเลือกสร้างและใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างหลากหลายที่เหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อทำให้การจัดการเรียนรู้น่าสนใจ และประเมินผลพัฒนา ปรับปรุง สื่อนวัตกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

4.1 ศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ

4.2 ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน

4.3 จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานด้านวิชาการ

4.4 ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวและองค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

4.5 การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.6 การเผยแพร่สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาภายในและภายนอกสถานศึกษา

5. ความสามารถในการวัดและประเมินผล หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน นับตั้งแต่การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล การใช้วิธีวัดผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและนำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ตัวชี้วัด

5.1 กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

5.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

5.3 ส่งเสริมให้ครูวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการการปฏิบัติและผลงาน

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness : A) หมายถึง การชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะนำเสนอองค์ความรู้ในลักษณะของสาระสำคัญ ประกอบกับการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ โดยดำเนินการดังนี้

1.1 นำเสนอข้อมูลเพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับสภาพบริบทในท้องถิ่น ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ได้บูรณาการกับบริบทในท้องถิ่น

1.2 ละลายพฤติกรรรมให้ยอมรับที่จะเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรม เรื่องเล่าเร้าพลัง เกม เพลง และนันทนาการอื่นๆ

1.3 ปรับแนวความคิด (Growth Mind Set) ของครูผู้สอนในสถานศึกษาให้มีแรงปรารถนาที่ทรงพลังในการพัฒนาสมรรถนะ ผ่านกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis : A) หมายถึง การสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ นำผลมาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเรียงลำดับความต้องการที่เร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนาก่อนหลังตามความจำเป็น โดยดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

2.2 วิเคราะห์สภาพปัญหาการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการสนทนากลุ่ม (Fogus Group Discussion)

2.3 สร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.4 จัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.5 ทำข้อตกลงในการพัฒนาต่อผู้บังคับบัญชา

ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development : P) หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน จัดทำตารางการดำเนินงานตามแผนสร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา และจัดหาทรัพยากร โดยดำเนินการดังนี้

3.1 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

3.2 ประชุมวางแผนร่วมกัน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนปฏิบัติงาน

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน โดยร่วมกันอภิปราย เสนอแนะ แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Do : D) หมายถึง การจัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา โดยดำเนินการดังนี้

4.1 ทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ภัยพิบัติก่อนเข้ารับการพัฒนาสมรรถนะ

4.2 ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะโดยผู้นำมุ่งให้ครูได้รับการพัฒนาเชิงปฏิบัติการผ่านการให้คำปรึกษา (Mentoring) โดยผู้เชี่ยวชาญที่คอยทำหน้าที่เป็นโค้ชเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาสมรรถนะได้

4.3 การศึกษาบทเรียนด้วยกัน (Lesson Study) เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน โดยผู้บริหารเป็นผู้นำการเรียนรู้และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน บรรยากาศเช่นนี้จะช่วยให้ครูรู้สึกว่าได้รับเกียรติมีความภาคภูมิใจและสามารถพัฒนาสมรรถนะของตนเองได้อย่างเต็มที่

4.4 ทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ภัยพิบัติหลังจากได้รับการพัฒนาสมรรถนะ

ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ (Check : C) หมายถึง การตรวจสอบว่าการพัฒนาสมรรถนะเป็นไปตามแผนไหม การติดตามควรมีทั้งระยะเริ่มต้น ระยะกลาง และระยะหลังเสร็จการพัฒนา โดยดำเนินการดังนี้

5.1 ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ ปฏิทินการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจตรงกันในการนิเทศ กำกับติดตามงาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด

5.2 กำกับติดตามงาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด

5.3 สร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection : E) หมายถึง การรายงานและสะท้อนผลการพัฒนา กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเพื่อนครู ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนา ทำให้ครูมีแนวทางในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปแล้วนั้นไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่องและประเมินผล การพัฒนาสมรรถนะเปรียบเทียบกับเป้าหมายของกิจกรรมโครงการตามแผน ปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงาน โดยดำเนินการดังนี้

6.1 นำผลการปฏิบัติมาเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้เมื่อดำเนินการไประยะหนึ่งแล้ว สังเกตผลการปฏิบัติงานโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้

6.2 ระบุปัญหาและแนวทางแก้ไข และทบทวนผลการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR)

6.3 แบ่งปันความประทับใจ ปัญหา ความภาคภูมิใจ แนวปฏิบัติที่ดี แนวปฏิบัติที่ไม่ประสบความสำเร็จ

องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีดังนี้

5.1 ประเมินผลสมรรถนะก่อนและหลังการพัฒนา และประเมินความพึงพอใจหลังจากการพัฒนาของครู

5.2 ประเมินความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ และสมรรถนะการจัดการตนเองในภาวะภัยพิบัติของผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีดังนี้

6.1 ปัจจัยด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายร่วมพัฒนาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

6.2 ปัจจัยด้านครู หมายถึง ครูควรมีความสนใจในงานวิชาการ มีความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน ความรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความคิดสร้างสรรค์

6.3 ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารควรสร้างวิถีการพัฒนาสมรรถนะครู อย่างชัดเจนและเป็นระบบ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน และมีความคิดสร้างสรรค์ ประยุกต์องค์ความรู้เชิงวิชาการไปสู่การปฏิบัติ

6.4 ปัจจัยด้านทรัพยากร หมายถึง ควรได้รับด้านสื่อ ทรัพยากร และการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุกด้านอย่างเหมาะสม

6.5 ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด หมายถึง หน่วยงานต้นสังกัดควรมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

บทที่ 5
สรุปผลการศึกษาอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้ 1) ศึกษาองค์ประกอบและแนวทาง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสังเคราะห์เอกสาร สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา 2) สร้างและตรวจสอบรูปแบบ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา 3) ทดลองใช้รูปแบบ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ครูโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม จำนวน 17 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลโดย ใช้แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็นแบบประเมินสภาพการดำเนินการตามรูปแบบ แบบประเมินสมรรถนะ แบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดย หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความต้องการจำเป็น 4) ประเมินรูปแบบ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 26 คน เก็บรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยสามารถสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียด ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

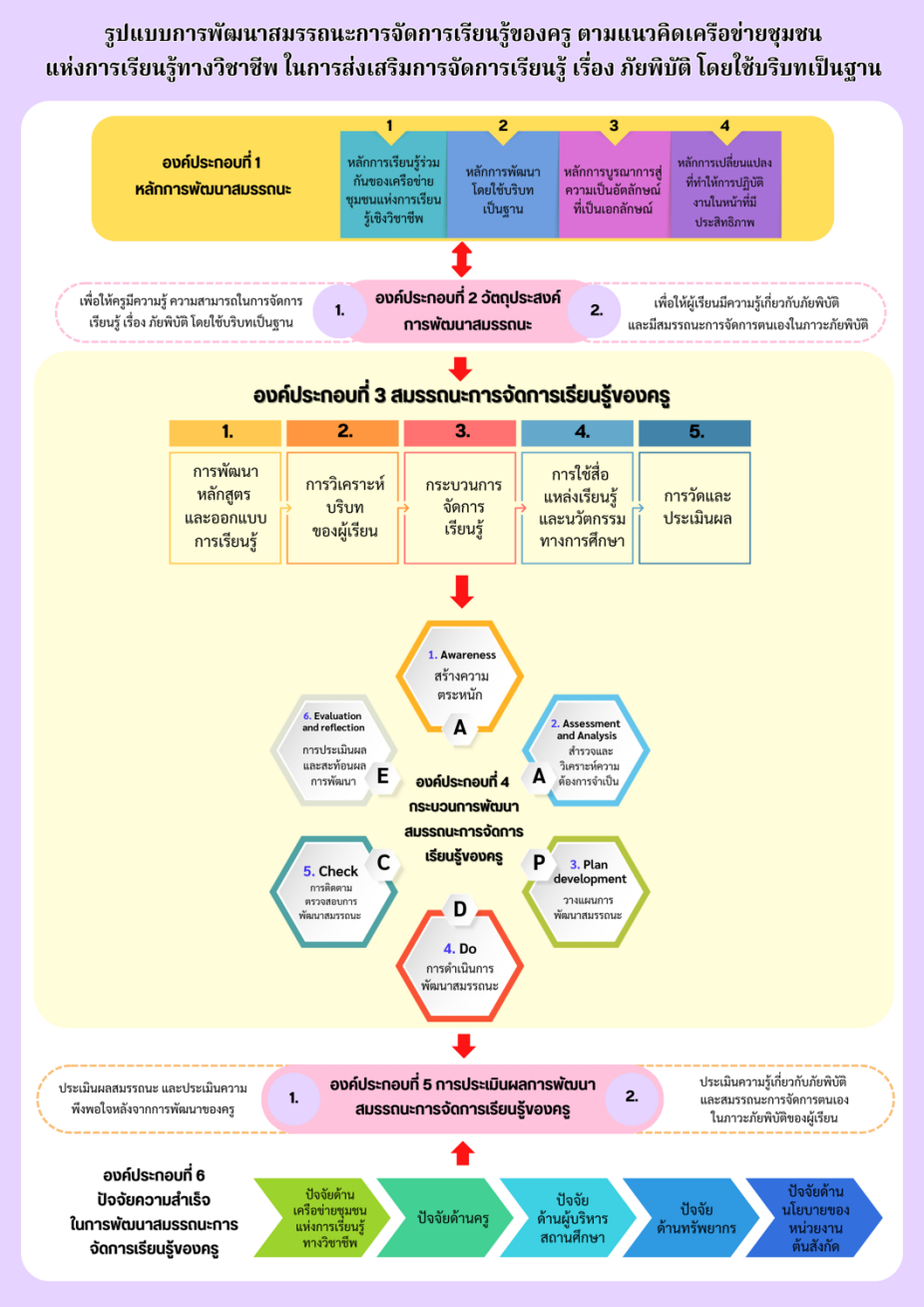
1. การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มี 7 สมรรถนะ ดังนี้ 1) การรู้จักผู้เรียนรายบุคคล 2) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การออกแบบการเรียนรู้ 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5) การสร้างบรรยากาศด้านจิตวิทยา 6) การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา 7) การวัดและประเมินผล และการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 4

การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา

2. การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

2.1 การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ได้รูปแบบใหม่โดยใช้ประเด็นที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดจากหลักการพัฒนาสมรรถนะ ในประเด็นหลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และปัจจัยความสำเร็จ ในประเด็น ปัจจัยด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้ชื่อว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน นำเสนอในภาพที่ 12 ดังนี้

ภาพที่ 12 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน มีองค์ประกอบของรูปแบบ 6 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
คำอธิบายรูปแบบมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

1. หลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ต้องเป็นการพัฒนาโดยผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์มีบทบาทในการสนับสนุนและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิด PLC และการโค้ช

2. หลักการพัฒนาโดยใช้บริบทเป็นฐาน การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ต้องเป็นการพัฒนาโดยการพัฒนานั้นควรใช้พื้นที่หรือสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดเป็นฐานในการพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายและภารกิจของสถานศึกษาและของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. หลักการบูรณาการสู่ความเป็นอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูต้องใช้หลักการพัฒนาความรู้เนื้อหาผสานวิธีสอนและเทคโนโลยี (TPACK) ที่เป็นแนวคิดการบูรณาการที่ใช้ในการออกแบบวิธีสอน ทั้งนี้ในการบูรณาการนั้นต้องประสานกลมกลืนกันให้เกิดอัตลักษณ์ของครู และเอกลักษณ์ขององค์กร

4. หลักการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้การปฏิบัติงานในหน้าที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ต้องเป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในตัวครูและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูเกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น และส่งผลให้ต่อคุณภาพของผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

1. เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ และมีสมรรถนะการจัดการตนเองในภาวะภัยพิบัติ

องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู จำนวน 5 สมรรถนะ ดังนี้

1. ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร และออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูในการนำข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรหรือมวลประสบการณ์ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ตามเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการประเมิน ปรับปรุง และนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิผลสูงสุดตามความมุ่งหมาย และกำหนดรูปแบบ วิธีการจัดการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างเป็นรายบุคคลของผู้เรียน มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้

ตัวชี้วัด

1.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการบริบทในท้องถิ่น

1.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมบริบทในท้องถิ่น และประเมินสถานภาพของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจเป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

1.3 จัดโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

1.4 ส่งเสริมครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับบริบทในท้องถิ่น

1.5 มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้

1.6 นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม

1.7 นิเทศการใช้หลักสูตร

1.8 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.9 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

2. ความสามารถในการวิเคราะห์บริบทของผู้เรียน หมายถึง สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนและสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีในท้องถิ่น เพื่อสามารถส่งเสริมหรือปรับพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น

ตัวชี้วัด

2.1 ดำเนินการเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน โดยการสำรวจข้อมูลจากแฟ้มประวัตินักเรียน เช่น ด้านสุขภาพ ครอบครัว ความสามารถพิเศษ

2.2 ดำเนินการเก็บข้อมูลบริบทในท้องถิ่น โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการเยี่ยมบ้านนักเรียน และรวบรวมจากกิจกรรมต่างๆ

2.3 วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียน โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต พูดคุย และกิจกรรมต่าง ๆ มาวิเคราะห์

2.4 ออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ปรับวิธีสอนให้หลากหลาย เช่น ใช้ภาพ เสียง การลงมือทำ เพื่อรองรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยง่ายโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจากกำหนดเนื้อหา เป้าหมาย ใช้เทคนิค และกิจกรรมที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้บรรลุเนื้อหาและเป้าหมาย และมีการประเมินผล เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความรู้สึกที่ดีของนักเรียนต่อการเรียนรู้ เช่น ความรู้สึกอบอุ่นใจ ผ่อนคลาย ปลอดภัย มีความสุข และอยากเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ และความสำเร็จในการเรียน

ตัวชี้วัด

3.1 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง ผสมสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาสาระกิจกรรม

3.2 จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและสิ่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการนำบริบทท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

3.3 จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครู โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

3.4 ส่งเสริมครูให้มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์

3.5 ออกแบบห้องเรียนให้รู้สึกเป็นมิตร โดยห้องเรียนให้มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเท และตกแต่งด้วยสีที่อ่อนโยน

3.6 สร้างความปลอดภัยทางจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่น และมีความเคารพซึ่งกันและกัน

4. ความสามารถในการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการเลือกสร้างและใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างหลากหลายที่เหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อทำให้การจัดการเรียนรู้น่าสนใจ และประเมินผลพัฒนา ปรับปรุง สื่อนวัตกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

4.1 ศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ

4.2 ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน

4.3 จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานด้านวิชาการ

4.4 ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวและองค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

4.5 การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.6 การเผยแพร่สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาภายในและภายนอกสถานศึกษา

5. ความสามารถในการวัดและประเมินผล หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียนนับตั้งแต่การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล การใช้วิธีวัดผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและนำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ตัวชี้วัด

5.1 กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

5.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

5.3 ส่งเสริมให้ครูวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการการปฏิบัติและผลงาน

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness : A) หมายถึง การชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะนำเสนอองค์ความรู้ในลักษณะของสาระสำคัญ ประกอบกับการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ โดยดำเนินการดังนี้

1.1 นำเสนอข้อมูลเพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับสภาพบริบทในท้องถิ่น ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ได้บูรณาการกับบริบทในท้องถิ่น

1.2 ละลายพฤติกรรรมให้ยอมรับที่จะเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรม เรื่องเล่าเร้าพลัง เกม เพลง และนันทนาการอื่นๆ

1.3 ปรับแนวความคิด (Growth Mind Set) ของครูผู้สอนในสถานศึกษาให้มีแรงปรารถนาที่ทรงพลังในการพัฒนาสมรรถนะ ผ่านกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis : A) หมายถึง การสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ นำผลมาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเรียงลำดับความต้องการที่เร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนาก่อนหลังตามความจำเป็น โดยดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

2.2 วิเคราะห์สภาพปัญหาการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการสนทนากลุ่ม (Fogus Group Discussion)

2.3 สร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.4 จัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.5 ทำข้อตกลงในการพัฒนาต่อผู้บังคับบัญชา

ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development : P) หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน จัดทำตารางการดำเนินงานตามแผนสร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา และจัดหาทรัพยากร โดยดำเนินการดังนี้

3.1 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

3.2 ประชุมวางแผนร่วมกัน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนปฏิบัติงาน

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน โดยร่วมกันอภิปราย เสนอแนะ แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Do : D) หมายถึง การจัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา โดยดำเนินการดังนี้

4.1 ทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ภัยพิบัติก่อนเข้ารับการพัฒนาสมรรถนะ

4.2 ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะโดยผู้นำมุ่งให้ครูได้รับการพัฒนาเชิงปฏิบัติการผ่านการให้คำปรึกษา (Mentoring) โดยผู้เชี่ยวชาญที่คอยทำหน้าที่เป็นโค้ชเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาสมรรถนะได้

4.3 การศึกษาบทเรียนด้วยกัน (Lesson Study) เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน โดยผู้บริหารเป็นผู้นำการเรียนรู้และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน บรรยากาศเช่นนี้จะช่วยให้ครูรู้สึกว่าได้รับเกียรติมีความภาคภูมิใจและสามารถพัฒนาสมรรถนะของตนเองได้อย่างเต็มที่

4.4 ทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ภัยพิบัติหลังจากได้รับการพัฒนาสมรรถนะ

ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ (Check : C) หมายถึง การตรวจสอบว่าการพัฒนาสมรรถนะเป็นไปตามแผนไหม การติดตามควรมีทั้งระยะเริ่มต้น ระยะกลาง และระยะหลังเสร็จการพัฒนา โดยดำเนินการดังนี้

5.1 ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ ปฏิทินการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจตรงกันในการนิเทศ กำกับติดตามงาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด

5.2 กำกับติดตามงาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด

5.3 สร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection : E) หมายถึง การรายงานและสะท้อนผลการพัฒนา กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเพื่อนครู ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนา ทำให้ครูมีแนวทางในการนำความรู้และ

ประสบการณ์ที่ได้รับไปแล้วนั้นไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่องและประเมินผล การพัฒนาสมรรถนะเปรียบเทียบกับเป้าหมายของกิจกรรมโครงการตามแผน ปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงาน โดยดำเนินการดังนี้

6.1 นำผลการปฏิบัติมาเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้เมื่อดำเนินการไประยะหนึ่งแล้ว สังเกตผลการปฏิบัติงานโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้

6.2 ระบุปัญหาและแนวทางแก้ไข และทบทวนผลการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR)

6.3 แบ่งปันความประทับใจ ปัญหา ความภาคภูมิใจ แนวปฏิบัติที่ดี แนวปฏิบัติที่ไม่ประสบความสำเร็จ

องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีดังนี้

5.1 ประเมินผลสมรรถนะก่อนและหลังการพัฒนา และประเมินความพึงพอใจหลังจากการพัฒนาของครู

5.2 ประเมินความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ และสมรรถนะการจัดการตนเองในภาวะภัยพิบัติของผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีดังนี้

6.1 ปัจจัยด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายร่วมพัฒนาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

6.2 ปัจจัยด้านครู หมายถึง ครูควรมีความสนใจในงานวิชาการ มีความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน ความรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความคิดสร้างสรรค์

6.3 ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารควรสร้างวิถีการพัฒนาสมรรถนะครู อย่างชัดเจนและเป็นระบบ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน และมีความคิดสร้างสรรค์ ประยุกต์องค์ความรู้เชิงวิชาการไปสู่การปฏิบัติ

6.4 ปัจจัยด้านทรัพยากร หมายถึง ควรได้รับด้านสื่อ ทรัพยากร และการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุกด้านอย่างเหมาะสม

6.5 ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด หมายถึง หน่วยงานต้นสังกัดควรมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

2.2 ผลการการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้

บริบทเป็นฐาน ด้านความถูกต้อง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.60, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.60) เมื่อพิจารณารายการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ รูปแบบมีความถูกต้องตามหลักวิชาการโดยจัดเรียงหัวข้อเนื้อหาเป็นระบบครบถ้วน ทันสมัย มีการค้นคว้าอ้างอิงถูกต้องเชื่อถือได้ เรียบเรียงเนื้อหาได้ถูกต้องตามหลักภาษา และจัดเรียงหัวข้อเนื้อหาเป็นระบบ และรูปแบบมีการเรียบเรียงเนื้อหาได้สาระครอบคลุม และข้อมูลหลักฐานครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง (ค่าเฉลี่ย= 4.78, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.44) รูปแบบมีการใช้ภาษา สื่อสารได้ชัดเจนกับกลุ่มเป้าหมายเข้าใจง่าย และรูปแบบทำให้เกิดคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพได้อย่างน่าเชื่อถือ (ค่าเฉลี่ย= 4.56, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.73) ตามลำดับ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ รูปแบบได้มีการพัฒนามาจากการศึกษาข้อมูลรอบด้าน ทำให้มีความน่าเชื่อถือ (ค่าเฉลี่ย= 4.33, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.87) ด้านความเป็นไปได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.56, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.58) เมื่อพิจารณารายการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ รูปแบบสามารถนำไปใช้ในการดำเนินการในสถานการณ์จริงได้ (ค่าเฉลี่ย= 4.78, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.44) รูปแบบสามารถดำเนินการได้ในระเวลาที่กำหนดไว้ได้อย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย= 4.67, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.50) รูปแบบนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (ค่าเฉลี่ย= 4.56, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.73) และรูปแบบมีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการนำรูปแบบไปใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ (ค่าเฉลี่ย= 4.44, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.53) ตามลำดับ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ รูปแบบมีการกำหนดทรัพยากรในการสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากร สนับสนุนการดำเนินการในการบริหารให้เกิดความสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (ค่าเฉลี่ย= 4.33, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.71

3. การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

3.1 ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ผลการวิเคราะห์และจัดลำดับสภาพที่เป็นจริง ภาพรวมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.06 , σ = 0.78) เมื่อพิจารณาตามประเด็นพบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.12, σ = 0.93) ลำดับถัดมา ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการ

จัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.08, σ = 0.80) ต่อมาเป็น องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.07, σ = 070) ต่อมาเป็น องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.03, σ = 0.57) ลำดับถัดมา ได้แก่ องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.02, σ = 0.93) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.01, σ = 0.72)

ผลการวิเคราะห์สภาพที่ควรจะเป็น ภาพรวมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.65, σ = 0.57) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.74, σ = 0.55) ลำดับถัดมา ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.73, σ = 0.51) ลำดับถัด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.65, σ = 0.56) ต่อมาเป็น องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.64, σ = 0.57) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู (μ = 4.59, σ = 0.59)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}$ พบว่า ประเด็นที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู และองค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มี $PNI_{Modified}$ เท่ากัน ($PNI_{Modified}$ = 0.16) ลำดับถัดมา คือ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ($PNI_{Modified}$ = 0.15) ต่อมาเป็น องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู และองค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มี $PNI_{Modified}$ เท่ากัน ($PNI_{Modified}$ = 0.14) ต่อมาเป็น การสร้างบรรยากาศด้านจิตวิทยา ($PNI_{Modified}$ = 0.17) ต่อมาเป็น กระบวนการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{Modified}$ = 0.14) และมีค่าความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ($PNI_{Modified}$ = 0.13)

3.2 ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ดังนี้ 1) ความคิดเห็นของคณะครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.70, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.62) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

ได้แก่ ด้านการดำเนินงานตามกระบวนการของรูปแบบ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.73, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.52) รองลงมาได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.72 , ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.53) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผลรูปแบบ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.63 , ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.65) ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูก่อนการพัฒนาได้คะแนนเฉลี่ย 10.94 หลังการพัฒนาได้คะแนนเฉลี่ย 16.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนการพัฒนา 2.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังการพัฒนา 1.57 และร้อยละของคะแนนเฉลี่ยก่อนการพัฒนา 54.70 ร้อยละคะแนนเฉลี่ยหลังการพัฒนา 81.45 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสมรรถนะก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า สมรรถนะหลังการพัฒนาของครูสูงกว่าก่อนพัฒนา 3) ความพึงพอใจของคณะครูต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.69, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.64) โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ทุกคนร่วมกันกำหนดเป้าหมายองค์กร มีทิศทางที่เป็นระบบ มีการประสานงานตามโครงสร้างที่ชัดเจน และส่งผลให้องค์กรสามารถปรับตัวและเติบโตตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย=4.92, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.34) การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ท่านเข้าใจเกี่ยวกับโอกาสในการพัฒนาการแสวงหาวิธีการทำงานที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด (ค่าเฉลี่ย=4.88, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.35) และการดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ท่านเข้าใจง่าย และสะดวกในการดำเนินงานของท่าน (ค่าเฉลี่ย=4.82, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.44) ตามลำดับ

4. การประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ด้านความเหมาะสมพบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยภาพรวมพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.27, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.45) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ รูปแบบดังกล่าวมีการสร้างและรักษาระบบที่เหมาะสมและยืนหยัดเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.50, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.52) รองลงมาคือ รูปแบบดังกล่าวช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาได้ทราบถึงจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.42, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.51) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ รูปแบบดังกล่าวมีการส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน อยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย = 4.08, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.29) ตามลำดับ ด้านความเป็นประโยชน์ พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยภาพรวมพบว่ามีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.65, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.50) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ รูปแบบที่มีความน่าสนใจต่อการนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.89, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.33) รองลงมาคือ ผู้เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการ ติดตามและประเมินผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบได้ และผลที่ได้จากการใช้รูปแบบ มีความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับเวลาและงบประมาณที่ใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.78, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.44) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ รูปแบบทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อการนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.33, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.50) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มี 7 สมรรถนะ ดังนี้ 1) การรู้จักผู้เรียนรายบุคคล 2) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การออกแบบการเรียนรู้ 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5) การสร้างบรรยากาศด้านจิตวิทยา 6) การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา 7) การวัดและประเมินผล ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาสมรรถนะครูตั้งอยู่บนกรอบมาตรฐานวิชาชีพเดียวกัน ซึ่งกำหนดองค์ประกอบหลักของการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์ผู้เรียน การออกแบบกิจกรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล อีกทั้งเป้าหมายสูงสุดคือการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะเพื่อให้เกิดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ศึกษาบริบทเชิงพื้นที่เป็นฐาน สอดคล้องกับ ชรอยวรรณ ประเสริฐผล (2556, หน้า 48) ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา พบว่า องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา มี 7สมรรถนะ ดังนี้ 1) ความรู้และทักษะในการใช้หลักสูตรเพื่อการจัดการเรียนรู้ 2) ความรู้และทักษะในการออกแบบการเรียนรู้ 3) ความรู้และทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) ความรู้และทักษะในการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ 5) ความรู้และทักษะในการวัดและประเมินผล 6) ความรู้และทักษะในการวิจัยทางการศึกษา 7) คุณลักษณะของครูใหม่

ส่วนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา ทั้งนี้เนื่องจากยึดหลักการพัฒนาสมรรถนะ ซึ่งมนตรี อินตา (2562 อ้างอิงจาก สรุพงษ์ แสงสีมุข, 2557) ได้กล่าวถึง การพัฒนาบุคลากรต้องทำอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ มีกิจกรรมวิธีการพัฒนาที่หลากหลาย เหมาะสมกับความต้องการและการมีส่วนร่วมของบุคลากร ที่ประกอบด้วยการเตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินการ การติดตามสนับสนุน และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวสะท้อนแนวคิดการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มุ่งเน้นความต่อเนื่องและการปรับปรุงคุณภาพอย่างยั่งยืน โดยมีสาระสำคัญที่สอดคล้องกันในเชิงกระบวนการและเป้าหมายการพัฒนาองค์กรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ภควัต โอวาท (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้าง

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา มีวิธีดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การเตรียมความพร้อม การดำเนินการพัฒนา การติดตามสนับสนุน และการประเมินผล โดยแต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมและเครื่องมือที่ชัดเจน

2. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน มีองค์ประกอบของรูปแบบ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีมาตรฐานความถูกต้องและด้านมาตรฐานความเป็นไปได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างและตรวจสอบรูปแบบในครั้งนี้สะท้อนถึงการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานเชิงประจักษ์และการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้โครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบมีความถูกต้องตามหลักวิชาการและสอดคล้องกับบริบทการจัดการเรียนรู้เรื่องภัยพิบัติ นอกจากนี้ ผลการประเมินด้านความถูกต้องและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ยังยืนยันถึงความเหมาะสมและศักยภาพในการนำไปใช้จริงในสถานศึกษา ดังนั้น รูปแบบที่พัฒนาขึ้นจึงมีความน่าเชื่อถือ และมีความพร้อมสำหรับการนำไปทดลองใช้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับ สุวดี อุปปินใจ และคณะ (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ ผลการวิจัยพบว่า มีองค์ประกอบของรูปแบบ 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน 2) วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน 3) สมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน 4) กระบวนการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน 5) กลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน 6) แนวทางการประเมินผล การพัฒนาสมรรถนะ และ 7) ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะ

3. การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

3.1 ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์สภาพที่ควรจะเป็น ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น พบว่า ประเด็นที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการ

เรียนรู้ของครู และองค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาสภาพที่เป็นจริงสภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็น เพื่อให้การพัฒนามีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่และความต้องการที่แท้จริงของครู การให้ความสำคัญกับขั้นตอนการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น รวมถึงการสร้างความตระหนัก จึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยกำหนดทิศทางการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม ก่อนเข้าสู่กระบวนการวางแผน ดำเนินการและประเมินผลอย่างเป็นระบบ อันนำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สายฝน แสนใจพรม (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ ด้านสุขอนามัยของโรงเรียนบนพื้นที่สูง ผลการวิจัยสรุปได้ คือ 1) ครูโรงเรียนบนพื้นที่สูงมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สุขอนามัย ด้านเจตคติมากที่สุด รองลงมาคือสมรรถนะด้านทักษะ และสมรรถนะด้านความรู้ ตามลำดับ

3.2 ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ดังนี้ 1) ผลการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินการ พบว่า ความคิดเห็นของคณะครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการใช้รูปแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูตามรูปแบบ พบว่า ผลการทดสอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูหลักการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา 3) ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบ พบว่า ความพึงพอใจของคณะครูต่อการใช้รูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบดังกล่าวได้สร้างอย่างเป็นระบบ มีความสอดคล้องระหว่างหลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ และการประเมินผล อีกทั้งเนื้อหาและกิจกรรมการพัฒนามีความเชื่อมโยงกับบริบทจริงของการจัดการเรียนรู้เรื่องภัยพิบัติ ทำให้ครูสามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้การดำเนินการพัฒนาที่มีขั้นตอนชัดเจนและการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง ยังส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างมีประสิทธิภาพ และสะท้อนผ่านคะแนนสมรรถนะที่เพิ่มขึ้นและระดับความพึงพอใจที่อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ พรนภา ประยศ (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ด้านความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้แหล่งเรียนรู้นักเรียนมีความพึงพอใจ ต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ปีการศึกษา 2563 อยู่ในระดับมาก และปีการศึกษา 2564 อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า ผลการประเมินรูปแบบปีการศึกษา 2563 โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านผลผลิต และด้านปัจจัยนำเข้า มีผลการ

ประเมินอยู่ในระดับมาก และปีการศึกษา 2564 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และผลการประเมินความพึงพอใจ ของผู้เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานตามรูปแบบ ปีการศึกษา 2563 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และปีการศึกษา 2564 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ด้านความเหมาะสม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ รูปแบบดังกล่าวมีการสร้างและรักษาระบบที่เหมาะสมและยืนหยัดเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ อยู่ในระดับมาก ด้านความเป็นประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ รูปแบบที่มีความน่าสนใจต่อการนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการในการพัฒนาครูอย่างแท้จริง ทั้งในด้านเนื้อหา กระบวนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่คาดหวังต่อผู้เรียน โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้เรื่องภัยพิบัติ นอกจากนี้โครงสร้างของรูปแบบมีความชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และเอื้อต่อการยกระดับสมรรถนะครูอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งอารี ภูมิพันธุ์ (2565) กล่าวถึงขั้นการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานว่ามี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ 3. การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ 4. ปรับปรุงรูปแบบ สอดคล้องกับ สุวดี อุปปินใจ และคณะ (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน มีองค์ประกอบที่มีโครงสร้างที่สัมพันธ์กันเป็นระบบ และมีคำอธิบายที่ชัดเจน ในการนำไปใช้ เพื่อการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรศึกษาคู่มือการใช้

รูปแบบให้เข้าใจ และวางแผนการดำเนินงานร่วมกันให้ตรงกับบริบทของแต่ละพื้นที่ การดำเนินการอย่างถูกต้องจะช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพ และสามารถนำไปเผยแพร่ ขยายผล และเป็นโรงเรียนต้นแบบสำหรับสถานศึกษาอื่นที่สนใจได้

1.2 คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา

จากผลการวิจัยหลักการที่สำคัญคือหลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ต้องเป็นการพัฒนาโดยผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์มีบทบาทในการสนับสนุนและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิด PLC และการโค้ช เกิดการพัฒนาผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสร้างความเชื่อมั่นต่อสาธารณชน

1.3 นักเรียน

การนำรูปแบบไปใช้ควรแจ้งให้ทราบถึงผลจากการใช้รูปแบบจะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานหลักสูตรทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน สมรรถนะที่สำคัญในระดับที่สูงขึ้น เป็นสิ่งสำคัญส่งผลให้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน มีประโยชน์อย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ที่ครอบคลุมทั้งปัจจัย กระบวนการ และผลลัพธ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2.2 ควรดำเนินการทดลองใช้รูปแบบกับสถานศึกษาที่มีความหลากหลายทั้งด้านขนาดโรงเรียน สังกัด และบริบทเชิงพื้นที่ จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นรูปแบบที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในระดับนโยบายหรือระดับเขตพื้นที่การศึกษา

2.3 ควรกำหนดให้การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนรู้เรื่องภัยพิบัติและการใช้บริบทเป็นฐาน เชื่อมโยงกับระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานและความก้าวหน้าทางวิชาชีพ เพื่อสร้างแรงจูงใจและความต่อเนื่องในการพัฒนาตนเองของครู

รายการอ้างอิง

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณะภัย. (2554). *แผนยุทธศาสตร์กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณะภัย พ.ศ. 2555-2559.* กรุงเทพฯ.

กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. (2553). *คู่มือรองรับภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ.* กรุงเทพฯ.

กรมวิชาการ. (2545). *สื่อการเรียนรู้นวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา.* กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). *การศึกษาและพัฒนาระบบการช่วยเหลือทางสังคมในภาวะวิกฤต.* กรุงเทพฯ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

กรรณิการ์ นารี. (2562). *รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างประเทศไทย 4.0 ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. เชียงราย.

กันตวรรณ มีสมสาร. (2560). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย.* กรุงเทพฯ: เบรน-เบสบุ๊คส์.

ขจรศักดิ์ ศิริมัย. (2557). เข้าถึงได้จาก http://competency.rmutp.ac.th/wp-content/uploads/2011/01/aboutcompetency.pdf.

คัมภีร์ สุดแท้. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 127-136.

จินดา พราหมณ์ชู. (2553). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน เรื่อง อัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).* มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จิรประภา อัครบวร. (2549). *สร้างคนสร้างผลงาน.* กรุงเทพฯ: ก.พลการพิมพ์.

จุติพร อัศวโสวรรณ. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 81-95.

ชรอยวรรณ ประเสริฐผล. (2556). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา. *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา , มหาวิทยาลัยนเรศวร*.

ชรอยวรรณ ประเสริฐผล. (2558). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ชัชวลิต สรวารี. (2550). *การบริหารคนกับองค์กร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชูชัย สมิทธิไกร. (2552). *การสรรหาคัดเลือกและการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร*. กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2558). *เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย : แนวทางสู่ความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.

ฐิติมา ภมรคล. (2560). *การศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มบ่อทอง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2547). *มารู้จัก Competency กันเถอะ*. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซนเตอร์.

ดวงรำไพ งามศัพท์. (2559). *การศึกษาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ดุสิต มั่นคง. (2550). *การพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานโรงเรียนบ้านแกวิทยาคม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทวิดา กมลเวชช. (2554). *คู่มือการจัดการภัยพิบัติท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ทักษิณ เกษต้น. (2561). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. *วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทิศณา แขมมณี. (2548). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธา.

ทิศนา แขมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้ เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิศนา แขมมณี. (2567). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 27). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทื้อน ทองแก้ว. (2550). *สมรรถนะ (Competency) : หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ธีระ รุญเจริญ. (2545). *สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

นพพรพรรณ ญาณโกมุท. (2558). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในตามแนวคิดการศึกษาชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชน . *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ*, 25-40.

นันทกา วารินิน. (2557). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2*. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

นันทวัน พนมเขต. (2566). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูในวิทยาลัยนาฏศิลป์ สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.

นารีรัตน์ ยิ่งยวด. (2556). *การนำเสนอวิธีการการพัฒนาครูตามมาตฐานวิชาชีพทางการศึกษาสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

นิทัศน์ หามนตรี. (2558). *การนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

นิลุบล สู่พาณิช. (2549). *แนวทางการปฏิบัติงานสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาคสนามในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: คลังวิชา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่*. กรุงเทพฯ: สุวีริยสาส์น จำกัด.

บุญหนุน ซาเสน. (2558). *การพัฒนาสมรรถนะหลักครูของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ประกอบ ศรีตระกูล. (2550). การศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูอาชีวศึกษาจังหวัดราชบุรี. *สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา , มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*

ประภัทร์ กุดหอม ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ และประยูร บุญใช้. (2562). การพัฒนาหลักสูตรเสริมตามแนวคิดเมตาคอกนิชันและการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิชญทรรศน์*, 91-98.

ประยูร บุญใช้. (2563). สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูประถมศึกษา. *วารสารเซนต์จอห์น*, 240-258.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *การนิเทศการสอน.* กรุงเทพฯ: สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). *จิตวิทยาการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ปัญญาศักดิ์ โสภณวสุ และศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี. (2554). *การจัดการภัยพิบัติในมิติเชิงพื้นที่ซึ่งมีภัยพิบัติเชิงซ้อนในบริบทของพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 ในพื้นที่สถานการณ์การก่อความไม่สงบ.* มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ปิยนุช สุวพงษ์. (2559). *การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด.* ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

ปิยะชัย จันทรวงศ์ไพศาล. (2549). *การค้นหาและการวิเคราะห์เจาะลึก Competency ภาคปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.

พระมหาตุ๋ย ขนฺติธมฺโม. (2564). บทบาทครูในศตวรรษที่ 21 “ครูผู้สร้างคน”. *วารสารภาวนาสารปริทัศน์*, 13-26.

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550. (2550).

พฤหัส คงเทศ. (2560). รูปแบบการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. พิษณุโลก.* มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พวงเพ็ญ อินทรประวัติ. (2564). สมรรถนะของครู 4 ด้านที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 180-195.

พิมพลอย ตามตระกูล. (2564). การพัฒนาความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เรื่อง กรด-เบส ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บริบทเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 5 *(การศึกษาค้นคว้าอิสระ)*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พัชรี ศรีสังข์. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาจิตวิทยาสังคมโดยใช้ชุมชนและประสบการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 33-47.

ไพรฑูรย์ สินลารัตน์. (2557). *คิดวิเคราะห์สอนและสร้างได้อย่างไร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภควัต โอวาท. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้วิธีดุลยภาพสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. *ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.

ภารดี อนันต์นาวี. (2551). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. ชลบุรี: มนตรี.

มณฑลธน ไชยเสน. (2562). *การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยกระบวนการวิจัยศึกษาบทเรียน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ยุพาวรรณ คำทา. (2557). การพัฒนาแนวคิดและความสามารถในการนำความรู้ เรื่อง บรรยากาศไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน *(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยุภาลัย มะลิซ้อน. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. *วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2549). *การวัดและการสร้างแบบผลสัมฤทธิ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รหัส ติ๊บแปง. (2562). *การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบริบทเป็นฐาน เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชนเผ่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปกร.

รัชนิดา รักกาญจนันท์. (2560). *การพัฒนาบุคลากรตามกรอบสมรรถนะของข้าราชการสายงานวิชาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัตนะ บัวสนธ์. (2558). *วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2555). *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สงขลา: นาศิลป์โฆษณา.

รุ่งทิวา บุญมาโตน. (2559). การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน. *วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร*, 51-61.

โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ . (2554). *การรับมือภัยพิบัติที่ส่งผลต่อสุขภาพจิต*. เชียงใหม่.

โรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา. (2566). *เรื่อง ภัยพิบัติในท้องถิ่นบูรณาการสะตีมศึกษา*. เชียงราย: โรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา.

วรรณภร ศิริพละ. (2559). *รูปแบบการพัฒนาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสยาม.

วาสนา บุญมาก, และมนสิช สิทธิสมบูรณ์. (2562). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก.

_____. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 23(2), 269-280.

วัชรพงค์ โททะนะ. (2565). *การพัฒนารูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพตามทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้ผ่านชิ้นงานร่วมกับแนวคิดการเสริมต่อความรู้*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วินัย ดอนโคตรจันทร์. (2548). *การศึกษาความต้องการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนปฏิรูปการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วีรชัย จิวะชาติ. (11 พฤศจิกายน 2567). เข้าถึงได้จาก http://www.gotoknow.org

ศุภวรรณ เศาณานนท์. (2548). *สมรรถนะของทันตแพทย์โรงพยาบาลชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศูนย์เครือข่ายงานวิเคราะห์วิจัย และฝึกอบรมการเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ . (2553). *การสร้างขีดความสามารถของชุมชนในการรับมือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความเสี่ยงในอนาคต*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย. (2553). *คู่มือฝึกอบรม การปลุกจิตสำนึกเพื่อเตรียมพร้อมรับภัยน้ำท่วม*. กรุงเทพฯ: เทมมา กรุ๊ป.

สกล ตั้งเก้าสกุล. (2560). การพัฒนาชุดกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ตามแนวคิดการใช้บริบทเป็นฐานร่วมกับการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้คณิตศาสตร์และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา OJED*, 442-458.

สนธยา พลศรี. (2550). *เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สมเดช สีแสง. (2549). *คู่มือบริหาร โรงเรียน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ*. นครสวรรค์: ริมปิง.

สมนึก ทองเอี่ยม. (2550). *การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับกลางในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมาน อัศวภูมิ. (2547). *การใช้วิจัยในการพัฒนารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สายฝน แสนใจพรม. (2561). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ ด้านสุขอนามัยของโรงเรียนบนพื้นที่สูง. *Community and Social Development Journal*, Vol. 19 No. 1 (2018): January - June.

สำนักงานข้าราชการพลเรือน. (2548). *การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *การจัดการภัยพิบัติและการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัย กรณีศึกษาไทยและต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: เพชรรุ่ง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *การพัฒนาการนิเทศการศึกษา 100%*. กรุงเทพฯ: ศรีอนันต์การพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *คู่มือหลักสูตรการพัฒนาข้าราชการครูเพื่อให้มีหรือเลื่อนเป็นวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการวิจัยการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (มปป). *สมรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษา*.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (ม.ป.ป.). *สมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษา.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *การจัดการภัยพิบัติและการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัย.* กรุงเทพฯ: เพชรรุ่ง.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *การวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ.* กรุงเทพฌ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *กลไกขับเคลื่อนระบบการผลิตและพัฒนาครูสมรรถนะสูงสำหรับประเทศไทย 4.0.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *กลไลขับเคลื่อนระบบการผลิตและพัฒนาครู ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่ 5 พื้นที่.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง. (2554). *การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงทางการคลังเชิงรุกโดยวิธีจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อลดภาระทางการคลังที่เกิดจากภัยพิบัติธรรมชาติ.* กรุงเทพฯ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *แนวทางการนำจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนสู่การปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

สิน พันธุ์พินิจ. (2547). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์.* กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์

สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์. (2545). *หลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* นครราชสีมา: สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.

สุวดี อุปปินใจ. (2566). *การนิเทศและการพัฒนานวัตกรรมการนิเทศการศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). เชียงราย: ปี้แอนด์น้อง.

_____. (2568). *การวิจัยและพัฒนาเพื่อการบริหารการศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงราย: ปี้แอนด์น้อง.

สุเทพ อ่วมเจริญ. (ม.ป.ป.). *การออกแบบการสอน.* นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปกร.

สุนทร โครตบรรเทา. (2553). *หลักการทำและการเขียนผลงานวิจัย.* กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.

สุนีย์ ภู่พันธ์. (2546). *แนวคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร.* เชียงใหม่: แสงศิลป์.

สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์. (2553). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2.*

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.

สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์ และ เตือนใจ เกตุษา. (2548). *ประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2548). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวดี อุปปินใจ ธิดารัตน์ สุขประภาภรณ์ และสุภาพร เตวิยะ. (2565). รูปแบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะครูตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 เขตพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ในลักษณะเครือข่ายเชิงพื้นที่. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 447-463.

สมควร ศิลป์ประกอบ. (2566). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศด้วยการโค้ชเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.

อนงค์นาถ เคนโพธิ์. (2562). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อนันต์ เถื่อนเนาว์. (2561). บทบาทของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 937-943.

อมรรัตน์ เตชะนอก. (2563). การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 1-15.

อารี ภูมิพันธุ์. (2564). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. 2(2), 29-44.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อุดมศักดิ์ จิตสงบ. (2553). การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการประกอบวิชาชีพอิสระเรื่องการติดตั้งระบบอุปกรณ์ไฟฟ้าในอาคาร. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรมการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 10-11.

เอกรัตน์ ศรีตัญญ. (2555). การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานในวิชาเคมี. *วารสารศึกษาศาสตร์, 27(2)*, 33-44.

Bennett, J. &. (2006). Context-based Chemistry: The Salters Approach. *International Journal of Science Education, 28(9)*, 999-1015.

B Warren. (2006). *The influence of science standard and regulation on teacher quality and curriculum renewal: an Australia perspective.* U.S.A: Lap-Information Age Publishing, Inc.

British Council. (2011). *Teaching Skills Inspiring Teaching Excellence*. เข้าถึงได้จาก https://www.britishcouncil.vn/sites/default/files/teaching-skills-global-standard-211112.pdf

D Dales M. & Hes K. (1995). *Creating training miracles.* Sydney: Prentice Hall.

De Jong. (2006). Context-Based Chemical Education: How to improve it. *The Plenary Lecture Presented at the 19th ICCE*, 12-17.

Eisner, E. (1976). *"Education Connoisseurship and Criticism: Their Form and Function in Educational Evaluation,"* Journal of Aesthetic Education. 4(1) : 152.

E. A. A., Rahman, A., Hamra, A. & Noni, N. Sikki. (2013). *The competence of primary school English teachers in Indonesia.* Journal of education and practice.

G Tural. (2013). The functioning of context-based physics instruction in higher education. *In Asia-pacific forum on science learning and teaching*, 1-23.

Gilbert, J. K. (2006). On the Nature of "context" in Chemical Education. *International Journal of Science Education, 28(9)*, 957-976.

Gilgun, J. F. (2012). *Theory and Model Building in Social Work: Course Materials.* Minnesota: University of Minnesota.

J. Bennett. (2005). *Chemical Education: Toward Research-based practice.* Chemical Education: Toward Research-based practice: Kluwer Academic Publishers.

J.E. Kemp. (1997). *Instruction design : A plan for uniting course development.* California: Fearon Pittman.

J.K Gillbert. (2006). On the nature of context in chemical education. *International Journal of Science Education*, 957-976.

J.K Gillbert. (2006). On the nature of context in chemical education. *International Journal of Science Education*, 957-976.

Joyce, B. R. (1996). *Models of teaching.* Boston: Allyn and Bacon.

Keeves, P.J. (1988). *Educational Research Methodology and Measurement: An International Handbook.* Oxford : Pegamon.

K Hasegawa. (2012). *The Relationship of The Teacher's Instructional Competencies to The Students' Academic Performance.* India: Don Bosco College.

M.L Crawford. (2001). *Teaching contextually: Research, rationale, and techniques for improving student motivation and achievement in mathematics and science.* Texas: CCI.

Madaus, G. F., M.S. Scriven, & D. L. Stufflebeam. (1983). *Evaluation Model Viewpoints on Educational and Human Services Evaluation*. Boston : Kluwer-Nijhoff.

Mescon, M. H. (1985). *Management : Individual.* New York: Harper & Row.

OECD. (2018). *PISA 2018 Assessment and Analytical Framework : OECD Publishing.* .

S Sherman D. (2004). *Competency based HRM : A Strategie resource for competency mapping assessment and development centres.* New Delhi: McGraw-Hill.

S. B. , Parry. (1997). *Evaluating the impact of training.* Alexandria: Virginia : American Society for Training and Development.

S. Komur. (2010). *Teaching knowledge and teacher competencies : A case study of Turkish preservice English teacher.* Teaching Education.

S.B Klein. (1991). *Learning.* New York: McGraw-Hill.

S.S SEFEROGLU. (2011). *Teaching Competencies of Teacher Candidates.* Turkey: Hacettepe University.

Smith, R.H. et al. (1980). *Measurement : Making Organization Perform.* New York : Macmillan.

Steiner, E. (1988). *Methodology of Theory Construction.* Sydney : Educology Research.

Stanford Encyclopedia of Philosophy. (2017). เข้าถึงได้จาก http://www.science.uva.nl/-seop/entries/respect

ThinkExist. (2008). *The Leadership Challenge : How to Get Extraordinary Things Done in Organizations.* San Francisco : Jossey Bass.

V. A. , & Ross, C Puplampu. (2017). Nursing faculty and student transition to a context based learning curriculum. *Journal of Nursing Education and Practice*, 54-65.

V. A. , & Ross, C Puplampu. (2017). Nursing faculty and student transition to a contextbased learning curriculum. *Journal of Nursing Education and Practice*, 54-65.

V. Shahhosseini. (2011). *Competency-Based Selection and Assignment of Human.* Scientia Iranica.

Willer D. (1986). *Scientific Sociology: Theory and Method.* Englewood Cliff, N.J.: Prentice-Hall.

ภาคผนวก

1. ภาคผนวก ก หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
2. ภาคผนวก ข หนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง
3. ภาคผนวก ค เครื่องมือการวิจัย
4. ภาคผนวก ง ผลการเก็บรวบรวบข้อมูลการวิจัย
5. ภาคผนวก จ ภาพการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

ภาคผนวก ก
หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

COA No. 189/2025

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Institutional Review Board, Chiang Mai Rajabhat University
หนังสือรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย
(Certificate of Approval)

การวิจัยนี้ได้รับการพิจารณาเข้าข่ายการพิจารณา *แบบยกเว้น* และการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมายข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

This research has been considered as an *Exemption Review* and conducted in accordance with international ethical principles. As well as national laws, regulations and regulations. It is deemed appropriate to conduct research in accordance with this research proposal.

ชื่อโครงการ : รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรภัยพิบัติในท้องถิ่น โดยใช้บริบทเป็นฐาน

Study Title : A Model for Developing Teachers' Learning Management Competency in Promoting Local Disaster Curriculum Learning Using a Context-Based Approach

รหัสโครงการ (Project Code) : IRBCMRU 2025/189.20.03

หัวหน้าโครงการและผู้ร่วมวิจัย :

นาย ธีรวัฒน์ กุลต๊ะ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Head of the Project and Co-Researcher :

Mr. Teerawat Kulta Faculty of Education Chiang Rai Rajabhat University

(อาจารย์ ดร. อัครสิทธิ์ บุญส่งแท้)
(Dr. Akharasit Bunsongthae)
ประธานคณะกรรมการประจำจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Chairman the Institutional Review Board, Chiang Mai Rajabhat University
วันที่ 16 พฤษภาคม 2568
May 16, 2025

หมายเลขรับรอง (Certificate Number) : IRBCMRU 2025/189.20.03

วันที่ให้การรับรอง : 16 พฤษภาคม 2568 วันหมดอายุใบรับรอง : 15 พฤษภาคม 2569
Date of Approval : May 16, 2025 Expiration Date : May 15, 2026

ภาคผนวก ข

รายชื่อและหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

1. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและหนังสือข้อความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 รองศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1.2 รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

1.3 รองศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิ์จรูญ ข้าราชการบำนาญ

1.4 ดร.ทองพรรณ ปัญญาอุดมกุล ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนเชียงม่วนวิทยาคม

1.5 นางกานดา ช่วงชัย ครูเชี่ยวชาญ สาขาวิทยาศาสตร์ ข้าราชการบำนาญ

สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

(สำเนา)

อว 0612.01/ว 1857 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๘๐ ถนนพหลโยธิน อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงราย ๕๗๑๐๐

4 มีนาคม 2568

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน (รายชื่อดังแนบ)

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นายธีรวัฒน์ กุลต๊ะ รหัสนักศึกษา 679814002 นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย กำลังอยู่ระหว่างเตรียมการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว นักศึกษาจำเป็นจะต้องใช้เครื่องมือการวิจัยที่มีความถูกต้องและเหมาะสม จึงจะทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดียิ่ง ดังนั้นจึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เชิญท่านได้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้มีคุณภาพสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

คณะครุศาสตร์หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

อนุสรณ์ ตองออ่อน

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ตองอ่อน)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

โทรศัพท์/โทรสาร 053-776491

ผู้ประสานงาน นายธีรวัฒน์ กุลต๊ะ โทร. 094-763-6663

2. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการสัมภาษณ์

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิโดยการสัมภาษณ์

2.1 ดร.ภูธร จันทะหงษ์ ปุณยจรัสธำรง	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2.2 ผศ.ดร.อมลวรรณ วีระธรรมโม	เลขาธิการคุรุสภา
2.3 ดร.โยธิน สิทธิประเสริฐ	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2.4 รศ.ดร.พัศรเบศวณ์ เวชวิริยะสกุล	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
2.5 รศ.ดร.มีชัย เทพนุรักษ์	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
2.6 ผศ.ดร.สุดาพร ปัญญาพฤกษ์	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
2.7 ดร.วรรณรักษ์ หงส์ทอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกุลา สพป.พิษณุโลก เขต 1
2.8 ดร.พัชรินทร์ จันทาพูน	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าเหมือด สพป.เชียงราย เขต 3
2.9 นายโย ใจวงค์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สพป.เชียงราย เขต 4

สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

(สำเนา)

อว 0612.01/ว 2124

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
๘๐ ถนนพหลโยธิน อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงราย ๕๗๑๐๐

26 พฤษภาคม 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

เรียน (รายชื่อดังแนบ)

ด้วย นายธีรวัฒน์ กุลต๊ะ รหัสนักศึกษา ๖๗๔๘๑๔๐๐๒ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังอยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรปริญญาดุษฎีบัณฑิต

ในการนี้ สาขาวิชาฯ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ที่จะให้ข้อมูลประกอบการศึกษาได้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อให้นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เก็บข้อมูลโดยการ โดยการสัมภาษณ์ และขอความอนุเคราะห์ท่านโปรดให้ความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

อนุสรณ์ ตองอ่อน

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ตองอ่อน)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

โทรศัพท์/โทรสาร 053-776491

ผู้ประสานงาน นายธีรวัฒน์ กุลต๊ะ โทร. 094-763-6663

ภาคผนวก ค
เครื่องมือการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ออกแบบไว้จำนวน 9 ชุด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการศึกษาเอกสาร

<u>เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 1</u> แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

<u>เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 2</u> แบบสัมภาษณ์

ขั้นที่ 1.3 การสรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

<u>เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 3</u> แบบสรุปแนวทางการพัฒนาสมรรถนะฯ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นที่ 2.1 การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

<u>เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 4</u> แบบประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นที่ 3.1 การศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

<u>เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 5</u> แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นที่ 3.2 การใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

<u>เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 6</u> แบบประเมินสภาพการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

<u>เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 7</u> แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

<u>เครื่องมือวิจัยชุดที่ 8</u> แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

<u>เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 9</u> แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์

เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 1 ขั้นตอนที่ 1 ขั้นที่ 1.1

แบบสังเคราะห์เอกสาร
เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ผู้วิจัย นายธีรวัฒน์ กุลต๊ะ
นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

แบบสังเคราะห์เอกสาร
เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
ในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

คำชี้แจง

1. แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสารเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ขั้นที่ 1.1 การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการวิเคราะห์เอกสาร

ประเด็นศึกษา	ผลการสังเคราะห์
ประเด็นที่ 1 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	
ประเด็นที่ 2 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	

เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 2 ขั้นตอนที่ 1 ขั้นที่ 1.2

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ผู้วิจัย นายธีรวัฒน์ กุลต๊ะ

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

2. แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อ – สกุล .....
2. ตำแหน่ง .....
3. วันที่สัมภาษณ์ .....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

จากผลการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ในประเด็นต่อไปนี้

1. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ท่านเห็นว่าสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูมีสาระสำคัญเพียงพอหรือไม่ ควรตัดออก ควรเพิ่มเติม หรือมีความคิดเห็นอื่นอย่างไรบ้าง สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

ผลการศึกษาจากเอกสาร	ความคิดเห็นของท่าน
3.1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการนำข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรหรือมวลประสบการณ์ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้อย่างมีระบบขั้นตอน มีการประเมิน ปรับปรุงและนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิผลสูงสุดตามความมุ่งหมาย 3.2 การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูในการกำหนดรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างเป็นรายบุคคลของผู้เรียน มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้ 3.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ความสามารถของครู ในการออกแบบจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยง่าย โดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจาก	☐ ควรตัดออก ☐ ควรเพิ่มเติม ……...……...…… …… ……

ผลการศึกษาจากเอกสาร	ความคิดเห็นของท่าน
กำหนดเนื้อหา เป้าหมาย ใช้เทคนิค และกิจกรรม ที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้บรรลุเนื้อหาและ เป้าหมาย และมีการประเมินผล เพื่อพัฒนา นักเรียนให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ 3.4 การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทาง การศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครู ในการเลือกสร้างและใช้สื่อนวัตกรรมและ เทคโนโลยีอย่างหลากหลายที่เหมาะสมกับ เนื้อหาบทเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อทำ ให้การจัดการเรียนรู้น่าสนใจ และประเมินผล พัฒนา ปรับปรุง สื่อนวัตกรรมเพื่อกระตุ้นให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 3.5 การวัดและประเมินผล หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียน และตัดสินผลการเรียน นับตั้งแต่การออกแบบ วิธีการวัดและประเมินผล การใช้วิธีวัดผลอย่าง หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและนำผลการ ประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการ จัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป	....

2. กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ท่านเห็นว่ากระบวนการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีสาระสำคัญ เพียงพอหรือไม่ ควรตัดออก ควรเพิ่มเติม หรือมีความคิดเห็นอื่นอย่างไรบ้าง สามารถแสดงความคิดเห็น ได้อย่างอิสระ

ผลการศึกษาจากเอกสาร	ความคิดเห็นของท่าน
ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะนำเสนอองค์ความรู้ในลักษณะของสาระสำคัญ ประกอบกับการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เป็นการสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ นำผลมาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเรียงลำดับความต้องการที่เร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนาก่อนหลังตามความจำเป็น ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน จัดทำปฏิทินการดำเนินการ ตามแผน สร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา และจัดหาทรัพยากร ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะเป็นการจัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา เป็นต้น	☐ ควรตัดออก ☐ ควรเพิ่มเติม ……...……...…… …… ……

ผลการศึกษาจากเอกสาร	ความคิดเห็นของท่าน
ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา เป็นการรายงานและสะท้อนผลการพัฒนา กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเพื่อนครู ครูใหญ่ และผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนา ทำให้ครูมีแนวทางในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปแล้วนั้นไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่องและประเมินผล การพัฒนาสมรรถนะ เปรียบเทียบกับเป้าหมายของกิจกรรมโครงการตามแผน ปัญหาเกิดขึ้นในระหว่าง การปฏิบัติงาน	…… …… …… …… …… …… …… …… …… ……

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

……

……

……

เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 3 ขั้นตอนที่ 1 ขั้นที่ 1.3

แบบสรุปผลการศึกษา
เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ผู้วิจัย นายธีรวัฒน์ กุลต๊ะ
นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

แบบบันทึกสรุปแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

คำชี้แจง

1. แบบบันทึกเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติโดยใช้บริบทเป็นฐานขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ขั้นที่ 1.3 การสรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ประเด็นที่ศึกษา	ผลการวิเคราะห์เอกสาร	ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	สรุปผลการศึกษาแนวทาง
สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู			
กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู			

เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 4 ขั้นตอนที่ 2 ขั้นที่ 2.2

แบบสอบถามความถูกต้องและความเป็นไปได้
ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้
เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน
(สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติโดยใช้บริบทเป็นฐาน เป็นการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ใน 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) การประเมินความน่าเชื่อถือความถูกต้องตามหลักวิชาการ ด้านการใช้ภาษา มีความชัดเจน สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย และได้สาระครอบคลุม ครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง และความครอบคลุมตามข้อมูลหลักฐานที่มี รวมถึงสามารถประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพได้อย่างน่าเชื่อถือ

ประเด็นที่ 2 ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) การประเมินความสามารถในการนำรูปแบบไปปฏิบัติได้จริง เป็นการวัดว่ารูปแบบที่พัฒนามีความเป็นไปได้ในการดำเนินการหรือการใช้ในสถานการณ์จริง ไม่ว่าจะเป็นด้านทรัพยากร บุคลากร หรือเวลาที่ใช้ในการนำรูปแบบไปใช้ในการปฏิบัติจริงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

2. ตรวจสอบประสิทธิภาพตามมาตรฐานความถูกต้องและมาตรฐานความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 มาตรฐานความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ในการรวบรวมข้อมูล มา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย นายธีรวัฒน์ กุลต๊ะ
นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ตอนที่ 1 มาตรฐานความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐานโดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน ตอนที่ 1 ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มาตรฐานความถูกต้อง/มาตรฐานความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มาตรฐานความถูกต้อง/มาตรฐานความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มาตรฐานความถูกต้อง/มาตรฐานความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มาตรฐานความถูกต้อง/มาตรฐานความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มาตรฐานความถูกต้อง/มาตรฐานความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การประเมินประสิทธิภาพความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

รายการ	ระดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
มาตรฐานความถูกต้อง					
1. รูปแบบได้มีการพัฒนามาจากการศึกษาข้อมูลรอบด้าน ทำให้มีความน่าเชื่อถือ					
2. รูปแบบมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยจัดเรียงหัวข้อเนื้อหาเป็นระบบครบถ้วน ทันสมัย มีการค้นคว้าอ้างอิงถูกต้องเชื่อถือได้ เรียบเรียงเนื้อหาได้ถูกต้องตามหลักภาษา และจัดเรียงหัวข้อเนื้อหาเป็นระบบ					
3. รูปแบบมีการใช้ภาษา สื่อสารได้ชัดเจนกับกลุ่มเป้าหมายเข้าใจง่าย					
4. รูปแบบมีการเรียบเรียงเนื้อหาได้สาระครอบคลุม และข้อมูลหลักฐานครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง					
5. รูปแบบทำให้เกิดนคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพได้อย่างน่าเชื่อถือ					

รายการ	ระดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
มาตรฐานความเป็นไปได้					
1. รูปแบบสามารถนำไปใช้ในการดำเนินการในสถานการณ์จริงได้					
2. รูปแบบมีการกำหนดทรัพยากรในการสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากร สนับสนุนการดำเนินการในการบริหารให้เกิดความสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้					
3. รูปแบบมีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการนำรูปแบบไปใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์					
4. รูปแบบสามารถดำเนินการได้ในระเวลาที่กำหนดไว้ได้อย่างเหมาะสม					
5. รูปแบบนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 5 ขั้นตอนที่ 3

แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น
ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้
เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติโดยใช้บริบทเป็นฐาน เป็นการศึกษาในขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

2. แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ในการรวบรวมข้อมูล มา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย นายธีรวัฒน์ กุลต๊ะ
นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับสภาพเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 30 ปี

☐ 30 ปี ขึ้นไป-40 ปี

☐ 40 ปี ขึ้นไป-50 ปี

☐ 50 ปี ขึ้นไป-60 ปี

3. ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

☐ ครูและบุคลากรทางการศึกษา

☐ ผู้บริหาร

ตอนที่ 2 รายการประเมินเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็นตามการรับรู้หรือระดับที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของท่าน เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

5 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นมีการปฏิบัติอยู่ในน้อยที่สุด

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น									
		สภาพที่เป็นจริง					สภาพที่ควรจะเป็น				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1.	มีการสร้างความต้องการบนพื้นฐานแนวความคิดเติบโต (Growth Mind Set) เพื่อให้ครูมีความปรารถนาอันแรงกล้าและมีพลังในการเรียนรู้อย่างมีความสุข										
2.	มีการนำเสนอสภาพสมรรถนะครูผู้สอนของโรงเรียน ในทุกสมรรถนะทั้งในภาพรวมและรายบุคคล										
3.	มีการนำเสนอความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอนในสถานศึกษา										
4.	ปรับแนวความคิด (Growth Mind Set) ของครูผู้สอนของสถานศึกษาให้มีแรงปรารถนาที่ทรงพลังในการพัฒนาสมรรถนะ										
5.	มีการวิเคราะห์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อเรียงลำดับสมรรถนะที่จำเป็นต้องได้รับการ										

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น									
		สภาพที่เป็นจริง					สภาพที่ควรจะเป็น				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
	พัฒนาก่อนและหลังความจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้วยตัวของครูเอง										
6.	สถานศึกษาร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด และเครือข่ายร่วมพัฒนา เพื่อจัดลำดับความสำคัญของสมรรถนะที่ต้องการพัฒนา										
7.	พิจารณาจัดลำดับความสำคัญของสมรรถนะที่ต้องการพัฒนา										
8.	จัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม และทำข้อตกลงในการพัฒนาต่อผู้บังคับบัญชา										
9.	กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา										
10.	จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน										
11.	จัดทำปฏิทินในการดำเนินการตามแผนและวางแผน										
12.	หน่วยงานต้นสังกัดสนับสนุน ส่งเสริมเครื่องมือสื่อที่เอื้อต่อการพัฒนา										
13.	หน่วยงานต้นสังกัดจัดหาทรัพยากร ในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ										
14.	หน่วยงานต้นสังกัดมีการวางแผนในการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ										
15.	พัฒนาสมรรถนะโดยผู้นำมุ่งให้ครูได้รับการพัฒนาเชิงปฏิบัติการ ผ่านการให้คำปรึกษา (Mentoring) โดยผู้เชี่ยวชาญที่คอยทำหน้าที่เป็นโค้ช										

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น									
		สภาพที่เป็นจริง					สภาพที่ควรจะเป็น				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
16.	จัดกิจกรรมการพัฒนาตามวิธีการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม										
17.	มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ในลักษณะกิจกรรม On-site เช่น การประชุมประจำสัปดาห์ , ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นต้น										
18.	มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ในลักษณะกิจกรรมผ่านระบบ online เช่น การอบรมออนไลน์ เป็นต้น										
19.	ศึกษาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) โดยการวิเคราะห์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน										
20.	ผู้บริหารเป็นผู้นำการเรียนรู้และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน										
21.	ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ แจ้งปฏิทินการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจตรงกันในการนิเทศ ติดตาม										
22.	กำกับติดตามงาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด										
23.	แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการสร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)										
24.	มีการนำผลการปฏิบัติมาเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้เมื่อดำเนินการไประยะหนึ่งแล้ว สังเกตผลการปฏิบัติงานโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้										

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น									
		สภาพที่เป็นจริง					สภาพที่ควรจะเป็น				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
25.	มีการระบุปัญหาและแนวทางแก้ไข และทบทวนผลการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR)										
26.	มีการแบ่งปันความประทับใจ ปัญหา ความภาคภูมิใจ แนวปฏิบัติที่ดี แนวปฏิบัติที่ไม่ประสบความสำเร็จ										

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

……...

……...

……...

เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 6 ขั้นตอนที่ 3

แบบประเมินสภาพการดำเนินการตามรูปแบบ
ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้
เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติโดยใช้บริบทเป็นฐาน เป็นการศึกษาในขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

2. การประเมินสภาพการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ในการรวบรวมข้อมูล มา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย นายธีรวัฒน์ กุลต๊ะ
นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ตอนที่ 1 สภาพการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน เกณฑ์การให้คะแนน เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง สภาพการดำเนินการตามรูปแบบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง สภาพการดำเนินการตามรูปแบบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง สภาพการดำเนินการตามรูปแบบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง สภาพการดำเนินการตามรูปแบบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง สภาพการดำเนินการตามรูปแบบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านการดำเนินการตามหลักการของรูปแบบ						
1.	สถานศึกษาคัดสรรและเลือกใช้จุดเด่นของแนวคิดหลักการบริหาร มาใช้ในการดำเนินงาน					
2.	สถานศึกษามีการดำเนินงานโดยใช้หลักการให้อิสระและวิธีการดำเนินงานด้านต่างๆเข้าด้วยกัน					
3.	สถานศึกษาใช้หลักการทำงานเป็นทีมของบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถานศึกษา					
4.	สถานศึกษาใช้หลักการทำงานอย่างสร้างสรรค์ในการดำเนินงานของสถานศึกษา					
5.	สถานศึกษาใช้หลักการเสริมแรงในการดำเนินงานของสถานศึกษา					
6.	สถานศึกษาใช้หลักการกระจายอำนาจ ในการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้งโดยภาพรวมและงานย่อยแต่ละงาน					
ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ						
7.	สถานศึกษาได้แนวทางการพัฒนาบุคลากร เพื่อไปถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้					

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
8.	สถานศึกษาได้แนวทางการพัฒนาทีมทำงานเพื่อประสิทธิภาพการทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกัน					
9.	สถานศึกษาได้แนวทางการพัฒนาองค์กรเพื่อการปรับตัวและเติบโตตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
ด้านการดำเนินงานตามองค์ประกอบหลักของรูปแบบ						
10.	สถานศึกษาดำเนินการให้แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามตัวบ่งชี้วิธีการและผลลัพธ์ของกระบวนการบริหารรวมพลังสู่ความสำเร็จ ทั้งระดับบุคคล ระดับทีมงาน/กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับโรงเรียน					
11.	สถานศึกษาดำเนินการส่งเสริมความร่วมมือในองค์การตามตัวบ่งชี้วิธีการและผลลัพธ์ของกระบวนการบริหารรวมพลังสู่ความสำเร็จ ทั้งระดับบุคคล ระดับทีมงาน/กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับโรงเรียน					
12.	สถานศึกษาดำเนินการสร้างภาวะผู้นำให้กับผู้ปฏิบัติงานตามตัวบ่งชี้วิธีการและผลลัพธ์ของกระบวนการบริหารรวมพลังสู่ความสำเร็จ ทั้งระดับบุคคล ระดับทีมงาน/กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับโรงเรียน					
13.	สถานศึกษาดำเนินการสร้างบรรยากาศในองค์การตามตัวบ่งชี้วิธีการและผลลัพธ์ของกระบวนการบริหารรวมพลังสู่ความสำเร็จ ทั้งระดับบุคคล ระดับทีมงาน/กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับโรงเรียน					
14.	สถานศึกษาดำเนินการสร้างทีมงานตามตัวบ่งชี้วิธีการและผลลัพธ์ของกระบวนการบริหารรวมพลังสู่ความสำเร็จ ทั้งระดับบุคคล ระดับทีมงาน/กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับโรงเรียน					
ด้านการดำเนินงานตามกระบวนการของรูปแบบ						

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
15.	สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ โดยคนในองค์กรร่วมกันกำหนดทิศทาง วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ					
16.	สถานศึกษาดำเนินการร่วมดำเนินการตามบทบาทที่ได้รับโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม					
17.	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน					
18.	สถานศึกษาดำเนินการแบ่งปันผลสำเร็จหรือผลลัพธ์จากการบริหารจัดการร่วมกัน					
ด้านการประเมินผลรูปแบบ						
19.	สถานศึกษามีการติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงานตามข้อกำหนดในแนวทางการประเมินรูปแบบ					
20.	สถานศึกษามีการประเมินความพึงพอใจของบุคลากรในสถานศึกษาต่อการนำรูปแบบนี้มาใช้ในการงานของสถานศึกษา					
21.	สถานศึกษามีการติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงานตามข้อกำหนดในแนวทางการประเมินรูปแบบ					
ด้านปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบ						
22.	ครูและผู้เกี่ยวข้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกันตามความมุ่งหวัง ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความเชื่อมั่นในตนเองว่าเป็นผู้มีความสามารถและมีคุณค่า					
23.	ผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการ การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน สื่อสาร และการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเพียงพอ มีการ					

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน					
24.	ผู้บริหาร มีการสนับสนุนทรัพยากรที่เอื้อต่อการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย					
25.	ครูและผู้เกี่ยวข้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกันตามความมุ่งหวัง ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความเชื่อมั่นในตนเองว่าเป็นผู้มีความสามารถและมีคุณค่า					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 7 ขั้นตอนที่ 3

แบบทดสอบวัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้
เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบวัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติโดยใช้บริบทเป็นฐาน เป็นการศึกษาในขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

2. การประเมินแบบทดสอบวัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู แบ่งออกเป็น 20 ข้อ

ผู้วิจัย นายธีรวัฒน์ กุลต๊ะ
นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

สมรรถนะที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้

1. จากสถานการณ์ “ครูกะลา สอนนักเรียนในชุมชนชนบทที่มีอาชีพหลักคือการเกษตร แต่ใช้แผนการสอนสำเร็จรูปจากส่วนกลางโดยไม่ได้ปรับให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน” หากท่านเป็นครูกะลา ควรปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างไรให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาหลักสูตร

ก. ใช้แผนเดิมแต่เพิ่มแบบฝึกหัดท้ายบท

ข. ปรับเนื้อหาให้เชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่นและอาชีพของชุมชน

ค. ลดเวลาเรียนและเพิ่มเวลาทบทวน

ง. ใช้สื่อเทคโนโลยีให้มากขึ้น

2. พิจารณาแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไปนี้

จุดประสงค์ : ให้นักเรียนวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อม

กิจกรรม : ให้นักเรียนท่องจำคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

การประเมิน : แบบทดสอบปรนัย

ข้อใดคือปัญหาสำคัญของแผนนี้

ก. กิจกรรมไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์

ข. การประเมินมีความยากเกินไป

ค. เนื้อหามีความซับซ้อนเกินไป

ง. ไม่มีการใช้สื่อเทคโนโลยี

3. หากท่านต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้เรื่อง “การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน” ให้สอดคล้องกับสมรรถนะดังกล่าว แนวทางใดเหมาะสมที่สุด

ก. ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือและทำแบบฝึกหัด

ข. ให้นักเรียนดูวิดีโอและสรุปเนื้อหา

ค. ให้นักเรียนลงพื้นที่สำรวจปัญหาในชุมชน ออกแบบแนวทางแก้ไข และนำเสนอผลงาน

ง. ให้ครูอธิบายและนักเรียนจดบันทึก

4. “ครูแคน ออกแบบแผนการสอนครบองค์ประกอบ แต่ไม่มีการประเมินผลเพื่อนำไปปรับปรุงแผนในครั้งถัดไป” ท่านเห็นด้วยกับการจัดการเรียนรู้ของครูแคน หรือไม่ เพราะเหตุใด

ก. เห็นด้วย เพราะแผนมีองค์ประกอบครบ

ข. ไม่เห็นด้วย เพราะขาดการประเมินเพื่อพัฒนา

ค. เห็นด้วย เพราะสามารถใช้ซ้ำได้

ง. ไม่เห็นด้วย เพราะใช้เวลามากเกินไป

สมรรถะที่ 2 การวิเคราะห์บริบทของผู้เรียน

5. ข้อใดอธิบายความหมายของ “การวิเคราะห์บริบทของผู้เรียน” ได้ถูกต้องที่สุด

ก. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ข. การศึกษาข้อมูลผู้เรียนและสภาพแวดล้อมเพื่อนำไปพัฒนาการเรียนรู้

ค. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนด

ง. การใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน

6. ข้อใด “ไม่ใช่” องค์ประกอบของบริบทผู้เรียนที่ครูควรวิเคราะห์

ก. สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

ข. ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน

ค. เทคโนโลยีที่ใช้ในท้องถิ่น

ง. สีที่นักเรียนชอบ

7. ครูพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ในชั้นเรียนไม่มีอุปกรณ์อินเทอร์เน็ตที่บ้าน ครูควรปรับการจัดการเรียนรู้อย่างไร

ก. มอบหมายงานออนไลน์เพิ่มเติม

ข. ใช้การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันเป็นหลัก

ค. จัดกิจกรรมที่สามารถทำได้โดยไม่ต้องใช้อินเทอร์เน็ต

ง. ให้คะแนนเฉพาะนักเรียนที่ส่งงานออนไลน์

8. ในชุมชนหนึ่งมีปัญหาขยะจำนวนมากและส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม ครูควรนำข้อมูลบริบทนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างไร

ก. สอนตามหนังสือเรียนโดยไม่เปลี่ยนแปลง

ข. ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดเกี่ยวกับคำศัพท์

ค. ออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขยะในชุมชน

ง. ลดเวลาเรียนในหัวข้อนี้

สมรรถนะที่ 3 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้

9. ข้อใดอธิบายความหมายของ “การจัดการเรียนรู้” ได้เหมาะสมที่สุด

ก. การสอนเนื้อหาให้ครบตามหลักสูตร

ข. การจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย

ค. การใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน

ง. การให้การบ้านและแบบฝึกหัดแก่นักเรียน

10. ข้อใดแสดงถึงองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ก. เนื้อหาเพียงอย่างเดียว

ข. กิจกรรมและสื่อการสอนเท่านั้น

ค. เนื้อหา เป้าหมาย กิจกรรม และการประเมินผล

ง. แบบทดสอบปลายภาค

11. ข้อใดอธิบายบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ได้ถูกต้อง

ก. เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว

ข. เป็นผู้ควบคุมชั้นเรียนอย่างเข้มงวด

ค. เป็นผู้ออกแบบและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ง. เป็นผู้ให้คะแนนและตัดสินผลการเรียน

12. ข้อใดแสดงถึงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ก. ห้องเรียนที่เงียบและเคร่งครัด

ข. ห้องเรียนที่นักเรียนรู้สึกปลอดภัย ผ่อนคลาย และกล้าแสดงความคิดเห็น

ค. ห้องเรียนที่เน้นการแข่งขันสูง

ง. ห้องเรียนที่ครูเป็นผู้พูดเพียงฝ่ายเดียว

สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา

13. ข้อใดอธิบายความหมายของการใช้สื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาได้เหมาะสมที่สุด

ก. การใช้สื่อเพื่อให้บทเรียนดูทันสมัย

ข. การเลือกและใช้สื่อเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ค. การใช้เทคโนโลยีให้มากที่สุด

ง. การใช้สื่อสำเร็จรูปตามที่มีอยู่

14. ข้อใด “ไม่สอดคล้อง” กับหลักการใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

ก. เลือกสื่อให้เหมาะกับเนื้อหา

ข. ใช้สื่อเดียวกับทุกบทเรียน

ค. คำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียน

ง. ปรับปรุงสื่อตามผลการใช้งาน

15. หลังจากใช้สื่อการสอน ครูพบว่านักเรียนยังไม่เข้าใจเนื้อหา ครูควรดำเนินการอย่างไร

ก. ใช้สื่อเดิมซ้ำ

ข. เพิ่มการบ้าน

ค. ปรับปรุงหรือเปลี่ยนสื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ง. ลดเนื้อหาบทเรียน

16. ครูต้องการให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากขึ้นในการเรียนรู้ แนวทางใดเหมาะสมที่สุด

ก. ใช้สื่อที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม เช่น เกมการศึกษา

ข. ใช้การบรรยายอย่างเดียว

ค. ให้นักเรียนจดตาม

ง. ใช้แบบฝึกหัดจำนวนมาก

สมรรถนะที่ 5 ความสามารถในการวัดและประเมินผล

17. ข้อใดอธิบายความหมายของ “การวัดและประเมินผลการเรียนรู้” ได้ถูกต้องที่สุด

ก. การให้คะแนนปลายภาค

ข. การตรวจคำตอบของผู้เรียน

ค. การออกข้อสอบให้ครบตามเนื้อหา

ง. กระบวนการเก็บข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน

18. ข้อใด “สอดคล้อง” กับหลักการวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพ

ก. ใช้วิธีการวัดผลเพียงแบบเดียว

ข. เลือกวิธีวัดผลให้เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน

ค. เน้นการสอบปลายภาคเท่านั้น

ง. ใช้แบบทดสอบยากที่สุด

19. ครูต้องการวัดทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียน วิธีใดเหมาะสมที่สุด

ก. แบบทดสอบปรนัย

ข. การสังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรมกลุ่ม

ค. การสอบข้อเขียน

ง. การให้ท่องจำ

20. ครูออกแบบการประเมินโดยใช้ทั้งแบบทดสอบ การสังเกต และผลงานนักเรียน การดำเนินการนี้สะท้อนหลักการใด

ก. การวัดผลแบบง่าย

ข. การวัดผลแบบเน้นความจำ

ค. การใช้วิธีการวัดผลที่หลากหลาย

ง. การลดภาระงานครู

เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 8 ขั้นตอนที่ 3

แบบสอบถามความพึงพอใจ
ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้
เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติโดยใช้บริบทเป็นฐาน เป็นการศึกษาในขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

2. การประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล มา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย นายธีรวัฒน์ กุลต๊ะ
นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ตอนที่ 1 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน เกณฑ์การให้คะแนน เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

รายการ	**ระดับความคิดเห็น**				
	5	**4**	**3**	**2**	**1**
1. การดำเนินงานตามรูปแบบนี้ทำให้ท่านมีอิสระในการปฏิบัติงาน					
2. การดำเนินงานตามรูปแบบนี้ทำให้ท่านมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีม มีความรักความสามัคคี เสมือนบุคคลในครอบครัวเดียวกัน					
3. การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ท่านเข้าใจเกี่ยวกับกับงานที่รับผิดชอบ					
4. การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ท่านเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองและองค์กรแบบต่อเนื่องให้สอดคล้องทันกับกระแสของการเปลี่ยนแปลง					
5. การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ท่านเข้าใจเกี่ยวกับโอกาสในการพัฒนาการแสวงหาวิธีการทำงานที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด					
6. การดำเนินงานตามรูปแบบช่วยให้ท่านทำงานมีความสุขมากขึ้น					
7. การดำเนินงานตามรูปแบบนี้ทำให้ตระหนักและเห็นคุณค่าของผลงานที่ตนเองปฏิบัติ เพื่อไปถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้					
8. การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ท่านเข้าใจง่าย และสะดวกในการดำเนินงานของท่าน					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
9. การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและบริหารงาน					
10. การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ทุกคนร่วมกันกำหนดเป้าหมายองค์กร มีทิศทางที่เป็นระบบ มีการประสานงานตามโครงสร้างที่ชัดเจน และส่งผลให้องค์กรสามารถปรับตัวและเติบโตตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
11. ท่านมีความพึงพอใจต่อการให้แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน					
12. ท่านมีความพึงพอใจต่อการส่งเสริมความร่วมมือในองค์การ					
13. ท่านมีความพึงพอใจต่อการสร้างภาวะผู้นำให้กับผู้ปฏิบัติงาน					
14. ท่านมีความพึงพอใจต่อการสร้างบรรยากาศในองค์การ					
15. ท่านมีความพึงพอใจต่อการสร้างทีมงาน					
16. โดยสรุปแล้วท่านพึงพอใจในการดำเนินงานตามรูปแบบนี้					
17. โดยภาพรวมแล้วท่านพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการดำเนินงานของสถานศึกษาตามรูปแบบนี้					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 9 ขั้นตอนที่ 4

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์
ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้
เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน
(สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติโดยใช้บริบทเป็นฐาน เป็นการศึกษาในขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ใน 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การประเมินความเหมาะสม (Property Standards) หมายถึง การประเมินเพื่อตรวจสอบความถูกต้องแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นไปตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด นโยบายของสถานศึกษา ใช้วิธีวิจัยและการดำเนินการวิจัยที่เหมาะสม คำนึงถึงจรรยาบรรณการวิจัยในมนุษย์ โดยการใช้เครื่องมือและวิธีการเก็บรวมข้อมูลอย่างถูกต้องตามหลักการ มีความหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

ประเด็นที่ 2 ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) หมายถึง การประเมินการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ว่ามีประโยชน์และมีคุณค่าที่ชัดเจนให้กับผู้ที่นำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐานไปใช้ บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. การประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ประสิทธิภาพตามมาตรฐานความเหมาะสมและมาตรฐานความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ในการรวบรวมข้อมูล มา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย นายธีรวัฒน์ กุลต๊ะ
นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ตอนที่ 1 ประสิทธิภาพตามมาตรฐานความเหมาะสมและมาตรฐานความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน เกณฑ์การให้คะแนน เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มาตรฐานความเหมาะสม/มาตรฐานความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มาตรฐานความเหมาะสม/มาตรฐานความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มาตรฐานความเหมาะสม/มาตรฐานความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มาตรฐานความเหมาะสม/มาตรฐานความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มาตรฐานความเหมาะสม/มาตรฐานความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านความเหมาะสม (Property Standards)						
1	รูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นไปตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา					
2	รูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นไปตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด					
3	รูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นไปตามนโยบายของสถานศึกษา					
4	รูปแบบที่พัฒนาตรวจสอบความถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัยและการดำเนินการวิจัย					
5	รูปแบบที่พัฒนาขึ้นคำนึงถึงจรรยาบรรณการวิจัยในมนุษย์ โดยการใช้เครื่องมือและวิธีการเก็บรวมข้อมูลอย่างถูกต้องตามหลักการ					
ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards)						
6	รูปแบบที่มีความน่าสนใจต่อการนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง					

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
7	รูปแบบมีความสอดคล้องกับความมุ่งหวังของผู้ใช้หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง					
8	รูปแบบทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อการนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง					
9	รูปแบบตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง					
10	รูปแบบมีคุณค่าและเกิดประโยชน์กับผู้ที่นำรูปแบบไปใช้					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง
ผลการตรวจคุณภาพเครื่องมือ

1. เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 1 แบบสังเคราะห์เอกสาร เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ประเด็นการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5			
ประเด็นศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
แหล่งข้อมูล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ผลการสังเคราะห์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

2. เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ประเด็นการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5			
ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูมุ่งศึกษาในประเด็นเนื้อหาของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู และกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ นั้นเพียงพอหรือมีประเด็นอื่นเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ท่านคิดว่าสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ประกอบด้วยสมรรถนะใดบ้างนอกจาก 5 สมรรถนะนี้ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การออกแบบการเรียนรู้ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา 5) การวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ท่านคิดว่าการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการนำข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรหรือมวลประสบการณ์ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้อย่างมีระบบขั้นตอน มีการประเมิน ปรับปรุง และนำหลักสูตรไปใช้ให้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ประเด็นการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5			
มีประสิทธิผลสูงสุดตามความมุ่งหมาย เพียงพอหรือมีประเด็นอื่นเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง								
ท่านคิดว่าการออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูในการกำหนดรูปแบบ วิธีการจัดการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างเป็นรายบุคคลของผู้เรียน มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้ เพียงพอหรือมีประเด็นอื่นเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ท่านคิดว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ความสามารถของครู ในการออกแบบจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยง่ายโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจากกำหนดเนื้อหา เป้าหมาย ใช้เทคนิคและกิจกรรมที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้บรรลุเนื้อหาและเป้าหมาย และมีการประเมินผล เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ เพียงพอหรือมีประเด็นอื่นเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ท่านคิดว่าการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการเลือกสร้างและใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างหลากหลายที่เหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อทำให้การจัดการเรียนรู้น่าสนใจ และประเมินผลพัฒนา ปรับปรุง สื่อนวัตกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพียงพอหรือมีประเด็นอื่นเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ท่านคิดว่า การวัดและประเมินผล หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียนนับตั้งแต่การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล การใช้วิธีวัดผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและนำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป เพียงพอหรือมีประเด็นอื่นเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ท่านคิดว่ากระบวนการพัฒนาสมรรถนะ ประกอบด้วยขั้นตอนใดบ้างนอกจาก 6 ขั้นตอนนี้ 1) สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้

ประเด็นการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5			
2) สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ 3) วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ 4) การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ 5) การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ 6) การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา								
ท่านคิดว่า ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ หมายถึง การชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะนำเสนอองค์ความรู้ในลักษณะของสาระสำคัญ ประกอบกับการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ เพียงพอหรือมีประเด็นอื่นเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
ท่านคิดว่า ขั้นตอนที่ 2 ภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ นำผลมาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเรียงลำดับความต้องการที่เร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนาก่อนหลังตามความจำเป็น เพียงพอหรือมีประเด็นอื่นเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ท่านคิดว่า ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน จัดทำตารางการดำเนินงานตามแผนสร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา และจัดหาทรัพยากร เพียงพอหรือมีประเด็นอื่นเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ท่านคิดว่า ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ หมายถึง การจัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา เพียงพอหรือมีประเด็นอื่นเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ท่านคิดว่า ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ หมายถึง การตรวจสอบว่าการพัฒนาสมรรถนะเป็นไปตามแผนไหม การติดตามควรมีทั้งระยะเริ่มต้น ระยะกลาง และระยะหลังเสร็จการพัฒนา เพียงพอหรือมีประเด็นอื่นเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ท่านคิดว่า ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา หมายถึง การรายงานและสะท้อนผลการพัฒนา กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเพื่อนครู ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8	ใช้ได้

ประเด็นการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5			
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนา ทำให้ครูมีแนวทางในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปแล้วนั้นไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่องและประเมินผล การพัฒนาสมรรถนะเปรียบเทียบกับเป้าหมายของกิจกรรมโครงการตามแผน ปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงาน เพียงพอหรือมีประเด็นอื่นเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง								

3. เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 3 แบบสรุปแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ประเด็นการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5			
ผลการวิเคราะห์เอกสาร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
สรุปผลการศึกษาแนวทาง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

4. เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 4 แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ตามมาตรฐานความถูกต้องและมาตรฐานความเป็นไปได้

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
มาตรฐานความถูกต้อง									
1.	รูปแบบได้มีการพัฒนามาจากการศึกษาข้อมูลรอบด้าน ทำให้มีความน่าเชื่อถือ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.	รูปแบบมีความถูกต้องตามหลักวิชาการโดยจัดเรียงหัวข้อเนื้อหาเป็นระบบครบถ้วน ทันสมัย มีการค้นคว้าอ้างอิงถูกต้องเชื่อถือได้ เรียบเรียงเนื้อหาได้ถูกต้องตามหลักภาษา และจัดเรียงหัวข้อเนื้อหาเป็นระบบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
3.	รูปแบบมีการใช้ภาษา สื่อสารได้ชัดเจนกับกลุ่มเป้าหมายเข้าใจง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.	รูปแบบมีการเรียบเรียงเนื้อหาได้สาระครอบคลุม และข้อมูลหลักฐานครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
5.	รูปแบบทำให้เกิดนคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพได้อย่างน่าเชื่อถือ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
มาตรฐานความเป็นไปได้									
6.	รูปแบบสามารถนำไปใช้ในการดำเนินการในสถานการณ์จริงได้	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
7.	รูปแบบมีการกำหนดทรัพยากรในการสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรสนับสนุนการดำเนินการในการบริหารให้เกิดความสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
8.	รูปแบบมีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการนำรูปแบบไปใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
9.	รูปแบบสามารถดำเนินการได้ในระเวลาที่กำหนดไว้ได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
10.	รูปแบบนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

5. เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 5 แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู									
1.	หลักการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้การปฏิบัติงานในหน้าที่มีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
2.	หลักการบูรณาการสู่ความเป็นอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8	ใช้ได้
3.	หลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.	หลักการพัฒนาโดยใช้บริบทเป็นฐาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู									
5.	เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ และมีทักษะที่สอดคล้องกับสมรรถนะแห่งอนาคต	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
6.	เพื่อให้ครูมีสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนร่วมวิชาชีพ หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ที่เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู									
7.	การรู้จักผู้เรียนรายบุคคล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
8.	การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
9.	การออกแบบการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
10.	การสร้างบรรยากาศด้านจิตวิทยา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
11.	กระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
12.	การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
13.	การวัดและประเมินผล	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู									
14.	ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness : A)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
15.	ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis : A)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
16.	ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development : P)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
17.	ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Do : D)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
18.	ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ (Check : C)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
19.	ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection : E)	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู									
20.	ประเมินผลสมรรถนะก่อนและหลังการพัฒนาแล้วเปรียบเทียบคะแนนที่ได้ก่อนและหลังการพัฒนา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
21.	ประเมินความพึงพอใจหลังจากการพัฒนา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู									
22.	ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
23.	ปัจจัยด้านครู	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
24.	ปัจจัยด้านทรัพยากร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
25.	ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
26.	ปัจจัยด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

6. เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 6 แบบประเมินสภาพการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
ด้านการดำเนินการตามหลักการของรูปแบบ									
1.	สถานศึกษาคัดสรรและเลือกใช้จุดเด่นของแนวคิด หลักการบริหารแบบเสริมพลังอำนาจมาใช้ในการดำเนินงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
2.	สถานศึกษามีการดำเนินงานโดยใช้หลักการให้อิสระและวิธีการดำเนินงานด้านต่างๆเข้าด้วยกัน	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8	ใช้ได้
3.	สถานศึกษาใช้หลักการทำงานเป็นทีมของบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.	สถานศึกษาใช้หลักการทำงานอย่างสร้างสรรค์ในการดำเนินงานของสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
5.	สถานศึกษาใช้หลักการเสริมแรงในการดำเนินงานของสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
6.	สถานศึกษาใช้หลักการกระจายอำนาจ ในการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้งโดยภาพรวมและงานย่อยแต่ละงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ									
7.	สถานศึกษาได้แนวทางการพัฒนาบุคลากรเพื่อไปถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
8.	สถานศึกษาได้แนวทางการพัฒนาทีมทำงานเพื่อประสิทธิภาพการทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
9.	สถานศึกษาได้แนวทางการพัฒนาองค์กรเพื่อการปรับตัวและเติบโตตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
ด้านการดำเนินงานตามองค์ประกอบหลักของรูปแบบ									
10.	สถานศึกษาดำเนินการให้แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามตัวบ่งชี้วิธีการและผลลัพธ์ของกระบวนการบริหารรวมพลังสู่ความสำเร็จ ทั้งระดับบุคคล ระดับทีมงาน/กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
11.	สถานศึกษาดำเนินการส่งเสริมความร่วมมือในองค์การตามตัวบ่งชี้วิธีการและผลลัพธ์ของ	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
	กระบวนการบริหารรวมพลังสู่ความสำเร็จ ทั้งระดับบุคคล ระดับทีมงาน/กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับโรงเรียน								
12.	สถานศึกษาดำเนินการสร้างภาวะผู้นำให้กับผู้ปฏิบัติงานตามตัวบ่งชี้วิธีการและผลลัพธ์ของกระบวนการบริหารรวมพลังสู่ความสำเร็จ ทั้งระดับบุคคล ระดับทีมงาน/กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
13.	สถานศึกษาดำเนินการสร้างบรรยากาศในองค์การตามตัวบ่งชี้วิธีการและผลลัพธ์ของกระบวนการบริหารรวมพลังสู่ความสำเร็จ ทั้งระดับบุคคล ระดับทีมงาน/กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
14.	สถานศึกษาดำเนินการสร้างทีมงานตามตัวบ่งชี้วิธีการและผลลัพธ์ของกระบวนการบริหารรวมพลังสู่ความสำเร็จ ทั้งระดับบุคคล ระดับทีมงาน/กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ด้านการดำเนินงานตามกระบวนการของรูปแบบ									
15.	สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ โดยคนในองค์กรร่วมกันกำหนดทิศทาง วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
16.	สถานศึกษาดำเนินการร่วมดำเนินการตามบทบาทที่ได้รับโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
17.	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
18.	สถานศึกษาดำเนินการแบ่งปันผลสำเร็จหรือผลลัพธ์จากการบริหารจัดการร่วมกัน	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ด้านการประเมินผลรูปแบบ									

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
19.	สถานศึกษามีการติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงานตามข้อกำหนดในแนวทางการประเมินรูปแบบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
20.	สถานศึกษามีการประเมินความพึงพอใจของบุคลากรในสถานศึกษาต่อการนำรูปแบบนี้มาใช้ในการงานของสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
21.	สถานศึกษามีการติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงานตามข้อกำหนดในแนวทางการประเมินรูปแบบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ด้านปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบ									
22.	ครูและผู้เกี่ยวข้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกันตามความมุ่งหวัง ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความเชื่อมั่นในตนเองว่าเป็นผู้มีความสามารถและมีคุณค่า	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
23.	ผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการ การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน สื่อสาร และการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเพียงพอ มีการปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
24.	ผู้บริหาร มีการสนับสนุนทรัพยากรที่เอื้อต่อการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
25.	ครูและผู้เกี่ยวข้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกันตามความมุ่งหวัง ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความเชื่อมั่นในตนเองว่าเป็นผู้มีความสามารถและมีคุณค่า	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

7. เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 7 แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร และออกแบบการเรียนรู้									
1.	จากสถานการณ์ “ครูกะลา สอนนักเรียนในชุมชนชนบทที่มีอาชีพหลักคือการเกษตร แต่ใช้แผนการสอนสำเร็จรูปจากส่วนกลางโดยไม่ได้ปรับให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน” หากท่านเป็นครูกะลา ควรปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างไรให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.	พิจารณาแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไปนี้ จุดประสงค์ : ให้นักเรียนวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อม กิจกรรม : ให้นักเรียนท่องจำคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การประเมิน : แบบทดสอบปรนัย ข้อใดคือปัญหาสำคัญของแผนนี้	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8	ใช้ได้
3.	หากท่านต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้เรื่อง “การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน” ให้สอดคล้องกับสมรรถนะดังกล่าว แนวทางใดเหมาะสมที่สุด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.	“ครูแคน ออกแบบแผนการสอนครบองค์ประกอบ แต่ไม่มีการประเมินผลเพื่อนำไปปรับปรุงแผนในครั้งถัดไป” ท่านเห็นด้วยกับการจัดการเรียนรู้ของครูแคน หรือไม่ เพราะเหตุใด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ความสามารถในการวิเคราะห์บริบทของผู้เรียน									
5.	ข้อใดอธิบายความหมายของ “การวิเคราะห์บริบทของผู้เรียน” ได้ถูกต้องที่สุด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
6.	ข้อใด “ไม่ใช่” องค์ประกอบของบริบทผู้เรียนที่ครูควรวิเคราะห์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
7.	ครูพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ในชั้นเรียนไม่มีอุปกรณ์อินเทอร์เน็ตที่บ้าน ครูควรปรับการจัดการเรียนรู้อย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
8.	ในชุมชนหนึ่งมีปัญหาขยะจำนวนมากและส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม ครูควรนำข้อมูลบริบทนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ความสามารถในการจัดการเรียนรู้									
9.	ข้อใดอธิบายความหมายของ “การจัดการเรียนรู้” ได้เหมาะสมที่สุด	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
10.	ข้อใดแสดงถึงองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
11.	ข้อใดอธิบายบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ได้ถูกต้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
12.	ข้อใดแสดงถึงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ความสามารถในการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา									
13.	ข้อใดอธิบายความหมายของการใช้สื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาได้เหมาะสมที่สุด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
14.	ข้อใด “ไม่สอดคล้อง” กับหลักการใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
15.	หลังจากใช้สื่อการสอน ครูพบว่านักเรียนยังไม่เข้าใจเนื้อหา ครูควรดำเนินการอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
16.	ครูต้องการให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากขึ้นในการเรียนรู้ แนวทางใดเหมาะสมที่สุด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ความสามารถในการวัดและประเมินผล									
17.	ข้อใดอธิบายความหมายของ “การวัดและประเมินผลการเรียนรู้” ได้ถูกต้องที่สุด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
18.	ข้อใด “สอดคล้อง” กับหลักการวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
19.	ครูต้องการวัดทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียน วิธีใดเหมาะสมที่สุด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
20.	ครูออกแบบการประเมินโดยใช้ทั้งแบบทดสอบ การสังเกต และผลงานนักเรียนการดำเนินการนี้สะท้อนหลักการใด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

8. เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 8 แบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
1.	การดำเนินงานตามรูปแบบนี้ทำให้ท่านมีอิสระในการปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.	การดำเนินงานตามรูปแบบนี้ทำให้ท่านมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีม มีความรักความสามัคคี เสมือนบุคคลในครอบครัวเดียวกัน	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8	ใช้ได้
3.	การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ท่านเข้าใจเกี่ยวกับกับงานที่รับผิดชอบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.	การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ท่านเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองและองค์กรแบบต่อเนื่องให้สอดคล้องทันกับกระแสของการเปลี่ยนแปลง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
5.	การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ท่านเข้าใจเกี่ยวกับโอกาสในการพัฒนาการแสวงหาวิธีการทำงานที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
6.	การดำเนินงานตามรูปแบบช่วยให้ท่านทำงานมีความสุขมากขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
7.	การดำเนินงานตามรูปแบบนี้ทำให้ตระหนักและเห็นคุณค่าของผลงานที่ตนเองปฏิบัติ เพื่อไปถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
8.	การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ท่านเข้าใจง่าย และสะดวกในการดำเนินงานของท่าน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
9.	การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและบริหารงาน	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
10.	การดำเนินงานตามรูปแบบมีทำให้ทุกคนร่วมกันกำหนดเป้าหมายองค์กร มีทิศทางที่เป็นระบบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
11.	มีการประสานงานตามโครงสร้างที่ชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
12.	และส่งผลให้องค์กรสามารถปรับตัวและเติบโตตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
13.	ท่านมีความพึงพอใจต่อการให้แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
14.	ท่านมีความพึงพอใจต่อการส่งเสริมความร่วมมือในองค์การ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
15.	ท่านมีความพึงพอใจต่อการสร้างภาวะผู้นำให้กับผู้ปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
16.	ท่านมีความพึงพอใจต่อการสร้างบรรยากาศในองค์การ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
17.	ท่านมีความพึงพอใจต่อการสร้างทีมงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

9. เครื่องมือวิจัย ชุดที่ 9 แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ตามมาตรฐานความเหมาะสมและมาตรฐานความเป็นประโยชน์

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
มาตรฐานความเหมาะสม									
1.	รูปแบบมีวัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
	ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ที่ชัดเจน ตรวจสอบความสำเร็จได้								
2.	รูปแบบมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือสถานศึกษาดำเนินการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3.	รูปแบบดังกล่าวช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาได้ทราบถึงจุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.	รูปแบบมีแนวทางการพัฒนาที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงและทันเวลาโดยมีการระบุระยะเวลา และวิธีการพัฒนา ที่ชัดเจนเหมาะสม มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
5.	รูปแบบดังกล่าวสามารถใช้ในการส่งเสริม การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
6.	รูปแบบดังกล่าวมีการส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
7.	รูปแบบดังกล่าวมีการสร้างและรักษาระบบที่เหมาะสมและยืนหยัดเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
มาตรฐานความเป็นประโยชน์									
8.	รูปแบบที่มีความน่าสนใจต่อการนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
9.	รูปแบบมีความสอดคล้องกับความมุ่งหวังของผู้ใช้หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
10.	รูปแบบทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อการนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
11.	รูปแบบตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
12.	รูปแบบมีคุณค่าและเกิดประโยชน์กับผู้ที่นำรูปแบบไปใช้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
13.	ผู้เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการ ติดตาม และประเมินผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
14.	ผลที่ได้จากการใช้รูปแบบ มีความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับเวลาและงบประมาณที่ใช้	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้

ภาคผนวก จ

ผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.978	26

ข้อ	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1	421.8462	635.976	.493	.978
2	421.5641	646.358	.269	.978
3	421.9231	633.494	.743	.977
4	421.5641	646.358	.269	.978
5	421.6923	639.692	.507	.978
6	421.3333	652.386	0.000	.978
7	421.6923	639.692	.507	.978
8	421.4872	647.730	.243	.978
9	421.6923	639.692	.507	.978
10	421.3333	652.386	0.000	.978
11	422.0256	626.341	.781	.977
12	421.6667	639.070	.542	.978
13	422.0256	626.341	.781	.977
14	421.6667	639.070	.542	.978

(ต่อ)

ข้อ	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
15	421.6923	639.692	.507	.978
16	421.3333	652.386	0.000	.978
17	421.5897	646.985	.231	.978
18	421.3333	652.386	0.000	.978
19	421.8462	634.923	.674	.977
20	421.4872	647.730	.243	.978
21	421.9487	627.787	.716	.977
22	421.4872	647.730	.243	.978
23	422.0769	635.599	.744	.977
24	421.3846	648.348	.350	.978
25	422.0000	630.474	.904	.977
26	421.3333	652.386	0.000	.978
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ				.978

จากการนำแบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ไปทดลองใช้ เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ วิธี Alpha Coefficients ($\propto$) ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .978

ภาคผนวก ฉ

คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

คำนำ

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ถือเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญยิ่งในการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เป็นพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความสามารถในการใช้ความรู้ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลาย มีความสามารถในการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้รวมทั้งการมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นสมรรถนะการจัดการเรียนรู้จึงเป็นความสามารถในเชิงพฤติกรรมของครูที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุผลสำเร็จตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้

ข้าพเจ้าได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยผ่านกระบวนการวิจัยที่เป็นระบบ มีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก การออกแบบกระบวนการดำเนินงาน การประเมินผลการใช้ และการปรับปรุงจนได้เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทในท้องถิ่น และสามารถประยุกต์ใช้ได้จริง

คู่มือการใช้รูปแบบฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม และยั่งยืนต่อไป

นายธีรวัฒน์ กุลต๊ะ

สารบัญ

		หน้า
คำนำ		ก
สารบัญ		ข
ส่วนที่ 1	บทนำ	
	ความเป็นมาและความสำคัญ	1
	วัตถุประสงค์การวิจัย	4
	วัตถุประสงค์ของคู่มือการใช้รูปแบบ	4
	กลุ่มเป้าหมาย	4
ส่วนที่ 2	รูปแบบและคำอธิบายรูปแบบ	
	แผนภาพรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน	5
	องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	6
	องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	6
	องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	7
	องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	9
	องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	11
	องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	11
ส่วนที่ 3	แผนการดำเนินงานตามกระบวนการของรูปแบบ	13
รายการอ้างอิง		16
ภาคผนวก		17

ส่วนที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ในปัจจุบันสภาพภูมิอากาศของโลกมีการเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากภาวะโลกร้อนซึ่งเกิดจากการที่ก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละภูมิภาคของโลก เป็นที่คาดกันว่าการเปลี่ยนแปลงในอนาคตจะสูงและรวดเร็วกว่าอดีตมาก (ศูนย์เครือข่ายงานวิเคราะห์วิจัย และฝึกอบรมการเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ , 2553) ส่งผลต่อแนวโน้มการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบต่างๆ ทั้งความถี่ ลักษณะ ขนาด และความรุนแรงที่เพิ่มขึ้น ตัวอย่างของภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา เช่น แผ่นดินไหวที่ฮันชิน (โกเบ) พ.ศ. 2538 การเกิดคลื่นยักษ์สึนามิในประเทศชายฝั่งมหาสมุทรอินเดียเมื่อ พ.ศ.2547 พายุเฮอร์ริเคนแคทรินา ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ.2548 พายุไซโคลนนาร์กิสประเทศพม่า เมื่อ พ.ศ.2551 และเหตุการแผ่นดินไหวและคลื่นยักษ์สึนามิในเขตโทโฮกุของเกาะฮอนชู ประเทศญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2554 ตลอดจนกรณีแผ่นดินไหวที่จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เวลา 18.08 น. พบจุดศูนย์กลางแผ่นดินไหวอยู่ที่บริเวณ ต.ทรายขาว อ.พาน จ.เชียงราย (19.685N, 99.687E) มีระดับความลึก 7 กิโลเมตร ขนาดแรงสั่นสะเทือนอยู่ที่ 6.3 ริกเตอร์ หลังจากนั้นศูนย์กลางแผ่นดินไหวได้กระจายไปยังบริเวณเขตอำแม่สรวย อำแม่ลาว อำเภอพาน และอำเภอเมืองเชียงราย ส่งผลให้พื้นที่รัศมี 25-112 กิโลเมตร ได้รับผลกระทบตามไปด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

จากแนวโน้มความรุนแรง ความสูญเสีย และความเสียหายอันเกิดจากภัยพิบัติที่เพิ่มขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2548 องค์การสหประชาชาติจึงได้จัดให้มีการประชุมด้วยว่า “การลดภัยพิบัติ” ที่เมืองโกเบ จังหวัดเฮียวโงะ ประเทศญี่ปุ่น โดยมีผู้แทนรัฐบาลจาก 168 ประเทศทั่วโลกเข้าร่วม สาระสำคัญที่ได้จากการประชุมในครั้งนี้ ได้แก่ การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเป็นอันดับแรก รู้ถึงความเสี่ยงและวิธีการจัดการกับความเสี่ยง สร้างความเข้าใจและการตระหนักถึงภัยแก่สาธารณชน มีการดำเนินการเพื่อลดความเสี่ยง และเตรียมความพร้อมซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที สาระการประชุมในครั้งนี้ส่งผลให้ทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยปรับแนวคิดในการจัดการภัยพิบัติจากรูปแบบและวิธีการเดิม คือ รอให้เกิดภัยพิบัติเสียก่อนแล้วจึงค่อยหาทางจัดการ มาเป็น การจัดการภัยพิบัติโดยเน้นการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากแนวคิดในการจัดการภัยพิบัติในอดีตนั้นยังไม่มีการกำหนดมาตรการ และวิธีป้องกันหรือลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากภัยพิบัติ แต่ใช้การตั้งรับซึ่งเน้นการ

รับมือต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน การบรรเทาทุกข์ และการฟื้นฟู หลังการเกิดภัยพิบัติเป็นหลัก (นิลุบล สู่พาณิช, แนวทางการปฏิบัติงานสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาคสนามในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานในประเทศไทย, 2549)

ครูมีบทบาทสำคัญต่อสังคม ทั้งการสั่งสอนอบรมวิชาความรู้ต่าง ๆ และการดูแลเอาใจใส่นักเรียน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีความเจริญก้าวหน้าซึ่งเป็นการวางรากฐานความรู้ ความดี และความสามารถทุก ๆ ด้านแก่นักเรียนเพื่อช่วยให้สามารถดำรงตนเป็นคนดีและเป็นประโยชน์แก่สังคม ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติเพราะครูเป็นทั้งผู้สร้างและผู้กำหนดอนาคตของเยาวชน บทบาทหน้าที่ของครูมีตั้งแต่การเก็บข้อมูลให้ละเอียดว่าปัญหาในปัจจุบันมีอะไรที่ครูจะต้องร่วมมือแก้ไข การวิเคราะห์ปัญหาและต้นตอของปัญหาให้ละเอียด เพื่อทำความเข้าใจปัญหาและพร้อมที่จะแก้ปัญหา สามารถนำคุณค่าของบทเรียนมาเป็นตัวเชื่อมโยงผสมผสานให้เกิดการแก้ไขปัญหาในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ (พระมหาตุ๋ย ขนฺติธมฺโม, 2564) สิ่งหนึ่งที่ครูต้องมีบทบาทเข้าให้ถึง คือ ต้องคำนึงถึงการใช้เทคโนโลยีและการสร้างให้ผู้เรียนเป็นนักคิดและนักพัฒนา ถือเป็นหัวใจหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งเป็นไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ครูจะเป็นผู้สอนอย่างเดียวเหมือนเมื่อก่อนไม่ได้จะต้องให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองด้วย โดยที่ครูออกแบบการเรียนรู้ เป็นผู้แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กสามารถสร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง ซึ่งการสร้างสรรค์ด้วยตัวเองนี้คือแนวทางสำคัญ (อนันต์ เถื่อนเนาว์, 2561)

สมรรถนะ เป็นคุณลักษณะความสามารถของบุคคลที่แสดงออกมาซึ่งสามารถวัดและสังเกตเห็นได้ว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและลักษณะอื่น ๆ ที่โดดเด่นกว่าบุคคลอื่น ๆ ในองค์กร ส่งผลให้มีการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ได้แก่ ความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ แรงจูงใจทางสังคมลักษณะนิสัยส่วนบุคคล ตลอดจนรูปแบบความคิดและวิธีการคิด ความรู้สึกและการกระทำ (อนงค์นาถ เคนโพธิ์, 2562) สมรรถนะของครูนั้นสามารถส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา ดังนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาครูให้มีการสมรรถนะ 4 ประการ คือ การสอนในชั้นเรียน การบริหารจัดการชั้นเรียนการวัดผลระหว่างเรียนและสมรรถนะด้านทักษะชีวิตส่วนตน เพราะสมรรถนะเหล่านี้ของครูส่งผลต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด ส่วนแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูนั้นเป็นสิ่งที่ต้องศึกษา ได้แก่ ด้านความรู้เนื้อหาวิชา การวางแผนการจัดการเรียนการสอน การสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน ทักษะการนำเสนอ การมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน การประเมินผลและการบริหารจัดการห้องเรียน และใช้สมรรถนะเหล่านี้แบบมาบูรณาการ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งรวม ๆ เรียกว่า คือ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู (พวงเพ็ญ อินทรประวัติ, 2564)

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ถือเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญยิ่งในการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เป็นพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความสามารถในการใช้ความรู้ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลาย มีความสามารถในการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้รวมทั้งการมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นสมรรถนะการจัดการเรียนรู้จึงเป็นความสามารถในเชิงพฤติกรรมของครูที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุผลสำเร็จตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ (ประยูร บุญใช้, 2563)

จากผลการวิจัยหลายเรื่องพบตรงกันว่าสภาพปัจจุบันครูมีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาอยู่ในระดับมาก (นันทกา วารินิน, 2557) นอกจากนี้ผลการศึกษาเรื่อง ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ (ยศ สามเมือง, 2561, หน้า 137) และครูมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมระดับมาก เห็นได้ว่าสมรรถด้านการจัดการเรียนรู้ของครูมีความสำคัญและตัวครูเองก็ต้องการพัฒนาสมรรถนะดังกล่าว เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการทำงานที่ดีขึ้นและเพิ่มพูนประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้

การเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำเอาสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆที่อยู่รอบตัวนักเรียน ครูผู้สอน และโรงเรียน หรือประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน หรือการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาเป็นจุดเริ่มต้นหรือผลักดันให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในคำศัพท์ แนวคิด หลักการ กฎ เหตุการณ์ และสิ่งต่างๆได้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถถ่ายโอนความรู้ความเข้าใจเหล่านั้นไปสู่สถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่นๆได้ (จินดา พราหมณ์ชู, 2553) โดยมี 4 ขั้นตอน (Gillbert, 2006) ได้แก่ 1) กำหนดสถานการณ์ (Setting local event) 2) ลงมือปฏิบัติงาน (Learning task) 3) เรียนรู้แนวคิดสำคัญ (Learning key concepts) 4) นำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Recontextualize) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะจัดให้กับนักเรียนจึงเน้นที่การให้ผู้เรียนได้คิดด้วยตนเอง ผ่านข้อมูลหรือเนื้อหาที่กระตุ้นให้คิด เร้าความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้จำแนก แยกแยะ เปรียบเทียบ และตีความสิ่งที่ได้เรียนรู้ สามารถส่งเสริมการคิดวิเคราะห์จากการสังเกตสิ่งต่างๆ หรือเหตุการณ์รอบตัว จากสิ่งรอบตัวผู้เรียนซึ่งมีมากมายที่นำมาฝึกการคิดวิเคราะห์ การวิเคราะห์จากชีวิตประจำวัน โดยใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวันของผู้เรียนมาคิดวิเคราะห์ การวิเคราะห์จากเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนเป็นการใช้ปัญหาหรือสิ่งที่น่าสนใจศึกษาจากสภาพการณ์จริงในชุมชนของนักเรียนมากำหนดและนำไปคิดวิเคราะห์

(ไพรฑูรย์ สินลารัตน์, 2557) ดังนั้นบริบทที่จะนำมาใช้จึงควรเป็นบริบทที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียน เป็นบริบทที่ผู้เรียนให้ความสนใจและเห็นคุณค่าในบริบทนั้นๆ เช่น บริบทด้านชุนชม สังคม เป็นต้น

จากเหตุผลและความเป็นมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรภัยพิบัติใน โดยใช้บริบทเป็นฐาน ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู และการกำหนดนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน
4. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

วัตถุประสงค์ของคู่มือการใช้รูปแบบ

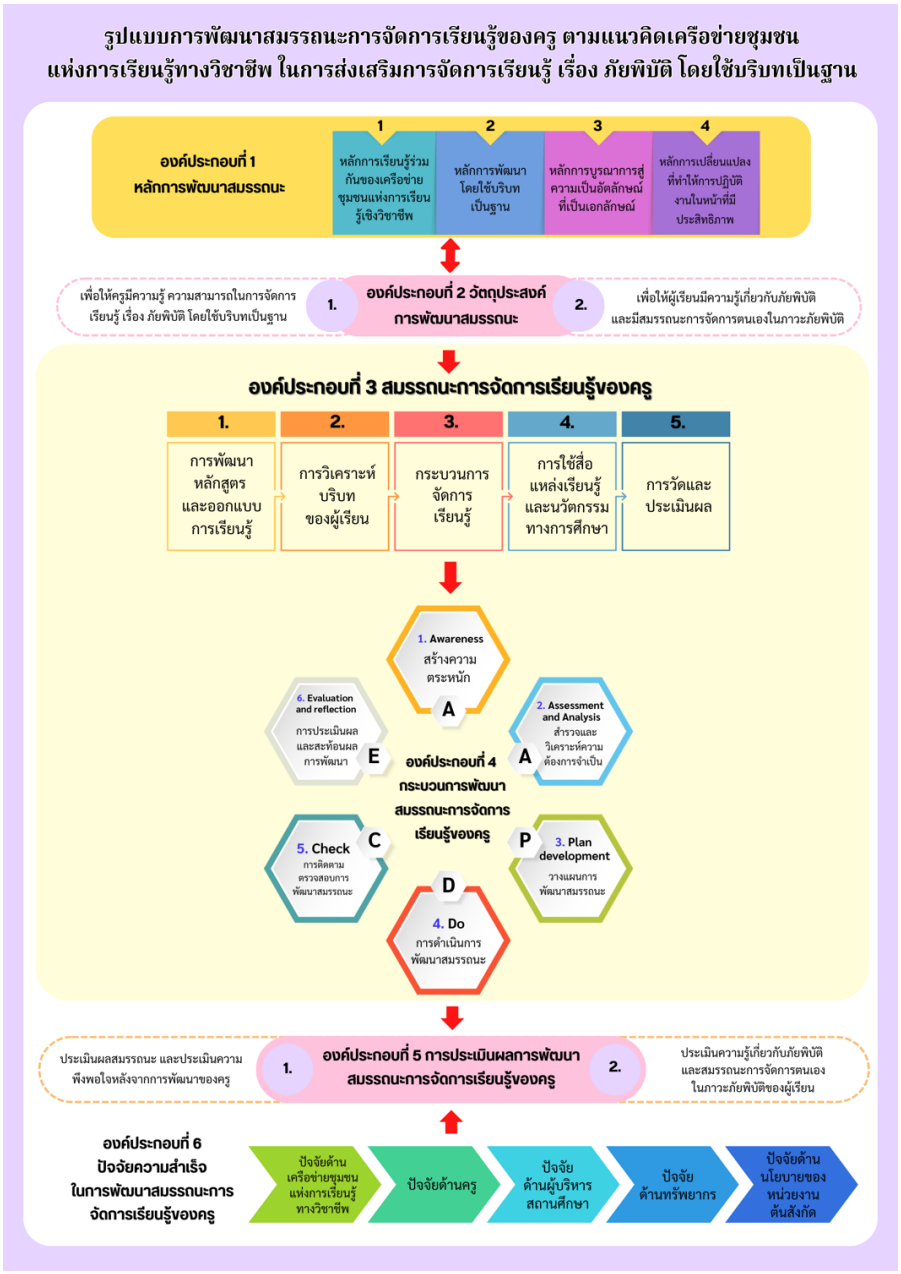
1. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน สู่การปฏิบัติ
2. เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้คู่มือเล่มนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 2
องค์ประกอบของรูปแบบ

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบและคำอธิบายรูปแบบ ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

คำอธิบายรูปแบบมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

หลักการของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน มี 4 หลักการ ดังนี้

1. หลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ต้องเป็นการพัฒนาโดยผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์มีบทบาทในการสนับสนุนและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิด PLC และการโค้ช

2. หลักการพัฒนาโดยใช้บริบทเป็นฐาน การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ต้องเป็นการพัฒนาโดยการพัฒนานั้นควรใช้พื้นที่หรือสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดเป็นฐานในการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายและภารกิจของสถานศึกษาและของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. หลักการบูรณาการสู่ความเป็นอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูต้องใช้หลักการพัฒนาความรู้เนื้อหาผสานวิธีสอนและเทคโนโลยี (TPACK) ที่เป็นแนวคิดการบูรณาการที่ใช้ในการออกแบบวิธีสอน ทั้งนี้ในการบูรณาการนั้นต้องประสานกลมกลืนกันให้เกิดอัตลักษณ์ของครู และเอกลักษณ์ขององค์กร

4. หลักการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้การปฏิบัติงานในหน้าที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ต้องเป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในตัวครูและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูเกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น และส่งผลให้ต่อคุณภาพของผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

วัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน มี 2 ประการ ดังนี้

1. เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ และมีสมรรถนะการจัดการตนเองในภาวะภัยพิบัติ

องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูที่กำหนดไว้เป็นกรอบในการพัฒนาสมรรถนะ ประกอบด้วย 5 สมรรถนะดังนี้

1. ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร และออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูในการนำข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรหรือมวลประสบการณ์ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการประเมิน ปรับปรุง และนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิผลสูงสุดตามความมุ่งหมาย และกำหนดรูปแบบ วิธีการจัดการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างเป็นรายบุคคลของผู้เรียน มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้

ตัวชี้วัด

1.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการบริบทในท้องถิ่น

1.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมบริบทในท้องถิ่น และประเมินสถานภาพของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจเป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

1.3 จัดโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

1.4 ส่งเสริมครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับบริบทในท้องถิ่น

1.5 มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้

1.6 นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม

1.7 นิเทศการใช้หลักสูตร

1.8 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.9 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

2. ความสามารถในการวิเคราะห์บริบทของผู้เรียน หมายถึง สามารถวิเคราะห์ผู้เรียน และสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีในท้องถิ่น เพื่อสามารถส่งเสริมหรือปรับพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น

ตัวชี้วัด

2.1 ดำเนินการเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน โดยการสำรวจข้อมูลจากแฟ้มประวัตินักเรียน เช่น ด้านสุขภาพ ครอบครัว ความสามารถพิเศษ

2.2 ดำเนินการเก็บข้อมูลบริบทในท้องถิ่น โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการเยี่ยมบ้านนักเรียนและรวบรวมจากกิจกรรมต่างๆ

2.3 วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียน โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต พูดคุย และกิจกรรมต่าง ๆ มาวิเคราะห์

2.4 ออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ปรับวิธีสอนให้หลากหลาย เช่น ใช้ภาพ เสียง การลงมือทำ เพื่อรองรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยง่ายโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจากกำหนดเนื้อหา เป้าหมาย ใช้เทคนิค และกิจกรรมที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้บรรลุเนื้อหาและเป้าหมาย และมีการประเมินผล เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความรู้สึกที่ดีของนักเรียนต่อการเรียนรู้ เช่น ความรู้สึกอบอุ่นใจ ผ่อนคลาย ปลอดภัย มีความสุขและอยากเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ และความสำเร็จในการเรียน

ตัวชี้วัด

3.1 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการปฏิบัติจริง ผสมสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาสาระกิจกรรม

3.2 จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและสิ่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการนำบริบทท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

3.3 จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครู โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

3.4 ส่งเสริมครูให้มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์

3.5 ออกแบบห้องเรียนให้รู้สึกเป็นมิตร โดยห้องเรียนให้มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเท และตกแต่งด้วยสีที่อ่อนโยน

3.6 สร้างความปลอดภัยทางจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่น และมีความเคารพซึ่งกันและกัน

4. ความสามารถในการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูในการเลือกสร้างและใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างหลากหลายที่เหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อทำให้การจัดการเรียนรู้น่าสนใจ และประเมินผลพัฒนา ปรับปรุงสื่อนวัตกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

4.1 ศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียน การสอน และการบริหารงานวิชาการ

4.2 ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน

4.3 จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานด้านวิชาการ

4.4 ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวและองค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

4.5 การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.6 การเผยแพร่สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาภายในและภายนอกสถานศึกษา

5. ความสามารถในการวัดและประเมินผล หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครูในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน นับตั้งแต่การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล การใช้วิธีวัดผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและนำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ตัวชี้วัด

5.1 กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

5.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละรายวิชา

ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

5.3 ส่งเสริมให้ครูวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการการปฏิบัติและผลงาน

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีขั้นตอนการดำเนินการ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness : A) เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะนำเสนอองค์ความรู้ในลักษณะของสาระสำคัญ ประกอบกับการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ โดยดำเนินการดังนี้

1.1 นำเสนอข้อมูลเพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับสภาพบริบทในท้องถิ่น ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ได้บูรณาการกับบริบทในท้องถิ่น

1.2 ละลายพฤติกรรรมให้ยอมรับที่จะเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรม เรื่องเล่าเร้าพลัง เกม เพลง และนันทนาการอื่นๆ

1.3 ปรับแนวความคิด (Growth Mind Set) ของครูผู้สอนในสถานศึกษาให้มีแรงปรารถนาที่ทรงพลังในการพัฒนาสมรรถนะ ผ่านกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis : A) เป็นการสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์นำผลมาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเรียงลำดับความต้องการที่เร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนาก่อนหลังตามความจำเป็น โดยดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

2.2 วิเคราะห์สภาพปัญหาการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการสนทนากลุ่ม (Fogus Group Discussion)

2.3 สร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.4 จัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.5 ทำข้อตกลงในการพัฒนาต่อผู้บังคับบัญชา

ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development : P) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน จัดทำตารางการดำเนินงานตามแผนสร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา และจัดหาทรัพยากร โดยดำเนินการดังนี้

3.1 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

3.2 ประชุมวางแผนร่วมกัน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนปฏิบัติงาน

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน โดยร่วมกันอภิปราย เสนอแนะ แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Do : D) เป็นการจัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา โดยดำเนินการดังนี้

4.1 ทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ภัยพิบัติ ก่อนเข้ารับการพัฒนาสมรรถนะ

4.2 ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะโดยผู้นำมุ่งให้ครูได้รับการพัฒนาเชิงปฏิบัติการ ผ่านการให้คำปรึกษา (Mentoring) โดยผู้เชี่ยวชาญที่คอยทำหน้าที่เป็นโค้ชเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาสมรรถนะได้

4.3 การศึกษาบทเรียนด้วยกัน (Lesson Study) เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน โดยผู้บริหารเป็นผู้นำการเรียนรู้และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน บรรยากาศเช่นนี้จะช่วยให้ครูรู้สึกว่าได้รับเกียรติมีความภาคภูมิใจและสามารถพัฒนาสมรรถนะของตนเองได้อย่างเต็มที่

4.4 ทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ภัยพิบัติ หลังจากได้รับการพัฒนาสมรรถนะ

ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ (Check : C) เป็นการตรวจสอบว่าการพัฒนาสมรรถนะเป็นไปตามแผนไหม การติดตามควรมีทั้งระยะเริ่มต้น ระยะกลาง และระยะหลังเสร็จการพัฒนา โดยดำเนินการดังนี้

5.1 ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ ปฏิทินการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจตรงกันในการนิเทศ กำกับติดตามงาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด

5.2 กำกับติดตามงาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด

5.3 สร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection : E) เป็นการรายงานและสะท้อนผลการพัฒนา กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเพื่อนครู ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนา ทำให้ครูมีแนวทางในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปแล้วนั้นไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่องและประเมินผล การพัฒนาสมรรถนะ เปรียบเทียบกับเป้าหมายของกิจกรรมโครงการตามแผนปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงาน โดยดำเนินการดังนี้

6.1 นำผลการปฏิบัติมาเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้เมื่อดำเนินการไประยะหนึ่งแล้ว สังเกตผลการปฏิบัติงานโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้

6.2 ระบุปัญหาและแนวทางแก้ไข และทบทวนผลการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR)

6.3 แบ่งปันความประทับใจ ปัญหา ความภาคภูมิใจ แนวปฏิบัติที่ดี แนวปฏิบัติที่ไม่ประสบความสำเร็จ

องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

แนวทางการประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีประเด็นและรายละเอียดในการประเมินผล มี 2 ประเด็น ดังนี้

1. ประเมินผลสมรรถนะก่อนและหลังการพัฒนา และประเมินความพึงพอใจหลังจากการพัฒนาของครู

2. ประเมินความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ และสมรรถนะการจัดการตนเองในภาวะภัยพิบัติของผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

สิ่งที่ทำให้เกิดความสำเร็จต่อการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีปัจจัยความสำเร็จ 5 ประการ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายร่วมพัฒนาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2. ปัจจัยด้านครู หมายถึง ครูควรมีความสนใจในงานวิชาการ มีความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน ความรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความคิดสร้างสรรค์

3. ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารควรสร้างวิถีการพัฒนาสมรรถนะครูอย่างชัดเจนและเป็นระบบ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรักและปรารถนาดีที่มีให้กับผู้เรียน และมีความคิดสร้างสรรค์ ประยุกต์องค์ความรู้เชิงวิชาการไปสู่การปฏิบัติ

4. ปัจจัยด้านทรัพยากร หมายถึง ควรได้รับด้านสื่อ ทรัพยากร และการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุกด้านอย่างเหมาะสม

5. ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด หมายถึง หน่วยงานต้นสังกัด ควรมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

ส่วนที่ 3

แผนการดำเนินงานตามกระบวนการของรูปแบบ

การดำเนินงานของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ได้กำหนดปฏิทินดำเนินการตามกระบวนการของรูปแบบ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ปฏิทินดำเนินการตามกระบวนการของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ที่	รายการ/กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness : A)			
1.1	นำเสนอข้อมูลเพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับสภาพบริบทในท้องถิ่น ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ได้บูรณาการกับบริบทในท้องถิ่น	1. เอกสารประกอบ 2. สื่อมัลติมีเดีย	1. สังเกตพฤติกรรม 2. การสนทนาโต้ตอบ
1.2	ละลายพฤติกรรรมให้ยอมรับที่จะเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรม เรื่องเล่าเร้าพลัง เกม เพลง และนันทนาการอื่นๆ	1. เอกสารประกอบการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 2. เกม เพลง	1. สังเกตพฤติกรรม 2. การสนทนาโต้ตอบ
1.3	ปรับแนวความคิด (Growth Mind Set) ของครูผู้สอนในสถานศึกษาให้มีแรงปรารถนาที่ทรงพลังในการพัฒนาสมรรถนะ ผ่านกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ	1. เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภัยพิบัติโดยใช้บริบทเป็นฐาน	1. ประเมินแนวความคิดตามรูปแบบของ (Growth Mind Set)
ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis : A)			
2.1	ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เรื่องภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน	1. แบบประเมินสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น (ภาคผนวก หน้า119 – 23)	1. จัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น PNImodified

ที่	รายการ/กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
2.2	วิเคราะห์สภาพปัญหาการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการสนทนากลุ่ม (Fogus Group Discussion)	1. โปรแกรมประยุกต์ (Application) เช่น Line , answergarden (เข้าถึงได้จาก QR Code ภาคผนวกหน้า 24)	1. ตรวจสอบรายการวิเคราะห์สภาพปัญหา
2.3	สร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ	1. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ (เข้าถึงได้จาก QR Code ภาคผนวกหน้า 24)	1. ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของวิสัยทัศน์ พันธกิจ
2.4	จัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ	1. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ (เข้าถึงได้จาก QR Code ภาคผนวกหน้า 24)	1. ตรวจสอบคุณภาพแผนการพัฒนาสมรรถนะ
2.5	ทำข้อตกลงในการพัฒนาต่อผู้บังคับบัญชา	1. แบบฟอร์มข้อตกลง	1. ตรวจสอบเอกสารการทำข้อตกลงในการพัฒนา
ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development : P)			
3.1	จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน	1. คำสั่งแต่งตั้ง	1. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของคำสั่ง
3.2	ประชุมวางแผนร่วมกัน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนปฏิบัติงาน	1. เอกสารประกอบการประชุม	1. การสนทนาโต้ตอบ
3.3	วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน โดยร่วมกันอภิปราย เสนอแนะ แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้	1. เอกสารประกอบการอภิปราย เสนอแนะ และแสดงความคิดเห็น (เข้าถึงได้จาก QR Code ภาคผนวกหน้า 24)	1. สังเกตพฤติกรรม 2. การสนทนาโต้ตอบ
ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Do : D)			

ที่	รายการ/กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
4.1	ทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อวัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	1. แบบทดสอบก่อนเรียน (เข้าถึงได้จาก QR Code ภาคผนวกหน้า 25)	1. ตรวจแบบทดสอบ
4.2	ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะโดยผู้นำมุ่งให้ครูได้รับการพัฒนาเชิงปฏิบัติการ ผ่านการให้คำปรึกษา (Mentoring) โดยผู้เชี่ยวชาญที่คอยทำหน้าที่เป็นโค้ชเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาสมรรถนะได้	1. เอกสารประกอบการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ (ภาคผนวกหน้าที่ 25-36)	1. สังเกตพฤติกรรม 2. การสนทนาโต้ตอบ
4.3	การศึกษาบทเรียนด้วยกัน (Lesson Study) เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน โดยผู้บริหารเป็นผู้นำการเรียนรู้และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน บรรยากาศเช่นนี้จะช่วยให้ครูรู้สึกว่าได้รับเกียรติมีความภาคภูมิใจและสามารถพัฒนาสมรรถนะของตนเองได้อย่างเต็มที่	1. เอกสารรายงานการดำเนินการ 2. กรณีตัวอย่างที่เกิดจากการดำเนินงาน (Case Study) (เข้าถึงได้จาก QR Code ภาคผนวกหน้า 38 - 48)	1. สังเกตพฤติกรรม 2. การสอบถามความพึงพอใจ
4.4	ทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อตรวจสอบเพื่อวัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูหลังจากได้รับการพัฒนาสมรรถนะ	1. แบบทดสอบหลังเรียน (เข้าถึงได้จาก QR Code ภาคผนวกหน้า 25)	1. ตรวจแบบทดสอบ
ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ (Check : C)			
5.1	ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ ปฏิทินการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจตรงกันในการนิเทศ กำกับติดตามงาน และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด	1. ปฏิทินการดำเนินงาน 2. หนังสือแจ้งกำหนดการ (เข้าถึงได้จาก QR Code ภาคผนวกหน้า 24) 3. แบบนิเทศ (ภาคผนวกหน้า 49 – 50)	1. การสอบถาม 2. การนิเทศ
5.2	สร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)	1. แบบบันทึก PLC (เข้าถึงได้จาก QR Code ภาคผนวกหน้า 24)	1. การสนทนาโต้ตอบ
ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection : E)			

ที่	รายการ/กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
6.1	ประเมินผลการพัฒนา โดยตรวจสอบผลการพัฒนาด้วยการประเมินสมรรถนะของครูผู้สอน	1. แบบประเมิน (เข้าถึงได้จาก QR Code ภาคผนวกหน้า 24)	1. ประเมินสมรรถนะครูผู้สอน
6.2	รายงานผลการประเมินสมรรถนะหลังการพัฒนาให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบและสะท้อนผลการพัฒนา	1. แบบประเมิน (เข้าถึงได้จาก QR Code ภาคผนวกหน้า 24)	1. ประเมินสมรรถนะครูผู้สอน 2. ประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

รายการอ้างอิง

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2565). *คู่มือการลดความเสี่ยงภัยพิบัติในสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

นันทกา วาริน. (2557). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2.* นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

นิลุบล สู่พาณิช. (2549). *แนวทางการปฏิบัติงานสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาคสนามในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานในประเทศไทย.* กรุงเทพฯ: คลังวิชา.

ประยูร บุญใช้. (2563). สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูประถมศึกษา. *วารสารเซนต์จอห์น*, 240-258.

พระมหาตุ๋ย ขนฺติธมฺโม. (2564). บทบาทครูในศตวรรษที่ 21 “ครูผู้สร้างคน”. *วารสารภาวนาสารปริทัศน์*, 13-26.

พวงเพ็ญ อินทรประวัติ. (2564). สมรรถนะของครู 4 ด้านที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 180-195.

ไพรฑูรย์ สินลารัตน์. (2557). *คิดวิเคราะห์สอนและสร้างได้อย่างไร.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์เครือข่ายงานวิเคราะห์วิจัย และฝึกอบรมการเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ . (2553). *การสร้างขีดความสามารถของชุมชนในการรับมือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความเสี่ยงในอนาคต.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *การจัดการภัยพิบัติและการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัย กรณีศึกษาไทยและต่างประเทศ.* กรุงเทพฯ: เพชรรุ่ง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *แนวทางการพัฒนาโรงเรียนปลอดภัยจากภัยพิบัติ (3 มิติ).* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ.* กรุงเทพฯ: สกศ.

อนงค์นาถ เคนโพธิ์. (2562). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา.* มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อนันต์ เถื่อนเนาว์. (2561). บทบาทของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 937-943.

Ikeda, S., & Kimura, R. (2021). *Development of disaster management education program for*

heavy rainfall risk management in elementary school, Niigata Prefecture, Japan. Niigata: University of Niigata. Retrieved from https://kimurareo.com/images/2021/10/21JDR167_Ikeda.pdf

Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology (MEXT). (2015). *Disaster prevention education in Japan: Learning from experiences and building resilience.* Tokyo: Government of Japan.

UNESCO. (2014). *Stay safe and be prepared: A teacher's guide to disaster risk reduction.* Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Retrieved from https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000228963

UNESCO. (2022). *Comprehensive school safety framework 2022–2030.* Paris: UNESCO. Retrieved from https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000382067

UNESCO. (2014). *Guidance notes for educational planners: Integrating conflict and disaster risk reduction into education sector planning.* Paris: UNESCO. Retrieved from https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000228650

UNESCO Bangkok. (2013). *Education for sustainable development and disaster risk reduction in Asia and the Pacific: Regional report.* Bangkok: UNESCO Bangkok Office. Retrieved from https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000217415

OECD. (2023). *Teaching compass for education under crisis and creative recovery.* Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development. Retrieved from https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/projects/edu/education-2040/global-forum/6th-global- forum/Eren_Suna_Teaching_Compass_for_ Education_under_Crisis_and_Creative_Recovery.pdf

ภาคผนวก

แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
ในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน เป็นการศึกษาในขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

2. แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ในการรวบรวมข้อมูล มา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย นายธีรวัฒน์ กุลต๊ะ
นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับสภาพเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 30 ปี

☐ 30 ปี ขึ้นไป - 40 ปี

☐ 40 ปี ขึ้นไป - 50 ปี

☐ 50 ปี ขึ้นไป - 60 ปี

3. ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

☐ ผู้บริหาร

☐ ครูและบุคลากรทางการศึกษา

ตอนที่ 2 รายการประเมินเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็นตามการรับรู้หรือระดับที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของท่าน เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

5 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นมีการปฏิบัติอยู่ในน้อยที่สุด

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น									
		สภาพที่เป็นจริง					สภาพที่ควรจะเป็น				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1.	หลักการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้การปฏิบัติงานในหน้าที่มีประสิทธิภาพ										
2.	หลักการบูรณาการสู่ความเป็นอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์										
3.	หลักการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ										
4.	หลักการพัฒนาโดยใช้บริบทเป็นฐาน										
5.	เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ และมีทักษะที่สอดคล้องกับสมรรถนะแห่งอนาคต										
6.	เพื่อให้ครูมีสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนร่วมวิชาชีพ หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ที่เกี่ยวข้อง										
7.	การรู้จักผู้เรียนรายบุคคล										
8.	การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา										
9.	การออกแบบการเรียนรู้										

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น									
		สภาพที่เป็นจริง					สภาพที่ควรจะเป็น				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
10.	การสร้างบรรยากาศด้านจิตวิทยา										
11.	กระบวนการจัดการเรียนรู้										
12.	การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา										
13.	การวัดและประเมินผล										
14.	ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness : A)										
15.	ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis : A)										
16.	ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development : P)										
17.	ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Do : D)										
18.	ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ (Check : C)										
19.	ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection : E)										
20.	ประเมินผลสมรรถนะก่อนและหลังการพัฒนา แล้วเปรียบเทียบคะแนนที่ได้ก่อนและหลังการพัฒนา										
21.	ประเมินความพึงพอใจหลังจากการพัฒนา										
22.	ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา										
23.	ปัจจัยด้านครู										
24.	ปัจจัยด้านทรัพยากร										
25.	ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด										
26.	ปัจจัยด้านเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ										

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

……

……

QR Code แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

https://forms.gle/mWu5MiD2xzPcsfdo9

QR Code การวิเคราะห์สภาพปัญหาการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน ผ่านการสนทนากลุ่ม

เอกสารประกอบการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

QR Code แบบวัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

https://forms.gle/Td3XFSnoZn368Ya17

Pre-test

https://forms.gle/8TqxdfAF4S7C1XDr5

Post-test

เอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ

เอกสาร
ประกอบการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ

| จัดทำโดย
นายธีรวัฒน์ กุลต๊ะ
นักศึกษาระดับปริญญาเอก
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

พัฒนาขึ้นภายใต้
โครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

คำนำ

ภัยพิบัติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกอยู่ตลอดเวลา ทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติและเกิดจากการกระทำของมนุษย์ รวมไปถึงภัยจากเทคโนโลยีต่างๆ จังหวัดเชียงรายได้มีการเกิดภัยพิบัติเป็นประจำทุกปี นำความเสียหายมาสู่เป็นวงกว้าง จังหวัดเชียงรายได้ประสบภัยพิบัติที่สำคัญในปี พ.ศ. 2557 คือ การเกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ ส่วนปี พ.ศ. 2563 ได้ประสบปัญหาสถานการณ์ภัยแล้ง และตั้งแต่ พ.ศ. 2563 จังหวัดเชียงรายพบปัญหาหมอกควันไฟป่าและฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) อันส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและความปลอดภัยของประชาชนจังหวัดเชียงราย นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2564 ได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับน้ำท่วม ในหลายพื้นที่ สถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นนับว่ามีความรุนแรงมากขึ้นและต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าภัยพิบัติที่เกิดขึ้นไม่สามารถที่จะควบคุมได้ แต่เราสามารถที่จะเตรียมพร้อมและป้องกันตนเองไม่ให้เกิดอันตรายและความเสียหายที่รุนแรงได้ ซึ่งการสร้างความตระหนักให้ความรู้ความเข้าใจ และเรียนรู้ในการเอาตัวรอดได้ถือเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการส่งเสริมความรู้ภัยพิบัติให้กับเด็กและเยาวชนเพื่อเป็นการสร้างรากฐานของความรู้และทักษะอันส่งผลในการนำไปใช้เมื่อเกิดภัยพิบัติได้ การส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติให้กับเด็กและเยาวชนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ได้รับความรู้และประสบการณ์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต

เอกสารประกอบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติฉบับนี้ สามารถนำไปจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อเตรียมพร้อมตนเองในการรับมือกับภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมพร้อมและเตรียมตัวในการรับมือกับภัยพิบัติให้กับบุคคลอื่นได้ เอกสารประกอบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติฉบับนี้ จึงพัฒนามาขึ้นเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้อันนำไปสู่การใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพต่อไป

ผู้จัดทำ

วัตถุประสงค์

เอกสารประกอบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

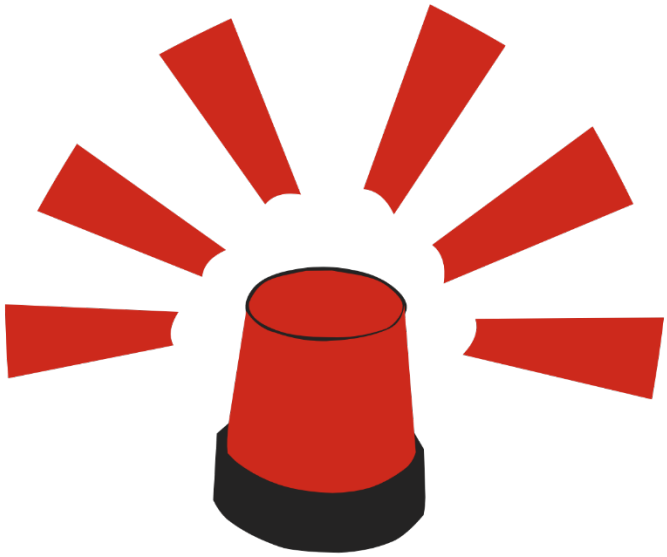
1. เพื่อให้ผู้ที่ศึกษาได้มีความตระหนักถึงความสำคัญของการมีความรู้และการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติที่เกิดขึ้น
2. เพื่อให้ผู้ที่ศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้น
3. เพื่อให้ผู้ที่ศึกษาได้มีความสามารถในการเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติที่เกิดขึ้น
4. เพื่อให้ผู้ที่ศึกษาสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยเมื่อประสบภัยพิบัติที่เกิดขึ้น
5. เพื่อให้ผู้ที่ศึกษได้มีแนวทางปฏิบัติตนภายหลังการเกิดภัยพิบัติ

คำแนะนำ

ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ สำหรับผู้ที่สนใจ เด็กและเยาวชน ในระดับการศึกษาต่างๆ มีข้อแนะนำ ดังนี้

1. คู่มือกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ จัดทำขึ้นมาเพื่อนำไปใช้จัดกิจกรรมที่ให้ความรู้และจัดประสบการณ์เกี่ยวกับภัยพิบัติ ทั้งนี้สามารถนำไปปรับหรือประยุกต์ใช้ให้เอื้อและเหมาะสมกับบริบทแวดล้อมท้องถิ่นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้

2. การส่งเสริมการเรียนรู้ภัยพิบัติ เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการสาธิต การอภิปราย การใช้กรณีศึกษา กิจกรรมเกม และการฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์จำลอง

รู้จักภัยพิบัติ ในจังหวัดเชียงราย

ภัยพิบัติในจังหวัดเชียงราย แบ่งกลุ่มภัยพิบัติออกเป็น 7 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่ม 1 หมอกควัน / PM 2.5

กลุ่ม 2 อุทกภัย (น้ำท่วม) / โคลนถล่ม

กลุ่ม 3 ภัยหนาว

กลุ่ม 4 ภัยแล้ง

กลุ่ม 5 พายุฤดูร้อน

กลุ่ม 6 แผ่นดินไหว

กลุ่ม 7 อัคคีภัย (ไฟไหม้)

โดยแต่ละภัยพิบัติมีสาเหตุและพื้นที่ที่เกิดเป็นประจำ ดังนี้

ภัยพิบัติ	**สาเหตุ**	**พื้นที่ที่เกิดเป็นประจำ ในจังหวัดเชียงราย**
1. หมอกควัน / PM 2.5	หมอกควันเกิดจากการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์เป็นฝุ่นขนาดเล็กและแก๊สพิษ ซึ่งฝุ่นละอองเล็กจิ๋ว ที่มีขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอน (PM 2.5) เป็นอันตรายต่อระบบทางเดินหายใจอย่างมาก มีสาเหตุจากการเผาป่า ที่นา สวน ไร่ การเผาขยะ ใบไม้หญ้าแห้ง การเผาไหม้ของเครื่องยนต์และการก่อสร้าง ซึ่งถ้ามีอากาศแห้งแล้งผิดปกติร่วมกับความกดอากาศสูงที่แผ่ลงมาปกคลุมภาคเหนือตอนบนและลมสงบ ทำให้เกิดฝุ่นขนาดเล็กที่เกิดขึ้นไม่สามารถลอยตัวออกไปได้	พื้นที่ที่ประสบปัญหาหนักที่สุด คือ อำเภอแม่สาย ส่วนอำเภออื่นๆ มีการเกิดเป็นบางพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่เกิดการเผาไหม้ เช่น ไร่ สวน หรือป่าไม้
2. อุทกภัย (น้ำท่วม) ดินถล่ม	อุทกภัยเป็นภัยที่เกิดจากน้ำท่วม/น้ำป่าไหลหลาก หรือ น้ำเอ่อล้นฝั่งแม่น้ำไหลท่วมบ้านเรือนหรือเกิดจากการสะสมของน้ำที่ระบายออกไม่ทัน ทำให้พื้นที่นั้นปกคลุมไปด้วยน้ำ มักมีสาเหตุมาจากการที่มีฝนตกหนักต่อเนื่องกันเป็นเวลานานจากการเกิดพายุหมุนเขตร้อน ลมมรสุมมีกำลังแรง ร่องความกดอากาศต่ำมีกำลังแรง อากาศแปรปรวน เกิดน้ำท่วมฉับพลัน/น้ำป่าไหลหลาก	พื้นที่ที่มักประสบปัญหา คือ อำเภอเมือง ที่มีการระบายน้ำไม่ทันเมื่อเกิดฝนตกหนัก และมีอำเภออื่น ๆ ที่มีน้ำป่าไหลหลาก เช่น อำเภอแม่สาย อำเภอเทิง อำเภอแม่จัน เป็นต้น

ภัยพิบัติ	สาเหตุ	พื้นที่ที่เกิดเป็นประจำในจังหวัดเชียงราย
	การมีน้ำท่วมขังที่ไม่ระบายออกไม่ทัน น้ำท่วมในจังหวัดเชียงรายมักเป็นน้ำป่าไหลหลากจากน้ำที่ไหลบ่าลงสู่ที่ราบต่ำเบื้องล่างอย่างรวดเร็วและรุนแรง เนื่องจากฝนตกหนักหรือตกต่อเนื่องเป็นเวลานานบนภูเขา มักมีสัญญาณจากธรรมชาติ เช่น ฝนตกหนักมาก ฝนตกไม่หยุด มีเสียงฟ้าร้อง อาจจะในบริเวณนั้นหรือบนภูเขา ระดับน้ำสูงขึ้น สีของน้ำเปลี่ยนเป็นสีแดงขุ่น มีกิ่งไม้ถูกพัดมากับน้ำ กระแสน้ำเริ่มไหลแรงขึ้น ทั้งนี้ยังเกิดโคลนถล่มตามมาจากพื้นที่ที่เป็นภูเขา	
3. ภัยหนาว	ภัยหนาวเป็นภัยที่เกิดขึ้นจากสภาพอากาศที่หนาวจัด และอุณหภูมิลงอย่างต่อเนื่อง ในช่วงที่ความกดอากาศสูงจากจีนแผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทย ลักษณะของภัยหนาวในประเทศไทย เป็นผลสืบเนื่องมาจากการมีฝนเยอะ และพอหมดฝนความหนาวเย็นเข้าแทนที่อย่างรวดเร็ว จังหวัดเชียงรายที่อยู่ในพื้นที่บนภูเขาหรือยอดดอยสูงจะหนาวเย็นมาก	พื้นที่ที่มักประสบปัญหา คือ พื้นที่ที่อยู่บนภูเขา เช่น ในอำเภอเวียงแก่น อำเภอเทิง อำเภอแม่ฟ้าหลวง เป็นต้น
4. ภัยแล้ง	ภัยแล้งเป็นสภาวะที่เกิดความร้อนใต้ดินอากาศขาดความชุ่มชื้น ปริมาณน้ำน้ำฝนตกน้อยกว่าปกติและฝนทิ้งช่วง และความชื้นในอากาศหายไปจนหมดในช่วงเวลากลางวัน และในเวลากลางคืนก็ยังไม่สามารถก่อตัวให้เพิ่มปริมาณได้อย่างปกติ ทำให้ระดับน้ำใต้ดินลดลง น้ำในแม่น้ำ ลำคลองลดลง ปริมาณน้ำเก็บน้อย จนก่อให้เกิดการขาดแคลนน้ำ และมีการใช้น้ำอย่างไม่เหมาะสมหรือสิ้นเปลืองเกินไปรวมถึงปรากฏการณ์ เอลนิญโญ - ลานิญญา หรือที่เรียกว่าปรากฏการณ์แอนโซ่ ถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ ส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศของ	พื้นที่ที่ประสบปัญหา คือ พื้นที่ที่มีการทำเกษตรกรรมใน 18 อำเภอ

ภัยพิบัติ	สาเหตุ	พื้นที่ที่เกิดเป็นประจำในจังหวัดเชียงราย
	ประเทศใกล้เส้นศูนย์สูตร ภูมิอากาศแปรผัน ทำให้เกิดสภาวะแล้งสลับฝน	
5. พายุฤดูร้อน	พายุฤดูร้อนถือเป็นพายุประจำถิ่น ที่มักเกิดขึ้นในบริเวณประเทศไทยตอนบน เมื่ออากาศในช่วงเปลี่ยนฤดู มีความชื้นสูงและร้อน ในขณะที่ความกดอากาศสูงมีกำลังแรงแผ่มาถึงประเทศไทยตอนบนทำให้อากาศร้อนชื้นที่ปกคลุมอยู่ ถูกผลักให้ลอยขึ้นข้างบนอย่างรวดเร็วและฉับพลัน ก่อให้เกิดเป็นพายุฝนฟ้าคะนองขนาดใหญ่และรุนแรง มีลมกระโชกแรง (วาตภัย) ฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ฝนตกหนัก บางครั้งมีลูกเห็บตก พายุฤดูร้อนจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาอันสั้นประมาณ 30 – 60 นาที และมีน้อยครั้งที่เกิดขึ้นนานกว่า 2 ชั่วโมง	พื้นที่ที่ประสบปัญหา คือทุกอำเภอโดยเฉพาะอำเภอแม่สาย อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอแม่สรวย
6. แผ่นดินไหว	แผ่นดินไหวเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดจากการสั่นสะเทือนของพื้นดินอันเนื่องมาจากการปลดปล่อยพลังงานเพื่อลดความเครียดที่สะสมไว้ภายในโลกออกมา เพื่อปรับสมดุลของเปลือกโลกให้คงที่ โดยไม่มีสิ่งบอกเหตุล่วงหน้า ซึ่งเมื่อเกิดแผ่นดินไหวอย่างรุนแรง มักมีแผ่นดินไหวตามมาอีกหลายครั้ง (After Shock) มีสาเหตุการเกิดที่สำคัญ 2 ประการ คือ เกิดจากการกระทำของมนุษย์และเกิดตามธรรมชาติ เนื่องจากการขยายตัวของเปลือกโลก และการคืนตัวของวัตถุ พื้นที่ที่มีรอยเลื่อนเกิดแผ่นดินไหวได้ตลอดทั้งปีในพื้นที่ที่มีรอยเลื่อน ไม่มีฤดูกาลเช่นภัยพิบัติอื่น จังหวัดเชียงรายถือเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีรอยเลื่อนมีพลัง (Active Fault) พาดผ่าน คือ รอยเลื่อนแม่จัน รอยเลื่อนแม่ลาว รอยเลื่อนแม่อิง รอยเลื่อนพะเยา และรอยเลื่อนแม่ทา	ทั้ง 18 อำเภอ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีรอยเลื่อนมีพลัง 5 รอยเลื่อนพาดผ่าน ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน อำเภอพาน อำเภอแม่ลาว อำเภอแม่สรวย อำเภอเทิง อำเภอขุนตาล อำเภอเชียงของ อำเภอเวียงแก่น และอำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอดอยหลวง

ภัยพิบัติ	สาเหตุ	พื้นที่ที่เกิดเป็นประจำในจังหวัดเชียงราย
7. อัคคีภัย (ไฟไหม้)	อัคคีภัยเป็นภัยที่นำมาสู่ความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นอย่างมาก มีสาเหตุจากธรรมชาติ เช่น สภาพชั้นบรรยากาศที่ปนเปื้อน ฟ้าผ่า หรือพายุ การเสียดสีของต้นไม้ และเกิดจากมนุษย์ที่ไม่มีความระมัดระวัง เช่น การเปิดเตาแก๊สทิ้งไว้ขณะทำอาหาร การจุดธูป/เทียนทิ้งไว้ ไฟฟ้าลัดวงจร ทิ้งกันบุหรี่โดยไม่ดับให้สนิท รวมไปถึงการที่มนุษย์ตั้งใจวางเพลิงเป็นต้น ทั้งนี้ โดยทั่วไปมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ เชื้อเพลิง (Fuel) ความร้อน (Heat) และออกซิเจน (Oxygen)	ทุกพื้นที่ใน 18 อำเภอ

ปฏิทินฤดูกาลแสดงภัยพิบัติของจังหวัดเชียงราย

ภัยพิบัติ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
หมอกควัน/ PM 2.5												
อุทกภัย (น้ำท่วม)												
ภัยหนาว												
ภัยแล้ง												
พายุฤดูร้อน												
แผ่นดินไหว	เฝ้าระวังตลอดทั้งปี											
อัคคีภัย (ไฟไหม้)	เฝ้าระวังตลอดทั้งปี											

ภัยอันตรายและความเสียหายจากภัยพิบัติ

ภัยพิบัติ	แนวทางปฏิบัติ
1. หมอกควัน/PM 2.5	ผลกระทบที่สำคัญ คือ ปัญหาสุขภาพ เพราะหมอกควันที่มีขนาดเล็ก หรือ PM 2.5 นั้น สามารถเดินทางผ่านทางเดินหายใจสู่ปอด และกระแสเลือดได้ง่าย เพิ่มโอกาสของโรคหัวใจและโรคเกี่ยวกับการเดินหายใจ
2. อุทกภัย(น้ำท่วม)	ความรุนแรงของกระแสน้ำ ทำความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากฝนตกหนักหรือตกต่อเนื่องเป็นเวลานานบนภูเขา ทำความเสียหายให้กับบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ตามเส้นทางที่น้ำไหลหลากผ่านหรือตั้งอยู่บริเวณที่ราบเชิงเขามวลน้ำจึงไหลบ่าลงสู่ที่ต่ำ พร้อมทั้งอาจเกิดโคลนถล่ม ซึ่งทำลายบ้านเรือน ทรัพย์สินและเป็นอันตรายต่อชีวิตได้
3. ภัยหนาว	ภัยหนาวส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน โดยเฉพาะในบางพื้นที่จังหวัดเชียงรายที่ยังมีเสื้อผ้าหรือเครื่องนุ่งห่มกันหนาวไม่เพียงพอ สภาพร่างกายที่ไม่พร้อมกับความหนาวเย็น ส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดโรคระบาดที่มีสาเหตุมาจากสภาพความหนาวเย็น เช่น โรคติดต่อทางเดินหายใจ โรคไข้หวัดใหญ่ และโรคระบาดสัตว์ เป็นต้น และการมีลมหนาวเย็น ความชื้นประกอบกับการออกกำลังกายเกินควร การใช้ยาเสพติด และการดื่มสุรา ทำให้ร่างกาย ไม่แข็งแรง เจ็บป่วย นำไปสู่การเสียชีวิตได้เช่นกัน
4. ภัยแล้ง	ภัยแล้งส่งผลกระทบต่อการเกษตรกร น้ำอุปโภค บริโภคของชุมชน ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะผู้ที่มีอาชีพในการทำเกษตรกรรม และพื้นที่ที่ต้องพึ่งอาศัยธรรชาติ ผลผลิตของพืชลดลง ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และปศุสัตว์ได้รับความเสียหายและล้มตายได้
5. พายุฤดูร้อน	ผลของการเกิดพายุฤดูร้อนทำให้บ้านเรือน พื้นที่เกษตรกรรม พื้นสัญจรเสียหาย ถนนสาธารณูปโภคเสียหาย เกิดไฟฟ้าขัดข้อง ไฟดับ และส่งผลถึงความปลอดภัยต่อชีวิตที่อาจเกิดการบาดเจ็บจากสิ่งของหรือสิ่งก่อสร้างล้มทับได้
6. แผ่นดินไหว	ผลของการเกิดแผ่นดินไหวในจังหวัดเชียงราย มีความอันตรายและสร้างความเสียหาย ทั้งต่อชีวิต สภาพจิตใจและทรัพย์สิน ซึ่งถ้าเกิดแผ่นดินไหวที่รุนแรงและนำความเสียหายแก่บ้านเรือน สิ่งปลูกสร้างเป็นจำนวนมากและเป็นบริเวณกว้าง และทำให้มีผู้บาดเจ็บรุนแรงและเสียชีวิตได้
7. อัคคีภัย (ไฟไหม้)	ผลของการเกิดภัคคีภัย หรือไฟไหม้ ไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจนั้น จำเป็นต้องมีการตัดการใช้งานของไฟฟ้า ซึ่งทำให้เกิดความมืด โดยเฉพาะในอาคารและตอน

ภัยพิบัติ	แนวทางปฏิบัติ
	กลางคืนที่ไม่สามารถมองเห็นได้ ซึ่งทำให้เกิดอันตรายตามมา เช่น เดินชนสิ่งของ เดินตกอาคาร อีกทั้งการเกิดไฟไหม้จะนำควันที่เป็นแก๊สพิษ ได้แก่ ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (Carbon monoxide : CO) ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (Nitrogen Dioxide : NO2) ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (Sulfur Dioxide : SO2) ก๊าซโอโซน (OZONE : O3) ซึ่งก๊าซเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพเป็นอย่างยิ่ง ผลกระทบตามมา ได้แก่ สิ่งของทรัพย์สินที่เกิดอัคคีภัยเสียหาย อาจต้องใช้เวลาการบำรุงซ่อมแซมเป็นเวลานาน ทำให้ผู้คนเสียเวลาดำเนินชีวิตลำบากมากขึ้น ทำลายแหล่งผลิตสินค้าอุตสาหกรรม ทำให้ผู้ประกอบกิจการขาดทุน ลูกจ้างตกงาน และความต้องการสินค้าทางตลาดขาดช่วง และมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้ประสบอัคคีภัย โดยเฉพาะถ้ามีผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ ก่อให้เกิดภาวะขวัญเสีย หวาดกลัว มีอาการแพนิคเกี่ยวกับเพลิงไหม้รุนแรง (Pyrophobia)

ปฏิบัติตัวอย่างไร เมื่อเกิดภัยพิบัติ

ภัยพิบัติ	แนวทางปฏิบัติ
หมอกควัน/PM 2.5	1. ติดตามข่าวสาร ตรวจสอบค่า PM 2. สวมใส่หน้ากาทอนามัยที่ได้มาตรฐานสำหรับป้องกันมันมันขนาดเล็กโดยเฉพาะ 3. เมื่อมีหมอกควันหรือค่า PM สูง ควรงดทำกิจกรรมนอกอาคาร 4. หมั่นสังเกตอาการตนเองและรีบดูแลรักษา
อุทกภัย(น้ำท่วม)	1. ติดตามข่าวสารอย่างใกล้ชิด และปฏิบัติตามคำแนะนำ 2. สับคัตเอาท์ไฟก่อนออกจากบ้าน แล้วรีบอพยพขึ้นที่สูงและมั่นคง โดยหลีกเลี่ยงแนวธารน้ำ หรือช่องระบายน้ำ 3. เมื่อออกนอกตัวอาคารสวมเสื้อชูชีพเสมอ ห้ามเดินฝ่ากระแสน้ำ และใช้ไม้ปักดินคลำทางเพื่อสังเกตว่าดินตื้นลึกแค่ไหน 4. ห้ามขับรถฝ่ากระแสน้ำและถ้าหากน้ำขึ้นสูงรอบ ๆ รถ ให้รีบออกจากรถ 5. ไม่ควรเสี่ยงช่วยผู้อื่นหากตนเองหรืออุปกรณ์ไม่พร้อม เพราะอาจไม่รอดทั้งคู่ 6. หากฝนตกหนัก ให้สังเกตสัญญาณเตือนภัยของเหตุดินโคลนโคลนถล่ม เช่น เสียงต้นไม้หัก หินก้อนใหญ่ตกลงมาน้ำมีสีขุน

ภัยพิบัติ	แนวทางปฏิบัติ
	7. ตั้งสติ ท่องไว้ "รักษาชีวิตก่อน ทรัพย์สินไว้ทีหลัง" ให้นำของใช้เฉพาะที่จำเป็นติดตัวไปเท่านั้น 8. หากพลัดตกน้ำ หาตันไม้ใหญ่เกาะแล้วรีบขึ้นขึ้นจากน้ำให้ได้ 9. หากหนีไม่ทัน ให้มัวนตัวเป็นทรงกลมให้มากที่สุด เพื่อป้องกันศีรษะกระแทก
ภัยหนาว	1. ดื่มน้ำให้เพียงพอ ความเชื่อเรื่องการดื่มแอลกอฮอล์ทำให้ร่างกายอบอุ่นเป็นความเชื่อที่ผิด 2. หากเป็นหวัด ถ้าออกนอกบ้านให้สวมผ้าปิดปากป้องกันการติดต่อไข้หวัดสู่คนรอบข้าง และระมัดระวังโรคที่มากับภัยหนาว 3. หากเปียกน้ำ รีบเช็ดตัวให้แห้งและเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที เพื่อป้องกันโรคปอดบวม 4. ทำร่างกายให้อบอุ่น ถ้าไม่จำเป็นควรหลีกเลี่ยงการผิงไฟ เพราะควันไฟอาจอันตรายต่อสุขภาพ และอาจเกิดอันตรายไฟไหม้ได้ 5. เก็บกวาดเศษใบไม้ ขยะ รอบบริเวณบ้าน เพื่อป้องกันไฟไหม้ 6. โทรแจ้ง 1669 หากพบผู้ป่วยฉุกเฉิน
ภัยแล้ง	1. กักเก็บน้ำสะอาดและวางแผนใช้น้ำอย่างประหยัด 2. ดื่มน้ำบ่อย ๆ หรือใช้ผ้าชุบน้ำประคบเพื่อลดความร้อนในร่างกาย 3. ไม่อยู่กลางแจ้งเป็นเวลานาน ๆ เพราะอาจทำให้เป็นลมแดด 4. รับประทานอาหารร้อน ๆ และดื่มน้ำสะอาดเพื่อป้องกันโรคทางเดินอาหาร เช่น อุจจาระร่วง บิด อหิวาตกโรค 5. โทรแจ้ง 1669 หากพบผู้ป่วยหมดสติ ปฐมพยาบาลเบื้องต้น โดยจัดให้ผู้ป่วยอยู่ในที่ร่ม จัดท่ากึ่งนั่งกึ่งนอน คลายเสื้อผ้าและใช้ผ้าชุบน้ำเช็ดตัวเพื่อคลายร้อน
พายุฤดูร้อน	1. ฟังประกาศการเตือน และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด 2. ตรวจสอบประตูหน้าต่างให้มั่นคง ถอดปลั๊กเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกชนิด เพื่อป้องกันไฟฟ้าลัดวงจรขณะฝนตกฟ้าคะนอง 3. เตรียมอุปกรณ์จำเป็น เช่น เทียนไข ไฟฉาย ยาประจำตัวติดตัวตลอด 4. ขณะฝนตกฟ้าคะนอง ห้ามอยู่ใต้ต้นไม้ เสาไฟฟ้า หรือยืนกลางสายฝน 5. หากรู้สึกตัวว่าบ้านกำลังพังให้ห่อตัวเองด้วยผ้าห่ม หลบใต้โต๊ะ ใต้เตียง หรือที่แข็งแรงมั่นคง

ภัยพิบัติ	แนวทางปฏิบัติ
แผ่นดินไหว	1. ให้สังเกตสัญญาณเตือนภัยของการเกิดแผ่นดินไหว เช่น สัตว์มีพฤติกรรมผิดปกติ 2. อพยพตามเส้นทางที่ปลอดภัย ไม่อยู่ในพื้นที่ที่เสี่ยง เช่น ใกล้ประตู มีกระจกหรือใช้ลิฟท์ 3. หากอยู่ในบ้านขณะเกิดแผ่นดินไหว รีบหมอบลงใต้โต๊ะที่แข็งแรง โดยใช้หลักหมอบ ป้อง เกาะ 4. หากอยู่ภายนอกอาคารให้อยู่บริเวณที่โล่งไม่มีสิ่งกีดขวาง 5. ใช้ผ้าปิดปากและจมูก เพื่อป้องกันฝุ่นและสิ่งแปลกปลอม 6. หากขับรถ ให้หยุดรถ และจอดชิดขอบทาง อย่าออกจากรถจนกว่าจะแน่ใจว่าปลอดภัย 7. เมื่อเหตุการณ์สงบ เร่งตรวจสอบ ตรวจดูสายไฟ ท่อน้ำ ท่อแก๊ส อย่า เปิดใช้จนกว่าจะแน่ใจว่าปลอดภัย 8. หากไฟดับ ห้ามจุดไฟ ให้ใช้ไฟฉาย เพราะอาจมีแก๊สรั่วไหล เกิดอันตรายได้
อัคคีภัย (ไฟไหม้)	1. ถ้าห้องมีหน้าต่างให้เปิดสำหรับขอความช่วยเหลือ จากผู้คนข้างนอก 2. โทรเรียกหน่วยดับเพลิง 199 3. เมื่ออยู่ในสถานการณ์ติดเหตุเพลิงไหม้ ให้ตามแสงประตูทางหนีไฟออกนอกอาคารให้เร็วที่สุด 4. เมื่อไฟไหม้ขั้นต้นที่เกิดเหตุเพลิงไหม้ใน 4 นาทีแรก สามารถยับยั้งด้วยการใช้ถังดับเพลิงมือถือฉบับเบื้องต้น 5. ถ้าไฟไหม้ขั้นปานกลางที่เกิดเหตุเพลิงไหม้ใน 4 – 8 นาที ต้องใช้อุปกรณ์ดับเพลิงเสริมในการยับยั้งการเผาไหม้ 6. ถ้าไฟไหม้ขั้นรุนแรงที่เกิดเหตุเพลิงไหม้ใน 8 นาทีเป็นต้นไป ควรหลีกหนีออกจากพื้นที่ให้เร็วที่สุด ต้องใช้อุปกรณ์ดับเพลิงเสริมพิเศษในการยับยั้งเหตุอัคคีภัยรุนแรง

เอกสารประกอบการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ

ชุดคู่มือครูเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (DRR) ได้กล่าวถึง ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ อย่างชัดเจน โดยถือเป็น ผลลัพธ์การเรียนรู้ (DRR Learning Outcomes) ที่สำคัญที่สุดของกระบวนการศึกษา DRR

> UNESCO. (2014). Stay safe and be prepared: A teacher's guide to disaster risk reduction. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Retrieved from https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000228963

บริบทของผลลัพธ์การเรียนรู้ DRR

การเรียนรู้ DRR ไม่ได้เป็นเพียงการถ่ายทอดข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่ควรพัฒนาชุดของทักษะและทัศนคติที่จำเป็นต่อการเอาชีวิตรอดและเสริมสร้างศักยภาพของนักเรียน ผลลัพธ์การเรียนรู้เหล่านี้สอดคล้องกับแนวโน้มการศึกษาระดับโลก โดยเน้นการเสริมพลังนักเรียนผ่านการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ผลลัพธ์การเรียนรู้ DRR ที่ดีควรประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ ความรู้ (Knowledge), ทักษะ (Skills), และทัศนคติ (Attitudes) ดังรายละเอียดที่ปรากฏในคู่มือครู:

1. ความรู้ (Knowledge)

ความรู้ที่นักเรียนควรได้รับจากการเรียนรู้ DRR นั้นครอบคลุมหลายมิติ ดังนี้

1.1 ความรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น

1.2 ความรู้เกี่ยวกับอันตรายและภัยพิบัติ

1.3 ความเข้าใจในแนวคิดและการปฏิบัติ DRR ที่สำคัญ

1.4 ความรู้เกี่ยวกับมาตรการความปลอดภัยขั้นพื้นฐาน

1.5 ความรู้เกี่ยวกับกลไกและการปฏิบัติการจัดการภัยพิบัติ

1.6 ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสังคมมนุษย์

1.7 ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

1.8 ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่แตกต่างกันและไม่สมส่วนกัน ของอันตรายต่อผู้คน (differential and disproportionate impacts)

1.9 ความรู้เกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างความขัดแย้งกับการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (conflict/disaster risk reduction interface)

1.10 ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน/สิทธิเด็ก/ประเด็นทางเพศในภัยพิบัติ (gender aspects of disasters)

2. ทักษะ (Skills)

ทักษะที่ควรได้รับการพัฒนาผ่านการเรียนรู้ DRR นั้นมุ่งเน้นที่การคิดเชิงวิพากษ์และการจัดการตนเอง เพื่อให้นักเรียนสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างเหมาะสม:

2.1 ทักษะการแยกแยะและการคิดเชิงวิพากษ์ (Skills of discernment and critical thinking)

2.2 ทักษะการจัดการข้อมูล (Skills of information management)

2.3 ทักษะการรับมือ การป้องกันตนเอง และการจัดการตนเอง (Skills of coping, self-protection and self-management)

2.4 ทักษะการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Skills of communication and interpersonal interaction)

2.5 ทักษะทางสังคม/อารมณ์ (Social/emotional skills)

2.6 ทักษะในการปฏิบัติการ (Skills of action)

2.7 ทักษะเชิงระบบ (Systemic skills)

3. ทัศนคติ (Attitudes)

การเรียนรู้ DRR ควรส่งเสริมให้เกิดทัศนคติที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเป็นสมาชิกที่รับผิดชอบและมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม ทัศนคติที่ควรปลูกฝัง ได้แก่:

3.1 ความเสียสละ/การให้คุณค่า (Altruism/valuing)

3.2 ความเคารพ (Respect)

3.3 ความเห็นอกเห็นใจ ความใส่ใจ และความเข้าใจผู้อื่น (Compassion, care and empathy)

3.4 ความมั่นใจและความระมัดระวัง (Confidence and caution)

3.5 ความรับผิดชอบ (Responsibility)

3.6 ความมุ่งมั่นต่อความเป็นธรรม ความยุติธรรม และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (Commitment to fairness, justice and solidarity)

3.7 ความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม (Harmony with the environment)

ผลลัพธ์การเรียนรู้เหล่านี้ครอบคลุมชุดของ ทักษะชีวิตในวงกว้าง ซึ่งไม่เพียงแต่มีประโยชน์ในบริบทของ DRR เท่านั้น แต่ยังช่วยให้นักเรียนกลายเป็นสมาชิกที่มีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคมอีกด้วย

ตารางเปรียบเทียบหลักสูตร / แนวทางการสอนภัยพิบัติในโรงเรียน (ญี่ปุ่น – UNESCO – OECD – ไทย)

เอกสารนี้แสดงการเปรียบเทียบแนวทางการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ (Disaster Risk Reduction: DRR) ในระบบการศึกษาของ 4 แหล่งหลัก ได้แก่ ญี่ปุ่น, UNESCO, OECD และประเทศไทย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

หัวข้อเปรียบเทียบ	ญี่ปุ่น	UNESCO	OECD	ประเทศไทย
แนวคิดหลัก (Core Philosophy)	“ชีวิตคือสิ่งสำคัญที่สุด” — ปลูกฝัง zest for life และ resilience จากเหตุการณ์จริง เช่น แผ่นดินไหว/สึนามิ	สร้าง Safe, Sustainable, and Resilient Schools ตามแนวคิด All-hazards, All-risks	การเรียนรู้เพื่อฟื้นฟู (learning for recovery) และความยืดหยุ่นของครู–นักเรียน	“โรงเรียนปลอดภัยจากภัยพิบัติ” และ “การศึกษาเพื่อการอยู่รอด” ตามแนวทางของ สพฐ. และ UNESCO Bangkok
โครงสร้างหลักสูตร (Curriculum Structure)	บูรณาการในรายวิชาหลัก เช่น วิทยาศาสตร์ สังคม สุขศึกษา และการแนะแนว	กรอบ 3 เสาหลัก: Safe facilities, Disaster management, Resilience education	Learning Compass 2030 เน้นสมรรถนะและการคิดสร้างสรรค์ในภาวะวิกฤต	บูรณาการในหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ.2551 และแนวทางโรงเรียนปลอดภัย 3 มิติ ของกรม ปภ.
ระดับการดำเนินงาน (Implementation Level)	ดำเนินทั่วประเทศโดย MEXT กำกับและสนับสนุน	ระดับนโยบายชาติ – แผนการศึกษา – โรงเรียน	ระดับระบบ (systemic) ครอบคลุมครู ผู้นำ และนโยบาย	ดำเนินงานร่วมระหว่าง สพฐ., ปภ., สสส., และ UNESCO Bangkok ผ่านโครงการโรงเรียนปลอดภัย
บทบาทของครูและโรงเรียน (Teacher & School Role)	ครูเป็นผู้นำด้านความปลอดภัย (Safety Leaders) และวางแผนภัย	ครูเป็น facilitator ที่กระตุ้นให้เด็กเรียนรู้จากกิจกรรมจำลองจริง	ครูเป็นผู้นำทางอารมณ์ (Emotional Leader)	ครูเป็นผู้ขับเคลื่อนชุมชนปลอดภัย และจัดกิจกรรม DRR ในโรงเรียน

หัวข้อเปรียบเทียบ	ญี่ปุ่น	UNESCO	OECD	ประเทศไทย
กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activities)	ซ้อมแผ่นดินไหว/อพยพ, ใช้ hazard map, ทำโครงงานร่วมกับชุมชน	เกม, การจำลองภัย, โครงงานชุมชน, การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง	กิจกรรมสะท้อนคิด, การแก้ปัญหา, การออกแบบนวัตกรรมเพื่อการฟื้นฟู	ฝึกซ้อมอพยพ, ค่ายเยาวชน DRR, โครงงาน ‘เด็กไทยรู้ทันภัย’
การประเมินผล (Assessment)	ประเมินพฤติกรรมจริงระหว่างการซ้อมและการตัดสินใจ	ใช้ resilience indicators และ school safety checklist	ประเมินสมรรถนะและความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหา	ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบประเมิน โรงเรียนปลอดภัย 3 มิติ
ผลลัพธ์ที่คาดหวัง (Expected Outcomes)	นักเรียนตระหนักรู้และสามารถช่วยตนเอง/ผู้อื่นได้เมื่อเกิดภัยพิบัติ	โรงเรียนและชุมชนมีระบบความปลอดภัยยั่งยืน	ครู/นักเรียนเรียนรู้จากวิกฤตและเติบโตได้	นักเรียนมีทักษะชีวิตเพื่ออยู่รอดและโรงเรียนเป็นศูนย์กลางความปลอดภัยชุมชน

โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1) - เรื่อง ภัยพิบัติ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1: หนูรู้จักภัยพิบัติ

1. ชื่อหน่วย: หนูรู้จักภัยพิบัติ

2. ระยะเวลา: 3 ชั่วโมง

3. มาตรฐาน / ตัวชี้วัด:

สังคมศึกษาฯ: ส 5.1 ป.1/1, ส 5.2 ป.1/1

สุขศึกษาฯ: พ 5.1 ป.1/1

ภาษาไทย: ท 1.1 ป.1/3, ท 3.1 ป.1/2, ท 2.1 ป.1/1, ท 2.1 ป.1/2

ศิลปะ: ศ 1.1 ป.1/5

4. จุดประสงค์การเรียนรู้:

K: บอกความหมายและจำแนกประเภทภัยพิบัติ (ธรรมชาติ/มนุษย์สร้าง) ที่พบบ่อยในท้องถิ่นได้

P: สร้างสมุดภาพ "ภัยพิบัติรอบตัวฉัน" โดยวาดภาพหรือติดภาพภัยพิบัติประเภทต่างๆ พร้อมเขียนชื่อกำกับง่ายๆ ได้

A: ตระหนักถึงอันตรายเบื้องต้นที่อาจเกิดจากภัยพิบัติ

5. สาระสำคัญ / สาระการเรียนรู้:

ภัยพิบัติคือเหตุการณ์อันตรายที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน

ประเภทภัยพิบัติ: ธรรมชาติ (น้ำท่วม, พายุ, แผ่นดินไหว) และมนุษย์สร้าง (ไฟไหม้)

ภัยพิบัติที่พบบ่อยในเชียงราย (หมอกควัน, ไฟไหม้, น้ำท่วม, พายุฤดูร้อน, แผ่นดินไหว)

6. ชิ้นงาน/ภาระงาน (Task/Project): สมุดภาพระบายสี/ปะติด "ภัยพิบัติรอบตัวฉัน" (My Disaster Book) ที่จำแนกประเภทภัยพิบัติธรรมชาติและมนุษย์สร้าง

7. สื่อ / แหล่งเรียนรู้:

บัตรภาพภัยพิบัติ, นิทาน/เรื่องเล่า, คลิปวิดีโอสั้นๆ

กระดาษ A4/สมุดเปล่า, สีไม้/สีเทียน, กรรไกร, กาว, นิตยสาร/ภาพภัยพิบัติต่างๆ

8. การวัดและประเมินผล:

ประเมินสมุดภาพ: ความถูกต้องในการจำแนกประเภท, ความคิดสร้างสรรค์, ความเรียบร้อย

สังเกตพฤติกรรม: การตอบคำถาม, การทำงานกลุ่ม (ถ้ามี)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2: ไฟไหม้...หนีให้ไว ปลอดภัยไว้ก่อน

1. ชื่อหน่วย: ไฟไหม้...หนีให้ไว ปลอดภัยไว้ก่อน

2. ระยะเวลา: 3 ชั่วโมง

3. มาตรฐาน / ตัวชี้วัด:

สุขศึกษาฯ: พ 5.1 ป.1/1, พ 5.1 ป.1/3

สังคมศึกษาฯ: ส 2.1 ป.1/1

ภาษาไทย: ท 1.1 ป.1/7, ท 3.1 ป.1/1, ท 3.1 ป.1/4

ศิลปะ: ศ 3.1 ป.1/1 (เลียนแบบการเคลื่อนไหว)

4. จุดประสงค์การเรียนรู้:

K: บอกสาเหตุ อันตราย และวิธีปฏิบัติตนเบื้องต้นเมื่อเกิดไฟไหม้ได้ บอกหมายเลข 199 และรู้จักสัญลักษณ์หนีไฟได้

P: แสดงบทบาทสมมติการปฏิบัติตนเมื่อได้ยินสัญญาณเตือนไฟไหม้ (เช่น หมอบต่ำ, ใช้ผ้าปิดจมูก, หาทางออก, ขอความช่วยเหลือ) ได้

A: ตระหนักถึงอันตรายจากไฟไหม้ ไม่เล่นไฟ และมีสติเมื่อเกิดเหตุ

5. สาระสำคัญ / สาระการเรียนรู้:

สาเหตุ อันตราย และการป้องกันอัคคีภัยเบื้องต้น

วิธีปฏิบัติตนเมื่อเกิดไฟไหม้: ตั้งสติ, แจ้งผู้ใหญ่, หนีออกมาทางออกที่ปลอดภัย, หมอบต่ำถ้ามีควัน, ใช้ผ้าปิดจมูก

การขอความช่วยเหลือ และหมายเลขโทรศัพท์ 199

สัญลักษณ์ทางหนีไฟ

6. ชิ้นงาน/ภาระงาน (Task/Project): การแสดงบทบาทสมมติ "ซ้อมหนีไฟในห้องเรียน" และวาดภาพ/ทำป้ายสัญลักษณ์ "ทางหนีไฟ" ง่ายๆ

7. สื่อ / แหล่งเรียนรู้:

ภาพ/คลิปวิดีโอจำลองสถานการณ์ไฟไหม้ (ไม่รุนแรง), การ์ตูนสอนหนีไฟ

บัตรภาพสัญลักษณ์ทางหนีไฟ, โทรศัพท์จำลอง

อุปกรณ์จำลองควัน (ถ้ามีและปลอดภัย), ผ้าเช็ดหน้า

กระดาษวาดเขียน, สี

8. การวัดและประเมินผล:

ประเมินการแสดงบทบาทสมมติ (ตามเกณฑ์: การปฏิบัติตามขั้นตอน, การมีสติ)

ตรวจผลงานป้ายสัญลักษณ์ทางหนีไฟ

สังเกตการตอบคำถาม/การมีส่วนร่วม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3: รู้ทัน! น้ำท่วม-ลมพายุ

1. ชื่อหน่วย: รู้ทัน! น้ำท่วม-ลมพายุ

2. ระยะเวลา: 3 ชั่วโมง

3. มาตรฐาน / ตัวชี้วัด:

สุขศึกษาฯ: พ 5.1 ป.1/1

สังคมศึกษาฯ: ส 5.1 ป.1/4, ส 5.2 ป.1/1

ภาษาไทย: ท 3.1 ป.1/1, ท 1.1 ป.1/4, ท 2.1 ป.1/2

ศิลปะ: ศ 1.1 ป.1/5

4. จุดประสงค์การเรียนรู้:

K: บอกสาเหตุ อันตราย และวิธีปฏิบัติตนเบื้องต้นเมื่อเกิดน้ำท่วมและพายุลมแรงได้

P: สร้าง "โมเดลบ้านปลอดภัย" (จากกล่องกระดาษ) ที่แสดงตำแหน่งปลอดภัยเมื่อเกิดน้ำท่วม (ที่สูง) และพายุ (ภายในบ้านที่แข็งแรง) พร้อมนำเสนอวิธีปฏิบัติตนง่ายๆ ได้

A: ตระหนักถึงอันตรายจากน้ำท่วมและพายุ และปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ใหญ่

5. สาระสำคัญ / สาระการเรียนรู้:

สาเหตุและอันตรายของอุทกภัย (น้ำท่วม) และวาตภัย (พายุฤดูร้อน)

การสังเกตลักษณะอากาศเบื้องต้น

การปฏิบัติตนเมื่อเกิดน้ำท่วม: ขึ้นที่สูง, ไม่เล่นน้ำ, ระวังสัตว์มีพิษ/ไฟฟ้า

การปฏิบัติตนเมื่อเกิดพายุ: อยู่ในอาคารที่แข็งแรง, ปิดประตูหน้าต่าง, ไม่อยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่

6. ชิ้นงาน/ภาระงาน (Task/Project): "โมเดลบ้านปลอดภัยจากน้ำท่วมและพายุ" พร้อมนำเสนอวิธีปฏิบัติตนสั้นๆ

7. สื่อ / แหล่งเรียนรู้:

ภาพ/คลิปวิดีโอน้ำท่วม พายุ (ไม่รุนแรง)

กล่องกระดาษ/วัสดุเหลือใช้, กรรไกร, กาว, สี, ดินน้ำมัน (สำหรับทำโมเดล)

บัตรคำ (น้ำท่วม, พายุ, ที่สูง, แข็งแรง)

8. การวัดและประเมินผล:

ประเมินโมเดลบ้านปลอดภัย: ความถูกต้องในการแสดงตำแหน่งปลอดภัย, ความคิดสร้างสรรค์

ประเมินการนำเสนอ: ความชัดเจนในการบอกวิธีปฏิบัติตน

สังเกตการทำงานและการตอบคำถาม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4: แผ่นดินไหว ไม่ตื่นกลัว

1. ชื่อหน่วย: แผ่นดินไหว ไม่ตื่นกลัว

2. ระยะเวลา: 3 ชั่วโมง

3. มาตรฐาน / ตัวชี้วัด:

สุขศึกษาฯ: พ 5.1 ป.1/1, พ 5.1 ป.1/3

วิทยาศาสตร์ฯ: ว 3.2 ป.1/1

ภาษาไทย: ท 3.1 ป.1/1

ศิลปะ: ศ 3.1 ป.1/1

4. จุดประสงค์การเรียนรู้:

K: บอกลักษณะและอันตรายจากแผ่นดินไหว และวิธีปฏิบัติตน "หมอบ ป้อง เกาะ" ได้

P: แสดงบทบาทสมมติการปฏิบัติตนตามหลัก "หมอบ ป้อง เกาะ" เมื่อเกิดแผ่นดินไหวในห้องเรียนได้อย่างถูกต้อง

A: ตระหนักถึงอันตรายจากแผ่นดินไหว มีสติ และรู้วิธีปฏิบัติตนให้ปลอดภัย

5. สาระสำคัญ / สาระการเรียนรู้:

แผ่นดินไหวคือการสั่นสะเทือนของพื้นดิน อาจเกิดในพื้นที่เสี่ยงเช่น เชียงราย

อันตรายจากแผ่นดินไหว: สิ่งของหล่นทับ, อาคารถล่ม

วิธีปฏิบัติตนเมื่อเกิดแผ่นดินไหว: "หมอบ" ใต้โต๊ะแข็งแรง, "ป้อง" ศีรษะ, "เกาะ" ขาโต๊ะ

อยู่ในที่โล่งหากอยู่นอกอาคาร

6. ชิ้นงาน/ภาระงาน (Task/Project): การแสดงบทบาทสมมติ "ฝึกซ้อมรับมือแผ่นดินไหว" (เน้นท่า หมอบ ป้อง เกาะ) และทำโปสเตอร์ง่ายๆ "หมอบ ป้อง เกาะ"

7. สื่อ / แหล่งเรียนรู้:

คลิปวิดีโอสาธิต/การ์ตูนสอนท่า "หมอบ ป้อง เกาะ"

โต๊ะเรียนที่แข็งแรง, พื้นที่ในห้องเรียน

เสียงจำลองสัญญาณเตือน (ถ้ามี)

กระดาษวาดเขียน, สี

8. การวัดและประเมินผล:

ประเมินการแสดงบทบาทสมมติ: ความถูกต้องของท่าทาง, การปฏิบัติตามขั้นตอน

ตรวจผลงานโปสเตอร์

สังเกตการมีส่วนร่วม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5: สู้ภัยหนาว รับมือภัยแล้ง

1. ชื่อหน่วย: สู้ภัยหนาว รับมือภัยแล้ง

2. ระยะเวลา: 3 ชั่วโมง

3. มาตรฐาน / ตัวชี้วัด:

สุขศึกษาฯ: พ 1.1 ป.1/2, พ 4.1 ป.1/2

สังคมศึกษาฯ: ส 5.1 ป.1/4, ส 5.2 ป.1/1

ภาษาไทย: ท 3.1 ป.1/1, ท 1.1 ป.1/2, ท 3.1 ป.1/2

การงานอาชีพฯ: ง 1.1 ป.1/1

4. จุดประสงค์การเรียนรู้:

K: บอกลักษณะ ผลกระทบ และวิธีดูแลตนเองเบื้องต้นจากภัยหนาวและภัยแล้งได้

P: จัดทำ "ป้ายเตือนใจ" วิธีดูแลสุขภาพในฤดูหนาว และวิธีประหยัดน้ำในฤดูแล้ง พร้อมนำเสนอหน้าชั้นเรียนได้

A: เห็นความสำคัญของการดูแลสุขภาพให้เหมาะสมกับอากาศ และการใช้น้ำอย่างประหยัด

5. สาระสำคัญ / สาระการเรียนรู้:

ลักษณะและผลกระทบของภัยหนาวและภัยแล้ง

การดูแลตนเองในภัยหนาว: สวมเสื้อผ้าหนา, ทำร่างกายให้อบอุ่น

การดูแลตนเองในภัยแล้ง: ดื่มน้ำสะอาด, อยู่ในที่ร่ม, ใช้น้ำประหยัด

วิธีประหยัดน้ำง่ายๆ ในชีวิตประจำวัน

6. ชิ้นงาน/ภาระงาน (Task/Project): "ป้ายเตือนใจ" (โปสเตอร์/การ์ด) เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพในฤดูหนาว หรือการประหยัดน้ำในฤดูแล้ง พร้อมการนำเสนอสั้นๆ

7. สื่อ / แหล่งเรียนรู้:

ภาพ/คลิปสภาพอากาศหนาวจัดและภัยแล้ง

บัตรคำ (หนาว, แล้ง, อบอุ่น, ประหยัดน้ำ)

กระดาษแข็ง/กระดาษวาดเขียน, สี, กรรไกร

ตัวอย่างวิธีการประหยัดน้ำ

8. การวัดและประเมินผล:

ประเมิน "ป้ายเตือนใจ": ความถูกต้องของเนื้อหา, ความคิดสร้างสรรค์

ประเมินการนำเสนอ: ความชัดเจน, ความเข้าใจ

สังเกตการตอบคำถาม, การทำงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6: พิชิตหมอกควัน ป้องกันฝุ่นจิ๋ว

1. ชื่อหน่วย: พิชิตหมอกควัน ป้องกันฝุ่นจิ๋ว

2. ระยะเวลา: 3 ชั่วโมง

3. มาตรฐาน / ตัวชี้วัด:

สุขศึกษาฯ: พ 1.1 ป.1/2, พ 4.1 ป.1/2, พ 5.1 ป.1/1

สังคมศึกษาฯ: ส 5.2 ป.1/3

ภาษาไทย: ท 3.1 ป.1/1, ท 1.1 ป.1/2, ท 3.1 ป.1/4

ศิลปะ: ศ 2.1 ป.1/3 (ร้องเพลงง่ายๆ)

4. จุดประสงค์การเรียนรู้:

K: บอกลักษณะ สาเหตุ ผลกระทบ และวิธีป้องกันตนเองเบื้องต้นจากหมอกควัน/ฝุ่น PM2.5 ได้

P: ร่วมกันแต่งเพลงสั้นๆ (1-2 ท่อน) หรือท่าเต้นประกอบเพลง เกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากฝุ่น PM2.5 และนำเสนอ/แสดงร่วมกันได้

A: ตระหนักถึงอันตรายจากมลพิษทางอากาศ และเห็นความสำคัญของการป้องกันตนเองและดูแลสิ่งแวดล้อม

5. สาระสำคัญ / สาระการเรียนรู้:

ลักษณะ สาเหตุ และอันตรายของหมอกควันและฝุ่น PM2.5 ในท้องถิ่น

วิธีป้องกันตนเอง: สวมหน้ากาก, เลี่ยงกิจกรรมกลางแจ้ง, ปิดหน้าต่าง, ดื่มน้ำ

การมีส่วนร่วมดูแลสิ่งแวดล้อมเพื่อลดมลพิษ

6. ชิ้นงาน/ภาระงาน (Task/Project): การแต่งเพลง/ท่าเต้นประกอบเพลง "สู้ฝุ่นจิ๋ว" และการแสดงร่วมกัน

7. สื่อ / แหล่งเรียนรู้:

ภาพ/คลิปวิดีโอสภาพหมอกควัน

หน้ากากอนามัยตัวอย่าง

เพลงเกี่ยวกับการป้องกันฝุ่น (ตัวอย่าง)

กระดาน/กระดาษสำหรับระดมสมองแต่งเพลง, เครื่องดนตรีง่ายๆ (ถ้ามี)

8. การวัดและประเมินผล:

ประเมินผลงานเพลง/ท่าเต้น: เนื้อหาสอดคล้อง, ความคิดสร้างสรรค์, การมีส่วนร่วม

สังเกตการแสดงออกและการทำงานกลุ่ม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7: กระเป๋าฉุกเฉินของหนู

1. ชื่อหน่วย: กระเป๋าฉุกเฉินของหนู

2. ระยะเวลา: 2 ชั่วโมง

3. มาตรฐาน / ตัวชี้วัด:

สุขศึกษาฯ: พ 5.1 ป.1/1, พ 5.1 ป.1/3

สังคมศึกษาฯ: ส 2.1 ป.1/1

การงานอาชีพฯ: ง 1.1 ป.1/1, ง 1.1 ป.1/2

ภาษาไทย: ท 3.1 ป.1/1, ท 3.1 ป.1/4

4. จุดประสงค์การเรียนรู้:

K: บอกความสำคัญของการเตรียมพร้อมและบอกสิ่งของจำเป็นที่ควรมีในกระเป๋าฉุกเฉินได้

P: จัดทำ "กระเป๋าฉุกเฉินจำลอง" โดยเลือกภาพสิ่งของจำเป็นมาติดลงในภาพกระเป๋า และอธิบายประโยชน์ของสิ่งของแต่ละชิ้นได้

A: เห็นความสำคัญของการเตรียมพร้อม มีสติ และรู้จักขอความช่วยเหลือ

5. สาระสำคัญ / สาระการเรียนรู้:

ความสำคัญของการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ

สิ่งของจำเป็นในกระเป๋าฉุกเฉิน (ถุงยังชีพ): ไฟฉาย, น้ำดื่ม, อาหารแห้ง, ยา, นกหวีด, ข้อมูลติดต่อ ฯลฯ

การขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ที่ไว้ใจได้

6. ชิ้นงาน/ภาระงาน (Task/Project): "กระเป๋าฉุกเฉินจำลอง" (ภาพปะติด) พร้อมการนำเสนออธิบายประโยชน์ของสิ่งของ

7. สื่อ / แหล่งเรียนรู้:

ตัวอย่างกระเป๋าฉุกเฉินและสิ่งของจำเป็น (ของจริง/ภาพ)

บัตรภาพ/สติกเกอร์รูปสิ่งของต่างๆ (ทั้งจำเป็นและไม่จำเป็น)

ภาพวาดรูปกระเป๋าเปล่า, กาว

8. การวัดและประเมินผล:

ประเมิน "กระเป๋าฉุกเฉินจำลอง": ความถูกต้องในการเลือกสิ่งของ, ความเรียบร้อย

ประเมินการนำเสนอ: ความสามารถในการอธิบายประโยชน์ของสิ่งของ

สังเกตพฤติกรรมการเลือกและการให้เหตุผล

แบบนิเทศการจัดการเรียนรู้ภัยพิบัติศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อผู้รับการนิเทศ : .....

โรงเรียน : .....

ระดับชั้น : ประถมศึกษาปีที่..... เรื่อง/หน่วยการเรียนรู้ : .....

วัน/เดือน/ปี ที่นิเทศ : ..... ครั้งที่ : .....

ส่วนที่ 2 การประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ (Scoring Rubric)

<u>คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนที่ตรงกับสภาพจริง โดยมีเกณฑ์ดังนี้</u>

5 (ดีเยี่ยม) : ปฏิบัติได้ครบถ้วน เป็นแบบอย่างได้ มีนวัตกรรม และผู้เรียนเกิดผลลัพธ์ชัดเจน

4 (ดีมาก) : ปฏิบัติได้ครบถ้วนตามเกณฑ์

3 (ดี) : ปฏิบัติได้ตามเกณฑ์พื้นฐาน แต่ยังขาดการเชื่อมโยงบริบทบางส่วน

2 (พอใช้) : ปฏิบัติได้บางส่วน ขาดความชัดเจนในกระบวนการ

1 (ปรับปรุง) : ไม่มีการปฏิบัติ หรือปฏิบัติไม่สอดคล้องกับหลักความปลอดภัย

รายการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

ที่	รายการประเมินสมรรถนะ (Competency Indicators)	ระดับคะแนน					บันทึกหลักฐาน/ข้อสังเกต (Evidence)
		5	4	3	2	1	
1. การวิเคราะห์บริบท (Context Analysis)							
1.1	ครูระบุภัยพิบัติที่สอดคล้องกับพื้นที่ (เชียงราย) ได้อย่างถูกต้อง (เช่น PM2.5, แผ่นดินไหว)						
1.2	มีการวิเคราะห์ข้อมูลความเสี่ยงของผู้เรียนรายบุคคล (จุดเสี่ยงบ้าน/การเดินทาง)						
2. หลักสูตรและเนื้อหา (Curriculum)							
2.1	เนื้อหาสอดคล้องกับวงจรภัยพิบัติ (เตรียมพร้อม-เผชิญเหตุ-ฟื้นฟู) เหมาะสมกับวัย						
2.2	มีการบูรณาการความรู้ข้ามวิชา (วิทย์, สังคม, สุขศึกษา)						
3. การออกแบบการเรียนรู้ (Design)							
3.1	แผนการจัดการเรียนรู้เน้นกระบวนการ Active Learning						
3.2	กิจกรรมมีการจำลองสถานการณ์ (Simulation) เพื่อฝึกการตัดสินใจ						
4. บรรยากาศการเรียนรู้ (Atmosphere)							
4.1	ครูสร้างความรู้สึกปลอดภัย ไว้วางใจ และเสริมพลัง (Empowerment) ให้ผู้เรียน						
4.2	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์/ความรู้สึกเกี่ยวกับภัยพิบัติ						
5. กระบวนการเรียนรู้ (Process)							
5.1	ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (เช่น สำรวจจุดเสี่ยง, ฝึกท่าหลบภัย, ปฐมพยาบาล)						

ที่	รายการประเมินสมรรถนะ (Competency Indicators)	ระดับคะแนน					บันทึกหลักฐาน/ข้อสังเกต (Evidence)
		5	4	3	2	1	
5.2	ครูให้คำแนะนำด้านความปลอดภัยที่ถูกต้อง แม่นยำ ตามหลักวิชาการ						
5.3	ผู้เรียนมีความตื่นตัว สนุกสนาน และมีส่วนร่วม						
6. สื่อและแหล่งเรียนรู้ (Media)							
6.1	มีการใช้สื่อของจริง (เช่น กระเป๋าฉุกเฉิน, ถังดับเพลิง) หรือสื่อจำลองที่จับต้องได้						
6.2	ใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน/ชุมชน หรือเทคโนโลยีในการสร้างความเข้าใจ						
7. การวัดและประเมินผล (Evaluation)							
7.1	มีเครื่องมือวัดทั้งด้านความรู้ (K) ทักษะ (S) และเจตคติ (A)						
7.2	ประเมินจากพฤติกรรม/ชิ้นงาน (Authentic Assessment)						
7.3	การสะท้อนกลับและให้ข้อเสนอแนะ						

ส่วนที่ 3 การสะท้อนคิดและข้อเสนอแนะ (Reflection & Feedback)

จุดเด่นที่ควรชื่นชม (Strengths)

.....

.....

.....

ประเด็นที่ควรพัฒนา (Areas for Improvement)

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ (Recommendations)

.....

.....

.....

คู่มือการใช้

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
ตามแนวคิดเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ภาคผนวก ช

ภาพการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ดร.โยธิน สิทธิประเสริฐ
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต

การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

รองศาสตราจารย์ ดร.พัศรเบศวณ์ เวชวิริยะสกุล
อาจารย์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

รองศาสตราจารย์ ดร.มีชัย เทพนุรักษ์
อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาฟิสิกส์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาพร ปัญญาพฤกษ์
อาจารย์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ดร.วรรณรักษ์ หงส์ทอง
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกุลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ดร.พัชรินทร์ จันทาพูน
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าเหมือด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

นายโย ใจวงค์
ศึกษานิเทศชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องภัยพิบัติ โดยใช้บริบทเป็นฐาน ณ โรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม

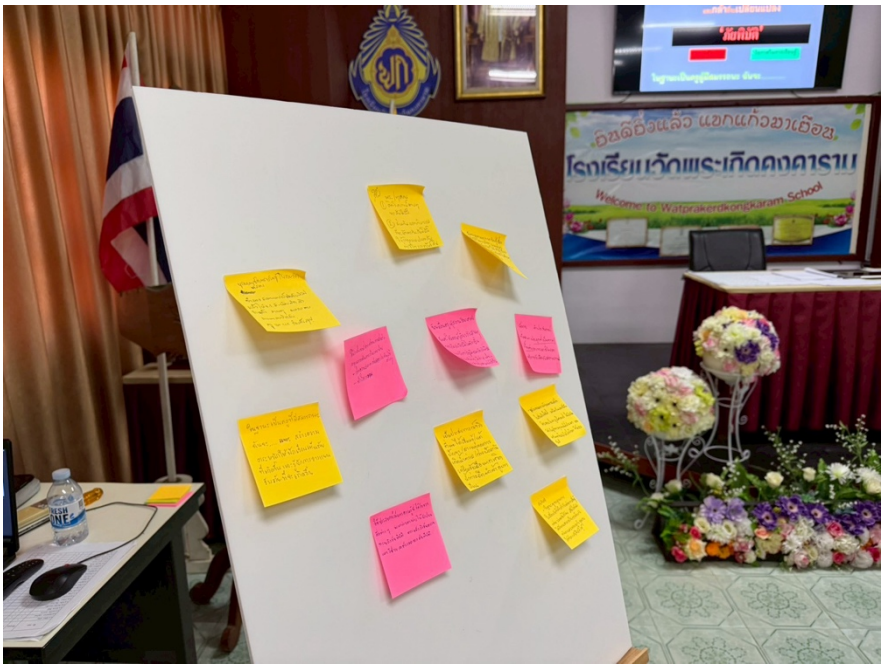
ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะ (Awareness : A) ผู้บริหารชี้ให้เห็นความสำคัญ ประโยชน์ และเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะ นำเสนอองค์ความรู้ในลักษณะของสาระสำคัญ ประกอบกับการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้

ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment and Analysis : A) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์นำผลมาใช้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเรียงลำดับความต้องการที่เร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนาก่อนหลังตามความจำเป็น

ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการพัฒนาสมรรถนะ (Plan development : P) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนา จัดทำแผนการปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม วิธีการดำเนินงาน จัดทำตารางการดำเนินงานตามแผนสร้างเครื่องมือสื่อการพัฒนา และจัดหาทรัพยากร

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ (Do : D) เป็นการจัดกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสมรรถนะ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา

ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาสมรรถนะ (Check : C) เป็นการตรวจสอบว่าการพัฒนาสมรรถนะเป็นไปตามแผนไหม การติดตามควรมีทั้งระยะเริ่มต้น ระยะกลาง และระยะหลังเสร็จการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและสะท้อนผลการพัฒนา (Evaluation and reflection : E) เป็นการรายงานและสะท้อนผลการพัฒนา กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเพื่อนครู ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนา ทำให้ครูมีแนวทางในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปแล้วนั้นไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่องและประเมินผล การพัฒนาสมรรถนะ เปรียบเทียบกับเป้าหมายของกิจกรรมโครงการตามแผน ปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงาน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายธีรวัฒน์ กุลต๊ะ
วัน เดือน ปี เกิด	11 พฤศจิกายน 2538
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1/1 หมู่ 2 ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2554	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขุนควรวิทยาคม
พ.ศ. 2557	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขุนควรวิทยาคม
พ.ศ. 2562	ปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
พ.ศ. 2567	ปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ประวัติการรับราชการ	
พ.ศ. 2565 – 2567	ครูผู้ช่วย โรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
พ.ศ. 2567 – ปัจจุบัน	ครู คศ.1 โรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย